

**STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ
A COMUNEI PRAID
2015-2020
JUDEȚUL HARGHITA**

DENUMIREA LUCRĂRII
**Strategia de dezvoltare locală a
comunei Praid 2015-2020**

BENEFICIAR
**Comuna Praid,
Județul Harghita**

ELABORATOR
**Pro Regio Consulting SRL
Tg. Mureș**

Echipa de colaborare:
Director general:
Antal Zoltán

Șef proiect:
Dr. Kupán Edith
specialist dezvoltare rurală

Ec. Kocsis Levente
specialist dezvoltare rurală
Toncea Zoltán
membru echipă de proiect
Kristály Bíborka
membră echipă de proiect
Jur. Puskás Izabella
membră echipă de proiect

INIȚIATOR
Comuna Praid

COORDONATOR
Primar: Bokor Sándor
Viceprimar: Nyágrus László

GRUPUL DE INIȚIATIVĂ LOCALĂ

Ambrus Sándor	Consilier primar
Györfi Csaba	Informatician
Kénesi Lehel	Referent turistic
Nagy István	Pensionar
Nagy Károly	Inginer
Németh László	Inginer
Moldován István	Inginer
Iszlai Béla	Preot reformat
Kiss Dénes	Pădurar
Dósa Levente	Ghid turistic
Szász Tibor	Preot reformat
Szász Edit Ilona	Asistent principal Caritas
Simonfi Erika	Manager Asociația Sóvidek-Hegyalja
Miklós Károly	Referent economic
Szabó Borbála	Intreprinzător
Nyágrus László	Profesor
Cseresnyés Attila	Director școală
Simonfi András	Agricultor
Moldován László	Profesor- Președinte- Asociația Turistică

Consiliul local - consilieri

Szász Edit Ilona
Kopacz Sándor
Nagy Endre
Sebestyén-Dósa József
Molnár József
Simófi András
Németh László
Derzsi Zoltán
Káli Árpád
Maksai László
Moldován István
Molnár József
Nagy Károly
Nagy Stefan
Simófi Ferenc

Cuprins

<i>Metodologia elaborării.....</i>	<i>7</i>
<i>Partea I. Contextul general al dezvoltării comunităților rurale și fondurile europene.....</i>	<i>11</i>
<i>1. Documente de programare</i>	<i>12</i>
<i>2. Europa 2020.....</i>	<i>14</i>
<i>3. Acord de parteneriat propus de România pentru perioada de programare 2014-2020</i>	<i>19</i>
<i>4. Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru pentru perioada 2014-2020.....</i>	<i>32</i>
<i>5. Programul de dezvoltare economică a județului Harghita</i>	<i>36</i>
<i>6. Strategia de dezvoltare rurală a județului Harghita pe perioada 2010-2020.....</i>	<i>43</i>
<i>Partea a II.-a Situația existentă la nivel local.....</i>	<i>44</i>
<i>1. Cadru general.....</i>	<i>44</i>
<i>2. Demografie și forța de muncă</i>	<i>66</i>
<i>3. Terenuri și locuințe.....</i>	<i>80</i>
<i>4. Infrastructură.....</i>	<i>87</i>
<i>5. Servicii publice.....</i>	<i>94</i>
<i>6. Economie.....</i>	<i>113</i>
<i>Partea a III.-a Analiza SWOT.....</i>	<i>137</i>
<i>Partea a IV.-a Strategia de dezvoltare.....</i>	<i>149</i>
<i>1. Arborele problemelor și obiectivelor.....</i>	<i>149</i>
<i>2. Viziunea și obiectivele strategice.....</i>	<i>157</i>
<i>3. Planul de acțiune</i>	<i>164</i>
<i>4. Diagrama Gantt.....</i>	<i>169</i>
<i>5. Portofoliul de proiecte.....</i>	<i>172</i>
<i>6. Analiza efectelor sociale, economice și cele asupra mediului.....</i>	<i>208</i>
<i>7. Analiza chestionarului privind gradul de mulțumire a comunității locale</i>	<i>214</i>
<i>ANEXE.....</i>	<i>219</i>
<i>Bibliografie.....</i>	<i>226</i>

Cuvânt înainte

Strategia de dezvoltare locală a comunei Praid stabilește o imagine clară a obiectivelor strategice pentru perioada 2015-2020. Acest document este un instrument de lucru care permite focalizarea și ajustarea continuă a eforturilor administrației publice locale în vederea creșterii gradului de bunăstare, a nivelului de trai al comunității locale. Este un instrument util, care permite identificarea nevoilor de dezvoltare, al potențialului de dezvoltare a comunei, permite utilizarea eficientă a resurselor și identificarea unor soluții pentru rezolvarea problemelor existente. Prin acest document va fi posibilă atragerea unor fonduri din surse rambursabile și/sau nerambursabile.

Programarea dezvoltării locale este deosebit de complexă și necesită consultarea tuturor actorilor din unitatea administrativ-teritorială a comunei, proces care permite transparența decizională.

Comuna Praid își propune să devină un nucleu de dezvoltare durabilă prin valorificarea poziției geo-strategice și a resurselor naturale.

De abilitatea și determinarea comunității locale depinde în procesul de aplicare a acestui document atingerea obiectivului final: o comună dezvoltată, cu activități culturale bogate și atractivă pentru turiști.

În cadrul elaborării strategiei comunei Praid au fost realizate studii orientate spre efectuarea unui diagnostic socio-economic al localității paralel cu analiza cadrului național, regional și județean, ținând cont de orientările strategice privind politica de coeziune la nivel european și național, de prioritățile determinate de Strategia Europa 2020.

Analiza cuprinde informații privind potențialul uman, economic, natural al comunității, factorii de atractivitate a comunei din punct de vedere economic, oportunitățile și riscurile de dezvoltare, precum și percepția cetățenilor vis-a-vis de realizările și problemele cu care se confruntă comunitatea.

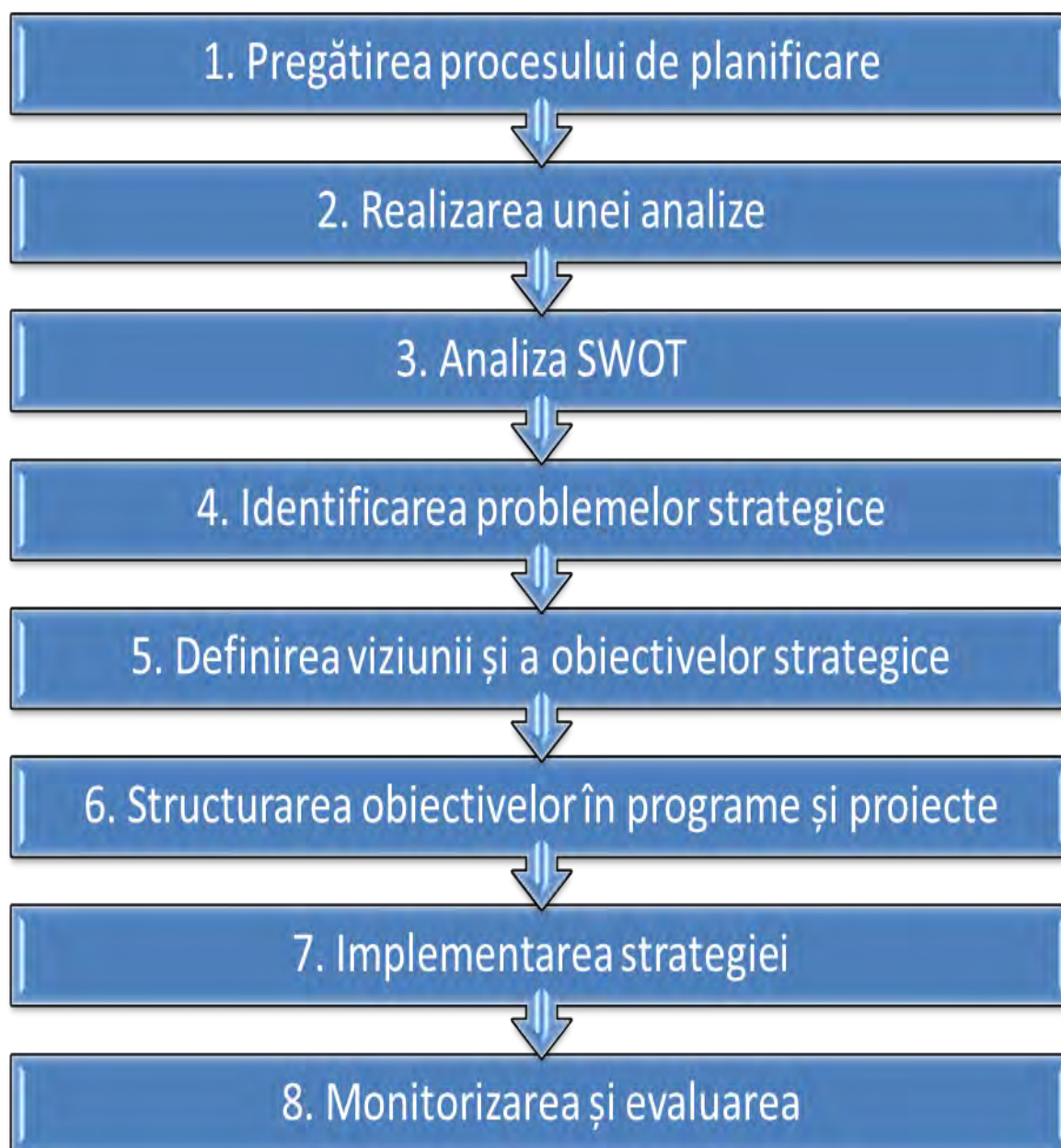
Strategia de dezvoltare a comunei Praid este rezultatul activităților derulate de membrii comunității în colaborare cu societatea Pro Regio Consulting SRL. Obiectivele strategice ale comunei Praid, pentru perioada 2015-2020, au fost definite urmărindu-se realismul în evaluarea resurselor financiare existente și a posibilităților de dezvoltare, cu urmărirea respectării principiilor dezvoltării durabile.

Metodologia elaborării

Elaborarea strategiei de dezvoltare locală a comunei Praid a avut loc în concordanță cu realitățile și posibilitățile specifice comunei cu păstrarea principiilor procesului de planificare strategică.

În cursul elaborării documentului, echipa de proiect a respectat toate cerințele metodologice, științifice și legale privind colectarea și prelucrarea datelor primare și secundare. Toate etapele și elementele colectării datelor statistice de pe teren, interviurile, au ținut cont și respectă normele deontologice și etice ale cercetărilor sociale și sunt conforme cu standardele internaționale recomandate. Strategia elaborată cu ajutorul efectiv al comunității locale – prin dezbaterile din ședințele publice, reprezintă un document complex care prezintă viziunea de dezvoltare a comunei în context european.

Etapele procesului de planificare

Procesul de elaborare a Strategiei de dezvoltare locală a comunei Praid a inclus câteva etape majore. **În prima etapă** a avut loc pregătirea procesului de planificare. S-a desfășurat vizita de informare la Primăria Comunei Praid în scopul stabilirii contactelor inițiale cu reprezentanții Primăriei, responsabili de lansarea și coordonarea procesului de planificare strategică și familiarizării acestora cu metodele și termenii procesului de planificare participativă. Ca rezultat, a fost aprobat un plan preliminar de lucru pentru perioada de planificare.

În etapa a doua au avut loc întâlniri cu comunitatea locală. La aceste întâlniri au fost identificate problemele strategice, s-au dezbătut măsurile ce trebuie luate pentru atingerea obiectivelor.

Activitățile de la aceste întâlniri au îmbinat metodele teoretice cu cele practice în cadrul unui proces interactiv, participanții având posibilitatea să-și manifeste aptitudinile și să-și expună opiniile referitor la conceptele vizate.

În cadrul întâlnirilor s-a distribuit un chestionar pentru populație, chestionar care viza colectarea datelor privind gradul de mulțumire a locuitorilor față de domeniile mai sus amintite. În această etapă a avut loc colectarea datelor statistice. Unele date au fost colectate din baza de date a Primăriei Comunei Praid, altele din baza de date a Institutului Național de Statistică. Pentru realizarea unui diagnostic cât mai amănunțit, s-au folosit și alte baze de date din domeniul economic, social și cultural.

Fig. nr.1. Imagini de la prima întâlnire cu comunitatea locală

În cadrul acestor întâlniri s-au identificat problemele localității și comunitatea locală a formulat propuneri privind viitorul comunei Praid.

La prima întâlnire cu comunitatea locală din Praid s-au identificat următoarele aspecte și probleme:

- Sursă de apă potabilă neexploataată în localitatea Ocna de Jos (600mc zilnic)- Nagy Károly
- Nu există o vedere de ansamblu, o viziune a comunei- Moldován István

- Probleme grave legate de sănătatea publică și de mediul înconjurător (calitatea apelor, probleme legate de lipsa canalizărilor)- Kiss Dénes
- Stația de epurare nu este funcționabilă, ar fi nevoie de o stație de decantare- Kiss Dénes
- Spații insuficiente pentru parcuri în zona centrală;
- Probleme legate de amenajarea teritoriului
- Lipsa unei concepții clare și complexe privind dezvoltarea turismului în comuna Praid-Szász Tibor
- Există nevoia dezvoltării capacității administrative -Szász Tibor
- Există nevoia înființării a unui cămin de bătrâni- Szasz Edit Ilona
- Populația de etnie romă necesită programe educative- Szász Edit Ilona
- Ar fi nevoie de elaborarea unor programe turistice complexe- Simonfi Erika
- În ultimii ani în comuna Praid s-au cazat numai 65% dintre turiști din cauza ofertei mai mici față de cerere- Miklós Károly
- Cămunul Becăș ar putea fi o adevărată oază pentru turiști- Miklos Károly

Fig. nr. 2. Munca în echipă- elaborarea viziunii și a sistemului de obiective

- Se constată nevoia dezvoltării pregătirii profesionale ale tinerilor- Szabó Borbála
- Nevoia modernizării și renovării școlilor din comuna Praid- Cseresnyés Attila
- Prezența turismului negru- Simonfi András
- Comuna Praid nu beneficiază din veniturile realizate de salină.

La problemele identificate s-au formulat următoarele propuneri:

- **Localitatea Praid:**

- Ar fi nevoie de o dezvoltare complexă a comunei Praid, punând accent pe dezvoltarea turismului

- Măsuri pentru stimularea creării locurilor de muncă
 - Accent pe formare profesională
 - Acțiuni privind protecția mediului
 - Modernizarea infrastructurii
 - Crearea de spații verzi

- **Localitățile Ocna de Sus și Ocna de Jos**

- Dotarea, modernizarea și renovarea școlilor
 - Renovarea bisericii (Ocna de Sus)
 - Rețea de apă potabilă și canalizare
 - Înființarea unui cămin de bătrâni

- **Bucin-** electrificarea zonei

- **Becaș-** dezvoltarea agroturismului

În etapa a treia au fost prelucrate informațiile obținute în etapa a doua, a fost completat profilul economic, social și cultural al comunității, s-a realizat analiza SWOT a fiecărui domeniu studiat, au fost identificate problemele strategice, avantajele și dezavantajele localității în contextul regional, județean și național.

În etapa a patra a avut loc atelierul de planificare strategică, definirea viziunii, a sistemului de obiective, identificarea oportunităților și a obstacolelor în realizarea obiectivelor. Această etapă a avut loc prin participarea activă a tuturor actorilor importanți din punct de vedere a dezvoltării comunei Praid (conducători ai instituțiilor publice și sociale, consilieri locali, reprezentanți ai mediului de afaceri, lideri comunitari).

În etapa a cincea a avut loc structurarea strategiilor/soluțiilor în programe și proiecte și definitivarea Planului strategic de dezvoltare locală a comunei Praid. Strategia de dezvoltare locală a comunei Praid a fost prezentată factorilor de decizie și aprobată de către Consiliul Local.

Partea I. Contextul general al dezvoltării comunităților rurale și fondurile europene

1. Documente de programare

Politica de dezvoltare rurală a UE încearcă să răspundă noilor provocări legate de zonele rurale. Cea mai recentă reformă s-a finalizat în decembrie 2013, odată cu aprobarea actelor legislative de bază pentru perioada 2014-2020. În cursul anului 2014 urmează să fie publicate o serie de reglementări mai detaliate.

Politica de dezvoltare rurală pentru perioada 2014-2020 se aliniază Strategiei Europa 2020. Reforma din 2013 păstrează multe dintre principiile politicii de dezvoltare rurală aplicate în perioada 2007-2013, însă per ansamblu aduce multe schimbări:

- îmbunătățește abordarea strategică pentru elaborarea PDR-urilor;
- consolidează conținutul măsurilor de dezvoltare rurală;
- simplifică normele și/sau reduce sarcina administrativă aferentă, atunci când este posibil;
- corelează și mai mult politica de dezvoltare rurală cu celelalte fonduri structurale și de investiții europene (ESI).

În elaborarea programelor naționale, statele membre trebuie să respecte minim șase axe prioritare comune la nivel european:

1. Încurajarea transferului de cunoștințe și a inovării în agricultură, silvicultură și zonele rurale;
2. Creșterea viabilității/competitivității tuturor ramurilor agriculturii și promovarea tehnologiilor agricole inovatoare și a gestionării durabile a fondului forestier;
3. Promovarea organizării lanțului alimentar, a bunăstării animalelor și a gestionării riscurilor în agricultură;
4. Refacerea, conservarea și consolidarea ecosistemelor care sunt legate de agricultură și silvicultură;
5. Promovarea utilizării eficiente a resurselor și sprijinirea tranziției către o economie cu emisii reduse de dioxid de carbon și rezistentă la schimbările climatice în sectoarele agricol, alimentar și silvic;
6. Promovarea incluziunii sociale, a reducerii sărăciei și a dezvoltării economice în zonele rurale.

Obiectivele P.N.D.R. 2014-2020 sunt fundamentate, așadar, pornind de la realitățile de țară, sunt corelate cu obiectivele prevăzute în *Strategia Europa 2020*, se regăsesc în prioritățile identificate la nivelul *Acordului de Parteneriat România – UE*.

Sumele necesare provin din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR), din fonduri naționale și din surse private.

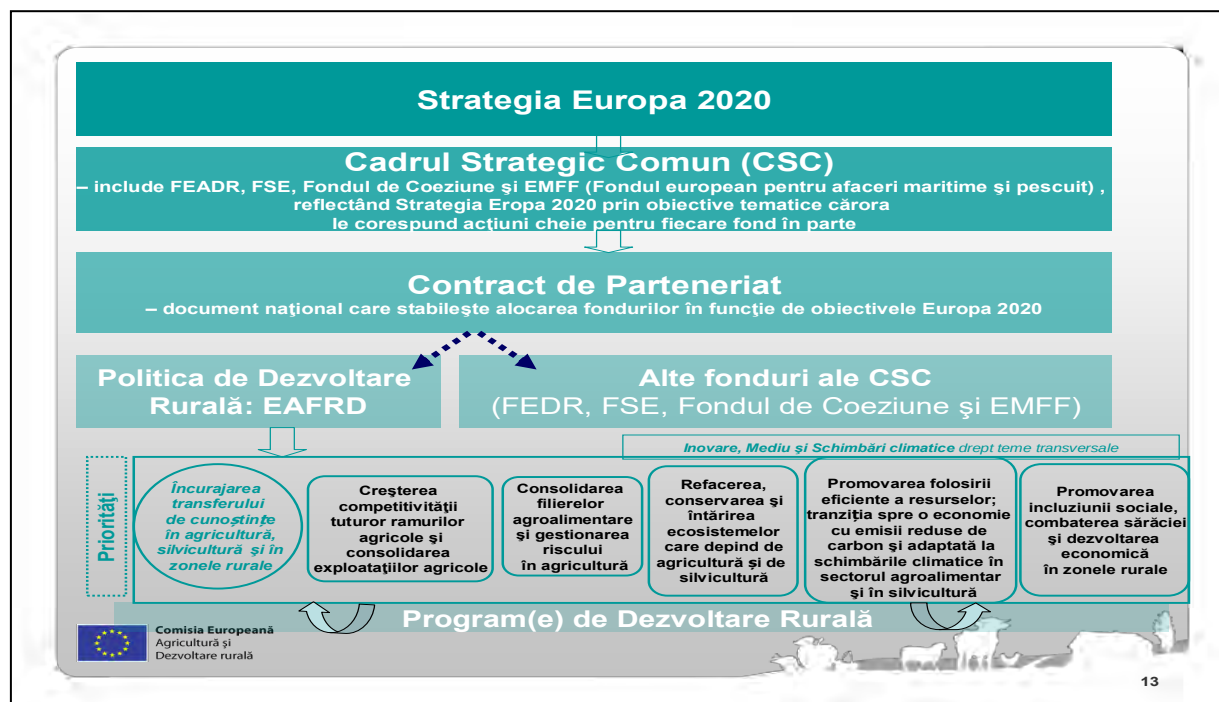
Alte documente de programare elaborate de statele membre în această perioadă sunt:

1. **Acord de Parteneriat 2014-2020** - document național elaborat conform regulamentelor europene, care fundamentează și stabilește obiectivele tematice de dezvoltare și alocarea indicativă a fondurilor europene în perioada 2014 –2020;

2. **Programele subsecvente:** documente de programare la nivel sectorial și național care transpun elementele prevăzute de CSC în context național și conțin angajamente ferme privind contribuțiile la îndeplinirea obiectivelor UE, prin utilizarea fondurilor comunitare alocate, conform Cadrului financiar multianual.

- Programul Operațional Capital Uman 2014-2020
- Programul Operațional Asistență tehnică 2014-2020
- Programul Operațional Competitivitate 2014-2020
- Programul Operațional Infrastructura Mare 2014-2020
- Programul Național de Dezvoltare Rurală
- Programul Operațional Regional 2014-2020
- Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020

Fig. nr. 3. Noul cadru al dezvoltării rurale

Sursă: DG Agricultură și Dezvoltare Rurală Comisia Europeană

2. Europa 2020

Europa trece printr-o perioadă de transformare. Provocările apărute pe plan mondial au demonstrat că Europa poate da răspuns la aceste provocări numai dacă acționează în mod colectiv, ca Uniune.

Strategia Europa 2020 pentru creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii a fost lansată de Comisia Europeană în martie 2010. Documentul stabilește obiective concrete care ar urma să fie atinse în următorii zece ani, în domenii precum ocuparea forței de muncă, educație, energie și inovare, pentru a depăși impactul crizei economice și pentru a readuce Europa pe drumul creșterii economice. Europa 2020 propune trei priorități:

1. Creștere inteligentă: dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare;
2. Creștere durabilă: promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive;
3. Creștere favorabilă incluziunii: promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială.

Comisia prezintă șapte inițiative emblematice pentru a stimula realizarea de progrese în cadrul fiecărei teme prioritare.

- **„O Uniune a inovării**—pentru a îmbunătăți condițiile-cadru și accesul la finanțările pentru cercetare și inovare;
- **„Tineretul în mișcare**—pentru a consolida performanța sistemelor de educație și pentru a facilita intrarea tinerilor pe piața muncii;
- **„O agendă digitală pentru Europa**—pentru a accelera dezvoltarea serviciilor de internet de mare viteză;
- **„O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor**—pentru a sprijini trecerea la o economie cu emisii scăzute de carbon, pentru a crește utilizarea surselor regenerabile de energie;
- **„O politică industrială adaptată erei globalizării**—pentru a îmbunătăți mediul de afaceri;
- **„O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă**—pentru a moderniza piețele muncii și a oferi mai multă autonomie cetățenilor;
- **„Platforma europeană de combatere a sărăciei**—pentru a garanta coeziunea socială și teritorială, astfel încât beneficiile creșterii și locurile de muncă să fie distribuite echitabil, iar persoanelor care se confruntă cu sărăcia și excluziunea socială să li se acorde posibilitatea de a duce o viață demnă și de a juca un rol activ în societate.

Strategia Europa 2020 se va sprijini pe doi piloni: abordarea tematică care combină prioritățile și principalele obiective, și întocmirea unor rapoarte de țară, permițând statelor membre să își dezvolte propriile strategii de reîntoarcere la o creștere economică durabilă și la sustenabilitatea

finanțelor publice. La nivelul UE se vor adopta orientări integrate care să cuprindă domeniul de aplicare al priorităților și obiectivelor UE. Prezentarea de rapoarte privind îndeplinirea obiectivelor strategiei Europa 2020 și evaluarea Pactului de stabilitate și creștere se vor efectua simultan, făcându-se însă în continuare distincția între aceste instrumente și menținând integritatea Pactului.

A. Creștere inteligentă – o economie bazată pe cunoaștere și inovare

La nivel național, statele membre vor trebui:

- să reformeze sistemele de cercetare-dezvoltare și inovare de la nivel național (și regional) și să întărească cooperarea transfrontalieră;
- să garanteze existența unui număr suficient de absolvenți de universități de științe, matematică și inginerie și să axeze programele școlare pe creativitate, inovare și spirit antreprenorial;
- să acorde prioritate cheltuielilor destinate cunoașterii, inclusiv prin folosirea stimulentei fiscale și a altor instrumente financiare pentru a promova investiții private mai semnificative în cercetare-dezvoltare.

• **Inițiativa emblematică „Tine rețel în mișcare—**

La nivel național, statele membre vor trebui:

- să efectueze investiții eficiente în sistemele de învățământ și de formare la toate nivelurile (de la nivel preșcolar la nivel universitar);
- să amelioreze rezultatele în domeniul educației, tratând fiecare segment (preșcolar, primar, secundar, profesional și universitar) în cadrul unei abordări integrate, care să includă competențele-cheie și care are scopul de a reduce abandonul școlar timpuriu;
- să consolideze deschiderea și relevanța sistemelor de învățământ prin instituirea unor cadre naționale de calificare și printr-o mai bună direcționare a rezultatelor învățării spre nevoile pieței muncii;
- să faciliteze intrarea tinerilor pe piața muncii prin acțiuni integrate care cuprind, *inter alia*, îndrumare.

• **Inițiativa emblematică „O agendă digitală pentru Europa—**

La nivel național, statele membre vor trebui:

- să elaboreze strategii operaționale privind internetul de mare viteză și să orienteze fondurile publice, inclusiv cele structurale, spre domeniile care nu sunt acoperite integral de investițiile private;
- să stabilească un cadru juridic pentru coordonarea lucrărilor publice astfel încât costurile pentru dezvoltarea rețelelor să se reducă;

– să promoveze dezvoltarea și utilizarea unor servicii online moderne și accesibile (de exemplu, e-guvernare, servicii de asistență medicală online, casa inteligentă, competențele informatice, securitatea).

B. Creștere durabilă – promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive.

- **Inițiativa emblematică: „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor—**

La nivel național, statele membre vor trebui:

- să elimine treptat subvențiile dăunătoare mediului, făcând excepții doar în cazul persoanelor defavorizate;
- să dezvolte instrumente de piață, precum stimulente fiscale și achiziții publice menite să adapteze metodele de producție și de consum;
- să dezvolte infrastructuri energetice și de transport inteligente, modernizate și complet interconectate și să utilizeze pe deplin TIC;
- să asigure implementarea coordonată a proiectelor de infrastructură, în cadrul rețelei centrale a UE, care contribuie în mod decisiv la eficacitatea sistemului de transport al UE, în ansamblul său;
- să se concentreze asupra dimensiunii urbane a transporturilor, responsabile de o mare parte din emisiile generate și din congestiile rețelelor;
- să utilizeze reglementarea, dezvoltând standarde de performanță energetică în construcții și instrumente de piață precum impozitarea, subvențiile și achizițiile publice pentru a reduce consumul de energie și de resurse și să utilizeze fondurile structurale pentru a investi în construcția de clădiri publice eficiente din punct de vedere energetic și într-o reciclare mai eficientă;
- să stimuleze instrumente care permit economisirea de energie și care ar putea crește eficiența în sectoarele mari consumatoare de energie, precum cele bazate pe folosirea TIC.

- **Inițiativa emblematică „O politică industrială adaptată erei globalizării—**

La nivel național, statele membre vor trebui:

- să îmbunătățească mediul de afaceri, în special pentru IMM-urile inovatoare;
- să îmbunătățească condițiile de asigurare a respectării drepturilor de proprietate intelectuală;
- să reducă sarcina administrativă a societăților și să îmbunătățească calitatea legislației în domeniul afacerilor;
- să colaboreze strâns cu părțile interesate din diverse sectoare (cu întreprinderile, cu sindicatele, cu mediul academic, cu ONG-urile, cu organizațiile de consumatori) pentru a identifica blocajele

și a dezvolta o analiză comună cu privire la modalitățile de a menține o bază industrială și de cunoaștere solidă.

C. Creștere favorabilă incluziunii – o economie cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, asigurând coeziunea economică, socială și teritorială.

- **Inițiativa emblematică „O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă—**

La nivel național, statele membre vor trebui:

- să reducă segmentarea pieței muncii și să faciliteze tranzițiile și reconcilierea vieții profesionale cu viața privată;
- asigura rentabilitatea muncii, acordând o atenție specială persoanelor cu un nivel scăzut de calificare;
- să promoveze noi forme de reconciliere a vieții profesionale cu cea privată și politici de îmbătrânire activă și să sporească egalitatea de șanse între femei și bărbați;
- să promoveze și să monitorizeze concretizarea eficace a rezultatelor dialogului social;
- să impulsioneze punerea în aplicare a Cadrului european al calificărilor, prin instituirea unor cadre naționale ale calificărilor;
- să asigure dobândirea competențelor necesare în vederea continuării studiilor și a integrării pe piața muncii;
- să dezvolte parteneriate între mediul educației/formării și cel al muncii, în special prin implicarea partenerilor sociali în planificarea ofertelor de educație și formare.

- **Inițiativa emblematică „O platformă europeană de combatere a sărăciei—**

La nivel național, statele membre vor trebui:

- să promoveze responsabilitatea colectivă și individuală pe care o împart în domeniul combaterii sărăciei și excluziunii sociale;
- să definească și să pună în aplicare măsuri care vizează situația specifică a grupurilor cu un grad de risc ridicat (precum familiile monoparentale, femeile în vârstă, minoritățile, romii, persoanele cu handicap și personale fără adăpost);
- să își dezvolte pe deplin sistemele de securitate socială și de pensii pentru a asigura un nivel adecvat al ajutorului pentru venit și al accesului la asistență medicală.

Cadrul financiar multianual (CFM)

Cadrul financiar multianual este un mecanism menit să asigure previzibilitatea cheltuielilor UE și, în același timp, respectarea unei discipline bugetare stricte. CFM definește sumele maxime („plafoanele”) pentru fiecare domeniu de cheltuieli majore („rubrică”) din bugetul Uniunii. CFM

stabilește, de fapt, prioritățile politice pentru anii următori și reprezintă, prin urmare, atât un cadru politic, cât și unul bugetar prin care se hotărăște în ce domeniu ar trebui să se investească în viitor.

Regulamentul privind cadrul financiar multianual permite Uniunii Europene să cheltuiască până la aproape **960 de miliarde de euro în angajamente** și peste **908 miliarde de euro în plăți** pe parcursul următorilor 7 ani. Aceste valori sunt cu 3.5%, respectiv 3.7% mai mici decât cele aferente cadrului financiar 2007-2013, reflectând presiunea la nivel de buget cu care statele membre se confruntă la momentul de față.

Un accent puternic este pus pe cheltuielile axate pe stimularea creșterii economice și crearea de locuri de muncă, în conformitate cu prioritățile politice ale UE. De exemplu, limita cheltuielilor pentru subcapitolul “Competitivitate” este cu 37% mai mare în comparație cu exercițiul financiar 2007-2013.

Fig. nr.3.Cadrul financiar multianual 2014-2020

Sursă: Acord de parteneriat propus de România pentru perioada de programare 2014-2020

3. Acord de parteneriat propus de România pentru perioada de programare 2014-2020

Acest acord de parteneriat conține demersuri pentru a asigura convergența cu strategia europeană pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii.

Din acest document reiese că România continuă să se confrunte cu provocări enorme în materie de dezvoltare. Au fost identificate următoarele provocări care necesită investiții strategice pentru a îndepărta obstacolele din calea dezvoltării și pentru a debloca potențialul economic al țării:

Competitivitatea și dezvoltarea locală

- Nivelul general al activității economice din România se menține foarte scăzut. Dependența actuală a ocupării forței de muncă de o agricultură cu valoare adăugată foarte scăzută, în care micile ferme reprezintă o cotă foarte mare (aproape 93% din numărul total al fermelor), cu orientare redusă spre piață, nivel scăzut de productivitate și dotare tehnică, suprafețe mari de livezi în declin (peste 50%);
- Cultura antreprenorială așa cum este reflectată de densitatea relativ scăzută a afacerilor în toate regiunile cu excepția regiunii București-Ilfov, precum și orientarea către activități cu valoare adăugată redusă;
- Nivelul de productivitate este necompetitiv la nivel internațional în multe domenii industriale, o slabă reprezentare actuală a serviciilor cu valoare adăugată semnificativă în cadrul economiei, fragmentarea, standardizarea excesivă, utilizarea inefficientă a resurselor în mediile românești de cercetare și dezvoltare și academice, precum și absența unei strategii pentru dezvoltarea instituțiilor cu activități intense de cercetare.

Demografia și forța de muncă

- În România sunt mari diferențe de avere, oportunitate, educație, competențe, sănătate și, în multe zone, acestea s-au intensificat în ultimul deceniu. Aceste diferențe au un caracter profund teritorial, cu variații pronunțate între regiuni, precum și între zonele urbane și cele rurale. România are o densitate foarte scăzută a ocupării forței de muncă, în special în zona rurală.
- Nivel scăzut de activitate economică, dependența mare de agricultură cu productivitate scăzută, pescuit și activități conexe, caracterul puțin durabil al modelelor anterioare de diversificare regională duc la reducerea industrializării și creșterea migrației.

Din această cauză România încă se confruntă cu provocări importante în termeni de sărăcie și excluziune socială, care afectează mai ales regiunile mai puțin dezvoltate. Marea provocare constă în a restabili performanța sistemului educațional și, în contextul unei cereri foarte scăzute de forță de muncă, în a face educația atractivă. Pe lângă crearea unei infrastructuri educaționale moderne și bine dotate, trebuie rezolvate aspectele legate de extinderea accesului la educația timpurie,

combaterea abandonului școlar timpuriu, creșterea relevanței educației și formării pentru nevoile pieței forței de muncă și deschiderea accesului la învățământul terțiar și la învățarea pe tot parcursul vieții.

Infrastructura

- Creșterea economică a României este împiedicată de infrastructura subdezvoltată și depășită. Deși România este poziționată pe importante rute care leagă Europa Centrală de Marea Neagră și Caucaz, infrastructura sa de transport este subdezvoltată față de volumul de bunuri și numărul de pasageri ce tranzitează teritoriul românesc, iar accesibilitatea rămâne o barieră majoră pentru dezvoltarea economică regională.
- Conectivitatea prin toate modurile de transport nu este optimă din cauza întârzierii investițiilor, precum și a deficiențelor administrative legate de întreținerea și funcționarea infrastructurii. În ceea ce privește *infrastructura TIC*, rețelele în bandă largă de bază ar trebui să fie disponibile la nivel național până în 2015 ca rezultat al inițiativelor existente, deși numărul de conectări rămâne scăzut.
- România se confruntă cu dificultăți deosebite în ceea ce privește extinderea Accesului de Generație Următoare (NGA) în zonele rurale unde, în absența unei intervenții publice, se estimează că, până până în 2020, mai puțin de 50% dintre gospodăriile vor fi acoperite cu infrastructură cu viteze de peste 30 Mbps.

Resursele

- România este bine înzestrată din punct de vedere al resurselor disponibile, dintre care o parte semnificativă este reprezentată de resursele regenerabile și are în același timp potențial de extindere a acestora.
- România se bazează mult mai puțin pe energie importată (21,7% în 2010) decât UE 27 (52,7 %). Eficiența sistemelor românești de producere, transport și distribuție a energiei electrice (fie din surse regenerabile precum energia eoliană sau solară, fie, pe de altă parte, a energiei nucleare și a celei produse de turbine cu gaz) este aproape de media UE. Eficiența utilizării energiei este scăzută, în principal din cauza clădirilor rezidențiale și publice care sunt prost izolate și a ineficienței sistemelor centralizate de transport și distribuție a energiei termice.
- România se confruntă cu o serie de riscuri naturale de mediu sau datorate intervenției umane, care reprezintă o amenințare pentru cetățenii, infrastructură și resursele naturale ale României. În unele cazuri, gravitatea acestora a depășit capacitatea națională de răspuns.

- Extinderea și modernizarea *infrastructurii de apă și apă uzată* continuă să fie una dintre cele mai importante priorități de ameliorare a standardelor de viață din România, în special în zonele rurale.
- Gestionarea deșeurilor este încă departe de standardele europene, având niveluri reduse de reutilizare, reciclare și valorificare energetică. Până în 2017, România are la dispoziție o perioadă de tranziție pentru a elimina treptat depozitele de deșeuri care nu sunt conforme.
- România este bogată în active naturale, dar calitatea mediului și biodiversitatea rămân sub presiunea procesului natural, precum și a activității economice. Există o nevoie stringentă de a îmbunătăți protecția mediului și de a trece la practici mai durabile în agricultură, construcții, industriile extractive și, în general în afaceri.

Administrația și guvernarea

- România este caracterizată încă de o slabă capacitate administrativă a instituțiilor publice și de o predispoziție către birocrație și reglementări exagerate care au o influență puternică asupra competitivității mediului său de afaceri. Deși s-au făcut progrese în multe zone, sunt încă necesare măsuri de consolidare instituțională, reformă și modernizare. Absența unui sistem eficient de cadastru reprezintă un obstacol semnificativ pentru dezvoltarea și implementarea infrastructurii, consolidarea și dezvoltarea proprietății.

Obiectivul general și contribuția strategică a Fondurilor Europene Structurale și de Investiții

Luând în considerare situația și politicile macroeconomice, împreună cu blocajele evidențiate în creșterea economică națională, Guvernul României a stabilit prioritățile de finanțare pentru utilizarea Fondurilor Europene Structurale și de Investiții în Acordul de Parteneriat 2014-2020, cu obiectivul global de a reduce disparitățile de dezvoltare economică și socială între România și statele membre ale UE.

Tabel nr. 1. Obiectivele naționale în cadrul UE 2020

Obiective naționale în cadrul UE 2020	Situația actuală
70 % din populația în vârstă de 20-64 de ani să fie angajată	63,8 % (2012)
2 % din PIB investit în cercetare și dezvoltare	0,48 % (2011)
Reducerea cu 19 % a emisiilor de gaze cu efect de seră (față de nivelul din 1990)	51,84 % (2011)
24 % din consumul brut final de energie din surse regenerabile	22,90 ⁵ % (2012)
Reducerea consumului primar de energie cu 10 mtep (19 %)	16,6 % (2012) (7,3 Mtoe) ⁶
Numărul copiilor care părăsesc școala la o vârstă mică să fie mai mic de 11,3 %	17,4 % (2012)
Cel puțin 26,7 % dintre persoanele cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani să termine învățământul terțiar	21,8 % (2012)
Numărul persoanelor expuse la riscul de sărăcie sau excludere să fie mai mic cu 580 000 (față de nivelurile din 2008)	240 000 (2011)

Sursă: Acord de parteneriat propus de România pentru perioada de programare 2014-2020

Acțiunile întreprinse în direcția celor cinci provocări amintite mai sus vor contribui la atingerea obiectivelor României din cadrul strategiei Europa 2020. Astfel în această perioadă va crește cu aproximativ 7,2% numărul angajaților în vârstă de 20-64 de ani, 2% din PIB va fi utilizat pentru cercetare și dezvoltare, va crește cu 2,1% consumul de energie din surse regenerabile, se va reduce consumul de energie, va scădea numărul copiilor care părăsesc școala la o vârstă mică. Numărul persoanelor expuse la riscul de sărăcie sau excludere va scădea cu 580.000 față de nivelurile din anul 2008.

Provocarea 1 în materie de dezvoltare „Competitivitatea”

Conceptul de competitivitate se aplică atât la nivel național, în ceea ce privește menținerea sau sporirea activităților economice, cât și la nivelul întreprinderilor care funcționează în contextul unor piețe deschise, în scopul păstrării sau al creșterii cotei de piață. În vederea creării de noi locuri de muncă, sunt necesare îmbunătățirea capacității de stimulare a inovării, cercetării și dezvoltării în cazul produselor, serviciilor, a proceselor și modelelor comerciale și sociale, precum și îmbunătățirea mediului de afaceri și a capacității de implementare a lanțurilor valorice pe scară largă, și, prin urmare, a creării de legături în interiorul și în afara țării.

Obiectivul tematic nr. 1: Consolidarea cercetării, a dezvoltării tehnologice și a inovării

Nevoi de dezvoltare

- crearea unui mediu public de C-D mai compact și mai modern, care să se concentreze asupra nevoilor economiei, schimbărilor sociale și tehnologiilor în care România are potențial de clasă mondială, în conformitate cu principiile specializării inteligente și pentru a crește gradul de comercializare și internalizare a cercetării;
- promovarea unei culturi a antreprenoriatului și inovării în întregul sistem educațional și în companii care să fie în legătură cu toate formele de sprijin, financiar, managerial, tehnic, creator, pentru a valorifica potențialul latent care există în rândul populației și firmelor din România;

Priorități propuse pentru finanțare

- sprijinirea investițiilor private în CDI¹ și a cercetării colaborative dintre întreprinderi și organizații de cercetare, pentru a încuraja transferul de cunoștințe, de tehnologie și de personal cu competențe avansate în CDI și pentru a permite dezvoltarea de produse și servicii bazate pe CDI în sectoarele economice cu potențial de creștere;

¹ Cercetare, dezvoltare și inovare

- promovarea instrumentelor financiare menite să susțină riscul investițiilor private în cercetare și inovare și să stimuleze start-up-urile și spin-off-urile inovatoare;
- dezvoltarea infrastructurii de cercetare publice și private, atât ca parte a unor clustere existente/emergente, centre de excelență și alte tipuri de structuri de cercetare (naționale/regionale/europene), cât și în domenii specifice identificate ca prioritare, pe baza existenței unui potențial și/sau a unui avantaj competitiv, cum ar fi sănătatea;
- deblocarea potențialului de excelență în cercetare și inovare prin crearea de sinergii cu acțiunile de cercetare, dezvoltare și inovare ale programului Orizont 2020;
- crearea și dezvoltarea unei infrastructuri suport pentru inovare și transfer tehnologic, publice și private;
- servicii de consultanță pentru fermieri, în vederea îmbunătățirii performanțelor economice și de mediu;
- încurajarea colaborării dintre fermieri/întreprinderi în agricultură, sectorul forestier, industria alimentară, educație și cercetare, în vederea utilizării rezultatelor unor proiecte pilot, pentru a dezvolta noi, practici, procese și tehnologii, ca aplicare a soluțiilor cercetării și inovării;
- înființarea unor grupuri operative (fermieri, cercetători, consultanți), care vor participa la Parteneriatul European pentru Inovare „Productivitatea și durabilitatea agriculturii”.
- crearea și oferirea de servicii de consultanță în sectorul de pescuit;
 - colaborarea între pescari/fermieri din domeniul acvaculturii și oameni de știință.

Obiectivul tematic nr. 2 — Îmbunătățirea accesului, utilizării și calității tehnologiilor informatice și de comunicare

Nevoi de dezvoltare

- consolidarea mediului de afaceri digital;

Priorități propuse pentru finanțare

- acțiuni pentru promovarea adoptării de către întreprinderi a TIC, inclusiv a aplicațiilor și a inovațiilor în domeniul comerțului electronic;
- acțiuni pentru dezvoltarea de instrumente de e-Guvernare pentru întreprinderi și cetățeni (e-Guvernare 2.0);
- acțiuni pentru dezvoltarea sistemului de „cloud computing” și tehnologii de colaborare media sociale;
- acțiuni pentru furnizarea de servicii publice moderne online care să asigure interoperabilitatea diferitelor sisteme neintegrate în cadrul sectoarelor și regiunilor, precum și la nivel național (se va promova coordonarea și eficiența sporită a utilizării resurselor

publice) și accesul la standarde deschise pentru creșterea transparenței și a eficienței administrative;

- acțiuni de asigurare a securității rețelor și sistemelor;
- acțiuni pentru modernizarea vămilor prin îmbunătățirea sistemelor și echipamentelor IT.

Obiectivul tematic nr. 3 Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor, a sectorului agricol și a sectorului pescuitului și acvaculturii

Nevoi de dezvoltare

- extinderea și creșterea continuă, inclusiv pe piața internațională, ale sectoarelor industriei prelucrătoare și serviciilor cu valoare adăugată mare;
- transformarea sectoarelor tradiționale ale României;
- restructurarea și consolidarea exploatațiilor agricole pentru a îmbunătăți competitivitatea și durabilitatea acestora;
- liberalizarea piețelor din sectorul public și exploatarea acestora ca mijloace de stimulare a unor noi piețe, a formării unor noi întreprinderi;
- atragerea de investiții pentru regiunile mai puțin dezvoltate ale României și pentru zonele sale rurale, printr-o abordare integrată care să cuprindă infrastructura, siturile, competențele și sprijinirea investițiilor;

Priorități propuse pentru finanțare

- acțiuni de îmbunătățirea a productivității IMM-urilor și de crearea condițiilor pentru oportunități de dezvoltare și pentru inovare;
- acțiuni pentru îmbunătățirea accesului la finanțare, inclusiv prin oferirea unei game adecvate de instrumente financiare;
- acțiuni pentru alăturarea în rețea a întreprinderilor, în vederea consolidării schimburilor de cunoștințe și a consolidării participării acestora în cadrul lanțurilor de aprovizionare, inclusiv cele la scară internațională;
- acțiuni integrate – site-uri, competențe, sprijin pentru investiții – în vederea atragerii de investiții pentru regiunile mai puțin dezvoltate ale României;
- acțiuni pentru îmbunătățirea performanței economice a fermelor (inclusiv livezile), facilitarea restructurării și modernizării agriculturii;
- acțiuni de facilitare a schimbării între generații, inclusiv a încuraja instalarea tinerilor agricultori calificați;

- acțiuni de îmbunătățire și adaptare a infrastructurii agricole și forestiere, cum ar fi drumurile de acces la exploatațile agricole și forestiere, atragerea tinerilor formați în mod corespunzător în sectorul agricol;
- acțiuni pentru creșterea valorii adăugate generate de sectorul pomiculturii, printr-o abordare integrată în cadrul lanțului valoric;
- acțiuni pentru îmbunătățirea performanței economice a producătorilor primari, printr-o mai bună integrare a acestora în lanțul alimentar și în circuitele scurte de aprovizionare;
- acțiuni de sprijinire a activităților de prevenire și gestionare a riscurilor agricole;
- acțiuni de sprijinire a creșterii și modernizării industriei agro-alimentare;
- acțiuni pentru sprijinirea prelucrării locale și marketingului pentru produsele agricole;
- acțiuni pentru facilitarea accesului la finanțare, prin oferirea unei game adecvate de instrumente financiare;
- investiții în sectorul acvaculturii;
- promovarea de noi surse de venit în interiorul sectorului (activități de procesare, de marketing);
- investiții în porturi pescărești, adăposturi, debarcadere și centre de primă vânzare;
- îmbunătățirea condițiilor de muncă legate de sănătatea și siguranța la bordul navelor de pescuit în apele interioare și maritime;
- sprijin pentru înființarea, organizarea și funcționarea lanțului vertical;
- activități de dezvoltare de capacități pentru punerea în aplicare a Cadrului pentru Strategia Marină;

Provocarea 2 în materie de dezvoltare - „Oamenii și societatea”

Obiectivul tematic nr. 2: Îmbunătățirea accesului și a utilizării și creșterea calității TIC;

Nevoi de dezvoltare

- îmbunătățirea eficienței sistemului prin utilizarea de instrumente de tehnologie a informației și comunicării (TI&C), în cadrul platformelor e-sănătate, e-asistență socială, exploatarea TIC ca instrument pentru modernizare;

Priorități propuse pentru finanțare

- creșterea utilizării e-incluziune și a TIC în educație și sănătate;
- îmbunătățirea calității educației prin activități curriculare și extracurriculare bazate pe TIC;

Obiectivul tematic nr. 11: Consolidarea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate și o administrație publică eficientă.

Nevoi identificate

- reformarea managementului resurselor umane în sistemele educaționale și de sănătate;

Priorități propuse pentru finanțare

- dezvoltarea capacității administrative a profesioniștilor care lucrează în sectorul de educație, atât la nivel central și local, în ceea ce privește asigurarea calității, al sistemelor de monitorizare și de evaluare;
- dezvoltarea capacității decidenților de la nivel național și local în elaborarea și implementarea politicilor bazate pe dovezi;

Obiectivul tematic nr. 8: Promovarea sustenabilității și calității locurilor de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă

Nevoi identificate

- creșterea oportunităților de ocupare;
- integrarea durabilă pe piața muncii a tinerilor care nu au un loc de muncă, nu urmează un program educațional sau de formare (NEETs);
- acces la ocupare pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă și pentru persoanele inactive, cu accent pe femei, tineri și lucrători mai în vârstă, cetățeni români de etnie romă, persoane cu dizabilități și alte grupuri vulnerabile;
- reducerea disparităților regionale și teritoriale și intensificarea mobilității forței de muncă;
- îmbunătățirea alinierii ocupării și a serviciilor de dezvoltare a forței de muncă la nevoile în schimbare ale pieței muncii;
- diversificarea economiei pescuitului și acvaculturii, pentru a atrage ocuparea forței de muncă și crearea de firme în domeniu conversia în activități non-agricole, diversificarea economiei rurale și crearea de locuri de muncă;
- modernizarea sistemului public de ocupare a forței de muncă.

Priorități propuse pentru finanțare

- dezvoltarea unei abordări multi-dimensionale pentru susținerea reintegrării tinerilor care nu dețin un loc de muncă, nu urmează o formă de educație sau formare profesională (NEET), cu oportunități de educație, formare și angajare;
- acțiuni pentru stimularea ocupării tinerilor, cu prioritate în regiunile în care șomajul în rândul tinerilor este mare, incluzând prime de mobilitate, stimulente financiare, orientări în carieră și consiliere în domeniul afacerilor;
- o combinație de acțiuni dedicate și integrate (mainstreaming), pentru îmbunătățirea accesului pe piața forței de muncă a femeilor, a lucrătorilor mai în vârstă, a persoanelor de etnie

romă, a persoanelor cu dizabilități și a persoanelor cu un nivel scăzut de educație și de calificare, inclusiv a celor din mediul rural;

- stabilirea unor măsuri active și preventive pe piața forței de muncă, luând în considerare disparitățile regionale și teritoriale specifice;
- acțiuni de creștere a adaptabilității și mobilității muncii;
- sprijinirea acțiunilor de angajare, cum ar fi consilierea individuală, formarea la locul de muncă și încurajarea antreprenoriatului;
- sprijin pentru măsurile de îmbătrânire activă;
- sprijin pentru mecanismul de căutare a locurilor de muncă și un cadru pentru angajarea persoanelor afectate de restructurarea industrială și, în special, a celor din comunitățile agricole și de pescuit afectate de reducerea ocupării forței de muncă;
- furnizarea de servicii de ocupare a forței de muncă și servicii de dezvoltare a forței de muncă în funcție de nevoile în schimbare ale pieței muncii cu un accent special pe sectoarele de creștere competitive și/ sau sectoarele tradiționale cu potențial de creștere;
- sprijinirea acțiunilor de ocupare pe cont propriu, antreprenoriat și creare de afaceri, inclusiv prin instrumente financiare;
- crearea de noi unități de prelucrare;
- crearea de noi întreprinderi mici prin acordarea de sprijin pentru demararea afacerilor în cazul microîntreprinderilor și al întreprinderilor mici din afara domeniului agricol, precum și pentru dezvoltarea de activități non-agricole în zonele rurale.
- diversificarea sectorului de pescuit și a acvacultură prin sprijinirea creării de noi întreprinderi mici și crearea de locuri de muncă în domeniu;
- promovarea unor surse noi de venit în afara sectorului (mediu, turism, activități educaționale).
- Întărirea capacității Serviciului Public de Ocupare.

Obiectivul tematic nr. 9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare

Nevoi identificate

- reducerea incidenței sărăciei și excluziunii sociale în rândul grupurilor vulnerabile identificate;
- îmbunătățirea accesului la servicii sociale și a calității acestora, cu precădere în zonele rurale și în zonele urbane defavorizate, precum și creșterea contribuției acestora la combaterea sărăciei, excluziunii sociale și problemelor sociale;

- îmbunătățirea infrastructurii de bază și a accesului la servicii în vederea promovării dezvoltării economice și reducerii sărăciei în așezările rurale, inclusiv în zonele piscicole;
- îmbunătățirea incluziunii sociale a persoanelor care locuiesc în zonele rurale și în enclavele urbane;
- îmbunătățirea rezultatelor în materie de sănătate, cu predilecție în domeniul sănătății mamei și a nou-născutului și al celor cinci patologii care reprezintă cauza majorității deceselor la adulți;
- îmbunătățirea eficienței sistemului prin utilizarea instrumentelor de tehnologie a informației și comunicației (TIC) în cadrul e-sănătate, e-asistență socială

Priorități propuse pentru finanțare

- Dezvoltarea unui sistem de asistență socială echitabil, durabil, la prețuri accesibile și de înaltă calitate, beneficii și servicii sociale pentru toate grupurile vulnerabile;
- Acțiuni integrate pentru a răspunde nevoilor persoanelor, grupurilor și comunităților vulnerabile, inclusiv acțiuni de îmbunătățire a participării la educație, la integrarea pe piața forței de muncă, accesul la locuințe, servicii sociale, de sănătate și culturale, precum și acțiuni de combatere a discriminării;
- Întărirea capacității furnizorilor de servicii, publici și privați, în oferirea de servicii de calitate la nivelul comunității pentru copii, persoane cu dizabilități, persoane cu probleme psihice și persoane în vârstă (în special în zonele mai puțin dezvoltate)
- Exploatarea potențialului inovativ al modelelor economiei sociale de a soluționa provocări sociale și/ sau de a sprijini integrarea pe piața muncii a grupurilor vulnerabile și tranziția lor către modelele de afaceri, dezvoltarea de servicii locale, în cazul în care modelele de pe piață nu reușesc să obțină rezultate satisfăcătoare, creând astfel locuri de muncă și facilitând incluziunea socială;
- Dezvoltarea unei culturi pro-active, participative și orientate către voluntariat în cadrul publicului larg și al persoanelor asistate social;
- Îmbunătățirea accesului la asistență medicală de calitate și la tratamente, inclusiv la asistență medicală de urgență, asistență medicală primară, dezvoltarea de servicii medicale și de asistență socială integrată, inclusiv la nivel de comunitate, cu accent pe serviciile oferite în ambulatoriu și dezvoltarea îngrijirii medicale primare integrate de specialitate, cu suport prin telemedicină;
- Furnizarea de programe de screening pentru cele mai importante cinci patologii (cancer, boli cardiovasculare, diabet, boli psihice, boli rare)

- Îmbunătățirea gradului de conștientizare publică, a informării și educării pe probleme sociale și de sănătate, inclusiv combaterea discriminării romilor, prevenirea violenței în familie, a abuzului de substanțe și a traficului de persoane;
- Îmbunătățirea cunoștințelor și competențelor profesioniștilor din sectorul de sănătate, ca o condiție prealabilă pentru creșterea calității serviciilor;
- Promovarea responsabilității sociale prin creșterea gradului de conștientizare publică, diseminarea de informații și bune practici;
- Dezvoltarea infrastructurii de servicii sociale, cu accent pe infrastructura la nivelul comunității.
- Sprijinirea tranziției de la îngrijirea instituțională la servicii oferite de comunitate ex.: case protejate, case de tip familial, îngrijirea la domiciliu;
- Centre de îngrijire de zi, servicii comunitare de sănătate și asistență socială integrată, centre de tip respiro, oferite de furnizorii de servicii publici și privați;
- Investiții în spitale și alte elemente de infrastructură din domeniul sănătății publice (servicii ambulatorii, centre multifuncționale);
- Sprijin pentru regenerarea fizică, economică și socială a comunităților defavorizate din zonele urbane, inclusiv în cadrul Dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității, inclusiv sprijin pentru economia socială;
- Încurajarea dezvoltării locale a zonelor rurale prin investiții în infrastructura mică și prin înființarea/îmbunătățirea serviciilor locale de bază pentru populația rurală;
- Promovarea strategiilor de dezvoltare locală la nivelul comunității (LEADER).

Obiectivul tematic nr. 10: Investiții în educație, formare și formare profesională pentru competențe și învățare pe tot parcursul vieții

Nevoi de dezvoltare

- îmbunătățirea accesului, participării și calității corespunzătoare educației și îngrijirii timpurii;
- consolidarea accesibilității, calității și rezultatelor educaționale în cadrul învățământului obligatoriu;
- creșterea atractivității învățământului primar și secundar, inclusiv a învățământului profesional și tehnic inițial;
- intervenții intensive în vederea adresării nevoilor educaționale specifice grupurilor aflate în risc de excluziune;

- îmbunătățirea calității și relevanței învățământului profesional și tehnic, (atât al celui inițial cât și continuu), inclusiv cel inițial, și a învățământului terțiar la nevoile pieței forței de muncă;
- îmbunătățirea accesului la învățământul terțiar și susținerea participării la acesta;
- îmbunătățirea accesului și a calității ofertei de învățare pentru adulți, cu accent pe competențele de bază și pe transversale relevante;
- încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării profesionale (formare pe termen scurt/inițială) în cadrul sectoarelor agricultură și sectorul alimentar
- exploatarea TIC în educație, ca o factor de modernizare;

Priorități propuse pentru finanțare

- creșterea participării, accesibilității și calității educației și îngrijirii timpurii (0-6 ani), cu precădere pentru copiii în vârstă 0- 3 ani, în special pentru grupurile cu risc crescut de PTS, cu populație de origine romă;
- implementarea unor măsuri de prevenire, intervenție și compensare pentru reducerea PTS, inclusiv sprijin individualizat pentru elevii expuși riscului de PTS; integrarea egalității de șanse și a măsurilor de incluziune;
- oferirea unor căi alternative de educație, cum ar fi educația și instruirea de tip „a doua șansă”, cu precădere în zonele rurale și în cele cu populație de etnie romă; sprijinirea măsurilor de intervenție pentru a răspunde nevoilor educaționale individuale ale grupurilor cu risc crescut de PTS;
- îmbunătățirea competențelor cadrelor didactice în vederea asigurării calității sistemelor și a metodelor de predare inovatoare și personalizate;
- o mai bună corelare dintre sistemul de formare profesională inițială și continuă și nevoile existente la nivelul pieței muncii, inclusiv prin învățarea la locul de muncă;
- îmbunătățirea curriculei educaționale și o mai bună integrare a TIC pentru a face procesul de învățare mai atractiv în cadrul școlilor și a unităților de învățământ profesional și tehnic inițial;
- sprijinirea studenților din mediul rural, a grupurilor dezavantajate, a studenților non-tradiționali și a adulților care în prezent au vârste cuprinse între 23 și 27 pentru a accesa, participa și reuși în învățământul terțiar;
- îmbunătățirea guvernării și a managementului instituțiilor de învățământ superior, în vederea creșterii calității procesului de predare și cercetare; creșterea relevanței programelor de învățământ superior pentru nevoile pieței muncii și consolidarea parteneriatelor între universități, mediul de afaceri și instituțiile de cercetare;

- modernizarea învățământului superior prin elaborarea de studii post-universitare și sprijinirea internaționalizării învățământului superior, inclusiv prin cercetare avansată și mobilitate;
- măsuri de sprijin pentru promovarea calității și accesibilității formării profesionale, consolidarea capacității furnizorilor de formare profesională inițială (FPI) și formare profesională continuă (FPC), pentru a oferi programe de educație și formare profesională corelate cu cerințele pieței muncii;
- încurajarea și facilitarea participării angajatorilor în dezvoltarea forței de muncă, inclusiv prin implicarea acestora în organizarea, implementarea și evaluarea stagiilor de practică/instruire pentru studenți;
- dezvoltarea resurselor umane în instituțiile publice și în învățământul superior bazate pe C&D; sprijinirea dezvoltării abilităților la nivel superior în IMM-uri;
- dezvoltarea de servicii de învățare pe tot parcursul vieții, furnizarea de instruire și educație pentru dobândirea competențelor de bază și transversale, inclusiv digitale, consilierea și validarea învățării anterioare, în special în ceea ce privește competențele reduse și mediul rural, inclusiv prin validarea învățării de tip non-formal și informal;
- sprijin pentru informare, formare profesională (formare pe termen scurt/inițială) și pentru dobândirea de abilități de către fermieri și cei implicați în sectorul alimentar;
- suport pentru activități demonstrative în vederea asigurării transferului de cunoștințe despre noi practici în sectorul agro-alimentar;
- sprijinirea dezvoltării infrastructurii și a resurselor educaționale în ECEC, învățământul primar și secundar, în special cele din zonele defavorizate;
- sprijinirea dezvoltării infrastructurii și a resurselor educaționale din cadrul învățământului terțiar, în special a celor care vor asigura o mai bună legătură cu cercetarea și/sau cooperarea cu mediul de afaceri;
- sprijinirea infrastructurii educaționale și dezvoltarea resurselor formării educaționale vocaționale, concentrându-se în special pe sectoarele de creștere competitive și/sau sectoarele tradiționale cu potențial de creștere, dar, de asemenea, cu privire la potențialele regionale/locale de creștere (evidențiate în cadrul Planurilor de Dezvoltare Regională).

4. Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru pentru perioada 2014-2020

Regiunea Centru este așezată în zona centrală a României, în interiorul mării curburi a Munților Carpați, pe cursurile superioare și mijlocii ale Mureșului și Oltului, fiind străbătută de meridianul 25° longitudine estică și paralela 46° latitudine nordică. Cu o suprafață de 34 100 kmp, reprezentând 14,3 % din teritoriul României, Regiunea Centru ocupă poziția a 5-a între cele 8 regiuni de dezvoltare. Prin poziția sa geografică, realizează conexiuni cu 6 din celelalte 7 regiuni de dezvoltare, înregistrându-se distanțe aproximativ egale din zona ei centrală până la punctele de trecere a frontierei.

Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru pentru perioada 2014-2020 este parte a **Planului de Dezvoltare a Regiunii Centru 2014-2020**, principalul document de planificare și programare la nivel regional.

Strategia de Dezvoltare Regională urmărește pe tot parcursul său firul roșu reprezentat de cele trei priorități stabilite prin **Strategia Europa 2020**: creștere inteligentă, creștere durabilă, creștere favorabilă incluziunii și obiectivele propuse în cadrul celor cinci domenii de interes: ocupare, inovare, schimbări climatice, educație, reducerea sărăciei.

Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru cuprinde 6 domenii strategice de dezvoltare, fiecare dintre acestea grupând un număr de priorități și măsuri specifice:

1. Dezvoltare urbană, dezvoltarea infrastructurii tehnice și sociale regionale
2. Creșterea competitivității economice, stimularea cercetării și inovării
3. Protecția mediului înconjurător, creșterea eficienței energetice, stimularea utilizării surselor alternative de energie
4. Dezvoltarea zonelor rurale, sprijinirea agriculturii și silviculturii
5. Dezvoltarea turismului, sprijinirea activităților culturale și recreative
6. Dezvoltarea resurselor umane, creșterea incluziunii sociale

În cadrul Strategiei de dezvoltare a Regiunii, domeniul strategic 4 se referă la **dezvoltarea zonelor rurale, sprijinirea agriculturii și silviculturii**.

În anul 2010, Uniunea Europeană a adoptat o tipologie revizuită a zonelor urbane/rurale. Tipologia agreată de Uniunea Europeană stabilește 3 categorii de regiuni: regiuni predominant rurale, regiuni intermediare și regiuni predominant urbane. Această metodologie ia în calcul atât densitatea populației cât și prezența unor centre urbane mari și ponderea acestora în populația totală a regiunii. Conform acestei tipologii, pentru nivelul teritorial 3 (NUTS 3), 2 județe din Regiunea Centru (Brașovul și Sibiu) se încadrează în grupa regiunilor intermediare, iar celelalte 4 în grupa regiunilor predominant rurale.

Din motive ce țin de disponibilitatea datelor și de coerența strategiei, conceptul de zonă rurală (localitate rurală) utilizat în acest document se bazează doar pe legislația românească actuală, respectiv pe prevederile Legii nr. 2/1968 privind organizarea administrativ - teritorială a României, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii 350 /2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismului. Potrivit datelor statistice de la finele anului 2012, în Regiunea Centru sunt **357 de comune și 1788 de sate**.

Decalaje economice și sociale majore față de mediul urban

Numărul populației rurale din Regiunea Centru totalizează **1 028 971 locuitori**, reprezentând **40,8% din totalul populației regiunii** la nivelul anului 2011. Cele mai ridicate procentaje ale populației rurale se înregistrează în județele Harghita și Covasna (56,4% respectiv 50,2%), iar cele mai scăzute în județele Brașov și Sibiu (26,8% respectiv 33,4%).

Unul din fenomenele interesante constatate în ultimii ani este acela de „**re-ruralizare**”, proces determinat în principal de migrația dinspre mediul urban spre mediul rural.

Previziunile demografilor arată o înrăutățire în următorii ani a indicatorilor demografici din mediul rural din Regiunea Centru (scădere accentuată a numărului populației, creșterea dezechilibrelor între grupele de vârstă).

Conform datelor Institutului Național de Statistică, rata de activitate a populației în vârstă de muncă din mediul rural din Regiunea Centru era de 50,4% în anul 2011, sensibil mai redusă decât cea înregistrată în mediul urban – 64,2%. De asemenea, **rata de ocupare** a populației în vârstă de 15-64 ani din zona rurală a Regiunii Centru se situează la un nivel scăzut (45,4% în anul 2011), fiind de asemenea vizibil inferioară celei înregistrate în mediul urban – 56,6%. Aceste valori sunt departe de rata - țintă de ocupare, stabilită prin Strategia Europa 2020 (75% din populația de 20-64 ani).

Economia zonelor rurale din Regiunea Centru. Trăsături specifice

Principala caracteristică a zonelor rurale din România este dependența masivă de o singură ramură economică - agricultura. Pe de altă parte regiunea Centru dispune de un **potențial turistic** deopotrivă bogat și divers, valorificat doar parțial în prezent. **Turismul rural** a înregistrat o dinamică spectaculoasă în ultimii 20 ani, numărul pensiunilor turistice și agroturistice din Regiunea Centru depășind 1000, iar cel al locurilor de cazare oferite ajungând la aproape 19 000. Regiunea Centru deține 37,9% din pensiunile agroturistice ale României și 34,4% din pensiunile turistice. În prezent, zonele cu cel mai dezvoltat agroturism din Regiunea Centru sunt: Bran – Moeciu – Fundata, Mărginimea Sibiului, Zona Arieșului superior (Albac – Gârda - Arieșeni - Avram Iancu - Vidra), Zona Săcele - Întorsura Buzăului, Valea Hârtibaciului, Valea Oltului și câteva zone mai restrânse: Rimetea-Colțești, Corund - Praid, cetăți/biserici fortificate, etc..

4.1. Prioritățile specifice ale strategiei

Prioritatea 1. Eficientizarea activităților agricole prin modernizarea exploataților agricole, dezvoltarea serviciilor și logisticii agricole și susținerea activităților de prelucrare a produselor agricole

Prioritatea 2. Creșterea atractivității economice și diversificarea activităților economice în localitățile rurale din Regiunea Centru

Principala caracteristică a zonelor rurale din România este dependența masivă de o singură ramură economică - agricultura. **Turismul** reprezintă o alternativă economică prea puțin exploatată în prezent. Cele câteva localități rurale care au reușit valorificarea atuurilor naturale și antropice în domeniul turismului pot constitui modele de urmat pentru multe alte localități din regiune ce dispun de un real potențial turistic. Regiunea Centru dispune de un potențial turistic deopotrivă bogat și divers, valorificat doar parțial în prezent. Prin punerea în valoare a potențialului turistic al zonelor rurale din Regiunea Centru se va crea o alternativă viabilă la activitatea economică preponderentă a locuitorilor din mediul rural, agricultura. Dezvoltarea turismului va antrena totodată dezvoltarea altor domenii economice și sociale (infrastructura de transport, industriile artisanale, industria agroalimentară, diverse servicii) generându-se astfel un efect multiplicator în economia locală.

Măsurile de stimulare a afacerilor în domenii economice neagricole (turism, servicii, industrii artisanale etc) concomitent cu dezvoltarea competențelor profesionale și îmbunătățirea cunoștințelor antreprenoriale ale locuitorilor din mediul rural vor contribui la reducerea dependenței de activitățile agricole, creșterea ocupării și dezvoltarea economică a spațiului rural.

Măsuri:

2.1. Susținerea afacerilor în domenii economice neagricole

2.2. Îmbunătățirea cunoștințelor antreprenoriale ale locuitorilor din mediul rural

Prioritatea 3. Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare a localităților rurale din Regiunea Centru

În ciuda progreselor înregistrate în ultimii ani, infrastructura de utilități publice în localitățile rurale ale regiunii continuă să fie subdezvoltată. Din cele 357 comune ale Regiunii Centru, doar 253 (70,9% din total) erau racordate în anul 2011 la rețelele publice de alimentare cu apă potabilă, 106 comune (29,7 %) dispuneau de instalații de canalizare publică și în 191 comune (53,5% din comunele Regiunii Centru) exista rețea de distribuție a gazelor naturale. Trebuie menționat faptul că datele statistice utilizate sunt disponibile doar la nivel de unitate administrativ-teritorială (comună) și nu reflectă situația la nivel de sat.

În vederea reducerii decalajelor între mediile rezidențiale în ce privește dezvoltarea și pentru îmbunătățirea standardului de viață al locuitorilor și creșterea atractivității localităților rurale se

impune deci, **continuarea și extinderea programelor actuale ce vizează dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare în toate zonele rurale ale Regiunii Centru.**

Măsuri:

3.1. Extinderea și modernizarea rețelelor de apă potabilă

3.2. Extinderea și modernizarea rețelelor de canalizare

3.3. Extinderea și modernizarea serviciilor de colectare și gestionare a deșeurilor menajere

3.4. Dezvoltarea rețelei de drumuri comunale

Prioritatea 4. Dezvoltarea infrastructurii educaționale, sociale și de sănătate, susținerea dezvoltării comunitare

Dezvoltarea preconizată în următorii ani a serviciilor sociale din mediul rural impune o redimensionare a infrastructurii sociale actuale. În perioada 2014-2020, în mod evident, vor trebui sprijinite investițiile ce vizează reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii sociale în comunele Regiunii Centru.

Nu în ultimul rând, este nevoie de refacerea și dezvoltarea infrastructurii cultural- recreative din mediul rural. O bună parte din această infrastructură este degradată sau este utilizată în diverse alte scopuri, fiind necesare intervenții pentru refuncționalizare.

Proiectele de dezvoltare teritorială începute în anii anteriori pornind de la o abordare de tipul „Leader”, bazată pe inițiativa locală și conlucrarea factorilor interesați, au luat treptat amploare, iar primele rezultate sunt încurajatoare. De aceea, în perioada următoare, se va intensifica sprijinul pentru acțiunile integrate de tipul „Leader”, începând de la activarea cooperării intra și intercomunitare până la sprijinirea inovației în cadrul proiectelor de dezvoltare integrată.

Măsuri:

4.1. Dezvoltarea infrastructurii sociale din mediul rural

4.2. Dezvoltarea infrastructurii cultural-recreative din mediul rural

4.3. Sprijinirea cooperării între diverși actori și comunități rurale în cadrul unor acțiuni integrate vizând dezvoltarea teritorială.

5. Programul de dezvoltare economică al județului Harghita

Programul de dezvoltare economică a județului Harghita a avut la bază inițiativele locale de succes din ultimii ani. **Obiectivul general al programului** este construirea unei economii dezvoltate, independente, bazată pe mai mulți piloni, pe existența resurselor locale, ținând cont de interesele comunității locale astfel încât să asigure ocuparea forței de muncă și creșterea calității vieții locuitorilor.

Sistemul programelor de dezvoltare:

Experiențele anilor anteriori confirmă că resursele care stau la dispoziția noastră trebuie utilizate cu prudență și în mod concentrat. Deoarece rezolvarea concomitentă a tuturor problemelor nu este posibilă, astfel trebuie definite acele domenii cu ajutorul cărora se pot obține rezultate de dezvoltare în timp util. Aceste domenii reprezintă pilonii pe care putem clădi cu succes economia județului.

Pilonii reprezintă acele domenii ale economiei locale, care sunt cele mai promițătoare din punct de vedere al dezvoltării: realizarea produselor agro-alimentare de calitate, energiile regenerabile, industria de prelucrare a lemnului, turismul și resursele de apă minerală.

Pilonul 1: Producție alimentară de calitate

Condițiile geografice specifice și de producție din județul Harghita nu permite producția agrară competitivă, de mare cantitate. În același timp diversitatea pășunilor și fânețelor oferă noi oportunități pentru agricultura tradițională: posibilitatea realizării produselor de înaltă calitate. Produsele alimentare sănătoase de înaltă calitate realizate la nivel local contribuie la îmbunătățirea calității vieții, totodată valorificarea acestora pe piețe cât mai vaste asigură venituri importante și noi locuri de muncă.

Înființarea micilor întreprinderi

Programul stimulează înființarea și echiparea unor mici întreprinderi care asigură procesarea, uscarea, congelarea, ambalarea și depozitarea produselor agrare realizate. Prin asocierea agricultorilor, cooperativelor, întreprinderilor locale și autorităților publice stimulează înființarea unor întreprinderi de mici dimensiuni care pot acorda o valoare adăugată produselor agrare.

Sprijinirea asociațiilor fermierilor și a asociațiilor cooperative

Programul sprijină înființarea și funcționarea asociațiilor fermierilor, a cooperativelor de profil în vederea realizării producției agrare mai eficiente. Scopul acestor asociații este ca pe lângă reprezentarea comună a intereselor să asigure și activitățile comune de producție și procesare, să faciliteze introducerea pe piață a produselor.

Sistemul parcurilor industriale-agrare

Ideea înființării parcurilor industriale-agrare se bazează pe utilizarea caracteristicilor locale. Scopul este înființarea unor întreprinderi de prelucrare a fructelor, legumelor, cărnii și laptelui, precum și înființarea unor rețele care să gestioneze activitățile legate de depozitare și transportul produselor agro-alimentare realizate în județ.

Program de formare agrară

Programul dorește să contribuie la diseminarea cunoștințelor teoretice și practice, a experiențelor legate de prelucrarea produselor agrare și de producția alimentară, prin antrenarea specialiștilor din țară și din străinătate, prin atragerea producătorilor locali. Rezultatele cursurilor anterioare au demonstrat faptul că fermierii locali pot produce alimente de calitate cu ajutorul cunoștințelor de specialitate.

Programul -produs secuiesc

Programul are ca obiectiv facilitarea valorificării produselor alimentare locale realizate. Prin producerea și extinderea brandului, a mărcilor și prin stabilirea căilor de valorificare, produsele alimentare realizate trebuie popularizate la scară cât mai largă. Pe lângă aceasta trebuie sprijinită în continuu realizarea produselor competitive de calitate.

Piețe locale și lanț de magazine pentru produse locale

Produsele locale realizate trebuie să ajungă pe mesele consumatorilor locali. Pe lângă organizarea târgurilor produselor locale trebuie să construim în viitorul apropiat o rețea de magazine cu specific local și o rețea on-line prin intermediul căroră produsele locale realizate pot fi accesibile în fiecare zi a anului.

Pilonul 2:

Independență energetică

Creșterea continuă a prețului energiei decine o povară care afectează întreaga comunitate. Cauza creșterii prețului este dependența, de aceea trebuie să valorificăm resursele de energie existente. Există nenumărate posibilități în această zonă prin folosirea metodelor alternative de producție a energiei. Cele mai multe localități beneficiază de condiții adecvate în ceea ce privește exploatarea hidroenergiei, biomasei sau energiei solare. Independența comunităților locale din punct de vedere energetic va asigura bazele economiei independente, pe deasupra poate aduce și un venit în plus pentru fiecare locuitor.

Scopul este înființarea unor amplasamente de producție a energiei regenerabile, moderne și durabile bazate pe caracteristicile locale în fiecare localitate. Aceste amplasamente trebuie realizate în colaborare și cu ajutorul resurselor locale astfel încât cei afectați direct să fie și beneficiarii. Industria energetică oferă noi locuri de muncă atât persoanelor necalificate cât și tinerilor cu studii în domeniu.

Creșterea eficienței energetice

Eficiența energetică începe cu reducerea energiei consumate. Obiectivul programului este reducerea valorii facturilor de energie din gospodării individuale și întreprinderi precum și sprijinirea izolării termice a imobilelor. Se dorește ca până în 2020 județul Harghita să fie județul din România care utilizează energie în modul cel mai eficient.

Satele independente din punct de vedere energetic

Fiecare localitate dispune de caracteristici adecvate pentru producerea energiei. Se dorește să ajutăm astfel încât resursele locale să fie folosite, să se construiască centrale moderne care transformă în folosul comunității energia provenită din deșeurile agricole, din apa pâraielor sau din razele solare.

Producerea energiei în gospodării

Mulțumită dezvoltării vertiginoase a tehnologiei, sistemele de mici dimensiuni de producție a energiei alternative pot deveni accesibile pentru oricine. Obiectivul Consiliului Județean Harghita este ca până în 2020 județul să devină un punct din România în care să fie amplasate cele mai multe panouri solare și încălzirea majorității locuințelor să fie asigurată prin folosirea energiei regenerabile în mod durabil.

Programul județului producător de energie

Investițiile profitabile din domeniul producției de energie necesită un capital considerabil. De aceea consiliul județean prin înființarea unei societăți proprii și prin atragerea investitorilor dorește să sprijine construirea unor amplasamente de producție a hidroenergiei, energiei solare și de folosire a biomasei, care folosind resursele locale pot produce energie în mod profitabil. Fiecare locuitor poate să fie acționarul acestei investiții, astfel profitul realizat din resursele locale va îmbogăți comunitatea locală.

Pilonul 3: Managementul forestier durabil-industrie competitivă de prelucrare a lemnului

Fondul forestier a jucat întotdeauna un rol indispensabil în asigurarea traiului comunității. Pe parcursul secolelor locuitorii zonei și-au complementat veniturile obținute din agricultură cu veniturile obținute din prelucrarea lemnului, dar totodată gândindu-se la viitor au gestionat în mod durabil bogățiile naturale oferite de păduri. Însă în ultimele decenii acest fond forestier s-a restrâns considerabil fără să contribuie la creșterea bunăstării și a nivelului de trai a populației. Cauza este cunoscută: masa lemnoasă exploatată a fost transportată din regiune fără prelucrare sau cu grad minim de prelucrare. Găsirea unor soluții adecvate prin intermediul cărora gestionarea forestieră va contribui la îmbunătățirea situației economice odată cu respectarea protecției fondului forestier este responsabilitatea comună a instituțiilor publice și a sectorului privat și a fiecărui individ.

Management forestier

Este evident că avem nevoie de reprezentanțe de interese mult mai eficiente și de un management forestier exemplar. Pădurile trebuie gestionate ca o entitate unitară, astfel este nevoie de înființarea asociațiilor de prelucrare a lemnului și a asociațiilor proprietarilor de păduri la nivelul microregiunilor, de înființarea unei organizații de management care poate gestiona fondul forestier și cinegetice la nivel județean.

Programul forumuri pentru industria lemnului

Gestionare problemelor din industria de prelucrare a lemnului este dificilă în lipsa unui forum regulat care să asigure dialogul progresiv pentru toți actorii preocupați de prelucrare și valorificarea fondului forestier (proprietari, gestionari, întreprinzători din industria mobilei, autorități publice, ocoluri silvice sau alte instituții), și care ar putea formula chiar și propuneri pentru schimbarea legislației în vigoare.

Piața județeană a lemnului

Este nevoie de schimbarea mentalității în valorificarea masei lemnoase. Trebuie să ne dăm seama de faptul că fondurile locale sunt mai prețioase decât fondurile financiare oferite de investitorii străini, deoarece masa lemnoasă prelucrată de meșterii și întreprinzătorii locali duc la creșterea valorii acestora și la înființarea locurilor de muncă. Obiectivul de bază al programului este armonizarea cererii și ofertei locale.

Să construim din lemn

Construcțiile realizate din lemn au multe avantaje, totuși în ultimul timp folosirea materialelor locale nu a fost pe deplin practică la construcții private și publice. De aceea trebuie să contribuim la diseminarea informațiilor legate de avantajele și folosul construcțiilor realizate din lemn în rândul populației și al autorităților publice. Astfel programul va contribui la stimularea cererii interne față de materialele din lemn.

Stimularea prelucrării lemnului

Programul are ca obiectiv obținerea cunoștințelor și tehnologiilor legate de prelucrarea avansată a produselor din lemn. Un mijloc important de stimulare reprezintă serviciile de informare. Consultanța de specialitate presupune existența specialiștilor înalt calificați, investițiile tehnologice presupun existența surselor de finanțare din afara zonei. Consiliul județean trebuie să asume un rol în asigurarea acestor două condiții.

Programul fructe de pădure

Programul are ca obiectiv organizarea colectării, prelucrării și depozitării fructelor de pădure și ciupercilor. Activitățile planificate sunt conștientizarea, asocierea și organizarea valorificării

produselor. În viitor trebuie să ne concentrăm în primul rând asupra sprijinirii asocierii și înființării investițiilor concrete.

Pilonul 4: Dezvoltarea turismului

Turismul județului Harghita este considerat și în momentul actual un punct forte în economia județului care asigură o serie de oportunități încă neexploatate. Județul Harghita este într-adevăr o zonă cu potențial turistic bogat: peisajul natural, patrimoniul construit și diferitele evenimente culturale tradiționale reprezintă valori de mare interes. Existența acestora însă nu garantează succesul turismului. Lipsa organizării și lipsa asocierii diverselor inițiative individuale nu va duce la ocuparea forței de muncă într-un număr care ar fi în concordanță cu posibilitățile din sectorul turistic.

Îmbunătățirea condițiilor din turism

Programul încurajează dezvoltarea infrastructurii din turism și îmbunătățirea condițiilor de primire în județ. Pe lângă îmbunătățirea serviciilor oferite de unitățile de primire turistică, trebuie să îmbunătățim accesibilitatea obiectivelor turistice și menținerea curățeniei în preajma lor prin colaborare comunitară.

Programul – turism organizat

Organizarea și managementul eficient al turismului cere înființarea unui sistem organizațional dezvoltat și transparent. Dezvoltările realizate în domeniul turismului, organizarea tururilor interne și externe precum și realizarea activităților de marketing ar putea funcționa cel mai eficient în cadrul organizațiilor de management cu destinații turistice de nivel județean. Înființarea acestora trebuie inițiată de autoritățile publice locale și județene în colaborare cu întreprinzătorii și organizațiile neguvernamentale.

Turism exigent

În vederea funcționării eficiente a industriei turistice și oferirea experiențelor pozitive turiștilor este indispensabilă perfecționarea continuă a angajaților din acest domeniu. Managementul eficient al turismului și promovarea acestuia necesită perfecționarea profesională continuă a întreprinzătorilor din domeniu. Obiectivul programului este extinderea pregătirii profesionale începând din școlile profesionale și până la universități de specialitate, ținând cont de organizarea cursurilor și practicilor de specialitate destinate adulților.

Programul turismului intern

Obiectivul programului este întărirea turismului intern, folosirea resurselor endogene. Prin descoperirea valorilor ascunse și cu puține investiții populația locală poate beneficia de multe experiențe de neuitat în această zonă. Grupul țintă este alcătuit din familiile cu copii mici, amatorii de drumeții și adepții turismului activ.

Programul Munții Harghitei –paradis turistic

Obiectivul programului este dezvoltarea și promovarea zonei turistice Munții Harghitei în formă sistematizată. În cadrul programului așteaptă să fie derulate o serie de activități legate de organizare, amenajare teritorială, dezvoltarea infrastructurii și serviciilor, valorificare.

Programul – turism în 365 zile

Una din cele mai mari probleme cu care se confruntă turismul județean este sezonalitatea. Obiectivul programului este extinderea ofertei de programe turistice județene în vederea creșterii intervalului de timp petrecut aici de turiști. Valorile naturale și culturale trebuie oferite vizitatorilor sub formă de program. O atenție deosebită trebuie acordată zonei naturale protejate și zonelor Natura 2000.

Pilonul 5: Valorificarea resurselor de apă minerală

Problematika valorificării resurselor de apă minerală nu reprezintă o noutate, consumul apelor minerale, utilizarea lor în scopuri medicinale sau folosirea în cadrul gospodăriilor a fost practică și de predecesorii noștri.

Apele minerale ale sutoilor de izvoare din județul Harghita sunt consumate cu plăcere și în zilele noastre, iar în ultimii ani s-au realizat și investiții în vederea valorificării acestora. În timp ce sectorul privat a fost interesat de înființarea stațiilor de îmbuteliere, sectorul public a jucat un rol important în reabilitarea băilor locale.

Creșterea cererii de apă potabilă la nivel mondial precum și folosirea apelor curative la scară cât mai largă în domeniul sănătății pune în evidență din nou importanța acestei comori inestimabile.

Licență pentru apele minerale

Programul pune în evidență importanța obținerii licenței necesare explorării și exploatării resurselor de apă minerală în rândul autorităților publice locale și proprietarilor de terenuri. Pe lângă informare trebuie acordat și sprijinul politic, instituțional și tehnic ca procesele de autorizare să se realizeze în timp cât mai scurt posibil. Ca urmare a obținerii licențelor consiliul județean dorește să acorde sprijin în găsirea resurselor financiare necesare valorificării resurselor de apă minerală.

Specialități de apă minerală

Ar trebui încurajată îmbutelierea și valorificarea acelor ape minerale a căror izvoare au un debit mai mic, dar totuși conținutul lor este bogat în minerale, astfel sunt inedite. Îmbuteliate în varianta lor naturală aceste ape minerale pot fi valorificate în special în industria turismului.

Programul turismului bazat pe ape minerale

În vederea valorificării apelor minerale în industria turistică trebuie să ținem cont de următoarele aspecte:

Promovarea Drumului apelor minerale: reabilitarea izvoarelor situate de-a lungul traseului, amenajarea traseului cu marcaje pentru turiști și promovarea produsului turistic în cadrul expozițiilor din țară și în străinătate.

Programe medicinale prin utilizarea apelor minerale: traseu și cură terapeutică de recreare unitară, elaborate la nivel județean.

Reabilitarea băilor tradiționale: extinderea lucrărilor de reabilitare începute pentru toate băile cu apă minerală din județ.

Priorități globale

Cei cinci piloni ai programului asigură o bază solidă pentru reconstruirea economiei județului. Însă în vederea asigurării dezvoltării continue este nevoie de rezolvarea unor noi sarcini care vor influența întreaga economie.

Împreună pentru independență

Cea mai mare provocare a zilelor noastre este întărirea capacității de autosusținere a orașelor și comunelor. Programele de dezvoltare economică la nivel local trebuie să se concentreze asupra menținerii populației. Presupune revigorare în formă modernă a formelor de cooperare comunitare caracteristice comunității locale, cu participarea activă a autorităților publice locale.

Întreprinderi locale viabile

Afacerile locale reprezintă cele mai importante pietre de temelie ale economiei noastre. Acestea sunt cele care prin valorificarea resurselor contribuie la crearea bazei bunăstării, sunt cele care prin înființarea locurilor de muncă asigură traiul de zi cu zi comunităților locale. Asigurarea condițiilor de dezvoltare și de extindere a afacerilor locale reprezintă un interes comun.

Cunoștințe în afaceri: formarea spiritului antreprenorial trebuie început de la o vârstă cât mai fragedă.

Este nevoie de servicii de antreprenariat accesibile și de incubatoare de afaceri în vederea depășirii obstacolelor care apar la lansarea noilor afaceri și în vederea creșterii competitivității acestora.

Trebuie sprijinite afacerile locale în procesele de achiziții publice de nivel local și național.

6. Strategia de dezvoltare rurală a județului Harghita pe perioada 2010-2020

Acest document strategic a fost elaborat pe baza principilului durabilității ținând cont simultan de aspectele economice, sociale și de mediu. Aplicând concepția integrată, trecând peste dimensiunea economică problematica dezvoltării sectorului agrar a fost integrată într-un sistem mai extins. Prin aplicarea viziunii integrate problematica sectorului agrar a fost dezbătută în conexiune cu următoarele domenii:

- Protecția mediului și gestionarea peisajului
- Coeziune socială, cultură și identitate rurală
- Economie și turism rural

Pe parcursul elaborării strategiei s-a ținut cont de politicile de specialitate, politica rurală și agrară a Uniunii Europene, condițiile Politicii Agrare Comune și reformele mai importante ale acesteia interesante din punctul de vedere al județului. În urma cercetărilor și analizelor efectuate de cei care au elaborat strategia de dezvoltare rurală a județului Harghita a fost definită **viziunea** sectorului agrar, a dezvoltării rurale și principiile de dezvoltare ale acestora din județul Harghita:

- Luarea în considerare a caracterului multifuncțional al agriculturii
- Egalitatea dintre funcții
- Viziune orientată spre piață
- Parteneriat și colaborare în domeniile de producție și valorificare
- Realizarea produselor de calitate, păstrarea caracterului peisajului
- Asigurarea unui venit rezonabil persoanelor ocupate în sector
- Utilizarea noilor tehnologii, modele eficiente de producție
- Dezvoltarea mediului rural, diversificarea funcțiilor mediului rural

Axele prioritare stabilite în cadrul strategiei sunt:

Axa 1. Dezvoltarea eficienței sectoarelor agricol și forestier (tehnologie, utilaje, condiții legislative, infrastructură, dezvoltare organizațională)

Axa 2. Dezvoltarea bazei de cunoștințe a sectorului (învățământ de specialitate, fluxul de informații, prezentarea bunelor practici, cursuri de perfecționare, excursii de studii, stimulare spre inovație)

Axa 3. Dezvoltarea produselor locale și stimularea ajungerii pe piață a acestora (proiectul produselor secuiesti, dezvoltarea pieței, dezvoltarea produselor, dezvoltarea imaginii, canale de valorificare, campanii)

Axa 4. Integrarea aspectelor naturale și sociale (arii protejate, biodiversitate, activități tradiționale, produse locale, bioagricultura)

Axa 5. Dezvoltarea echilibrată a funcțiilor sectorului agrar, dezvoltarea rurală (turism, producție de energie, recreere, ocrotirea peisajului).

Partea a II.-a Situația existentă la nivel local

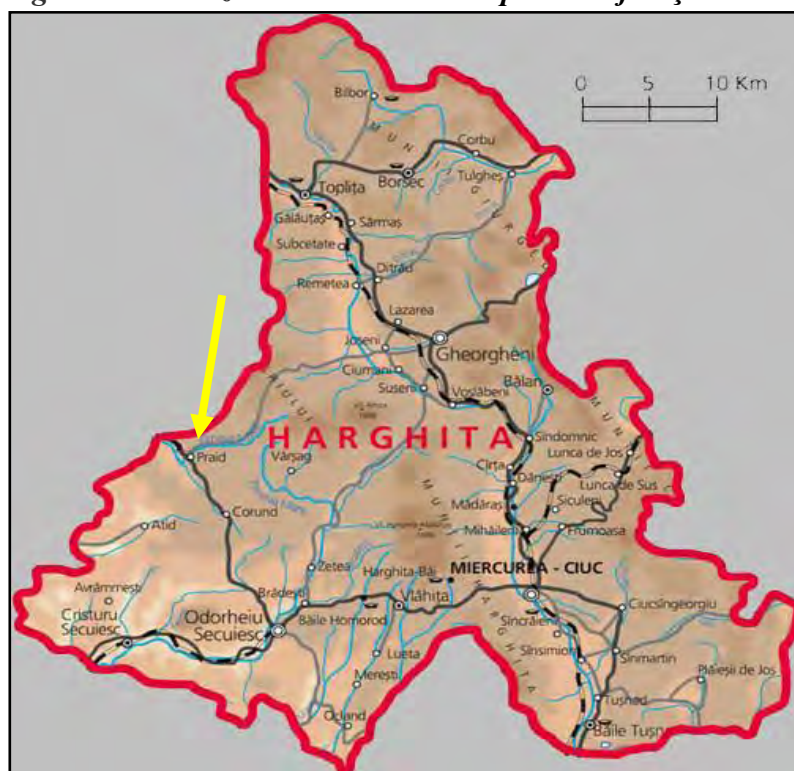
1. Cadru general

1. Așezare și istoric

Localitatea Praid este o așezare de mărime mijlocie a Ținutului Sării. Din punct de vedere geografic se află la marginea Bazinului Transilvaniei, pe Valea Târnavei Mici, acolo unde lanțul vulcanic cel mai recent al carpaților se întâlnește cu zona de deal din interiorul bazinului. Ținutul Sării este regiunea de la pâraul Corund prin valea Târnavei Mici până la Sovata, unde sarea minerală se găsește în cantități semnificative aproape de suprafață. Localitățile acestei microregiuni se situează la limita județelor Mureș și Harghita, ambele județe aparținând de Regiunea de Dezvoltare Centru de nivel NUTS 2.

Comuna Praid cuprinde patru localități: Praid, Ocna de Sus, cătunul Becaș și Ocna de Jos.

Fig. nr.4. Localizarea comunei Praid pe harta județului Harghita

Sursă: <http://zarnesti.net/informatii-utile/harti/harta-judetelor-romaniei/harghita/>

În bazinul format în zona mai largă a confluenței râurilor care sosesc dinspre trecătoarea Bucinului - Târnavă Mică - și râul Corund, în zona de șes a bazinului Praidului, de-a lungul istoriei s-au format mai multe localități, care azi alcătuiesc unitar unul dintre cele mai mari centre comunale ale județului Harghita: Praidul. La poalele munților Gurghiului, Praidul se situează la o înălțime de 513 m deasupra nivelului mării unde râurile ce coboară de la craterul vulcanului de odinioară au crestat sedimentele subsolului bazinului în coline domoale.

Coordonatele geografice ale comunei Praid.

Comuna Praid este situată printre coordonatele de 46 grade, 33 minute și 9 secunde latitudine nordică și 25 de grade, 7 minute și 28 secunde longitudine estică. (46° 33' 9" N 25° 7' 28" E)

Accesibilitatea localității

De-a lungul anilor, Praid, fiind o localitate care exploatează sarea, a devenit o localitate cu o circulație intensă. Cel mai ușor, accesul spre comună se realizează dinspre Sovata, constituind o unitate naturală cu localitățile dezvoltate pe valea Târnaviei. Dinspre Praid două drumuri importante ne duc spre inima munților: primul este pasul prin vârful Bucin legându-l de bazinul Gheorgheni, celălalt constituie legătura orașului Odorheiul Secuiesc cu Scaunul Mureșului sau cu județul Mureș. Structura localității s-a format în urma întâlnirii cu succes a doi factori: pe de o parte, rolul natural de legătură între munte și zona cu caracter de bazin, pe de altă parte, rolul de centru de aprovizionare datorită sării care se exploatează aici. Dacă venim dinspre nord pe drumul de la Sovata, trecând peste pârâul Boerilor, pornim către peisajul montan prin porțiunea de șes numită Șașvereș. Pe partea stângă parcă se înalță deasupra noastră munții stâncoși de origine vulcanică, iar pe partea dreaptă se întinde o vale largă și prietenoasă, valea Târnaviei Mici închisă de Piatra Șiclodului. Intrăm în sat după trecerea unui deal și urmează la o distanță foarte scurtă Târnavă Mică, apoi se poate vedea dealul ce se înalță în mijlocul satului. La poalele acestuia se găsește intrarea în salină, și dacă îl ocolim spre sud-vest, ajungem la Cheile Corundului. Pe cealaltă parte a dealului, drumul dinspre Corund din direcția Odorheiului coboară de pe dealul Calonda în bazinul Ținutului Sării, pe partea stângă înălțimile Silaș, Firtușu și Reda reprezentând Munții Gurghiului, pe partea stângă pe valea pârâului Corund ajungem prima dată la Ocna de Sus.

Fig. Nr.5. Accesibilitatea localității

Sursă: <http://forum.construim-romania.ro/showthread.php?tid=288>

Tot pe partea stângă, în mijlocul șesului se ridică Dealul Sării cu stâncile de sare care se înalță pe partea abruptă dinspre apă și casele Ocnei de Jos. Dacă venim dinspre Gheorgheni prin pasul frigos al Bucinului ajungem în Praid pe valea Târnaviei Mici.

Scurt istoric al comunei

Praidul s-a dezvoltat în localitate independentă din localitatea Ocna. Se presupune că satul străvechi

se afla în răzorul „Cetatea Descăș”, de aici au coborât locuitorii în valea mai largă a Târnavei Mici. Scriitorul Balázs Orbán relatează că „Cetatea Descăș” este un munte fără cetate, la poala sudică a acestuia, într-un conglomerat imens, se află o peșteră de mari dimensiuni, care pe timp de război servește ca refugiu pentru locuitorii acestui ținut, și care, conform tradiției este zăvorâtă cu grinzi și scânduri de unde-i vine numele. La Cetatea Descăș și Căpălăș găsim mai multe urme ale unor așezăminte umane. Căpălăș și-a primit numele după capela Sfântu Ladislau, a cărei urme mai existau în 1852. Cea mai veche parte a satului actual erau străzile Bábirko și Nagyfiak care se află acum la poalele Vârfului Căpeți. Axa de NE-SV a așezămintelor ulterioare a fost dată de ruta Zsögöd-Centru-Căi ferate. Datorită așezării centrale și a salinei care se află aici, Praid s-a distins dintre așezămintele din jur și de la răscrucea secolelor a avut caracter orășenesc.

Localitatea Praid este menționată prima dată într-un document din 1564, localitatea vecină Ocna apare într-o mențiune anterioară din 1493. Din recensămintele anilor 1560 putem afla numărul călăreților, pedestrilor, gospodăriilor de iobagi, și putem deduce structura socială a regiunii. Un recensământ din 1635 relatează pe larg despre compoziția socială a Praidului și Ocnei. Tot din timpul lui György Rákóczi I. datează și scrisoarea care obligă secuii care se mută la oraș să „revină” în localitățile inițiale. Dintr-o listă redactată în 1655 aflăm că atât bărbații din Praid, cât și cei din Ocna au participat la campania de atunci.

În cele ce urmează, salina de la Praid se închiriaza prima dată Scaunului Odorheiului, apoi în comun Scaunelor Mureșului, Ciucului și Odorheiului. Din izvoarele din această perioadă, aflăm că sarea s-a exploatat doar pe timp de iarnă. La începutul secolului XVIII, Praidul și zona sa a fost afectată de pestă, guvernul decretând ca sarea necesară să fie procurată din altă parte. În recensământul de la Odorhei din 1712 Praidul se află încă între cele mai mici sate. Eliminarea impozitelor speciale ale minerilor de la exploatarea de sare a fost hotărâtă la Dieta de la Sibiu din 1714, când acestea au reintrat în competența scaunului. Curtea nu mai are nevoie de armată, ci de impozite cât mai multe și mai sigure, peste care vin cheltuielile de întreținere ale armatei austriece desemnate. Recensământul din 1720 a constatat că există un total de 200 de gospodării la Praid și Ocna.

Din recensământul efectuat pentru scopuri de impozitare din secolul XIX, aflăm că în structura socială a Praidului au intervenit schimbări, nu mai apar secui pedestri, majoritatea familiilor apar ca și călăreți. Potrivit descrierii din 1864 a lui Frigyes Pesty dintre locuitorii din Praid doar o optime se ocupă de exploatarea sării, majoritatea sunt agricultori sau se ocupă de creșterea animalelor. În zonă se intensifică exploatarea pădurilor, fabricile menționate de izvoare sunt în majoritatea lor legate de prelucrarea lemnului. Mineritul este și în această perioadă muncă sezonieră. La sfârșitul secolului apare un strat de întreprinzători străini.

Vestigiilor găsite la ocnele de sare din Praid nu li s-a putut stabili cu exactitate originea, dar se

presupune că aparțin perioadei romane, deoarece pentru apărarea hotarelor imperiului, care se întindeau prin Munții Gurghiului și Harghita, au fost trimise unități romane, și se poate presupune că acești soldați stabiliți aici au profitat de posibilitatea procurării de sare. La hotarul Ocnei de Sus se afla un post roman, iar pe teritoriul Sărăteniului de azi un centru militar. Săpăturile de dimensiuni mai mici sau mai mari de pe suprafața zăcămintelor de sare, de la suprafață, sunt martorii acestor exploatări.

Popoarele numite barbare care au năvălit în Europa au reprezentat sfârșitul Imperiului Roman. Imperiul s-a retras treptat, astfel în acest teritoriu locul principal era ocupat nu de construcții, ci de lupte. Din această perioadă izvoarele nu amintesc nici o metodă prin care s-ar fi putut aduce sarea la suprafață, și se presupune că nici minele și ocnele de sare nu au funcționat. Dar referitor la faptul că ocnele din Maramureș erau utilizate de avari, poate însemna că avarii care au trecut și prin Sărăteni au extras sare și din ocnele de la Praid. În perioada bulgară de după perioada romană se poate presupune la fel existența mineritului de sare, dar la fel acest lucru are mai multă importanță din punct de vedere științific decât practic. Puținele urme, vestigii, care ne-au rămas din această perioadă nu au valoare doveditoare pe care arheologii să o dezbată serios.

În perioada regatului maghiar a crescut importanța extragerii sării din Transilvania. În măsura în care imperiul avansa spre est, populația a crescut, iar ocnele de sare erau utilizate nu doar pentru a satisface necesarul local, ci și pentru aprovizionarea cu sare a zonelor centrale. Alte dovezi care să arate importanța sării au fost scrisorile de privilegiu acordate ocnelor de sare. Acest fapt este semnificativ și din prisma dreptului comun, pentru că, ulterior, în istoria Transilvaniei momentele hotărâtoare sunt întotdeauna legate de menținerea unei astfel de scrisori de privilegiu, și recunoașterea celor cuprinse în ea.

Sarea existentă la Praid a constituit un element strategic și din acest motiv a atras multe ori reprezentanții puterii, influențând în oarecare măsură raporturile de drept comun existente la nivelul comunității. Totuși, cu o politică deșteaptă la nivel local și cu perseverență, influența puterii putea fi adaptată cutumelor și obiceiurilor existente. Spre deosebire de mina secuilor, salinele din Transilvania, Dej, Turda, Ocna au făcut parte până în secolul XVI din monopolul de stat, nici dreptul secuilor la comerț liber și la sare nu era restricționat, și a intrat sub control doar treptat. Comerțul cu sarea a fost limitat, iar vânzarea sării a fost condiționată de aprobarea din partea judeului regal. Soarta salinei de la Praid a fost pecetluită de înfrângerea răscoalei din 1562, atunci când Zsigmond János a sechestrat salina în favoarea camerei.

În secolele XV-XVI privilegiile orânduirii transilvane și drepturile secuilor s-au modificat în funcție de interesele principelui actual. Influența orânduirii de multe ori a încetat odată cu aprobarea numirii principelui, măsuri concrete legate de concepția organizării producției și economiei se iau

doar în timpul lui Bethlen. Până la acel moment organizarea monopolului de stat avea ca scop doar colectarea impozitului plătit turcilor, iar comerțul, înființarea unui sistem financiar transparent, respectiv utilizarea liberă a sării de către secui și scutirea acestora de impozite au loc doar în timpul lui Bethlen. Dreptul liber la sare al secuilor însă nu a fost nici așa pe deplin clarificat, iar volumul comerțului a fost stabilit doar de principe. Așa s-a procedat și mai târziu pe timpul celor doi Rakóczi până în 1561, când au fost reglementate drepturile iobagilor și oamenilor liberi.

Situația secuilor în timpul lui Apafi s-a îmbunătățit într-o oarecare măsură, mai ales pentru că în politica precaută a principelui, venitul din sare a devenit sursa care asigură impozitul pentru independența relativă față de turci. În această perioadă, ocna de sare a fost reprezentată când de Ocna, când de Praid.

În dezvoltarea exploatarei de sare din secuime, apropierea sau depărtarea împăratului a constituit de fiecare dată un element hotărâtor, chiar dacă nu direct, dar în măsura în care orânduirea a fost capabil să își reprezinte interesele, să ducă o politică economică consecventă. În perioada următoare, economia din Transilvania intră sub influența Curții de la Viena care dorește centralizare completă. Apariția puterii străine, aparatul de stat excesiv în Transilvania, a dus la tendința de a păși pe căi laterale. Contrabanda cu sare a pornit și datorită conjuncturii favorabile oferite de scumpirile aduse odată cu noua putere.

Desigur privilegiile minerilor au scăzut semnificativ, dar cei implicați nu au vrut să se supună și au reușit să se unească împotriva acestor măsuri. La Praid, mișcarea nu a putut fi reprimată de autorități pentru că muncitorii angajați în locul celor disponibilizați cereau de asemenea drepturi depline. În această situație puterea a fost nevoită să cedeze, deoarece conjunctura a fost una nefavorabilă ei, fiecare zi nemuncită însemna pierderi.

La Praid din motive economice în 1873 au suspendat exploatarea pentru că părea că ocna Paralelă nou-deschisă va asigura cantitatea necesară de sare. Exploatarea sării a primit un imbold de la o nouă ramură industrială cu care a apărut și noua piață. A apărut industria chimică. Totodată construcția liniilor ferate influențează în mare măsură exploatarea sării în Transilvania și distribuția ei. În 1872 se construiește linia ferată din Ungaria de Est. În 1899 se realizează linia de pe Târnavă Mică, ceea ce aduce noi dimensiuni transportului de sare. În 1896 salina de la Praid, împreună cu cea de la Ocna Mureșului, Ocna Dejului, Ocna Sibiului și Turda aparțin de sectorul de minerit Ocna Mureș. În 1898 au început o serie de cercetări asupra muntelui, și ca urmare s-a deschis o nouă ocna în partea de NE a Muntelui de Sare. La amplasarea ocnei Elisabeta s-a luat deja în considerare și integritatea Muntelui de Sare. În cele ce urmează au fost deschise numeroase galerii în ocna Elisabeta și la 200 metri de intrare s-a deschis salina Elisabeta.

În această perioadă în jurul anului 1896 salina de la Praid deținea drepturile asupra a două surse de

apă: Brațul Târnavă Mică și dreptul la apă din pârâul Corund, 58 iugăr și 1333 stânjen pătrați de imobile. Mineritul a întreținut Biserica romano-catolică și a întreținut drumul de 2,3 km de la salină. În perioada interbelică producția a fost transformată, s-au introdus noi metode, după 1920 a fost administrată de Organizația Monopolurilor de Stat din România, dar potrivit unei legi din 1929 statul a predat dreptul de exploatare a minelor Casei Autonome de Monopol.

Nu se știe prea multe despre cauzele deflagrației din 1939, dar este clar că fără nici un motiv clar au aruncat în aer una dintre ocne. Efectul se resimte și azi din păcate, deoarece groapa realizată artificial funcționează ca și lac de acumulare natural. În perioada comunistă, în salină s-au utilizat tehnologii mai moderne, astfel a crescut și cantitatea sării extrase. Din fericire, din punct de vedere profesional, cei din Praid nu au rămas cu nimic în urmă față de angajații altor saline din țară, geologii și inginerii șefi de calitate au reușit să contrabalanseze dezavantajele datorate politicii economice incorecte și centralizate. Dezvoltarea tehnologică insuficientă a însemnat o problemă serioasă, insurmontabilă, dar după schimbarea regimului s-a dezvoltat, într-un mod intensiv. Salinele sunt subordonate în continuare unui sistem administrativ centralizat, nu dispun liber de propriul profit, iar astfel nici managementul lor nu este performant. Fără un marketing global eficient, nu pot funcționa nici aceste obiective. Chiar dacă Ținutul Sării este o regiune ce poate fi delimitată și din punct de vedere geografic, ea reprezintă totuși o unitate culturală, datorită faptului că privilegiile oferite pentru a proteja regiunea au menținut o formă administrativă unitară. S-au menținut tradițiile ce tind spre o structură socială mai puțin diferențiată. Dezvoltarea economică a localității Praid, și evident a Ținutului Sării nu este determinată numai de situarea geografică, ci și de structura socială, respectiv avantajele și dezavantajele ce vin cu situația periferică a regiunii, precum și de importanța enormă a sării exploatare aici. Pentru prepararea alimentelor, dar mai ales pentru conservarea lor, sarea a fost modalitatea cea mai accesibilă pentru o bună perioadă de timp. Deja în Evul Mediu, mineritul și utilizarea sării exploatare avea un cadru reglementat. Față de acest cadru legislativ, însă s-au făcut concesii în anumite perioade istorice pentru regiunea limitrofă estică a Transilvaniei. Majoritatea acestor concesii aveau legătură cu popularea regiunii și răspândirea spre est a creștinătății. În funcție de posibilități, orașele, comunitățile în parte doreau să mențină aceste privilegii, prerogative obținute, pe care au încercat să le motiveze. Însă începând cu Evul Mediu raporturile de drept comun se schimbau des; astfel, în unele perioade, privilegiile legate de exploatarea sării erau retrase celor care utilizau salina, ca și urmare s-a schimbat structura economică în dezvoltare. Locuitorii localităților din Ținutul Sării au putut să profite doar de exploatarea materiei prime și din comerțul cu aceasta, dezvoltarea și punerea bazei industriei de prelucrare s-a putut realiza doar la sfârșitul secolului XIX și în secolul XX.

2. Relieful

Peisajul montan stâncos, abrupt, care limitează pe partea de nord-est bazinul Praid este rezultatul activităților vulcanice care au avut loc într-o perioadă nu foarte îndepărtată din punct de vedere geologic. La poalele muntelui, sub colinele sălbatice împădurite, acolo unde cele două pâraie, Târnavă Mică și Corund, care taie în două platoul de origine vulcanică, își unesc albiile, s-a format spre nord-est nord-vest bazinul plat. În sensul mai larg, la formarea suprafeței Bazinului Carpatic au contribuit două continente străvechi mari și oceanul dintre ele. Toate materialele de rocă care se găsesc în această zonă sunt din această perioadă, și aceste procese sunt cele au determinat formarea suprafeței. Suprafața ondulată și bogată în zonele de deal ale Bazinului Transilvaniei s-a format din bazinul străvechi al unei mări, în strânsă legătură cu lanțul înconjurător de munți. Geogenia Bazinului Transilvaniei este în strânsă legătură cu mișcarea tectonică a lanțului muntos ce înconjoară bazinul. Divizarea teritoriilor muntoase de bazin și rocoase s-a desfășurat în mai multe etape, și ceea ce totuși deosebește marcant cele două unități geografice sunt zonele de bazin din perioada cretacică care sunt în continuă scufundare, în timp ce rocile înconjurătoare potrivit suprafețelor deșerte demonstrabile și la acest moment, au perioade intensive de ridicare și altele de stagnare. În zonele de scufundare, formate în inelul rocilor s-a format un strat sedimentar, de o grosime de 5000 de m.

Masele de sare exploatare din salina de la Praid nu s-au depus sau precipitat în locul în care se află acum. Acest proces a decurs în mod asemănător celor care se desfășoară în zonele tropice și subtropice de azi. Cu aproximativ 20-22 de milioane de ani în urmă pe teritoriul bazinului de azi exista o mare de mică adâncime, iar stâncile ce formau malul mării, conglomeratele lanțului Carpatic de astăzi, au alunecat încet unul spre celălalt, blocând ieșirea care se afla undeva în zona Bucegi. Astfel, marea de mică adâncime s-a transformat într-un golf, apa s-a îngroșat și pe măsura ce seca, conținutul de sare s-a depus treptat în mijlocul bazinului în formare. Dar zăcămintele de sare din Bazinul Transilvaniei s-au format pe marginea ei, la poalele munților. Acest lucru pare logic doar dacă cunoaștem caracteristicile sării. Stratul de sare precipitat în decursul a zeci de milioane de ani a fost acoperit de alte sedimente. Sub presiunea straturilor de mii și mii de metri, sarea nu a mai rămas solidă, ci a devenit maleabilă, și sub greutatea pe care o purta a alunecat spre marginea stratului de sedimente. Desigur, nici această mișcare nu a fost pe deplin uniformă pentru că forma stratului sedimentar ondulat și fisurat în acest timp a modificat în mod evident acest proces. În bolțile, fisurile formate, în adâncime, sarea alungată de presiune se ondulează și ajunge mai aproape de suprafață. Un masiv astfel format este și lanțul care se întinde de la Corund, parțial aproape de suprafață, până la Reghin și din acesta, masivul de sare de la Praid este doar o mică parte. Materialul, zăcămintul de sare de la Praid este sare gemă (halit), un minereu halogenid, care

se cristalizează în sistem cubic, se fracturează neuniform, în formă de scoică, de-a lungul planurilor slabe formând un pătrat perfect. Culoarea variază în funcție de impurități, de la transparent, sticlos, în nuanțe diferite, de la albul laptelui până la gri închis, chiar mai mult dacă conține ioni de potasiu poate varia de la roz la purpuriu. Sarea gemă poate să apară și împreună cu mineralele evaporit în seria evaporit alături de ipsos, dolomit, anhidrit. Sarea care ajunge la suprafață, reacționează desigur în mod diferit la elementele naturale decât diferitele roci argiloase și marnoase înconjurătoare care se aflau inițial deasupra sa. Sarea reacționează sensibil la apă și în formă minerală, se dizolvă mereu, se schimbă și apare în atâtea feluri încât și observatorul cunoscător stă uimit în fața formelor sale neobișnuite. Apa pluvială crestează șanțuri, brazde marcante, formează pâlnii acolo unde se adună și îmbogățește suprafața cu forme asemănătoare carsturilor de calcar. Acțiunea comună a apei și sării se găsește pretutindeni în această zonă. Pârâul și-a croit drum prin deal după ce pâlniile ce creștau valea s-au surpat pe rând și au format valea mai ușor de trecut pentru cursul apei. La poalele stâncilor de sare răspândite în coline sunt izvoare care curg spre pârâu și din apa saturată s-au precipitat straturi de sare. Dacă studiem geologia dealurilor care înconjoară bazinul Praidului, vis-a-vis de malul stâng al pârâului Corund și al Târnavei Mici putem întâlni o structură și un material cu totul diferite. Muntele Moara, Căpeți, Șiclod, Firtuș, Bucin sunt cele mai joase alungiri ale Munților Gurghiului, de fapt acelui mare vulcan, iar marginea craterului de cândva este actualul Vârf Seaca.

3. Aspecte climatice

Prin clima obișnuită a Bazinului Transilvaniei, o climă temperat continentală, adică aerul mai rece care vine dinspre munți. Astfel și datele înregistrate reflectă această anomalie negativă. Temperatura medie este de 8,2 °C, temperatura medie pe timp de vară (iunie) este de 19-20 °C iar cea de iarnă este de -8,-10°C. Luna cea mai caldă este iulie. Diferența între maxima de vară și minima de iarnă (diferență absolută) poate atinge 60°C. Cantitatea precipitațiilor este semnificativă, în anii ploioși poate atinge 800-1000 mm, iar în anii mai secetoși 600-700 mm. Direcția dominantă a vântului este de vest, nord-vest, suflă perpendicular pe Munții Gurghiului, primăvara și toamna se fac simțite și vânturile cu o direcție de sud, sud-est. Răspândirea precipitațiilor este influențată în mare măsură de factori orografici. Numărul zilelor cu soare este între 40-55. Zilele fără îngheț sunt în număr de 100-150. Umiditatea relativă este de 75-80%, presiunea atmosferică la Târgu Mureș este de 977 milibari.

4. Resurse de ape

Principala apă fluvială a zonei Praid este râul Târnavă Mică cu o lungime de 220 km care aparține zonei de acumulare a apei Mureșului. Brațul secundar de stânga al acestuia este pârâul Corund, brațele secundare pe partea dreaptă sunt pârâul Praid și Sebeș. Târnavă Mică se varsă sub Blaj în

Târnava Mare. Deși la Praid nu există lac care să merite menționat, printre raritățile regiunii se numără lacurile sărate din jurul Sovatei. Alte particularități ale Ținutului Sării sunt izvoarele sărate care ies la suprafață în hotarul comunei Praid. Apele minerale și apele sărate acidulate se găsesc la zona de contact a izvoarelor sărate și a apelor acidulate. Apele sărate au existat dinaintea vulcanismului Harghitei, dar compoziția ulterioară s-a modificat semnificativ, provocată de erupția de bioxid de carbon care a urmat erupțiilor de lavă. Apele sărate pot să absoarbă o cantitate mai mare de bioxid de carbon decât cele dulci. Ca urmare a creșterii capacității de dizolvare accentuate a crescut și conținutul mineralelor dizolvate. Izvoarele au obținut conținutul de sare din conglomeratele din epoca a treia, din masivele de sare și materiale cu conținut de sare.

5. Vegetația și fauna

Pe colinele ce înconjoară Praidul s-a dezvoltat o floră variată. Pe rocile vulcanice, pe solul sărat, pe versanții mai înalți și mai răcoroși, pe podișuri sau în văile mai adânci ale pâraielor au apărut asocieri de plante specifice. Sunt caracteristice pădurile foioase, fagii gri, pe versanții mai umbriți, mai răcoroși, (*Fagus Sylvatica*), pe versanții mai însoriți, mai calzi caracteristic este stejarul (*Quercus robur*), cedrul (*Quercus petrae*), carpenul (*Carpinus betulus*), frasinul (*Alnus glutinosa*) și teiul (*Tilia cordata*). La nivelul arbuștilor din pădurile foioase se regăsește alunul (*Corilus avelana*), diferite tipuri de corn (*Cornus*), porombă (*Prunus spinoza*), măceșul (*Rosa canina*), păducelul (*Crataegus monogyana*), socul negru (*Sambucus nigra*). Departe de sat pe suprafețele aflate la înălțime, arborii caracteristici pădurilor montane molidul (*Picia excelsa*), bradul (*Abies alba*) și laricele (*Latria decidutala*) formează marile păduri. La nivelul arbuști-lor pădurilor rășinoase util este zmeurul (*Rubus ideaus*) și afinul (*Vaccinum myrtillus*). Dacă observăm vegetația joasă atunci în pădurile foioase găsim fragul de pădure (*Fragaria vesca*) și măcrișul iepurelui (*Oxalis acetosella*), fêriga de pădure (*Dryopterius Filixmas*) și iarba dulce de munte (*Polypodium vulgare*).

Imensele pășuni, câmpii au următoarele plante caracteristice: iarba câmpului (*Agnosti tenuis*), păiușul de livadă (*Festica pratensis*) și la nivelele de peste 700-800 m pieptănorița (*Cynosorus cristatus*), trifoiul roșu (*Trifolium pratense*), păiușul roșu (*Festuca rubra*) și țapoșica (*Nradus stricta*). Pășunile frumoase montane sunt acoperite de graminee de munte și țapoșica roșie.

Flora terenurilor sărate din regiunea Praid a fost studiată în detaliu, iar în anul 1837 a apărut descrierea botanică a lui Friedrich Fronius. Studiile menționează următoarele specii: *Salicornia herbacea* (brînca comună), *Alrine marginata* Koch (mierluță), *Aster trigolium* L.(steluță), *Artiplex angustifolia*, *Artiplex laciniata*, *Artiplex triangularis* (specii de lobodă), soiul *Gliceria distans-salina* Schur (iarbă de sărătură), *Poa maritima* (firuță). Autorul descrie aici pentru prima dată specia americană cunoscută *Rudbeckia laciniata* (ghiorghina sălbatică). Asocierea halofilă este specifică în

regiunea steapă din jurul izvoarelor sărate Salicornea Herbecia (brânca roșie sau verde), Aser tripolium (steluța), Spergularia salina, Salsola soda (săricica), Artemisia salina (pelin), Plantago maritima (pătlagina de țarm) și Statice gmelini (limba peștelui). Tisa, papucul doamnei și ghintura galbenă sunt ocrotite de lege și viețuiesc în împrejurimile Praidului.

Fauna regiunii desigur se adaptează florei. În vecinătatea imediată a satului nu mai regăsim pădurile originare, astfel viața sălbatică originală s-a redus, s-a retras semnificativ. Dintre mamiferele din pădure merită a fi menționate: vulpea (*Vulpes vulpes*), iepurele (*Lepus europaeus*), veverița (*Saricus vulgaris*), căprioara (*Capreolus capreolus*), porcul mistreț (*Sus scrofa*), cerbul (*Cervus elaphus carpathicus*), lupul (*Lups lupus*) și ursul brun (*Ursus arctos*). Specii de păsări caracteristice: cucul (*Cuculus cansorus*), turtureaua (*Streptopolia tartur*), pițigoii (*Parus major*), privighetoarea (*Luscinia megarhynchus*) și potârnichea (*Perdix perdix*). Totodată aici mai găsim ciuful de pădure (*Bubus bubus*). Acvila de munte (*Aquila crisaetos*) și cocoșul de munte (*Tetrao urogallus*) pe care le întâlnim în pădurile comunei sunt ocrotite de lege. În pâraiele montane atât timp cât există apă suficient de curată, putem găsi păstrăvul.

6. Solurile

Cel mai des întâlnit este solul brun de pădure. În cazul suprafețelor la altitudine mai joasă găsim trei tipuri. Solul brun lutos cu conținut scăzut de humus, solul argilos-lutos cu carbon de humus crud și cernoziomul de câmp cu o fertilitate scăzută. Pe podișurile vulcanice cât și în cazul suprafețelor mai joase mai găsim sol de pădure cu infiltrări de argilă. În zona montană și de deal găsim podzol gri și sol de pădure brun. Pe rocile vulcanice s-a format un sol fertil cu caracter jilav. Soluri sărăturoase s-au format mai ales pe suprafețele ce acoperă zăcămintele de sare.

7. Arii protejate

Rețeaua "Natura 2000" reprezintă principalul instrumentul al Uniunii Europene pentru conservarea naturii în statele membre. Natura 2000 reprezintă o rețea de zone desemnate de pe teritoriul Uniunii Europene în cadrul căreia sunt conservate specii și habitate vulnerabile la nivelul întregului continent. Programul Natura 2000 are la bază două Directive ale Uniunii Europene denumite generic Directiva Păsări și Directiva Habitate, directive transpuse în legislația națională prin OUG nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice.

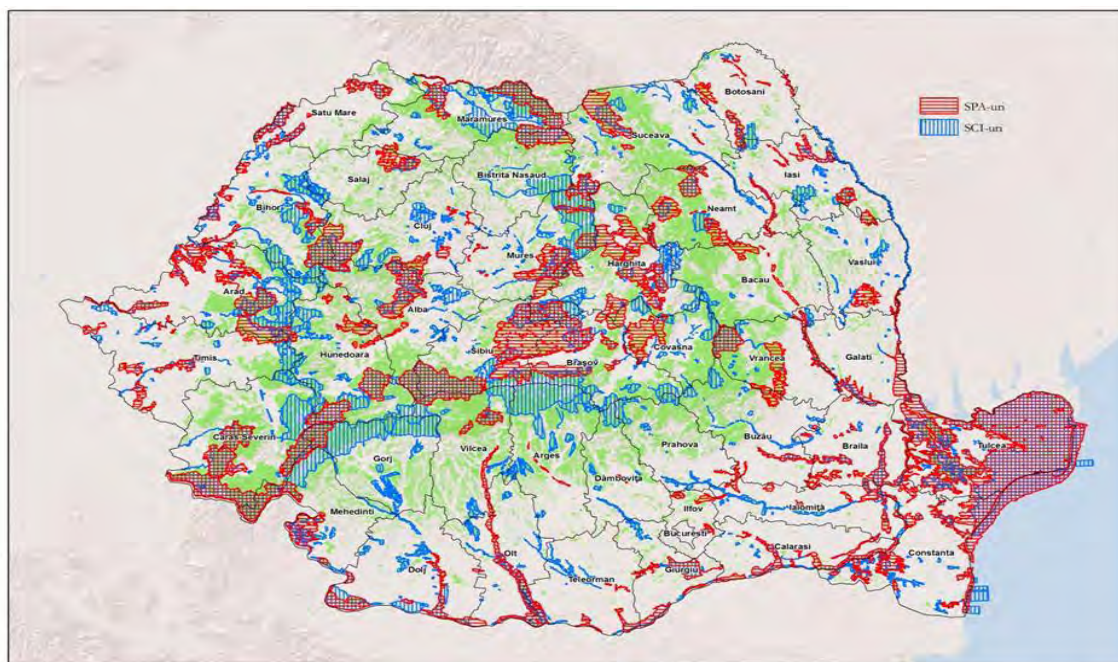
Lista siturilor Natura 2000 cuprinde ariile de protecție specială avifaunistică (SPA) și siturile de importanță comunitară (SCI) ce aparțin rețelei ecologice Natura 2000 în România, încadrate în cele

cinci ecoregiuni (bioregiuni) existente pe teritoriul țării: alpină, continentală, panonică, pontică și stepică. Situri de Importanță Comunitară (SCI) constituite conform *Directivei Habitats* a Uniunii Europene sunt parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România.

Arii de Protecție Specială Avifaunistică (SPA) constituite conform *Directivei Păsări* a Uniunii Europene sunt parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România.

Obiectivul principal al rețelei Europene de zone protejate NATURA 2000 - desemnate pe baza Directivei Păsări respectiv Directivei Habitats - este ca aceste zone să asigure pe termen lung „statutul de conservare favorabilă” a speciilor pentru fiecare sit în parte care a fost desemnat. România va trebui să raporteze periodic către Comunitatea Europeană cu privire la îndeplinirea acestui obiectiv. Singurul indicator obiectiv și cantitativ cu privire la statutul unei specii într-o anumită zonă este mărimea populației respectiv schimbarea mărimii populațiilor. Este deci esențial ca impactul unor investiții asupra acelor specii pentru care zona a fost desemnată ca sit Natura 2000, să fie evaluat complet prin metode științifice. În majoritatea cazurilor impactul poate fi minimizat sau sensibil micșorat prin selectarea atentă și implementarea corectă a metodelor de diminuare a impactului. Primele situri Natura 2000 au fost desemnate pe parcursul anului 2007 (au fost desemnate **273 de situri de importanță comunitară (SCI)** aprobate prin Ordinul Ministrului Mediului și Dezvoltării Durabile nr.1964/2007 și **108 arii de protecție specială avifaunistică (SPA)**, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.1284/2007.

Fig. nr. 6. Harta siturilor Natura 2000 (anul 2011)

Sursă: CNND²: *Strategia națională de coștientizare a publicului cu privire la rețeaua europeană Natura 2000 în România*

² CNND: Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă

Urmare a seminariilor biogeografice din 2008, Comisia Europeană a decis ca România să includă anumite specii și habitate de interes comunitar în formularele standard ale siturilor Natura 2000 existente și să desemneze noi situri Natura 2000, fapt ce s-a realizat pe parcursul anului 2011, **numărul siturilor de importanță comunitară (SCI) ajungând la 408**. De asemenea a fost necesară desemnarea de noi **arii de protecție specială avifaunistică, numărul acestora ajungând la 149**.

Pentru a avea o rețea ecologică eficientă, siturile Natura 2000 trebuie să beneficieze de un management corespunzător. În acest sens, au fost atribuite în administrare 42 de situri Natura 2000 (dintre care 28 se suprapun total sau parțial cu parcurile naturale și cu parcurile naționale) și 299 au fost atribuite în custodie. De asemenea, au fost aprobate în cadrul Axei 4- un număr de 219 de proiecte care au ca scop elaborarea planului de management pentru situri Natura 2000.

Județul Harghita. deține valori ale capitalului natural deosebit de importante, prin care contribuie la asigurarea coerenței rețelei ecologice europene Natura 2000 pe teritoriul țării.

Lista ariilor protejate din județul Harghita

1. Muntele de sare de la Praid
2. Rezervația geologică de la Sâncrăieni
3. Lacul Rat, Comuna Porumbeni
4. Dealul melcului, comuna Corund
5. Vulcanii Noroioși, Cristuru- Secuiesc
6. Peștera Șugău, comuna Suseni
7. Tinovul Luci, comuna Sâncrăieni
8. Mlaștina După Luncă, Comuna Voșlăbeni
9. Tinovul de la Plăieșii de Jos
10. Poiana narciselor de la Vlăhița
11. Piemontul Nyires, comuna Joseni
12. Pietrele Roșii, comuna Tulgheș
13. Mlaștina cea Mare, comuna Remetea
14. Mlaștina Valea de Mijloc, Tușnadu Nou
15. Mlaștina Beneș, satul Vrabia
16. Pârâul Dobreanului, Comuna Bilbor
17. Mlaștina Budos, Sântimbru
18. Mlaștina Nadaș, Comuna Tușnad
19. Mlaștina Dumbrava Harghitei, Lueta
20. Mlaștina Borsaros, Comuna Sâncrăieni

21. Scaunul Rotund, Orașul Borsec
22. Rezervația botanică, Borsec
23. Cheile Bicazului și Lacul Roșu- Hășmaș
24. Piatra Șoimilor, Orașul Băile-Tușnad
25. Cheile Vărgheșului și peșterile din chei
26. Lacul Sfânta Ana, satul Lăzărești
27. Tinovul Mohoș, satul Lăzărești
28. Dealul Firtuș, comuna Lupeni
29. Popasul păsărilor de la Sânpaul
30. Mlaștina Nyirkert, Comuna Tușnad
31. Cascada de apă termală, Orașul Toplița
32. Mlaștina Csemo, Vrabia, Comuna Tușnad
33. Lacul Dracului, Comuna Cârța
34. Csihanyo- Miercurea-Ciuc-Jigodin
35. Rezervația Lacul Iezer, Parc Național, Călimani

(Sursă: <http://www.greenharghita.ro/>)

Managementul acestor arii naturale protejate sunt incluse în cadrul managementul siturilor și au administratori sau custozii. Pe teritoriul comunei Praid există aria protejată **Muntele de Sare Praid, arie protejată geologică (66 hectare)**.

Muntele de Sare de la Praid este una dintre cele mai spectaculoase zone din Transilvania. Suprafața de 66 hectare a rezervației naturale se află la sud-vest de stațiunea turistică Praid și se

suprapune peste domul de sare Muntele de Sare (576 m).

Muntele de Sare a ajuns să fie un dom separat datorită pârâului Corund și a activității umane. Aici putem găsi doline în sare, chei în sare, spălări de versant în sare, izvoare de apă sărată, etc. Defileul de sare se află în partea de sud-vest a rezervației, format de pârâul Corund, care a retezat muntele de sare, treptat adâncindu-se lăsând în urmă pereți abrupti de sare, stânci de sare albe, spectaculoase. De demult, în chei, se făcea exploatare la suprafață. Încă se mai pot observa urmele galeriei Elisabeta, de-a lungul căreia s-au format peșteri mici în sare, curgeri de sare și noroioase.

Adâncimea acestui sâmbure de sare este de 3 kilometri, având o formă elipsoidală, a cărui diametru este de 1,2 și 1,4 kilometri. Raritatea zonei sporește datorită speciilor de plante care cresc pe soluri sărate.

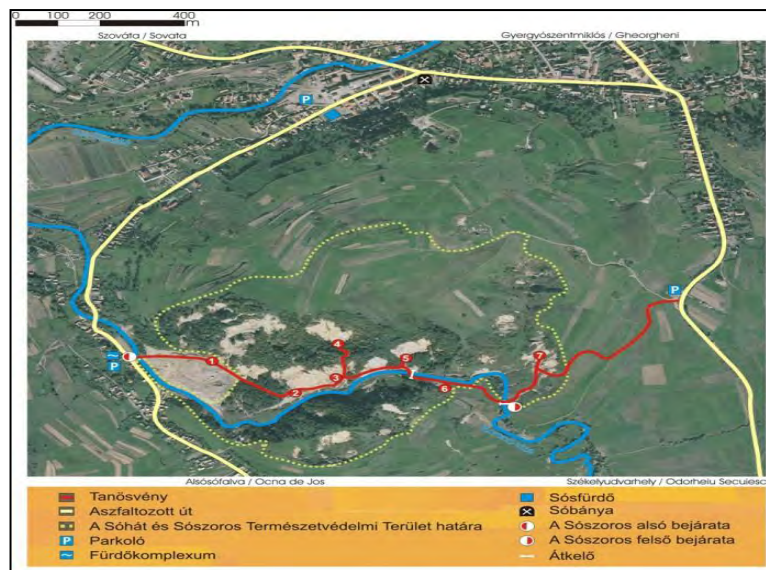
Custodia împreună cu Asociația Turistică a Ținutului Sării a dezvoltat un traseu tematic de o lungime de 1km, cu panouri informative la 7 obiecte turistice. Rezervația poate fi accesată din 2 direcții:

1. Pe drumul Minei, la cca 800 m de intrarea în Salină, la intrarea Banner, indicatoare și hartă.
2. La ieșirea din Praid către Corund, în parcare semnalizată cu banner și indicatoare, pornește un drum de căruță de cca 400m.

Cele 7 puncte de interes ale traseului sunt:

1. Prima stație este Ocna Iosif, care se află pe teritoriul minei vechi și este parțial prăbușită. Aici au fost primele exploatări de sare în 1762. Ocna are o adâncime de 80 m și are formă de clopot. În timpurile vechi sarea a fost ridicată la suprafață în piele de bivol, cu ajutorul crivacului, o structură trasă de patru perechi de cai.
2. De la ocna, trecând printr-o pădure de conifere ajungem la punctul doi, unde izvoarele sărate, permanente și temporare întind apa formând astfel un ”câmp sărat”. Datorită evaporării și precipitării de sare se formează diferite cristale sau cruste de sare în preajma bălților.
3. La punctul trei se poate vedea: izvorul sărat cu cel mai mare debit de apă din Canion, conopidele de sare și lapiezurile create prin interacțiunea precipitațiilor cu sarea ieșită la suprafață.
4. De aici poteca urcă până la marginea, apoi coboară pe fundul dolinei de sare, o pâlnie naturală ce oferă poate cea mai spectaculoasă priveliște, punctul cel mai înalt al sâmburelui de sare. După revenirea la punctul 3 poteca continuă pe marginea pârâului.
5. Lapiezurile se pot admira în mărimi impresionante. Localnicii folosesc aceste stânci pe post de puncte de prognoză meteorologică, pentru că stâncile albe devin cenușii când curenții de aer umed se aproprie.
6. Înainte de sosirea la punctul 6 se trece pârâul pe bolovani sau pe podeț. Apoi se ajunge la baia tradițională cu nămol terapeutic sărat, care a fost reînnoit cu ajutorul comunității locale. Se poate citi pe peretele vestiarului rețeta tradițională de îmbăiere cu nămol. Localnicii folosesc nămolul de origine minerală de secole pentru remediu împotriva bolilor de piele, reumatice și ginecologice.

7. În drum spre ultimul obiectiv traseul traversează iar pâraul pe un poduleț suspendat. Ajungând la punctul șapte, vizitatorul poate să admire o creastă de sare ce închide un șir de doline. De la punctul 7 în 5 minute se ajunge la DN13A la intrarea în Praid, dinspre Corund. (<http://www.korpa.ro/ro/rezervatii/muntele-si-canionul-de-sare/>)

<http://www.spatiiverzi.org.ro/arii-naturale-protejate/pr8/2011/15/index>

Situl ROSCI0019 Călimani – Gurghiu

Situl Călimani-Gurghiu acoperă cea mai mare parte a celor două masive vulcanice - Munții Călimani și Munții Gurghiuului.

Județul Harghita: Bilbor (4%), Joseni (5%), **Praid (2%)**, Remetea (<1%), Subcetate (<1%), Toplița (4%). **Județul Mureș:** Brâncovenești (<1%), Chiheru de Jos (67%), Deda (38%), Eremitu (21%), Gurghiu(15%), Hodac (<1%), Ibănești (72%), Lunca Bradului (99%), Rușii-Munți (<1%), Răstolița (>99%), Sovata (71%), Stânceni (89%), Vătava (25%). **Județul Bistrița-Năsăud:** Bistrița Bârgăului(<1%). **Județul Suceava:** Dorna Candrenilor(8%), Panaci(<1%), Poiana Stampei (27%), Șaru Dornei (9%).

Existența pădurilor naturale compacte pe mari întinderi (peste 100000 ha) a contribuit la conservarea unei diversități biologice remarcabile și reprezentative pentru munții vulcanici din Carpați. Arealul nu a fost alterat semnificativ de activitatea antropică și și-a păstrat diversitatea naturală a habitatelor și a speciilor. Regiunea reprezintă centrul genetic pentru una dintre cele mai importante populații de carnivore mari (urs, lup și râs), având o concentrare semnificativă de specii de floră și faună protejate la nivel național, european și internațional. Procentul habitatelor de interes european depășește 95% din suprafața sitului. Sunt prezente 13 habitate, dintre care patru prioritare, nouă specii de mamifere, două de reptile, cinci de pești (inclusiv lostrita), șase specii de nevertebrate și opt specii de plante de interes comunitar. Morfologia reliefului alături de

caracteristicile bio-pedo-climatice specifice favorizează menținerea unei biodiversități deosebit de valoroase. De asemenea, situl se suprapune cu câteva rezervații naturale desemnate la nivel regional sau național printre care se pot aminti Parcul National Călimani, Rezervațiile naturale Lacul Iezer, Molidul de rezonanță Lăpușna, Defileul Deda-Toplița, Jnepenișul cu Pinus Cembra-Călimani și Monumentul Naturii Doisprezece Apostoli. (<http://dev.adworks.ro/natura/situri/132/Climani---Gurghiu.html>)

Situl ROSCI0297 Dealurile Târnavei Mici - Bicheș

Județul Mureș: Bereni (31%), Chibed (96%), Eremitu (29%), Fântânele (9%), Ghindari (94%), Gălești (3%), Miercurea Nirajului (13%), Măgherani (88%), Neaua (95%), Sovata (10%), Sângeorgiu de Pădure (27%), Sărățeni (95%)

Județul Harghita: Atid (26%), **Praid (6%)**

Sit de importanță majoră pentru carnivorele mari rezidente, *Canis lupus*, *Ursus arctos* și *Lynx lynx* (acesta din urmă se regăsește doar în partea estică a sitului). Sit de importanță deosebită pentru specia *Ursus arctos*, întrucât cuprinde atât zone de concentrare de sfârșit de vară-toamnă (zone de hrănire), cât și zone de iernare (concentrații de bârloage – se cunoaște cel puțin o astfel de concentrație, cu peste 15 bârloage). Sit important desemnat pentru habitatele forestiere 91V0 (Dacian Beech forests (Symphyto-Fagion)), 9130 (Asperulo-Fagetum beech forests) și 91Y0 (Dacian oak & hornbeam forests). Sit de importanță ridicată pentru speciile de lilieci listate. De importanță ridicată și pentru speciile de amfibieni *Bombina* și *Triturus*. Cuprinde importante coridoare de deplasare pentru speciile de carnivore mari, și în special pentru *Ursus arctos* – aceste coridoare se regăsesc pe toată suprafața sitului (și anume pe dealurile de pe ambele părți ale râului Târnavă Mică, respectiv în zona Bicheș) și sunt utilizate atât de indivizii „locali”, cât și de urșii care vin dinspre masivul Gurghiu și se îndreaptă către zonele de concentrare aflate la altitudine joasă.

Județul Harghita deține valori ale capitalului natural deosebit de importante, prin care contribuie la asigurarea coerenței rețelei ecologice europene Natura 2000 pe teritoriul țării.

Cele 35 de arii naturale protejate au fost delimitate înainte, ca acestea, împreună cu alte regiuni, să intre în rețeaua teritoriilor protejate prin Natura 2000, care momentan înseamnă 34% din suprafața totală a județului. Planul de dezvoltare turistică a județului Harghita are ca scop popularizarea ecoturismului precum și îmbunătățirea condițiilor de vizitare a teritoriilor protejate (prin crearea unor trasee eco-didactice, puncte de informare sau centre de vizitare). În realizarea scopurilor propuse, ca un ajutor vine și proiectul – “ECOURI – Ecouri în turism: Echilibru și conservare

pentru ocrotirea unicității în rezervații și integrare în turism”. Scopul proiectului ECOURI este să contribuie la răspândirea unei forme de turism conștient.

(<http://www.greenharghita.ro/index.php/ro/prezentare/>)

Importanța rețelei Natura 2000 în județul Harghita constă în faptul că prin aceste situri se asigură protejarea celor mai importante specii din flora și fauna sălbatică a județului.

Siturile Natura 2000 reprezintă adevărate zone de management durabil, în care activitățile umane trebuie desfășurate astfel încât să nu dăuneze capitalului natural. Impactul uman ca factor negativ apare în pe mod deosebit în practicarea agriculturii pe parcele mari, exploatării forestiere și construcțiile necontrolate, care pentru zona noastră nu este caracteristic. Peisajul are un aspect mozaicat, cu păduri de foioase, pajiști semi-naturale și terenuri agricole extensive. În această zonă a rămas relativ mare suprafața împădurită și pășunile, nefiind transformate în terenuri arabile. Ecosistemul original a rămas în mare parte neschimbat, nu au fost folosite chimicale în cantități dăunătoare.

Din punct de vedere social, rețeaua Natura 2000 are o funcție recreativ-turistică, care poate fi exploatată de comunitățile locale prin dezvoltarea turismului. Mediul natural ferit de diferite contaminări are importanță deosebită în protejarea sănătății și în reabilitarea sănătății populației.

Un alt beneficiu pe care îl poate aduce rețeaua Natura 2000 este legat de posibilitatea de a accesa fonduri europene, atât pentru protejarea și menținerea habitatelor și speciilor din situri, cât și pentru dezvoltare economică.

Folosind oportunitățile oferite de situl Natura 2000 produsele locale se pot promova și valorifica ca produse ecologice, la valoare ridicată. Importanță deosebită are apicultura în această privință, care are perspective mari de dezvoltare în zonă.

În Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală există o linie de finanțare pentru plățile de agro-mediu dedicată agricultorilor care mențin și utilizează tehnici agricole benefice pentru siturile Natura 2000. Totodată, în cazul în care există anumite restricții la utilizarea terenurilor, UE oferă compensații utilizatorilor sau proprietarilor de terenuri în situri Natura 2000.

8. Resurse antropice

Sunt generate de fenomenele antropice datorate acțiunii omului cu urmări asupra reliefului, vegetației și climei. Aceste resurse includ toate categoriile de bunuri mobile și imobile care au fost realizate de-a lungul evoluției istorice a societății umane.

Tabel nr.2. Repertoriul arheologic al comunei Praid

Praid	• topor - din piatră, probabil identic cu acela despre care se susținea că s-a găsit la locul numit "Dosul Văii" - Pe malul pârauului "Mesteacăn" (Nyires, Nyirpataka) • topor - din piatră în formă de inimă; datare repertoriu: perioada de tranziție la epoca bronzului; cultura: Coțofeni;- Pe culmea "Trei Dealuri" (Háromhegy) • topor - din piatră, în formă de inimă, dar perforat incomplet; datare repertoriu: perioada de tranziție la epoca bronzului; cultura: Coțofeni;- Pe vârful "Sf. Ladislau" (Szent László) • urnă - Urnă ornamentată.; datare repertoriu: epoca bronzului;- La "Câmpul Capelei" (Kápolnamező), sub o lespede de piatră • inel - din bronz; datare repertoriu: epoca bronzului- • cetate - Cetate cu zid de mortar. La vest de ea se aflau urmele unui de șanț de pământ.; datare repertoriu: epoca medievală- Între pâraiele "Oaia Mică" (Kisjuhod) și "Ulmiște" (Szilas) • cetate - Cetate cu zid de mortar. La vest de ea se aflau urmele unui de șanț de pământ.; datare repertoriu: epoca medievală-Între pâraiele "Oaia Mică" (Kisjuhod) și "Ulmiște" (Szilas)
-------	---

Sursa: *REPERTORIUL ARHEOLOGIC AL ROMÂNIEI* a Institutului de Arheologie „Vasile Părvan” (<http://www.cimec.ro/scripts/arh/rar-index/sel.asp>)

Conform Listei Monumentelor Istorice publicată de Ministerul Culturii și Cultelor în anul 2004 și aprobată prin ordinul nr. 2314/2004, comuna Praid are următoarele obiective protejate:

Nr. crt.	Cod LMI 2004	Denumire	Locație	Datare
1.	HR-I-s-B-12700 (Cod RAN: 85350.01)	Cetatea Rapsóné	„Rapsóné vára” în valea Juhodului (Praidului), pe DN13B, la cca. 2,5-3 km	sec. XIII, Epoca medievală timpurie
2.	HR-II-m-B-12885	Casa de lemn (Fábián Vince), cu cuptor de ceramică smălțuită	sat Ocna de Sus comuna Praid , nr. 144	înc. sec. XIX
3.	HR-II-a-A-12886	Ansamblul bisericii reformate	sat Ocna de Sus comuna Praid nr.	sec. XIV - XIX

			261-262	
	HR-II-a-B-12934	Ansamblul bisericii reformat	sat Praid, comuna Praid, nr. 1036	sec. XVIII – XX 1790
	HR-II-m-B-12934.02	Poartă de lemn	sat Praid comuna Praid	1944
	HR-II-m-B-12935 (Cod RAN: 85350.08)	Fosta cancelarie a minei de sare, azi dispensar medical	Sat Praid, Comuna Praid	înc. sec. XIX

Fig. Nr. 7. Casa de lemn - Ocna de Sus

Fig. Nr. 8. Biserica reformată-poarta de lemn

Fig. Nr. 9. Fosta cancelarie a minei de sare

Biserica reformată din Ocna de Sus

A fost construită pe un deal lângă drumul județean 13A (pe partea stângă a drumului). Biserica și-a căpătat forma actuală în anul 1803, când s-a făcut reconstrucția vechii biserici din secolul al 14-lea.

Fig. Nr. 10. Biserica reformată din Ocna de Sus³

Turnul bisericii are înălțimea de 23 m, ceasul a fost montat în turn în anul 1823. Biserica are două clopote (1908, 1931). Zidul de incintă care înconjură biserica se datează din 1780.

Biserica reformată din Praid

Construită în secolul al XV-lea, reconstruită între 1790 -1796. Biserica reformată se găsește pe partea stângă a drumului județean care duce la Gheorgheni. Are două clopote și o orgă. (vezi fig. Nr. 8)

Fig. Nr. 11. În memoria celor căzuți în cele două războaie mondiale - "Kincses Kodaros"-Ocna de Sus

³ Sursa: Parajdi Kálmán-Endre

Monumentul eroilor-Ocna de Jos

În ceea ce privește valorificarea moștenirii culturale sau arhitecturale locale se constată următoarele deficiențe:

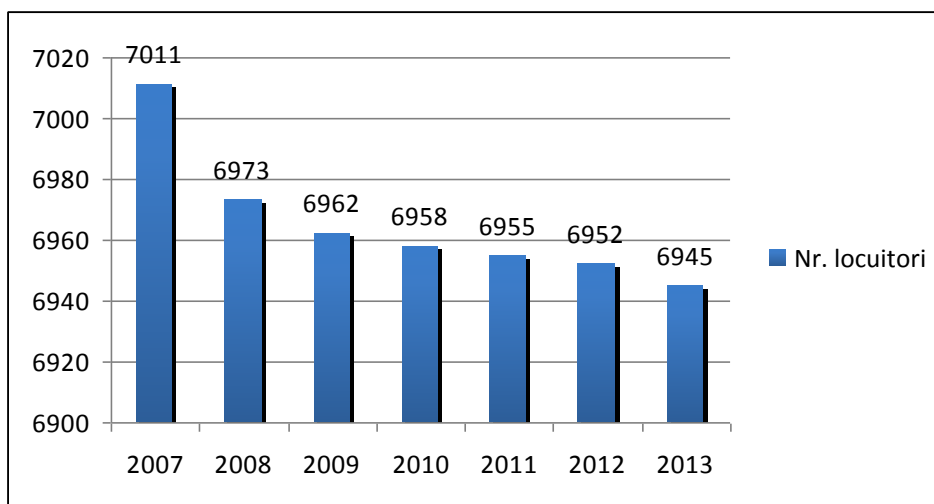
- Resursele antropice de interes turistic nu sunt suficient semnalizate și promovate;
- Până în moment se constată lipsa fondurilor pentru investiții de reabilitare și restaurare a monumentelor istorice sau a obiectivelor arhitecturale de interes turistic;
- Nu se derulează activități semnificative de promovare a meșteșugurilor tradiționale, a obiceiurilor și tradițiilor sau a altor valori locale;
- Sunt puține studii privind moștenirea culturală, naturală sau arhitecturală locală;

2. Demografie și forța de muncă

1. Demografie

Conform datelor statistice, în anul 2014, populația comunei Praid număra 6494 de persoane. La analiza caracteristicilor demografice s-au folosit atât datele Institutului Național de Statistică (INS), datele județene cât și datele Primăriei Praid. Trebuie menționat faptul că aceste date nu coincid totdeauna. Ceea ce privește evoluțiile demografice înregistrate la nivelul comunei Praid din datele INS referitoare la perioada 2007-2013 rezultă o scădere a numărului de locuitori.

Fig. nr. 12. Evoluția numărului locuitorilor în comuna Praid 2007-2014 (1 ianuarie)

Sursă: INS

Structura populației după naționalitate

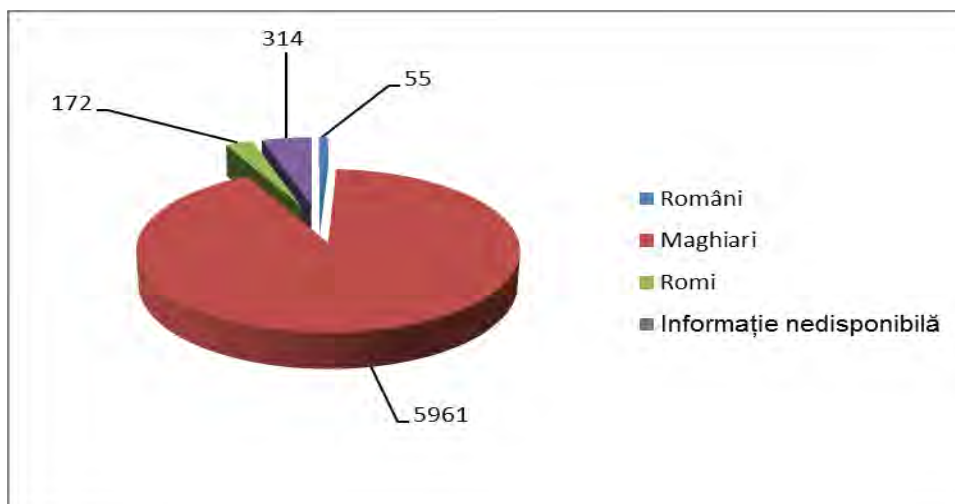
În cursul istoriei componența etnică a populației a cunoscut modificări. Conform Planului de Dezvoltare a Regiunii Centru, cea mai mare pondere al romilor din județele regiunii Centru este în județul Mureș și Harghita. Acest fenomen se poate observa și în acest teritoriu, unde sunt mulți romi, dar care nu rezultă din recensăminte deoarece mulți dintre ei nu recunosc faptul că fac parte din etnia amintită. Populația de etnie romă este în creștere aproape în toate localitățile din județul Harghita, la fel și în acest teritoriu. Numărul romilor în județul Harghita între anii 1992-2002 a crescut de la 1238 la 1505. Romii, în general nu sunt integrați în societate, au probleme educaționale și trăiesc în situații dezavantajoase. Conform evidențelor, numărul lor este mult mai mare, decât cele din datele recensământului general. Conform datelor de la recensământul din anul 2011, numărul locuitorilor în comuna Praid era 6502 de persoane, structurând pe etnii în felul următor:

Tabel nr.3. Structura demografică după naționalitate, Praid 2011

Total	Români	Maghiari	Romi	Inform. Nedisponibilă
6502	55	5961	172	314

Sursă: Recensământul general, 2011

Fig. Nr. 13. Structura demografică după naționalitate

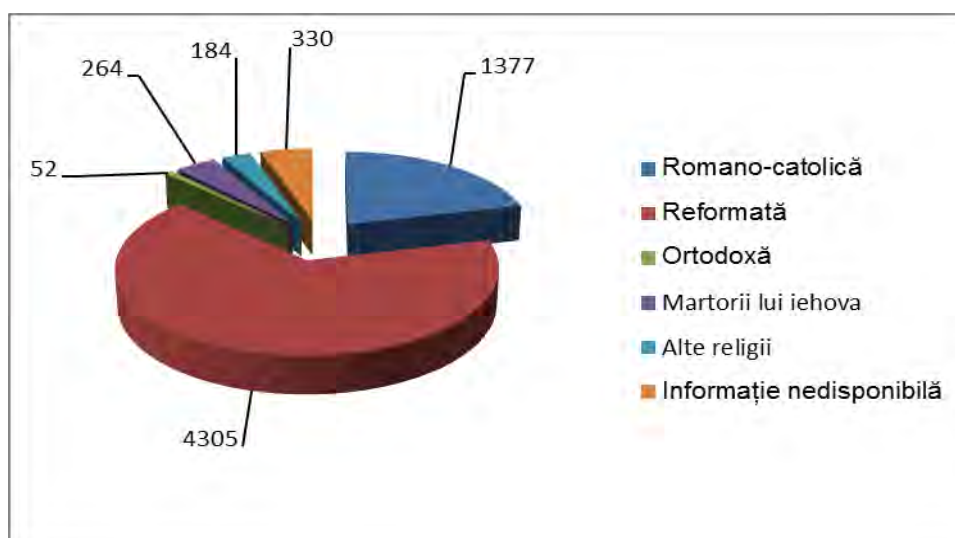

În realitate numărul romilor este mai mare în comuna Praid, deoarece multe persoane nu s-au declarat romi, ci maghiari.

Structura demografică după religie

Principalele religii ale populației comunei Praid sunt: religie reformată (66,21%), religie romano-catolică (21,17%), martorii lui Iehova (4,06%), ortodocși (0,7 %) și de altă religie (2,8 %).

Fig. nr.14. Structura demografică după religie, 2011

Sursă: Recensământul general, 2011

2. Indicatori statistici demografici

Populația comunei Praid poate fi caracterizată cu ajutorul indicatorilor statistici demografici.

Structura populației pe grupe de vârstă și tendințele demografice înregistrate în ultimul deceniu relevă un proces de îmbătrânire demografică, ceea ce se poate observa și la nivelul regiunii Centru. În regiunea Centru ponderea populației de peste 65 ani a crescut de la 9,7% în 1990 la 14,1% în 2009 în timp ce ponderea populației tinere (0-14 ani) s-a redus de la 23,7% la 15,4%. **Rata**

îmbătrânirii demografice (nr. de persoane vârstnice ce revin la 1000 persoane tinere) a crescut, în Regiunea Centru, de la 407‰ în 1990 la 912‰ în 2009, regiunea plasându-se, totuși, sub media națională (987‰), iar raportul de dependență demografică (nr. de persoane tinere și vârstnice ce revin la 1.000 persoane adulte) s-a redus, în aceeași perioadă, de la 502‰ la 418‰.

Tabel nr.4. Structura populației pe categorii de vârstă și sexe în comuna Praid, 2011

Vârsta	Bărbați		Femei	
	nr.	%	nr.	%
0 - 19 ani	873	12,55	849	12,20
20 - 64 ani	2192	31,51	2069	29,74
65 ani +	398	5,72	574	8,25

Sursă: Recensământul general, 2011

Raportul de masculinitate (Raportul de masculinitate este raportul dintre numărul bărbaților și cel al femeilor dintr-o populație dată) în comuna Praid în anul 2012 era de **99,16%**.

Tabel nr.5. Repartiția populației pe grupe de vârstă și după sexe, 2011

Număr persoane	Masculin	Feminin	Total	% Masculin	% Feminin
sub 4	179	189	368	5,17	5,41
5-9	227	200	427	6,56	5,73
10-14	236	231	467	6,81	6,62
15-19	231	229	460	6,67	6,56
20-24	294	274	568	8,49	7,85
25-29	308	283	591	8,89	8,10
30-34	295	289	584	8,52	8,28
35-39	299	270	569	8,63	7,73
40-44	269	235	504	7,77	6,73
45-49	159	180	339	4,59	5,15
50-54	207	175	382	5,98	5,01
55-59	199	206	405	5,75	5,90
60-64	162	157	319	4,68	4,50
65-69	133	184	317	3,84	5,27
70-74	106	147	253	3,06	4,21
75-79	91	105	196	2,63	3,01
80-84	44	90	134	1,27	2,58
peste 85	24	48	72	0,69	1,37
	3463	3492	6955	100,00	100,00

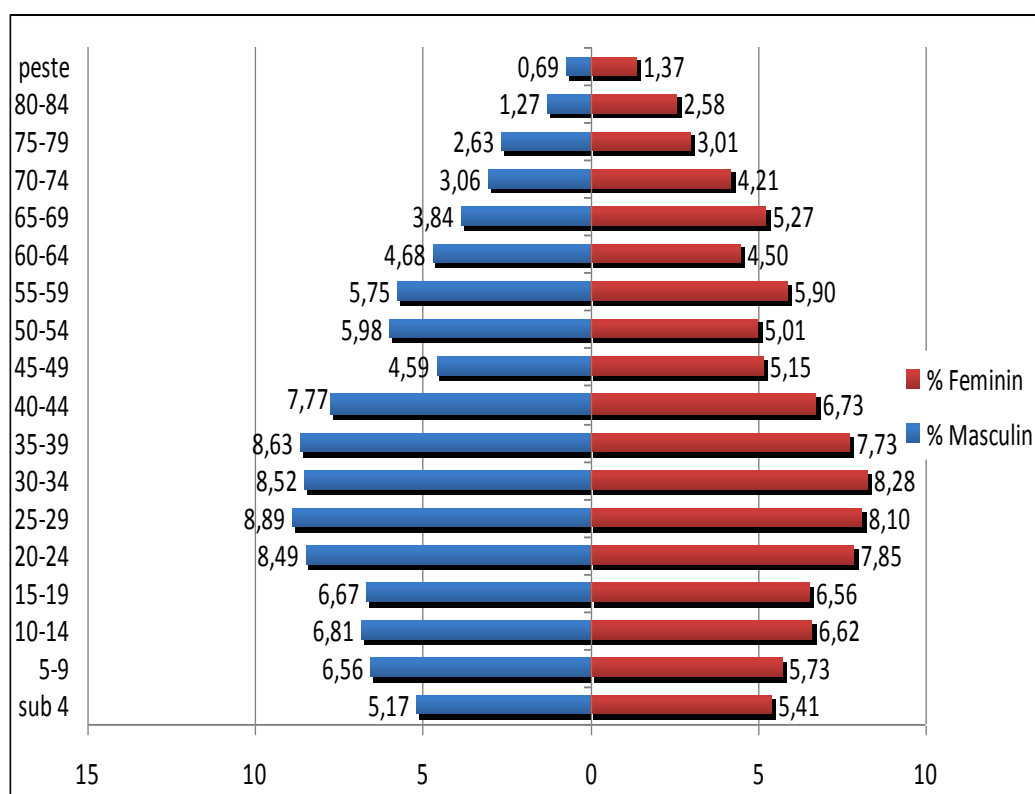
Sursă: Recensământul general, 2011

Rata de dependență demografică (este raportul dintre numărul persoanelor de vârstă „dependentă“ persoane de sub 15 ani și de peste 64 ani) și populația în vârstă de muncă (15-64 ani) exprimat la 1000 de persoane), caracterizează potențialul de activitate al populației și avea o valoare de 473,20‰, în comuna Praid, în anul 2011.

Acest indicator măsoară presiunea exercitată de populația inactivă (tânăra și vârstnică) asupra populației active (populația adultă).

Așadar, în comuna Praid, la 1.000 de persoane cu vârsta cuprinsă între 15-64 de ani revin aproximativ 473 persoane tinere (0-14 ani) și persoane vârstnice (65 ani și peste). Rata de dependență demografică la nivel național înregistra în anul 2011 o valoare de 429,2%, deci indicatorul este mai mare în comuna Praid. Așadar, la 10 persoane adulte (15-64 ani) corespund aproximativ 4,7 persoane tinere și vârstnice (din care aproximativ 3 persoane au vârsta de până la 15 ani și 1,7 persoane au vârsta de 65 de ani sau peste).

Fig. nr.15. Piramida vârstelor în comuna Praid

Sursă: Recensământul general, 2011

Piramida vârstelor arată grafic structura unei populații pe vârstă și sexe. Barele orizontale reprezintă numărul bărbaților și femeilor pentru fiecare grupă de vârstă.

Piramida vârstelor ne dezvăluie o populație în scădere, generată în primul rând de scăderea rapidă a natalității. De remarcat că femeile sunt majoritare în grupele de vârstă de peste 60 de ani.

Raportul de dependență a tinerilor reprezintă raportul dintre persoanele de vârstă 0-14 ani și persoanele adulte de vârstă cuprinsă între 15 și 64 ani și are o valoare de 267,31 %. Conform celor prezentate anterior, la 1.000 de persoane adulte revin aproximativ 267,31 persoane tinere.

Rata de înlocuire a forței de muncă⁴ la nivelul comunei Praid are o valoare de 801,95 %. Această valoare înseamnă că 1.000 de persoane adulte (15-64 ani) vor fi înlocuite peste 15 ani cu doar 802 de persoane.

Mișcarea naturală a populației

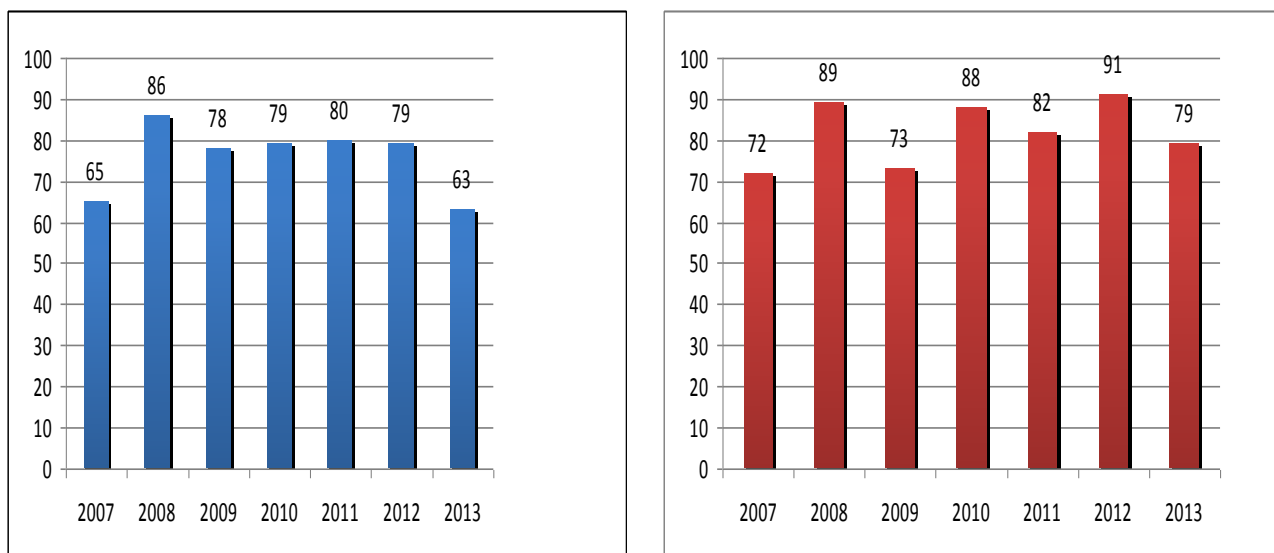
Rata de natalitate (indică numărul nașcuților vii la 1000 de locuitori) la nivel de localitate în anul 2011 era de 11,5‰, ceea ce înseamnă că la 1000 de persoane revin 11,5 nașcuți vii. Privind acest indicator, comuna depășește valoarea de la nivel județean de 9,58‰. (calculare proprie după datele INS).

Rata generală de fertilitate (reprezintă numărul de nașcuți vii la 1000 de femei de vârstă fertilă (15-45 ani). În comuna Praid acest indicator are valoarea de 50,63‰. Acest indicator înseamnă 50,63 nașcuți vii la 1000 de femei de vârstă fertilă, adică 0,05 nașcuți vii pe o femeie fertilă. Acest indicator este mai mare decât cel la nivel județean (40,9‰) și față de cel la nivel național de 36,6 ‰.

Rata brută de mortalitate (numărul de decese ce revin la 1000 de locuitori) în anul 2011 în comuna Praid a fost de 11,7‰, fiind puțin mai mare decât valoarea de la nivel județean de 11‰.

Sporul natural (diferența dintre numărul nașcuților vii și numărul celor decedați, raportat la 1000 de locuitori) la nivelul județului Harghita în anul 2011 a fost de -0,82‰. În comuna Praid în același an (2011) sporul natural a fost de - 0,28 ‰, urmat de o scădere și mai accentuată în anii următori..

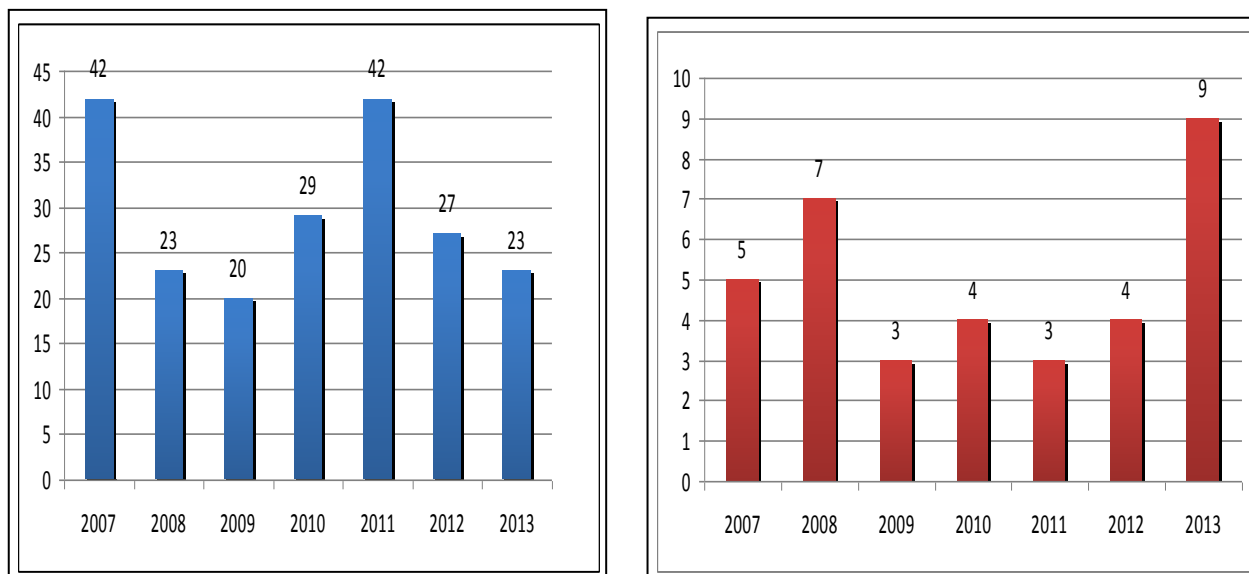
Fig. nr.16. Evoluția numărului de nașcuți vii și numărului de decedați

Sursă: Recensământul general, 2011

⁴ Se calculează prin raportarea efectivului populației tinere la o treime din persoanele în vârstă de 15-64 ani, raportată la 1000 de locuitori

Fig.nr.17. Evoluția numărului de căsătorii și divorțuri, 2007-2013

Sursă: INS

Rata de nupțialitate: Rata de nupțialitate reprezintă numărul căsătoriilor ce revin la 1000 locuitori. Se calculează prin raportarea numărului căsătoriilor încheiate într-un an calendaristic, la populația legală (cu domiciliu permanent) la 1 iulie anul respectiv. Acest indicator în comuna Praid în anul 2011 avea o valoare de 4,4‰ și în anul 2013 avea valoarea de 3,30‰.

Durata medie de viață a crescut în ultimii ani și este de 74,04 ani, care la sexul masculin se contura la 70,34 ani și la sexul feminin la 78,01 ani (surse INS) în regiunea Centru în anul 2011.

Rata de imigrare este numărul de imigranți care ajung la destinație, care revin la 1000 de locuitori din zona de destinație într-un an de referință.

Rata de emigrare reprezintă numărul de emigranți care pleacă din zona de origine care revin la 1000 de locuitori din aceeași zonă într-un an de referință.

Migrația netă reprezintă diferența dintre numărul de imigranți și cel al emigranților unei regiuni.

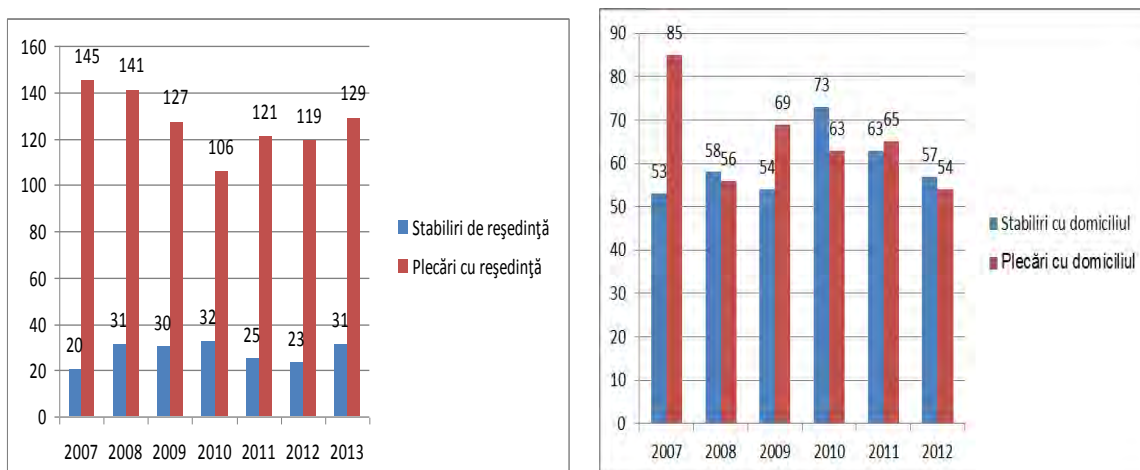
Rata netă de migrație arată efectul net al imigrației și emigrației asupra populației unei regiuni, exprimat ca o creștere sau o descreștere a populației care revine la 1000 de locuitori ai regiunii (localității) într-un an.

Tabel nr.6. Mișcarea migratorie a populației în comuna Praid

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Stabiliri de reședință	20	31	30	32	25	23	31
Plecări cu reședință	145	141	127	106	121	119	129
Stabiliri cu domiciliul	53	58	54	73	63	57	-
Plecări cu domiciliul	85	56	69	63	65	54	-

Sursă: INS

Fig. Nr. 18. Mișcarea migratorie în comuna Praid

Sursă: INS

Din datele statistice de mai sus se poate observa numărul mare de plecări cu reședință față de stabiliri de reședință. La stabiliri și plecări de domiciliu se poate observa un sold variabil în ultimii ani.

5. Forța de muncă

Rata de activitate la nivel național a înregistrat în perioada 1990-2010 o scădere constantă de la 87% în anul 1992 la doar 64% în anul 2010, pe fondul realizării procesului de restructurare a activității industriale naționale. În schimb, perioada 2005-2010 a fost caracterizată de creșterea ratei de activitate până la un maxim de 66,6% în anul 2008, după care a redevenit pe trendul descendent înregistrat până în anul 2004, ca urmare a crizei economice.

Tabel nr. 7. Populația activă în comuna Praid

Localitate	POPULAȚIA ACTIVĂ				
	Total populație activă	Populație ocupată	Șomeri	din care: Șomeri în căutarea unui alt loc de muncă	din care: Șomeri în căutarea primului loc de muncă
Praid	2200	1998	202	145	57

Sursă: Recensământul general, 2011

Populația activă⁵ în anul 2011 a fost în comuna Praid de 2200 de persoane. Perioada de tranziție la economia de piață a avut un impact semnificativ asupra ocupării, afectând volumul pieței forței de muncă, structura, eficiența, instituțiile și politicile ei. Dezvoltarea și diversificarea activităților în economie a dus la diversificarea ocupațiilor pe care populația le desfășoară. Ca să-și poată duce traiul de zi cu zi populația a desfășurat diverse ocupații. Printre cele mai vechi ocupații ale

⁵ Cuprinde populația ocupată civilă și șomerii

populației comunei Praid au fost extracția sării, cultivarea pământului, creșterea animalelor și comerțul cu produsele obținute. Turismul și dezvoltarea serviciilor au căpătat spațiu în ultimii zeci de ani și în limite destul de largi. Tendința generală atât la nivel național, cât și la nivel regional a fost de scădere continuă a ponderii populației ocupate în agricultură și industrie, în paralel cu creșterea constantă a celei ocupate în domeniul serviciilor.

Tabel nr.8. Repartizarea populației active pe ramurile economiei naționale în comuna Praid

Sectoare ale economiei naționale	Nr. persoane
Agricultura, silvicultura și pescuit	696
Industria extractivă	174
Industria prelucrătoare	376
Prod. și furnizarea de energie el. și termică, gaze, apă caldă	7
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	17
Construcții	148
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	252
Transport și depozitare	51
Hoteluri și restaurante	95
Informații și comunicații	7
Intermedieri financiare și asigurări	6
Activități profesionale, științifice și tehnice	18
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	56
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public	54
Învățământ	85
Sănătate și asistența socială	49
Activități de spectacole, culturale și recreative	4
Alte activități de servicii	43
Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic; activități ale gospodăriilor private	5
Șomeri în căutarea primului loc de muncă	57
Total	2200

Sursă: Recensământul general, 2011

Populația activă în comuna Praid în anul 2011 reprezenta 33,83% din totalul populației. În județul Harghita în același an populația activă era de 44,5% din totalul populației, iar la nivel național era de 46,14%.

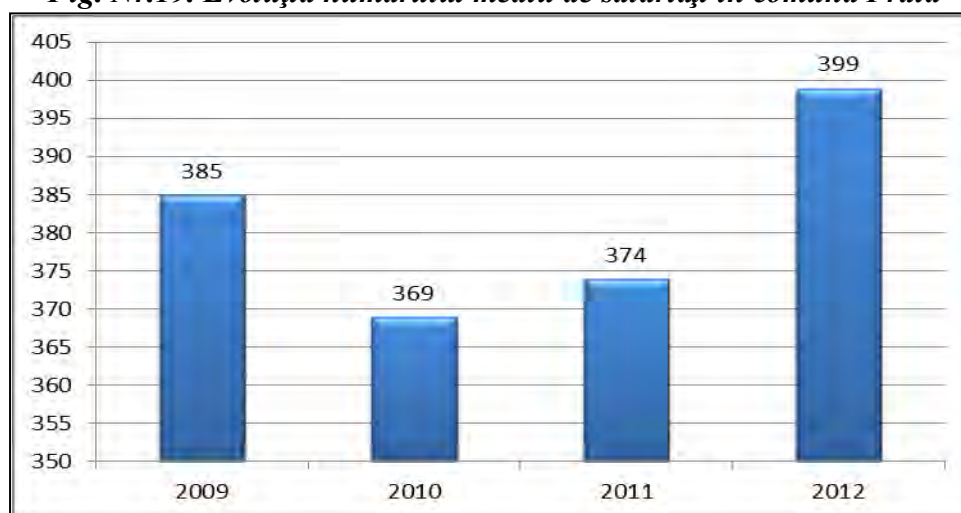
Tabel nr.9. Populația inactivă din comuna Praid

Total	Populația inactivă din care:						
	Elevi / Stu- denți	Pensio- nari	Casni- ce	Intreți- nuți de altă persoană	Intreți- nuți de stat	Intreținuti din alte surse	Altă situație econo- mică
4302	1013	1082	545	829	349	197	287

Sursă: Recensământul general, 2011

În județul Harghita în anul 2013, principalele sectoare economice după efectivul de salariați au fost: servicii (60,94%), industrie (29,15%), construcții (7,76%), agricultură (2,13%). La nivelul județului Harghita se poate observa o creștere a numărului mediu de salariați în agricultură și în servicii.

Fig. Nr.19. Evoluția numărului mediu de salariați în comuna Praid

Sursă: INS

Tabel nr.10. Evoluția numărului mediu al salariaților pe sectoare de activitate în județul Harghita. (mii persoane)

Activități economice	Regiunea Centru		Județul Harghita	
	Total salariați	% salariați pe activități	Total salariați	% salariați pe activități
TOTAL	567851	100,0	62478	100,0
Agricultură, silvicultură, pescuit	13044	2,29	1738	2,78
Industrie total	207061	36,46	22597	36,16
Construcții	42493	7,48	3612	5,78
Servicii	305253	53,75	34531	55,26

Tabel nr. 11. Principalii indicatori din Balanța forței de muncă la sfârșitul anului 2011

	RO	R.Centru	Jud. HARGHITA
Resurse de muncă - mii pers.	14047,7	1667,4	210,6
Populația ocupata civilă - mii pers.	8365,5	1006,8	132,0
Șomeri înregistrați - mii pers.	461,0	65,0	9,2
Populația activa civilă - mii pers.	8826,5	1071,8	141,2
Populația în pregătire prof. și alte categ. de pop. în vârstă de muncă - mii pers.	5221,2	595,6	69,4
Rata de activitate a resurselor de muncă (%)	62,8	64,3	67,0
Rata de ocupare a resurselor de muncă (%)	59,6	60,4	62,7
Rata șomajului înregistrat (%)	5,2	6,1	6,5

Sursă: Institutul Național de Statistică

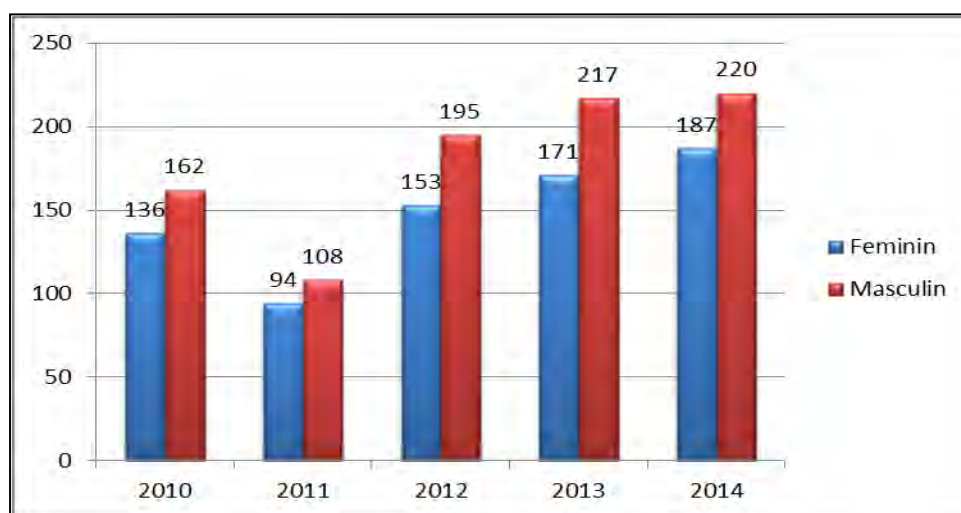
Tabel nr.12. Structura comparativă a populației ocupate civile în județele regiunii, 2010 (%)

	ROMÂNIA	Regiune a CENTRU	AB	BV	CV	HR	MS	SB
Agricultură, silvicultură, pescuit	29,1	24,2	30,7	13,4	28,7	33,0	30,1	15,9
Industrie	20,7	26,6	26,9	25,5	28,4	24,6	24,5	30,9
Industrie extractivă	0,8	0,7	0,5	0,3	0,2	0,4	1,3	1,2
Industrie prelucrătoare	17,6	23,7	24,6	22,7	25,8	22,4	20,9	27,6
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	0,9	0,7	0,6	0,9	0,4	0,5	0,9	0,7
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	1,5	1,4	1,2	1,6	2,0	1,3	1,3	1,5
Construcții	7,5	6,7	4,3	11,4	4,0	4,7	5,8	6,9
Servicii	42,6	42,5	38,1	49,7	38,9	37,7	39,7	46,2
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	13,6	14,3	13,6	16,4	14,6	13,4	13,4	14,0
Transport și depozitare	5,1	5,6	5,7	6,4	4,1	4,5	5,6	6,1
Hoteluri și restaurante	1,6	2,1	1,3	3,2	2,2	1,9	1,6	2,4
Informații și comunicații	1,6	1,0	0,3	1,8	0,6	1,1	0,6	1,1
Intermedieri financiare și asigurări	1,6	1,0	0,8	1,1	0,9	0,8	0,9	1,4
Tranzacții imobiliare	0,4	0,3	0,2	0,6	0,1	0,1	0,3	0,2
Activități profesionale, științifice și tehnice	1,9	1,3	1,3	2,0	1,4	1,2	1,0	1,0
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	2,4	2,3	1,1	3,0	1,2	1,6	1,4	4,3
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public	2,4	2,2	2,4	2,4	2,5	2,1	2,1	2,1
Învățământ	4,7	5,0	4,4	4,9	5,5	5,5	5,0	5,2
Sănătate și asistență socială	4,8	4,8	4,7	4,7	4,2	4,0	5,4	5,2
Activități de spectacole, culturale și recreative	0,8	0,7	0,4	0,9	0,9	0,5	0,8	0,9
Alte activități de servicii	1,8	1,8	1,8	2,3	0,7	1,1	1,8	2,3
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Șomajul

În comuna Praid în ultimii ani a scăzut numărul șomerilor înregistrați. La începutul anului 2014 în comuna Praid erau înregistrați 407 de șomeri, dintre care 220 bărbați și 187 femei. Conform datelor Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă, în luna ianuarie 2014 în județul Harghita, rata șomajului a fost de 7,23%⁶. În comuna Praid în anul de referință (2011), rata șomajului a fost de 9,18%.

Fig. nr.20. Evoluția numărului de șomeri în comuna Praid

Sursă: INS

Veniturile populației

În luna decembrie 2013, **câștigul salarial mediu net** la nivelul județului Harghita, avea o valoare de 1.442 lei/persoană (322,59 euro/pers.⁷), cu 87 de lei mai ridicat față de luna anterioară, însă cu 72 de lei mai scăzut față de luna din finalul anului 2012. În tabelul de mai jos putem observa valorile PIB/locuitor și indicii de disparitate ale județului Harghita față de nivelul regional și față de nivelul național.

Tabel nr.13. Valoarea PIB/locuitor, indici de disparitate

	PIB (în mil. lei prețuri curente)	PIB/locuitor (în lei prețuri curente)	Indici de disparitate (%)	
			Față de nivelul regional (Regiunea = 100)	Față de nivelul național (România = 100)
România	501139,4	23341,4	:	:
Reg. Centru	57100,9	22618,8	:	96,9
Alba	8391,6	22452,1	99,3	96,2
Brașov	16443,0	27522,5	121,7	117,9

⁶ Rata șomajului înregistrat reprezintă raportul dintre numărul șomerilor (înregistrați la agențiile pentru ocuparea forței de muncă) și populația activă civilă (șomeri + populație ocupată civilă, definită conform metodologiei balantei forței de muncă).

⁷

Calculat conform cursului valutar BNR, martie 2014

	PIB	PIB/locuitor	Indici de disparitate (%) regional	Indici de disparitate (%) național
Covasna	4030,3	18096,6	80,0	77,5
Harghita	5975,1	18405,4	81,4	78,9
Harghita.	10854,0	18687,5	82,6	80,1
Sibiu	11406,9	26831,3	118,6	115,0

Sursă: PLAI Harghita., 2009

Câștigul salarial nominal mediu net lunar în județul Harghita în anul 2012 a fost de 1315 lei, puțin mai mic comparativ cu regiunea Centru (1330 RON/lună). Cele mai înalte venituri înregistrează angajații din domeniul producției și furnizării energiei electrice, energie termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, 3.221 RON/lună, și angajații în domeniul intermedierei financiare, 2.628 RON/lună. Cele mai mici venituri le revin angajaților din hoteluri și restaurante, 782 RON/lună și angajaților în domeniul activităților de comerț cu ridicata și cu amănuntul, 826 RON/lună⁸.

Tabel nr.14. Centralizatorul datelor statistice cu privire la demografie, 2011

Indicatori	u.m.	Praid	Harghita	România
Densitatea populației	Loc/km ²	36,11	48,8	89,40
Structura pe sexe				
a. masculine	%	49,79	49,37	48,65
b. feminin	%	50,21	50,62	51,35
Structura pe grupe de vârstă				
a. 0-14 ani	%	18,14	16,32	15,85
b. 16-64 ani	%	67,84	68,86	68,01
c. 65 ani și peste	%	22,71	14,81	16,14
Rata de dependență demografică	‰	473,20	452,19	429,2
Raportul de dependență a tinerilor	‰	267,31	237,01	234,48
Rata de înlocuire a forței de muncă	‰	801,95	711,04	703,46
Rata natalității	‰	11,5	9,58	10,5
Rata mortalității	‰	11,7	10,42	9,2

Sursă: Calcule proprii după datele INS

Concluzii referitoare la demografie și forța de muncă

- Se poate observa scăderea numărului locuitorilor și adâncirea procesului de îmbătrânire. Rata natalității este mai mică decât la nivel județean sau național, iar sporul natural a fost negativ în ultimii ani în comuna Praid.
- Rata de înlocuire a forței de muncă este mai mare decât cel la nivel județean sau național.
- Numărul șomerilor este mic și arată o tendință descrescătoare, dar există șomeri neînregistrați la nivelul comunei.
- Există forță de muncă în comună, însă calificările forței de muncă disponibile nu corespund cu cerințele pieței muncii.
- Veniturile locuitorilor sunt mici, există un număr mare de gospodării care trăiesc în sărăcie.

Direcții posibile de acțiune

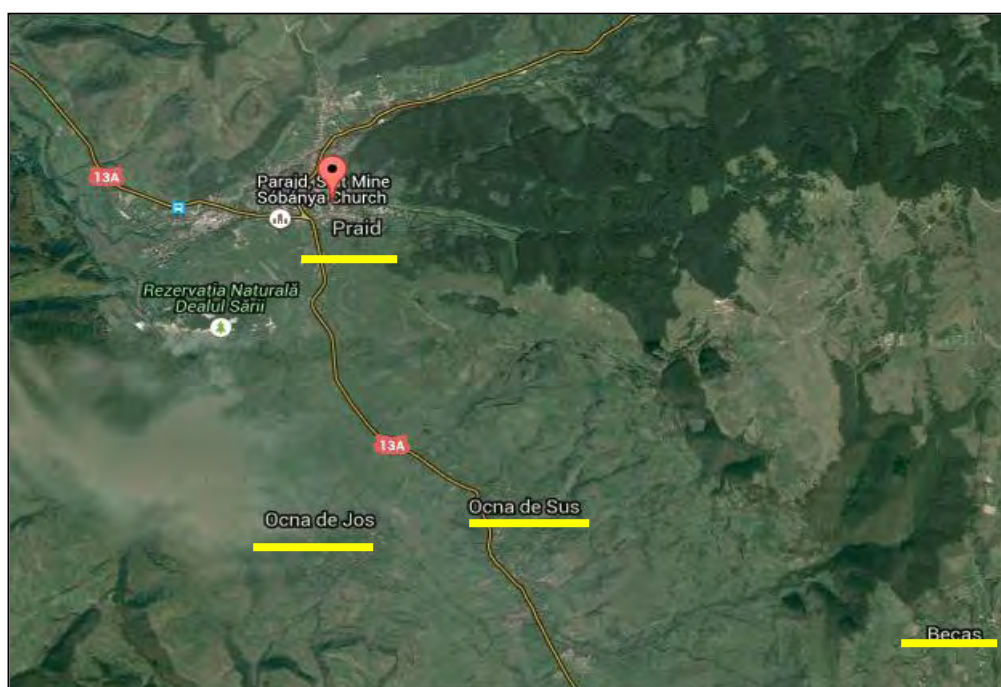
- Corelarea competențelor formate de școli cu cerințele pieței muncii.
- Revigorarea mediului de afaceri prin susținerea activităților economice de către autoritățile locale.
- Organizarea împreună cu sfera civică a unor programe de formare pentru antreprenori sau pentru potențialii antreprenori din comună.

3. Terenuri și locuințe

Terenuri. Zonificare teritoriu

Comuna Praid se întinde pe o suprafață de 18.003 ha din care 8318 ha teren agricol (arabil, livezi, pomi, vii, pășuni, fânețe), 8.651 ha forestiere, 142 ha ape, bălți, 88 ha terenuri degradate și neproductive. Din suprafața localității de 18.003 hectare, 665,57 ha este intravilan și 17.304 ha extravilan.

Fig. nr.21. Harta comunei Praid

Sursă: http://www.turistinfo.ro/praid/harta_praid.html

Tabel nr.15. Terenuri pe categorii de folosință

Localitate	Total (ha)	Extravilan (ha)	Intravilan (ha)
Praid	-----	-----	375 ha
Becaș	-----	-----	10.07 ha
Ocna de Jos	-----	-----	141 ha
Ocna de Sus	-----	-----	139.5 ha
Total comună	18.003 ha	17304 ha	665.57 ha

Total terenuri (ha)	18003 ha
Terenuri agricole	8318 ha
Păduri și altă vegetație forestieră	8651 ha
Ocupată cu ape, bălți	142 ha
Ocupată cu construcții	172 ha
Căi de comunicații și căi ferate	167 ha
Terenuri degradate și neproductive	88 ha

Sursă: Primăria Praid

Din totalul 665,57 de hectare intravilan, 24,15 hectare sunt ocupate de zona centrală și alte zone de interes public, 485,45 hectare sunt ocupate de zona de locuințe și funcțiuni complementare, 26,85 hectare de unități industriale și agricole, 27,6 hectare sunt ocupate de zona de parcuri, recreere, turism și sport, 19,45 hectare de zona de gospodărire comunală și 44 hectare sunt ocupate de zona cu destinații speciale și de echipare teritorială (căi de comunicare rutieră).

În ultimii ani datorită dezvoltării infrastructurii rutiere, apariției unor construcții noi, dezvoltării infrastructurii turistice, au avut loc modificări asupra mediului construit și cel natural.

Comuna Praid se află la următoarele distanțe de principalele centre urbanistice din zonă:

- Praid – Sovata 10 km
- Praid – Târgu Mureș 73 km
- Praid – Sighișoara 66 km
- Praid – Odorheiu-Secuiesc 37 km

2. Fondul locativ

Numărul total de locuințe în comuna Praid în anul 2007 era de 2899 (datele Institutului Național de Statistică), mărindu-se cu un număr de 80 până în anul 2013. În comuna Praid există 2260 de gospodării. Numărul mediu de persoane într-o gospodărie era 2,75 în anul 2011. Locuințele private beneficiază de acces la diferite servicii publice.

Fig. nr.22. Ocna de Jos

Sursă: <http://latszoter.hu/node/2846>

Dintre serviciile publice putem aminti asigurarea apei potabile și accesul la rețeaua de canalizare (în centrul de comună), conectarea la rețeaua telefonică, conectarea la rețeaua electrică. Dinamica asigurării gospodăriilor cu servicii publice este în creștere, dar această sporire este diferită ca ritm cu referire la diferite servicii menționate.

Tabel nr.16 Evoluția fondului locativ între 2007-2013

An	Nr. de locuințe	An	Case construite	Demolări	Extindere, mansardare
2007	2899	2010	13	8	5
2008	2910	2011	17	3	1
2009	2931	2012	15	2	2
2010	2949	2013	16	3	1
2011	2946	2014	19	4	1
2012	2978				
2013	2979				

ursă: INS

S

Tabel nr.17. Evoluția suprafeței locuibile

Forme de proprietate	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013
UM: M.p. arie desfășurată				
Total	105558	114046	117600	117966
Proprietate privată	104223	113657	116008	116374
Proprietate publică	1335	389	1592	1592

Sursă: INS

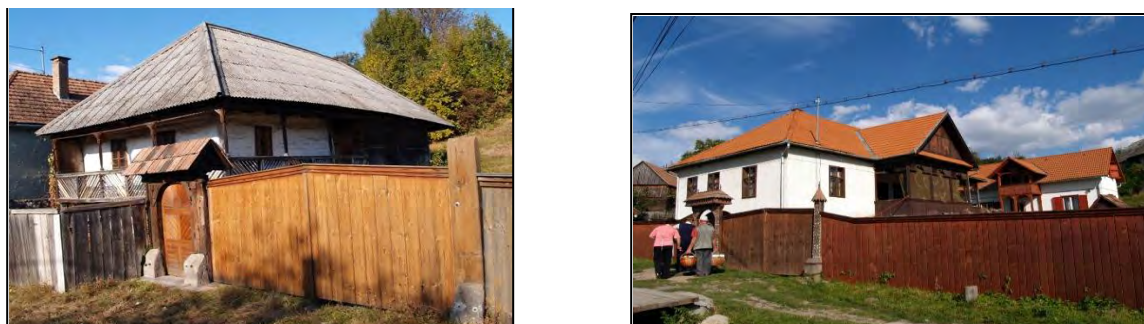
Case în Ocna de Jos

<http://www.alsosofalva.eu/search/label/Als%C3%B3s%C3%B3falva>

În comuna Praid există multe case de locuit tradiționale, păstrând particularitățile și specificul caracteristic acestei zone. În localitățile Ocna de Sus și Ocna de Jos tipul așezării este așezare adunată cu mai multe străzi.

Case în Ocna de Sus

Amplasarea caselor față de aliniament este neregulată. În construcții lemnul era materialul cel mai utilizat. Casele se construiau pe o fundație de piatră pe care așezau pereții din grinzi sau între grinzi lemne sculptate. Pereții din lemn au fost tencuiți cu lut și paie. Acoperișul era tot din lemn acoperit cu paie sau șindrilă la început, azi cu țigle. Predecesorul caselor cu pridvor a fost cel cu bermă. În față era o streășină lată iar din aceasta cu timpul s-a format pridvorul caselor. Casele aveau două sau mai rar trei camere din care foloseau doar una. Hambarul era din lemn, rar din cărămidă, construit de-a latul curții perpendicular cu șura. Hambarul avea intrarea din partea curții. Acesta era cea mai importantă construcție din curte, cel mai des și cel mai mare. Acestea erau cu fundația din piatră. De obicei pe lângă hambarul și șura era și un hambar pentru căruță și una pentru lemn.

Condiții de locuire

Grad de racordare la utilități

Apă potabilă și canalizare

Comuna Praid dispune în prezent de un sistem de alimentare cu apă potabilă, gradul de acoperire este de 75%. În fiecare localitate există sistem centralizat de distribuire a apei potabile, dar în cătunul Becăș nu există rețea de apă potabilă. Sistem de canalizare există numai în centrul de comună.

Energie electrică

Comuna Praid este în prezent aproape complet electrificată, adică în procent de 90%. În perspectivă există dorința comunității locale pentru electrificarea zonei Bucin.

Servicii de învățământ și sănătate

Rețeaua unităților de învățământ public din comuna Praid este alcătuită din școli generale în Praid, în Ocna de Jos și în Ocna de Sus. În fiecare localitate funcționează și grădinițe cu program normal. În anul 2014, rețeaua unităților de sănătate cuprindea 5 medici de familie, 3 dentiști și 7 farmaciști.

Centre comerciale

Există mai multe magazine mici în Praid. În total există 29 de magazine din care: 18 magazine mixte (alimente, confecții- comercializează alimente pt. populație, produse de îmbrăcăminte), magazine alimentare (comercializează diferite produse de alimente de bază, băuturi alcoolice și nealcoolice, etc.), 6 magazine industriale (comercializează materiale de construcții, diferite materiale de curățenie, etc.), 1 magazin de carne și mezeluri (comercializează produse de carne tradițională, produse lactate).

Servicii bancare

În comuna Praid există o sucursală a băncii CEC Bank Praid.

Condiții de parcare

În localitatea Praid există spații amenajate pentru parcare pe aproximativ 5500 mp. Parcarea autovehiculelor are loc și pe marginea drumurilor.

Spații verzi/Parcuri

În comuna Praid suprafața ocupată de spații verzi este de aproximativ 1000 mp cu funcțiune de zonă de parcuri, turism și sport.

Transport în comun

Prin localitatea Praid trec curse regulate de autobuze județene, extrajudețene și internaționale. Cursele regulate de autobuze județene sunt cele care leagă orașele Sovata de orașele Târgu-Mureș, respectiv Sighișoara. Cele extrajudețene sunt cele care leagă orașul Sovata de orașele Odorheiu-Secuiesc și Miercurea-Ciuc. Între orașele menționate mai sus sunt curse regulate zilnice, prin care localitatea este ușor de atins și de asemenea se poate ajunge relativ repede și ușor în localitățile situate pe linia acestor drumuri, respectiv în orașele menționate.

Fig. nr. 23. Ocna de Jos

Cursele internaționale sunt prezente prin cursele regulate ce trec prin localitatea Praid zilnic pornind din orașele Miercurea-Ciuc, Odorheiu-Secuiesc și Sovata cu destinația Budapesta sau spre alte orașe din Ungaria. Acest tip de transport inexistent până în anul 1990, cunoaște o dezvoltare explozivă mai ales după 1991.

Prin localitatea Praid trece linia ferată normală, construită și finalizată în secolul al XIX-lea, Blaj-Praid de-a lungul Târnavei Mici. Această linie ferată a avut un rol foarte important în viața satului mai ales în secolul trecut, astăzi cursele sunt foarte puține, două curse spre Blaj și două spre Praid.

Poartă secuiască- Ocna de Sus⁹

Analizând aceste caracteristici putem spune, că localitatea Praid din punct de vedere al dezvoltării căilor de transport este relativ bine dezvoltată, însă nu este pe deplin valorificată atât din punct de vedere economic cât și turistic.

⁹ Sursă: Parajdi Kálmán-Endre

Concluzii referitoare la terenuri și locuințe

- În ultimii ani a crescut numărul de locuințe și s-au îmbunătățit condițiile de locuire.
- S-a păstrat încă aspectul tradițional al localității, mai ales în localitățile Ocna de Sus, Ocna de Jos și Becaș.
- În localitățile comunei Praid comunitatea a înțeles importanța păstrării tradițiilor, protejarea valorilor locale.

Direcții posibile de acțiune

- Elaborarea **Planului de Amenajare a comunei**, urmărind în special asigurarea condițiilor de natură spațial-urbanistică necesare rezolvării disfuncționalităților teritoriale din cadrul comunei Praid prin definirea relațiilor (relații de interdependență în domeniul economic, al infrastructurii, asigurărilor cu spații verzi și de agrement, asigurărilor cu produse agro-alimentare etc.).

4. Infrastructură

1. Drumuri

Praidul este străbătut de două drumuri naționale, DN13A, respectiv DN13D, și este capăt de linie ferată pe ruta Teiuș – Bălăușeri – Sovata – Praid. Lungimea totală de drumuri în comuna Praid este de 39 km, dintre care 35% este asfaltat.

Fig. nr. 24. Artera principală - Ocna de Sus

Artera principală care străbate axial localitatea Praid pe direcția Tg. Mureș-Sovata este drumul DN13A și are o lungime de 30 km și este în procent de 100% asfaltat.

Totalitatea drumurilor din comuna Praid ocupă suprafața de 167 hectare.

Tabel nr.18. Investiții rutiere în comuna Praid

Tipul investiției	Tipul drumului	Lungimea (km)	Ultima amenajare/tipul	Stadiu de finalizare
Modernizare DC 49	comunal	6	asfaltate	terminat
Modernizare DC 45	comunal	0,6	asfaltate	terminat

Sursă: Primăria Praid

2. Alimentare cu apă și canalizare

Aprovizionarea cu apă potabilă reprezintă un indice important în aprecierea calității vieții și asigurării unui mod sănătos de viață. Lungimea rețelei de apă este de 39,4 km. Alimentarea cu apă a comunei se face în sistem centralizat. Capacitatea instalațiilor de producere a apei potabile în comuna Praid este de 2180 mc/zi. Cantitatea medie de apă distribuită consumatorilor era de 241 mc¹⁰ în anul 2013, din care 220 mc era folosită pentru uz casnic. Aproximativ 75% dintre locuitori din Praid sunt racordați la rețeaua de apă.

În localitățile Ocna de Sus și Ocna de Jos alimentarea cu apă potabilă se realizează în proporție de 75% din izvoare captate. Pentru localitățile Ocna de Sus și Ocna de Jos captarea se face din izvoare subterane. Locuitorii care nu sunt racordați la rețeaua de apă centralizată, au fântâni în curte.

¹⁰ Apa potabilă distribuită consumatorilor exprimă cantitatea totală de apă potabilă livrată efectiv tuturor consumatorilor, populației și agenților economici pentru nevoi productive și neproductive (casnice, băi publice, clădiri social-culturale și administrative, hoteluri, stropitul străzilor, spații verzi, etc.) prin rețele de distribuție sau direct prin conductele de aducțiune.

Canalizare menajeră

În localitatea Praid există sistem centralizat de canalizare menajeră în proporție de 75%. Stația de epurare a apelor uzate se află între râul Tîrnava Mică și pârâul Corund. Mai funcționează și evacuare apelor uzate în decantoare mici.

Canalizare pluvială: Apele pluviale sunt colectate prin șanțurile drumurilor.

Tabel nr. 19. Caracteristici ai infrastructurii în localitățile comunei Praid

Localitate	Infrastructura				Canalizare menajeră (km)/Nr. gospodării
	Rețea de apă (km)/Nr. gospodării	Rețea de gaz (km)/Nr. gospodării	Telefon (nr. abonament) fix	T.V, radio/in-ternet	
Praid	17,42 km				15,64 km
Ocna de Jos	11,20 km				----
Ocna de Sus	10,80 km				----
Becaș	----	----	----	----	----
Total comună	39,42 km				15,64 km

Sursă: Primăria Praid

3. Gestionarea deșeurilor

Prestator de servicii: S.C RDE HARGHITA S.R.L

Transport, depozitare: S.C RDE HARGHITA S.R.L, modul de colectare: neselectivă

Deșeurile menajere sunt colectate și transportate de firmă autorizată pe bază de contract. Depozitul de deșeuri neconform și-a încheiat activitatea în anul 2009.

În comuna Praid există probleme legate de deșeuri, unii locuitori depozitează deșeuri în locuri nepermise.

Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor, întocmit și adoptat de Consiliul Județean Harghita include proiectul "Sistem integrat de management al deșeurilor în județul Harghita".

Obiectivele acestui proiect sunt:

- creșterea raportului populației care are acces la gestionarea calitativă a deșeurilor la un preț acceptabil;
- reducerea cantității deșeurilor depozitate;
- creșterea cantitativă a deșeurilor reciclate, recondiționate;
- realizarea unui sistem eficient de gestionare a deșeurilor;
- realizarea unei stații de transfer a deșeurilor.

Investiția se referă la realizarea unui sistem de management integrat al deșeurilor, realizarea unui centru de management al deșeurilor compus dintr-un depozit de deșeuri, o instalație de compostare, instalație de sortare, precum și realizarea a 2 stații de transfer și achiziționarea echipamentelor. Aceeași investiție are în vedere și reecologizarea depozitelor neconforme care fac obiectul HG 349/2005 privind depozitarea deșeurilor. În baza acestui act normativ în județul Harghita au fost închise și reecologizate un număr de 58 depozite pentru deșeuri menajere din zona rurală totalizând 42,73 ha și 61820 to, precum și sistarea activității la cele 8 depozite orășenești cu o suprafață totală de 30,7 ha și conținând 838000 to. Acest proiect cuprinde:

I. Realizarea Centrului de Management Integrat al Deșeurilor (inclusiv depozitul de deșeuri nepericuloase, stație de compostare), situat pe teritoriul administrativ al comunei Remetea, (CMID Remetea), pentru care s-a emis acordul de mediu nr. 3/28.12.2012 , si Hotărârea Consiliul Local al Comunei Remetea cu nr. 19/2010

- 2 Stații de Transfer – la Corund și la Miercurea - Ciuc

- 6 Centre de colectare selectivă a deșeurilor reciclabile: Miercurea Ciuc, Vlăhița, Cristuru-Secuiesc, Toplița, Bălan, Gheorgheni

II. Lucrări de închidere depozite neconforme clasa „b” urbane.

III. Lucrări de reabilitare prin salubritizarea zonelor care au fost utilizate pentru depozitare deșeuri municipale după transportul acestora în alte depozite de deșeuri

4. Energie electrică

Comuna Praid este în prezent aproape complet electrificată. Alimentarea cu energie electrică este asigurată prin intermediul companiei Enel; în ce privește procentul bransamentelor la energia electrică, acesta este de 80%. Alimentarea cu energie electrică se face din Sistemul Energetic Național prin liniile electrice de înaltă tensiune LEA 110 KV.

Distribuția energiei electrice de la posturile de transformare la consumatori se face prin rețeaua de joasă tensiune prin linii aeriene pe stâlpi de beton. Traseul rețelei de joasă tensiune urmărește rețeaua stradală a localității și cuprinde în întregime zona construită.

5. Energie termică

În comuna Praid încălzirea clădirilor are loc cu lemne de foc sau deșeuri. Locuitorii comunei nu solicită alimentare cu gaz.

6. Iluminatul public

Localitatea este alimentată cu energie electrică din Sistemul Energetic Național prin intermediul unei rețele de distribuție de tensiune medie. Rețeaua de medie și joasă tensiune

este aeriană. În ultimii ani au fost realizate lucrări de întreținere, reparații, extindere și modernizare a rețelei electrice/iluminatului public. În condițiile dezvoltării imobiliare a comunei din ultimii ani numărul de autorizații de branșare la curent electric a cunoscut o creștere. În toată această perioadă modernizarea a constat în înlocuirea corpurilor de iluminat defecte și a rețelelor dezafectate. Aceste servicii legate de iluminatul public sunt oferite de firma SC MTZ GROUP S.R.L, cu care Primăria comunei Praid are contract pe durată determinată.

7. Tehnologia informației și telecomunicațiilor

Pe plan regional, numărul abonaților de telefonie fixă a crescut continuu până în 2004, iar din 2005 se observă o tendință de scădere. Dezvoltarea telecomunicațiilor se consideră pozitivă, iar apariția pe piață a noilor operatori de telefonie fixă a rezultat formarea unei situații de concurs, care a accelerat modernizarea telecomunicațiilor. Rolul jucat de noii operatori de telefonie este important și din motivul că, datorită acestora, s-a dezvoltat rețeaua de Internet. Dacă în anul 2003 serviciile de internet au fost relativ scumpe și depășeau prețurile practicate în UE, astăzi acesta a devenit ușor accesibil nu numai tehnic, ci și financiar.

Accesul la servicii de telecomunicații de calitate (telefonie fixă și telefonie mobilă) s-a sporit considerabil în ultimii 5 ani, prestatorii oferind servicii noi și diversificate (se referă la telefonie mobilă) pentru populație.

În domeniul telecomunicațiilor în comuna Praid funcționează operatori cum ar fi Romtelecom, Orange, Vodafone, Digicom și UPC. Acești operatori oferă pe lângă servicii de telefonie, transmisie date, internet și televiziune digitală. Rețelele telefonice sunt în curs de extindere și modernizare, se înlocuiesc traseele uzate cu sisteme moderne și se asigură preluarea din centralele analogice în cele digitale. În comuna Praid poate fi accesată televiziunea regională Sovidek TV.

Serviciile poștale sunt asigurate de oficiul poștal al Direcției Regionale de Poștă Harghita. aflat la Praid Sucursala Direcției de Poșta Română Odorheiu- Secuiesc..

În scop de **informare a cetățenilor** servește situl Primăriei comunei Praid: <http://primariapraid-parajd.ro/>. Situl este bilingv, locuitorii se pot informa în limba română sau în limba maghiară.

Publicațiile periodice propun cititorilor diferite tipuri de informații, inclusiv de interes public, făcând mediatizarea Legilor și Hotărârilor locale precum și activitățile Primăriei.

8. Investiții în infrastructură

În ultimii 6 ani au avut loc mai multe investiții în comuna Praid.

Tabel nr.20. Situația proiectelor finanțate din fonduri guvernamentale

Denumirea proiectului	Denumirea programului de finanțare	Valoarea contractului de execuție (mii lei)	Stadiul de realizare al proiectului (%)	Termen de finalizare
Extindere rețea de canalizare Praid	PNDR	2.909,117	30	15.11.2015

Sursă: Primăria Praid

Din alte surse din finanțări nerambursabile s-au făcut următoarele investiții:

Tabel nr. 21. Investiții din alte surse

Nr. crt	Obiectiv	Lista cheltuielilor eligibile	Valoarea proiectului	Stadiul proiectului	Perioada derulării proiectului
1	Canalizarea menajeră și stație de epurare	3.992617,54		finalizat	2005-2006
2	Drum forestier Varkapu-Rapsone și Sugo	2.646.716	3.187.881	finalizat	2007-2008
3	Proiect Integrat M332	9.536.456	11.927.484	în derulare	2012-2015
4	Modernizare drum forestier M 125b	6.516.000	8.113.819	în derulare	2012-2015

Sursă: Primăria Praid

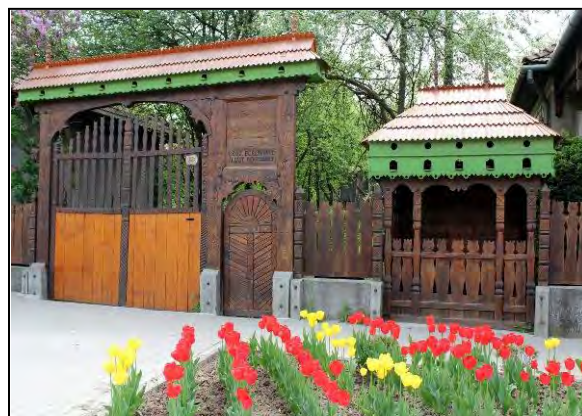
Principalele probleme identificate

- Există dorința de **racordare la sistemul de canalizare** a tuturor locuitorilor din comuna Praid. Momentan sunt racordați la sistemul de canalizare numai locuitorii din localitatea Praid.
- Starea drumurilor de acces** spre ferme și spre terenuri agricole constituie o problemă importantă pentru locuitorii localității Praid.
- În Praid una dintre problemele unor gospodării este situația **apei potabile**. Numai 75% dintre locuitori sunt racordați la sistemul central de apă potabilă.
- Numărul locurilor de parcare este redus față de cerințe

Direcții posibile de acțiune

- Dezvoltarea rețelei de străzi moderne menite să faciliteze accesul în zonă.
- Racordarea la utilități a populației. Conectarea la rețeaua de apă potabilă și canalizare conduce la dezvoltarea condițiilor de trai a populației, iar necesitatea unor investiții importante pentru extinderea acestora.
- Accesarea fondurilor europene atât pentru dezvoltarea și modernizarea rețelelor de transport, dar și pentru extinderea și modernizarea rețelelor de utilități.
- Înființarea unor locuri de parcare noi.

Casă în Ocna de Jos- Poartă secuiască, Praid¹¹

¹¹ Parajdi Kálmán-Endre

5. Servicii publice

1. Servicii de sănătate

Serviciile medicale de consultare și de trimitere se desfășoară mai ales în centrul de comună. Patru medici de familie își desfășoară activitatea în Praid, și un medic în localitatea Ocna de Jos, revenind aproximativ 1300 persoane/medic. Acest indicator este mare față de media națională (în România există 2,5 medici la o mie de locuitori, media UE este de 3,4 doctori la o mie de locuitori).

Tabel nr.22. Medici de familie în comuna Praid

Denumire	Nume doctor	Adresa
Dr.VECSEI ANDRAS CMI-MF	DR. VECSEI ANDRAS	Praid, Nr.382
Dr.SEBESTYEN-DOSA ILDIKO CMI-MF	DR. SEBESTYEN-DOSA ILDIKO	Praid, Nr.382
Dr.KANTOR LIA-MARTHA CMI-MF	DR. KANTOR LIA-MARTHA	Praid, Nr.382
Dr.HERCZEG ANIKO CMI-MF	DR. HERCZEG ANIKO	Praid, Nr.382

Sursă: <http://www.cnas.ro/map/idCounty/32/idLocation/1543>

În comună există 5 farmacii cu 7 angajați. Dintre cele 5 farmacii, 3 funcționează în localitatea Praid și câte o farmacie funcționează în Ocna de Sus și în Ocna de Jos.

Tabel nr. 23. Farmacii în comuna Praid

Denumire	Nume doctor	Adresa	Telefon
GEDEON RICHTER FARMACIA S.A. - FARMACIA GEDEON RICHTER 3		Praid, Nr.144/3	0266 - 240209
FARMACIA SARKADI SRL - FARMACIA SARKADI		Praid, Nr.1097	0266-240640
FARMACIA SARKADI SRL - FARMACIA SARKADI		Sat Ocna de Sus, Nr.461	0266 - 240240
PLANTAGO SRL - PLANTAGO		Sat. Ocna de Jos, Nr.35	0266 - 240212

Sursă: <http://www.cnas.ro/map/idCounty/32/idLocation/1543>

În cadrul axei prioritare 3 de diversificare a economiei rurale, și a măsurii 312 de sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi, s-a dotat un cabinet dentar cu echipamente în valoare de 37559 euro, în comuna Praid. Prin investiția realizată de către beneficiar s-a urmărit dotarea cu echipamente performante a unui cabinet stomatologic în

vederea creșterii calității serviciilor oferite și diversificarea acestora pentru a răspunde nevoilor populației din zona ce apelează la acest cabinet dentar.

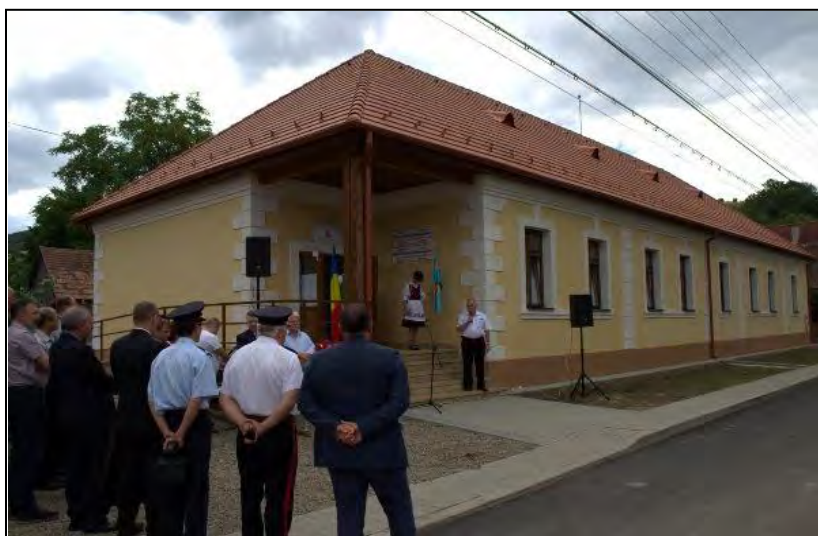
Prin proiect s-au achiziționat următoarele echipamente: Unit dentar, echipament pentru implant dentar, trusă chirurgicală stomatologică.

Proiectul răspunde pe de o parte furnizorului de servicii medicale care își va moderniza astfel cabinetul medical în vederea asigurării mai multor facilități de intervenție și tratament stomatologic, iar pe de altă parte răspunde nevoilor de îngrijire medicală ale populației locale. Totodată, prin proiect s-au creat două noi locuri de muncă. Bugetul total al proiectului a fost de 37.559 euro.

În comuna Praid există **Centru de permanență**, care funcționează 24 ore și oferă servicii locuitorilor comunei. **Centrele de permanență** sunt forme de organizare a activității medicale în sistemul sanitar, fixe sau mobile, fără personalitate juridică, care funcționează în afara programului de activitate al cabinetului de medicina de familie stabilit și prevăzut în contractul de furnizare de servicii medicale în asistența medicală primară încheiat cu casa de asigurări de sănătate, care sunt organizate în condițiile prevăzute de lege și care asigură continuitatea asistenței medicale primare.

Asistenții medicali necesari pentru activitatea centrelor de permanență sunt asigurați de medicii de familie asociați, conform unui grafic stabilit de comun acord.

Dispensarul medical, Praid 2015

2. Servicii de asistență socială

În comuna Praid există serviciu public de asistență socială organizat la nivel local. Direcția de Asistență Socială are rolul de a identifica și de a soluționa problemele sociale

ale comunității, din domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor singure, persoanelor cu dizabilități, cu venituri mici, precum și a altor persoane aflate în situație de risc.

Primăria comunei Praid are contract pentru servicii sociale cu **Caritas Alba-Iulia**. De servicii de asistență socială anual beneficiază în total aproximativ de persoane. Serviciile oferite sunt:

- Servicii de bază: ajutor pentru igienă corporală, îmbrăcare și dezbrăcare, hrănire și hidratare, transfer și mobilizare, deplasare în interior, comunicare;

- Servicii de suport: ajutor pentru prepararea hranei sau livrarea acesteia, efectuarea de cumpărături, activități de menaj, însoțirea în mijloacele de transport, facilitarea deplasării în exterior, companie, activități de administrare și gestionare, activități de petrecere a timpului liber;
- Servicii de îngrijiri medicale: monitorizarea parametrilor fiziologici, manevre terapeutice de tipul injecțiilor, pansamentelor, cateterisme, tratamentul stomelor și fistulelor, prevenirea și tratamentul escarelor de decubit, prevenirea complicațiilor venoase, pulmonare și osteo-musculo-articulare aferente imobilizării etc; (Sursă: <http://www.caritas-ab.ro/>).

În afara serviciului de bază Caritas organizează și programe de instruire și de conștientizare. În acest demers se înscrie și expunerea anuală despre viața sănătoasă și prevenirea cancerului ținut de specialiști din domeniu.

Începând cu data de 17.03.2009 **Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Harghita** a implementat proiectul **„Dezvoltarea rețelei serviciilor sociale comunitare pentru copil și familie în județul Harghita”**, selectat pentru finanțare în cadrul Programului de Interes Național PIN 2/2009, lansat de Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului. Derularea proiectului a fost aprobată prin Hotărârea nr.19/2009 a Consiliului Județean Harghita.

Obiectivele proiectului constau în sprijinirea copiilor și a părinților pentru depășirea situațiilor care ar putea determina separarea copilului de familia sa, prin :

- angajarea și pregătirea de personal cu competențe în domeniul asistenței sociale pentru copil și familie în cadrul a 6 Consilii locale din județ, în comunele : Plaieșii de Jos, Dealu, Săcel, Praid, Tulgeș și Lunca de jos ;
- pregătirea personalului cu atribuții în domeniul asistenței sociale pentru copil și familie în cadrul a 40 de consilii locale din județ, selectate din unitățile administrativ teritoriale din care provin un număr mare de copii în sistemul de protecție județean ;
- crearea structurilor comunitare consultative, ca formă de sprijin în activitatea de asistență socială și protecția copilului la nivelul a 4 consilii locale, în localitățile în care aceste structuri nu au fost înființate, în comunele : Dealu, Praid, Plăieșii de jos și Săcel ;
- formarea membrilor a 10 structuri comunitare consultative, a unui număr de minim 30 de persoane;
- crearea unui compartiment specializat la nivelul DGASPC Harghita pentru coordonarea activităților de asistență socială și protecție a drepturilor copilului la nivelul municipiilor, orașelor și comunelor.
- sprijinirea unui număr de minim 100 de copii, care vor beneficia de servicii în vederea prevenirii separării de părinți

Proiectul contribuie la realizarea obiectivelor de reformare a sistemului de servicii și instituții destinate îngrijirii, protecției și promovării drepturilor tuturor copiilor și la asigurarea funcționării adecvate a acestui sistem la nivel județean, în vederea îmbunătățirii indicatorilor de performanță a serviciilor furnizate la nivel local de către autoritățile locale și a serviciilor asigurate de către DGASPC.

Fundația "Sf. Francisc" desfășoară activități în domeniul asistenței sociale în comuna Praid. Fundația își desfășoară activitatea din anul 1993 și această activitate constă în:

- identificarea copiilor aflați în situații de risc social;
- oferirea în cadrul instituțiilor a condițiilor unei vieți normale (asigurarea hranei, cazării și a unei educații în spirit creștin) în grupe de familii sociale și în internate;
- ajutorarea familiilor din care provin copiii pentru facilitarea reîncadrării lor în familia naturală;
- sprijinirea tinerilor absovenți de liceu sau de studii superioare în integrarea lor în societate

Beneficiarii sunt selecționați la cererea părinților, rudelor. În instituțiile de asistență socială beneficiarii sunt cuprinși între vârsta de 3 și 18 ani. Beneficiarii sunt selectați după cererea părinților luând în considerare gradul de risc sau nevoile sociale. Se asigură copiilor: rechizite școlare, îmbrăcăminte și încălțăminte, masă de trei ori pe zi. Principiile de educație sunt bazate pe educație creștină, urmărind ca fiecare copil să devină un adult cu spirit de conștiințiozitate și credință. Cele două cămine în care se desfășoară activitatea fundației în comuna Praid sunt:

- Centrul de zi „Sf. Varvara” - Comuna Praid, str. Principală, nr. 422
- Centru de zi „Speranța” – sat Ocna de Sus, str. Principală , nr. 464

Fig. Nr.25. În excursie cu copiii de la centrul din Ocna de Sus

3. Învățământ

Sistemul educațional actual al comunei Praid se constituie din trei cicluri de învățământ: preșcolar, primar și gimnazial. Grădinițele funcționează cu program normal, există o grupă cu program prelungit. (<http://www.hargitamegye.ro/judetul-harghita/cultura-si-educatie/scoala-general-a-prily-lajos-praid.html>)

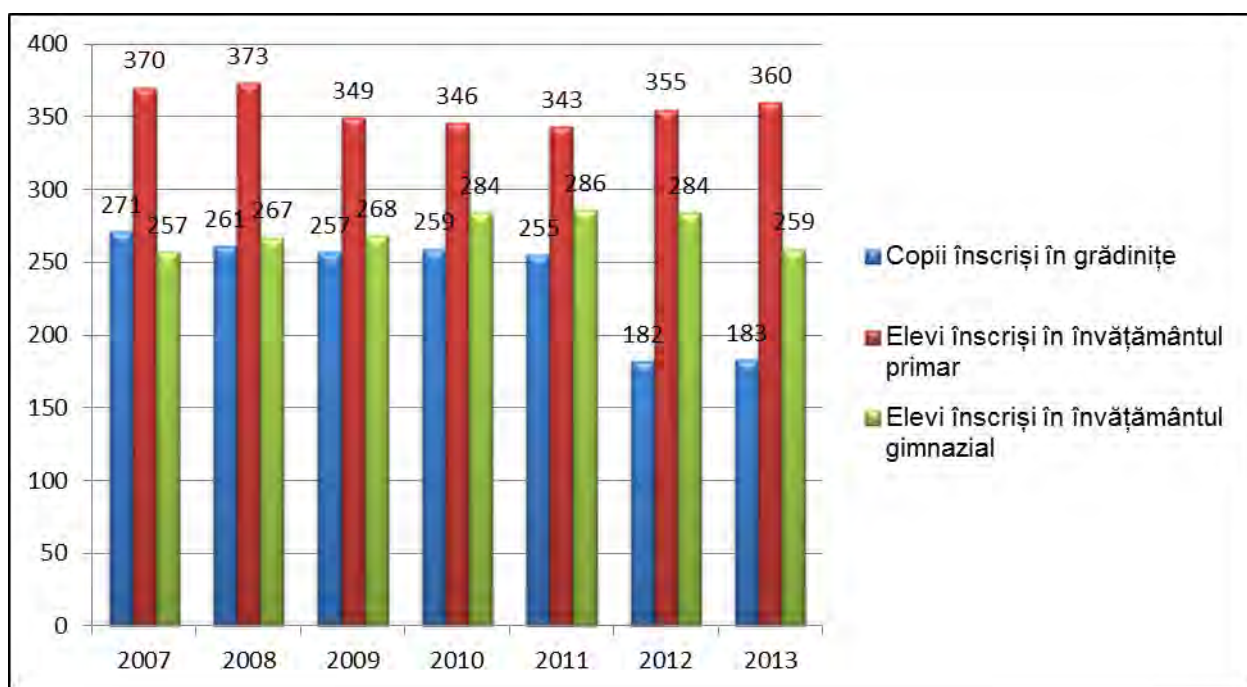
Tabel nr.24. Caracteristici ai sistemului de învățământ, comuna Praid (școala generală și grădiniță)

Nr. elevi/copii	Nr. cadre did.	Calific. cadre did.	Nr. săli	Nr. calculat.	Bibliotecă	Laboratoare	Sală sport
617/189	62	62	46	43	1	3	2

Sursă: Primăria Praid

Nu există teren de sport în nici o școală.

Fig. nr.26. Evoluția numărului de copii , 2007-2013

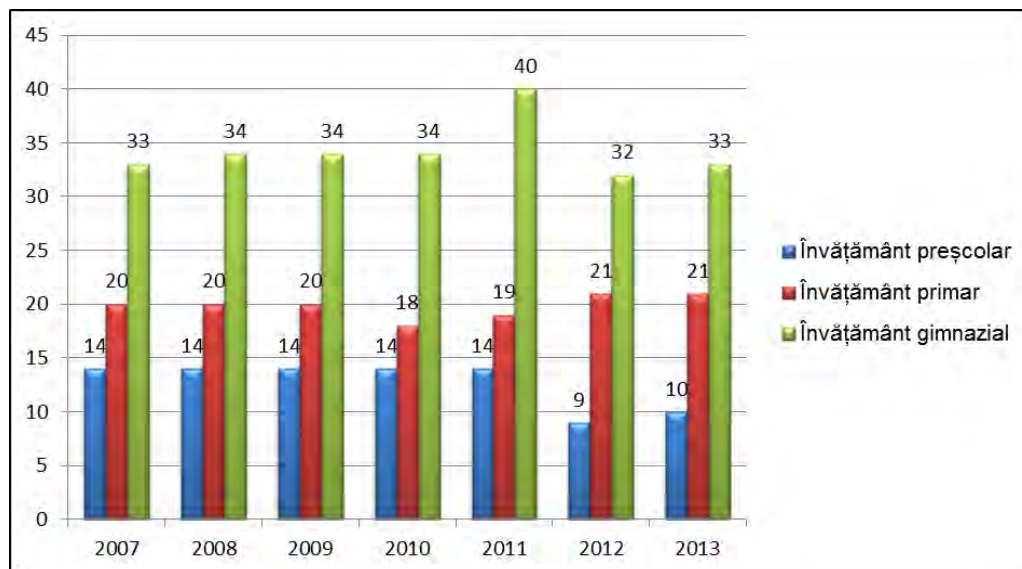

Sursă: INS

Din aceste grafice se poate observa o stabilitate a numărului de elevi în ultimii ani. Între anii 2007-2011 populația școlară a scăzut puțin, dar procesul de scădere s-a oprit după anul 2011. Din datele Institutului Național de Statistică reiese că în ultimii ani a crescut numărul sălilor de clasă. În ultimii ani a crescut puțin și numărul calculatoarelor.

Numărul cadrelor didactice a rămas în ultimii ani aproape neschimbat.

Fig. nr.27. Evoluția numărului de cadre didactice, 2007-2013

Școala Generală cu clasele I-VIII „Székely Mózes” Ocna de Sus

Din lipsă de date nu se poate preciza când s-a înființat prima școală din Ocna de Sus, dar în arhiva bisericii reformate apare notat, ca în 1644 a predat un "om al școlii". În 19 noiembrie 1994 locuitorii satului împreună cu vizitatorii și invitații lor au sărbătorit aniversarea de 350 ani de la înființarea școlii, evenimentul fiind marcat de inaugurarea unei plăci memorative și de un

program cultural din partea elevilor.

Numele școlii, SZÉKELY MÓZES, a fost ales după singurul voievod din Ardeal de origine secuieci care și-a petrecut o parte din copilăria sa în acest sat. El se ocupa de comercializarea sării și mai târziu a îndeplinit și rolul paznicului de sare a regiunii. Datorită lui, Ardealul și-a putut păstra independența în anii 1600. Școala Generală din Ocna de Sus este formată din grădiniță, nivel primar, gimnazial și liceal. Școala este înfrățită din toamna anului 2005 cu Școala Generală Sajnovics János din Tordas- Ungaria.

Școala Generală cu clasele I-VIII „SÜKÖSD FERENCZ” Ocna de Jos

Școala este prima dată amintită în anul 1783, dar funcționa încă înainte de data respectivă împreună cu școala din Ocna de Sus. Pe vremea respectivă cele două localități formau o comună. După incendiul din 1892 clădirea a servit ca locuință pentru cei afectați de incendiu.

Cei mai mulți elevi le-a avut în perioada 1942-1944, când efectivul a depășit 300 de elevi.

Clădirea a fost reabilitată și modernizată cu încălzire centrală și rețea de apă între anii 2003-2006.

Școala în anul 1990 a preluat numele pictorului SÜKÖSD FERENCZ, care s-a născut și a copilarit în Ocna de Jos. Mai târziu s-a stabilit în Tg – Mureș.

Pregătirea copiilor este asigurată de educatoare, învățători și profesori. Activitatea educativă se desfășoară în 5 clădiri - 14 săli de curs, 1 cabinet de științele naturii, 1 laborator de informatică, 1 sală de sport. De asemenea le stau la dispoziția elevilor 20 de băi, bucătării și dormitoare funcționabile.

Scoala Generală "Áprily Lajos", Praid

Primul document scris despre Școala Generală Áprily Lajos se datează încă din anul 1709. Era o școală confesională reformată care funcționa până în anul 1927 cu excepția intervalului de timp 1887-1919. La începutul anilor 1940 a fost înființată școala confesională catolică, care funcționa până la secularizare. În anul 1880 se pornește școala comunală care va fi preluată în anul 1897 de către stat. Astfel în comuna Praid din anii 1880-1927 în trei, între anii 1927-1948 în două, apoi din anul 1948 într-o singură școală se desfășoară activitățile educative.

În octombrie 1990 școala a preluat numele poetului Áprily Lajos. Activitățile educative în zilele noastre se desfășoară în trei clădiri. Clădirea principală a fost construită în anul 1889, renovată ulterior și momentan în clădire există 7 săli de curs. Clădirea secundară a fost renovată și modernizată în anul 1962, atunci a avut loc și etajarea clădirii. Această clădire are opt săli de curs, care ulterior, în anii 2001-2003 cu ajutorul unor fonduri provenite din străinătate, au fost din nou renovate. S-au efectuat lucrări de înlocuirea acoperișului, izolarea termică a clădirii și a avut loc introducerea rețelei de apă în interiorul clădirii. În anul 2006 clădirea a fost dotată cu încălzire centrală. De aceste facilități au beneficiat sălile care functionau încă din anul 1996, precum și sala de informatică, secretariatul, contabilitatea și direcțiunea. A treia clădire a școlii a fost construită în anul 2002 cu ajutorul unor fonduri provenite de la Banca Mondială. S-au pus la dispoziția elevilor patru săli de curs cu grupuri sanitare și o sală profesorală. De asemenea la dispoziția elevilor stă o sală de sport, un atelier școlar și un laborator de fizică-chimie.

Educația celor 120 de copii din grădiniță este oferită de educatoare într-o clădire nouă, care a fost

dată în primire în anul 2006 și se ridică la standardele și normele europene.

Punctul forte al școlii este echipa de dascăli cu o vastă experiență în domeniul educativ. Deasemenea în această școală există cea mai mare sală de sport din județul Harghita, care oferă posibilități celor cărora le place sportul. Cele 13 calculatoare conectate permanent la rețeaua de internet oferă multe posibilități în

activitatea educativă școlară și extrașcolară.

Școala este înfrățită cu o școală din Ungaria din localitatea Visegrád. Împreună cu elevii și cadrele didactice din această școală se organizează în fiecare an activități culturale și sportive bogate. Activitățile culturale și taberele organizate în cele două țări sunt niște oportunități pentru cei interesați de istorie, folclor, geografie și nu în ultimul rând de dezvoltarea relațiilor între tineri.

În comuna Praid există un număr mare de caz de abandon școlar, fenomen ce se poate observa mai ales în rândul comunității de etnie romă.

4. Cultură și sport

În comuna Praid există în fiecare localitate un cămin cultural, care are funcție comunitară complexă. Asigură accesul locuitorilor la programe culturale și asigură organizarea evenimentelor ospitaliere: nunți, botezuri, înmormântări, reuniuni, serbări, aniversări, etc.

Fig. Nr.28. Casa de cultură din Praid

În casa de cultură din localitatea Praid putem vedea o frumoasă expoziție etnografică, cu aproape 2000 de obiecte expuse. Holul casei de cultură găzduiește expoziția permanentă a lui Páll Lajos, pictor din Corund. Cele 27 de tablouri expuse prezintă viața oamenilor din "Ținutul Sării".

(http://www.mutargy.com/katalogus/18/konyv_papirregiseg/13/parajd_hangya_szovetkezet_kulturhaz_cooperative/324469/).

Casa memoriala “Aprily Lajos” a fost inaugurată în anul 1991 în amintirea vestitului poet ardelean Áprily Lajos (1887 – 1967), născut la Cluj Napoca, care a copilarit pe aceste meleaguri, în Praid. Expoziția prezintă obiecte personale și manuscrise ale poetului. În localitatea Ocna de Jos funcționează și un muzeu etnografic.

Fig. Nr. 29. Casa memorială Aprily Lajos

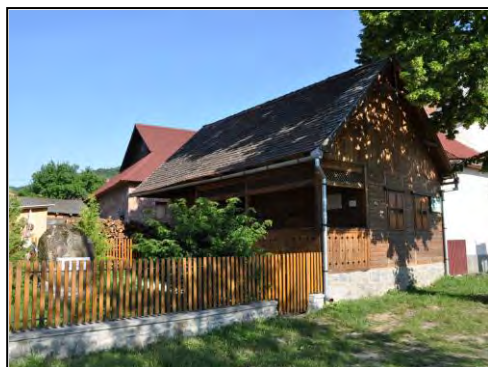

Fig. nr.30. Muzeul etnografic din Ocna de Jos

În comuna Praid există trupă de actori amatori, ansamblu de dans popular, cor vocal, fanfara.

Fig. Nr.31. Trupa de actori amatori și corul vocal din Ocna de Jos

Fig. Nr.32. Fanfara din Ocna de Jos

Tradiții și obiceiuri

Toate comunitățile satești se caracterizează și prin elemente tradiționale legate de cultura lor materială și spirituală, care sunt aproape toate, pe cale de dispariție, însă ele vor rămâne menționate în monografiile așezării, ca mărturie a ceea ce a reprezentat cultura tradițională din zonă.

Sărbătorile de Paște

Cu ocazia sărbătorilor de paște băieții de vârsta grădiniței și școlare până la luarea anafurei în prima

zi a paștelui, obișnuiesc să ude fetele de vârsta lor și rudele. Cu această ocazie fiecare băiat rostește o scurtă poezie de udat după care cu apa de colonie udă fata. Pentru acest gest primește fiecare băiat un ou roșu, decorat, prăjitură și bani. Băieții care deja au luat anafura și bărbații adulți merg la udat a doua zi a Paștelui. De obicei băieții merg la toate fetele pe care le simpatizează, iar băieții tineri și căsătoriți, la familiile prietene și la rude. Și ei rostesc o scurtă

poezie mai glumeață după care trec la udatul fetelor și femeilor din familie. După acesta sunt serviți cu băutură, mai ales vin și prăjituri. În noaptea Sâmbătei Mari băieții tineri necăsătoriți obișnuiesc să „fure” poarta din fața caselor unde locuiește o fată necăsătorită și ascund bine poarta furată în diferitele părți ale satului, care trebuie să fie căutată și găsită de tatăl fetei împreună cu fata. În caz că nu reușesc s-o găsească sunt obligați să negocieze cu băieții pentru a recupera poarta. În general ei cer ca recompensă o găleată de vin.

În trecut au fost cazuri în care băieții care nu prea simpatizau fata împrăștia în curtea acesteia rumeguș de lemn sau văruiau poarta. Au fost și cazuri când au demontat carul din gospodărie, l-au dus în podul șurii, unde l-au asamblat. În astfel de cazuri tatăl fetei ieșind din fire adresa injurii celor care erau făptașii.

Fig. Nr.33. Obiceiuri legate de Rusalii- Hesspavazas

Băieții în vârstă de până la 14 ani așează la poarta fetelor o creangă de brad împodobită cu panglici de diferite culori din hârtie creponată și ou vopsit din care se scoate gălbenușul. Pentru acest gest băieții primesc din partea părinților fetelor bani. Astfel la familiile mai bogate porțiile sunt cu adevărat împodobite cu mai multe astfel de crengi.

Fărșang

Este dans și voie bună înainte de Postul Paștelui. Localnicii din Ocna de Jos, au obiceiul de a petrece înaintea intrării în Postul Paștelui printr-un carnaval la care participă tot satul. Tineri, bătrâni și copii, costumați în diverse personaje mimează ceremonialul unei înmormântări vesele. Oamenii plimbă păpușa prin tot satul iar din când în când se opresc la câte o poartă, și dansează în jurul ei. La fiecare oprire sunt serviți de gazde cu bunătăți tradiționale. Bătrânii spun că acest obicei alungă iarna și aduce prosperitate. La sfârșitul carnavalului sătenii ard o păpușa făcută din paie și hârtie, ca semn al morții iernii și al venirii primăverii.

Fig. Nr. 34. Fărșang în Ocna de Jos- În mormântarea lui Ilyes¹²

<https://utazom.com/utazas/erdely/teli-disznovagas-es-farsangtemetes>

Balul strugurilor

O tradiție care se păstrează în localitățile aparținătoare comunei Praid este Balul Strugurilor care se ține de obicei în ultima săptămână din luna septembrie. Acest obicei este ținut în mai multe zone din

¹² Sursă: Parađi Kalman-Endre

Transilvania. Balul Strugurilor este una dintre cele mai vechi tradiții păstrate în Transilvania încă din evul mediu.

Fig. Nr. 35. Balul strugurilor

Acesta celebrează munca viticultorilor și a vinificatorilor. Înainte de a participa la celebrul bal organizat la Căminul Cultural, tinerii, băieți și fete împreună cu lăutarii, pornesc prin sat în căruțe trase de cai și frumos împodobite pentru a face invitația la bal. De departe pot fi auzite tropotele cailor, muzica populară tradițională și tinerii horind și chiuind. Cât este ziua de lungă, vedem un alai de căruțe care colindă în lung și-n lat satele comunei și din loc în loc este citită invitația. Sătenii îi așteaptă în poartă cu vin fiert, ceai și cozonaci.

Seara, Căminul Cultural frumos împodobit cu salbe de struguri copti își așteaptă sătenii la bal. Petrecerea începe cu un frumos spectacol de dansuri populare iar după acesta cei mai în vârstă se retrag pe la casele lor lăsând loc tinerilor care petrec până dimineața în compania muzicii.

Fig.nr. 3. Portul popular din Praid

Fig. Nr. 37. Portul popular din ocna de Sus

<http://felsosofalva.blogspot.ro/2012/02/regi-kepek.html>

Tabel nr.25. Activitățile culturale și sportive periodice din comuna Praid

Eveniment	Perioada
Festivalul Sarmalelor	Septembrie 25-27
Ziua minerilor	Mijlocul lunii august
Înmormântarea lui Ilyés	Februarie- prima zi de post
Spectacol memorial din 1848	15 Martie
Balul strugurilor	Octombrie
Tabăra de dans popular secuiesc	Iulie

Fig. nr. 38. Spectacol memorial, 1848

În anul 2014 a avut loc în comuna Praid a XIX-a ediție a Festivalului Internațional al Sarmalelor. Festivalului Internațional al Sarmalelor Ediția a XIX-a. La acest festival bucătarii din Transilvania și din Ungaria se întrec în rețete speciale pe care le prepar în aer liber, spre bucuria celor veniți la Praid. Preparatele sunt aranjate cât mai atent și puse la fiert spre deliciul vizitatorilor prezenți la festival.

Fig. nr. 39. Festivalul sarmalelor

<http://visitinharghita.ro/index.php/hu/>

Un alt eveniment important este tabăra de dans popular, care se organizează anual în Ocna de Sus. În anul 2015 a avut loc Ediția a XXI. a acestei tabere organizat de Ansamblul de dans popular „Pipacsok”.

Întâlnirea internațională de dans popular, Ocna de Jos și tabăra din Ocna de Sus

Obiceiurile populare locale reprezintă o adevărată bogăție a patrimoniului cultural local, dar în același timp fiind permanent amenințate de efectele negative ale globalizării. Obiceiurile legate de sărbătorile de paști, rusalii, crăciun, anul nou, etc. sunt niște elemente etnografice care fac ca însași localități învecinate să fie diferențiate, ele oferind patrimoniului cultural local o valoare adăugată aparte.

Tabel nr.26. Organizații în comuna Praid

Denumirea organizației	Domeniu de activitate	Persoană de contact
Asociația Pro Praid	Cultură, turism	László Ildikó
Asociația Turistică Sovidek-Hegyalja	Turism	Moldován László
Asociația Club Sportiv Praid	Sport	--
Asociația “Ide Lábam”	Cultură	--
AS Praid	Sport	--
Asociația Farsangolók	Cultură	Ocna de Jos
Asociația Kodáros	Cultură	Ocna de Sus
Asociația Culturală Sótörő	Cultură	Praid
Asociația Microregională Sóvidék-Hegyalja		Moldován László

Sursă: Baza de date ONG

Raportat la numărul total de locuitori, la 722 locuitori există o organizație. Acest raport arată un număr relativ redus de ONG-uri, față de alte comune din județul Harghita. Societatea civilă necesită dezvoltare, mobilizare în vederea organizării, participării la viața socială a comunităților, eficientizării activităților comunitare, luare de atitudine.

Personalități de seamă, născuți în comuna Praid

- Aici s-a născut în anul 1854 inginerul chimist, scriitor Hankó Vilmos
- Aici s-a născut în anul 1884 Nagybaczoni Nagy Vilmos, ministru al apărării naționale între anii 1942-1943
- Aici și-a petrecut anii copilăriei din anul 1888 poetul Áprily Lajos
- Aici s-a născut în anul 1900, Keresztes Lajos, luptătorul olimpic
- Aici s-a născut în anul 1915 scriitorul Dr. Parajdi Incze Lajos
- Aici s-a născut în anul 1930 economistul, scriitorul Kiss Ferenc Árpád
- Aici s-a născut în anul 1933 (Ocna de Jos), pictorul Sükösd Ferenc

Fig. Nr. 40. Áprily Lajos

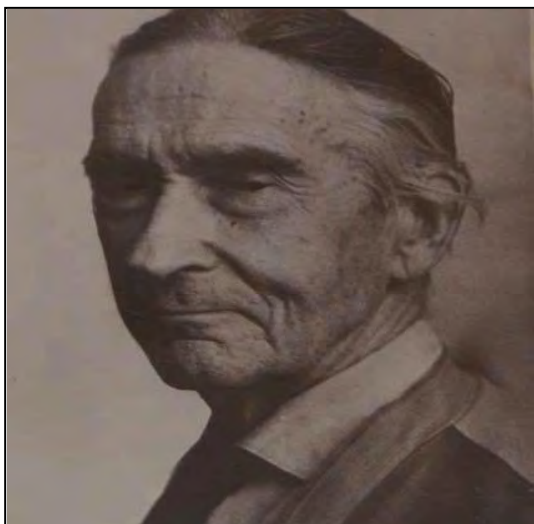

Fig. Nr.41. Sükösd Ferenc

6. Administrația publică locală

Administrația publică locală a comunei Praid este formată din Consiliul Local, ca autoritate deliberativă și Primarul comunei, ca autoritate executivă. Consiliul Local are 11 membri. Primăria reprezintă aparatul propriu de specialitate al Consiliului Local și aduce la îndeplinire hotărârile Consiliului Local și dispozițiile primarului, soluționând problemele curente ale colectivității locale.

Comuna Praid se poate caracteriza printr-un grad mediu de absorbție a fondurilor nerambursabile, atât din partea primăriei comunei Praid, cât și din partea organizațiilor non-guvernamentale, având experiență în domeniul elaborării și a managementului proiectelor de finanțare.

Cu toate că atât în perioada de preaderare cât și în cea de post - aderare a României în structurile UE au fost depuse eforturi considerabile în vederea accesării fondurilor nerambursabile disponibile, dezvoltările planificate prin documentele strategice elaborate au fost realizate parțial, acestea datorând atât unor probleme generale la nivel național, cât și în anumite cazuri a lipsei de capacitate administrativă și ineficiență în elaborarea cererilor de finanțare.

7. Fiscalitate și fondurile publice

Veniturile locale au fost și continuă să fie principala sursă a veniturilor bugetului local. Numărul contribuabililor înregistrați a crescut. A crescut și valoarea impozitelor încasate pentru clădiri.

Tabel nr.27. Indicatorii după evaluarea activității privind administrarea impozitelor și taxelor locale (mii RON)

Nr. crt.	Indicatori/ perioada	U.M.	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Populația - număr locuitori	Nr.	6680	6659	6655	--	--
2.	Nr. gospodării	nr	2530	2524	2527	--	--
3.	Nr. contribuabili din care: 3.1-persoane fizice 3.2-persoane juridice	nr nr nr	3011 104	3079 111	3117 114	3444 106	--
8.	Total impozite și taxe locale: a) impozite pe clădiri b) impozite pe teren	mii lei mii lei mii lei	-- --	-- --	-- --	253 194	258 213
9.	Total încasări efective din impozite și taxe locale din care: a) impozite pe clădiri b) impozite pe teren	mii lei mii lei mii lei	-- --	-- --	-- --	256,89 213,29	288,39 204,65
10.	Total restanțe la încasări de impozite și taxe locale din care: a) impozite pe clădiri b) impozite pe teren	mii lei mii lei mii lei	-- --	-- --	-- --		8,35

Sursă: Primăria Praid

Tabel nr. 28. Venituri și cheltuieli între anii 2012-2014

Nr.crt				2013	2014
1	Venituri	Total, din care:	Prevederi	6,656	6.343,50
			Incasări realizate	6.637,80	6.977,61
		Venituri proprii	Prevederi	608	646
			Incasări realizate	591,83	756,08
2	Cheltuieli	Prevederi		7.638,13	6.343,50
		Plăți efectuate		7.086,93	5.879,43
3	Excedent			982,13	1098,18
	Deficit				

Sursă: Primăria Praid

Analizând pentru ultimii ani veniturile și cheltuielile la nivelul comunei Praid, se poate observa un excedent atât în anul 2013, cât și în anul 2014.

Principalele probleme identificate

- În domeniul **serviciilor sociale** se evidențiază lipsa unui cămin de bătrâni multifuncțional, care să ofere servicii complexe de îngrijire și suport emoțional pentru persoanele vârstnice.
- Ar fi nevoie de investiții în domeniul **serviciilor de sănătate**, de creșterea calității serviciilor medicale.
- Calitatea serviciilor oferite de **sistemul de învățământ** din comuna Praid este corespunzătoare. Cadrele didactice însă nu sunt destul de motivate din punct de vedere financiar. La nivel general principalele probleme ale sistemului de învățământ românesc sunt determinate de instabilitatea măsurilor adoptate, motivația financiară redusă a cadrelor didactice, dar și de rata de cuprindere școlară.
- În comună există un **deficit de spații verzi**.
- Gradul de colectare a **impozitelor** este scăzut.
- În comună există câteva **organizații civile**, dar rolul organizațiilor civile în luarea deciziilor este scăzut.

Direcții posibile de acțiune

Servicii sociale

În **domeniul asistenței sociale** este necesar disiparea serviciilor sociale la nivelul comunității locale prin intermediul parteneriatului între instituțiile statului și anumite ONG-uri, ce oferă coordonatele mediului asociativ activ din punct de vedere al asistenței sociale.

Se propune înființarea unui centru multifuncțional pentru persoane vârstnice.

Serviciile sociale pot fi furnizate în parteneriat de către toți factorii implicați, atât publici cât și privați și se vor baza pe evaluarea nevoilor personale și vor fi orientate către susținerea individului și integrarea acestuia în cadrul comunității.

Se impune o mai mare implicare a autorităților publice locale în identificarea problemelor sociale de la nivel local și asumarea responsabilității pentru asigurarea serviciilor de asistență socială necesare categoriilor defavorizate.

Vor trebui identificate și atrase fondurile necesare pentru acoperirea cheltuielilor, inițierea de proiecte cu finanțare din fonduri structurale sau din alte fonduri europene accesibile.

Învățământ –educație- cultură

- Pentru asigurarea educației de bază și creșterea calității și eficienței învățământului este nevoie de renovarea și dotarea școlilor.
 - Pentru **reducerea abandonului** școlar ar fi nevoie de programe de tip „after school“.
 - Sensibilizarea elevilor, a populației asupra problemelor referitoare la **mediul înconjurător**, se poate realiza prin proiecte ecologice derulate în colaborare cu organizații civile, primăria comunei și școală.
-
- În viitor ar fi nevoie de înființarea unor noi organizații civile și de creșterea rolului acestor asociații în luarea deciziilor referitor la viitorul comunei Praid.
-
- Este foarte important implementarea unor proiecte privind promovarea valorilor sustenabile, precum: cooperare, solidaritate, creativitate, satisfacție, diversitate, frumusețe, filantropie, participare socială etc.

Spații verzi și amenajare urbană

Se consideră necesar implementării unor proiecte în vederea rezolvării deficitului de spații verzi în comuna Praid.

- Este foarte important implementarea unor proiecte mici privind crearea unor parcuri tematice în centrul localităților, precum și a unor spații verzi multifuncționale, în vederea îmbunătățirii imaginii localităților, dar și în vederea creării unor modele pentru locuitori.

Administrație publică

În perioada 2014-2020 există programul operațional POCA, finanțat din cadrul Fondului Social European (FSE), program ce finanțează dezvoltarea capacității administrative în România. În cadrul acestui program există posibilitatea creșterii eficienței serviciilor oferite de administrația publică.

6. Economie

1. Economia

Activitatea economică a comunei este destul de dezvoltată comparativ cu alte comune din județul Harghita. La realizarea potențialului economic al comunei Praid au conlucrat mai mulți factori: condiții naturale (geomorfologice, climatice etc.) favorabile pentru dezvoltarea industriei extractive a sării, preum și practicarea unei agriculturi cu randament relativ bun în Ocna de Sus, Ocna de Jos, Becaș. Disponibilități suficiente de forță de muncă oferite de potențialul demografic al comunei, tradițiile remarcabile în anumite ramuri ale economiei (industria extractivă a sării, prelucrarea lemnului, etc.), o rețea de căi de comunicații feroviare și rutiere, toate acestea au mijlocit asigurarea unor legături cu diferite zone ale județului și ale țării și dezvoltarea economică a comunei.

În perioada 1999-2003 la nivel național numărul întreprinderilor mici a cunoscut o dezvoltare accelerată de 36,7%. Numărul microîntreprinderilor, de asemenea a crescut cu 12%. Numărul întreprinderilor mijlocii a crescut într-o măsură foarte mică, în timp ce numărul întreprinderilor mari a scăzut cu 13%. Scăderea numărului de întreprinderi mari se explică în mare măsură prin restructurarea fostelor mari întreprinderi de stat.

În Praid, pe baza datelor statistice 2014 au fost înregistrate 746 unități economice, dintre care 55 de SRL-uri, și 691 persoane fizice autorizate și asociații familiale. Cea mai mare parte dintre agenți economici cu PFA sau AF sunt cu profil turistic. O mare parte dintre SRL-uri se ocupă de prelucrarea lemnului sau de fabricarea mobilei. În afară de acestea sunt multe firme cu profil turistic, de exemplu diferite unități de cazare, unități de servicii ospitaliere.

Densitatea întreprinderilor la 1000 de locuitori permite realizarea unei comparații cu nivelul județean și poate fi privit ca un indicator al spiritului antreprenorial al populației și al mediului economic. În comuna Praid, densitatea firmelor este de 114,73‰, situându-se cu mult peste nivelul județean (24‰) și de cel național (25,8‰).

Industria

În acest spațiu nu s-a practicat numai mineritul sării ci și a pietrei și exploatarea lemnului. Prelucrarea lemnului are o tradiție adânc înrădăcinată la Praid: pe de o parte dealurile, pădurile bogate ale munților au asigurat din belșug materia primă necesară, pe de altă parte a existat și o nevoie pentru această industrie. Sarea distruge tot ce este din fier, de aceea instrumentele se fabricau din lemn. Tot din lemn se fabricau și cercurile butoaielor folosite pentru depozitarea apei. Chiar și sistemul de închidere al construcțiilor care adăposteau izvoarele minerale erau fabricate tot din lemn. Conform tradiției, la Praid și în celelalte sate din Ținutul Sării oamenii nu foloseau sare în mâncare ci apă sărată.

Revoluția industrială a condus la dezvoltarea viguroasă a infrastructurii europene, dar monarhia, în scopul promovării propriilor interese, a introdus un sistem de impozitare care a avut un efect negativ asupra economiei regiunii. Economia din aceea perioadă a fost marcată și de o serie de alte evenimente. Astfel s-a construit linia de cale ferată circulară, dar în elaborarea concepției acesteia nu s-au luat în considerare interesele locale.

Prelucrarea lemnului în Ocna de Sus

Regiunea era furnizoare de materie primă, însă industria prelucrătoare nu putea concura cu produsele austriece ieftine. Turismul a întâmpinat greutăți din cauza lipsei drumurilor și podurilor, dar a început să se dezvolte industria manufacturieră și cea extractivă, inclusiv a gazelor naturale. Ca urmare, s-a extins și salina de la Praid, și dezvoltarea acesteia era susținută de construcția

unei gări de căi ferate. În Praid, extracția de sare a fost și este ramura de industrie cea mai importantă, aici fiind singura salină din regiune unde s-a aplicat o metodă de extracție cu totul alta decât celelalte saline din Transilvania. Aici sarea nu se tăia în formă de grinzi, ci în blocuri de sare cu partea de jos rotunjită, astfel el nu se mai fărâma în continuare. Pe suprafața stratului de sare se efectuau tăieturi paralele cu târnăcopul, în aceste tăieturi se făceau găuri, iar apoi cu ajutorul unor pene de lemn despicau sub formă de solzi bucățile de sare. Majoritatea minerilor proveneau din

Intrarea în salină, Praid

Praid și din Ocna de Jos. În mină nu se lucra tot anul, sezonul ținea aproximativ o jumătate de an, în semestrul de iarnă, când toate celelalte munci agricole erau suspendate. Astfel exploatarea sării reprezenta de fapt un fel de completare a muncii din timpul verii. Praid și zona acestuia nu oferă condiții prielnice pentru producția agricolă, astfel cei

care nu dețineau destul pământ, erau nevoiți să lucreze în salină. La Praid nu a apărut o ramură a industriei care să-și prelucreze sarea extrasă. Cei care aveau deja 4-5 iugăre de pământ și erau gospodari pricepuți, reușeau să mai pună deoparte și pentru iarnă, astfel nu trebuiau să muncească în mină. În secolul al XVIII-lea, pe vremea principelui Apafi, producția și veniturile salinei au crescut, și au început să se dezvolte toate ramurile industriei legate de mineritul de sare: frânghierii, fierării, producția de instrumente de iluminat.

După 1989 s-au închis multe întreprinderi de stat, șomajul a crescut, o mare parte a populației locale a dobândit statutul de “pensionar”. Bazele fabricării chibriturilor au fost puse în anul 1858, fondatorul era un întreprinzător cu numele de Hafner, iar fabrica s-a construit sub îndrumarea fraților Reiter. Lemnul era tăiat într-o moară de fabricat țândări, legat în mănunchiuri, iar apoi tăiat în bucăți, care pe urmă au fost imersate în pastă. Se lucra în condiții primitive, iar angajații erau în mare parte locuitori din Praid și din Sărățeni. Anual fabricau 20-25 milioane de pachete de chibrituri, până când s-a defrișat toată pădurea de brazi din împrejurimi. În anul 1899 deja ar fi trebuit să transporte materia primă din munții Ghiurghiului, de aceea fabrica de la Praid și-a închis porțile și s-a mutat la Cluj, unde aici transportul spre alte piețe era mai ieftin. În anul 1896, familia Niercsy din Budapesta, s-a stabilit la Praid și a fondat o fabrică de spirt. La numai o scurtă perioadă de funcționare, aceasta a luat foc. Totodată au crescut și prețurile materiilor prime pe piața românească, ca urmare, în 1911, fabrica s-a închis.

Problemele existente în prezent sunt cele caracteristice pentru toată industria românească, utilaje și tehnologii depășite, unități poluatoare cu un consum ridicat de energie, cât și lipsa de management și ale resurselor financiare. Din cauza ineficienței, respectiv din cauza poluării mediului, unitățile industriale în parte au fost nevoite să sisteze producția, astfel a crescut numărul șomerilor și industria a devenit generatorul principal al șomajului.

Mina de sare din Praid¹³ este una dintre întreprinderile din industria mineritului. Cel mai adânc orizont subteran se află la o adâncime de 320 m (socotit de la nivelul suprafeței).

În anul 1991 au început lucrările de deschidere a unui sector minier nou (sectorul Telegdy), care se exploatează din anul 1994. Acest sector, a fost denumit după Telegdy Károly, unul dintre cei mai perseverenți și mai buni directori din istoria Salinei Praid. El a fost acela, care a salvat salina de la

¹³ Poze: Parajdi Kálmán-Endre

închiderea definitivă. Tratatamentul subteran a început prin anii ,60 în Praid. În 1980, baza de tratament a fost strămutată la o adâncime de 120m de la suprafață. Pe o distanță de 1250m, de la intrare până la baza de tratament, transportul persoanelor se face cu autobuzele salinei, prin galeria de coastă.

În timpul sezonului de vară, numărul persoanelor care vizitează mina și a bolnavilor care se tratează aici, ajunge până la cifra de 2500 – 3000 persoane pe zi. Sălile din subteran sunt dotate cu: sistem de iluminat, terenuri de joacă pentru copii, o capelă ecumenică, bufet, mese de biliard, mese și bănci pentru șezut, toate acestea având menirea de a oferi o recreere cât mai confortabilă pentru bolnavi, care conform tratamentului trebuie să petreacă aici zilnic patru ore. Pe timpul petrecut în subteran se recomandă și gimnastică condusă de un cadru specializat, plimbări, și dozarea efortului fizic. La baza de tratament există permanent personal medical de supraveghere.

2. Turism

Potențialul turistic al comunei Praid are la bază atât potențialul peisagistic, biogeografic cât și antropic. **Potențialul peisagistic** este prezent prin frumusețea peisajului localității, prin locurile de excursii preferate de localnici și de turiști. **Potențialul biogeografic** este prezent prin pădurile întinse de foioase sau amestec din zona localității, care sunt de asemenea locurile de excursii al localnicilor și a vizitatorilor care vin în comună. **Potențialul antropic** este prezent prin monumentele istorice și resursele antropice prezentate în capitolele anterioare.

Având în vedere valorile și resursele locale ale comunei Praid, **potențialul de dezvoltare al localității constă înaintea de toate în turism**, în special **turism balnear** și ecoturism. În salină există o bază de tratament, aerul salinei fiind benefic bolilor respiratorii. Din această cauză, nu numai din țară, dar și din străinătate, mulți turiști - danezi, nemți, austrieci, britanici, etc.- vin să se relaxeze, să se trateze și să viziteze împrejurimile pitorești. Deja scriitorul Balázs Orbán a observat că dintre cele 800 de izvoare sărate din Transilvania 129 izvorăsc în zona Praidului. Apa termală din Praid a fost interceptată în anul 1949 cu sonda structurală 401, la poalele dealului Harom. Această apă termominerală a fost dirijată în bazinul de decantare din vecinătatea forajului.

Aici au fost descoperite de către suferinzii de artrită și boli reumatismale, efectele curative deosebite ale apei, iar numărul vizitatorilor a început să crească vertiginos.

Construirea ștrandului (în locația ei actuală) a fost promovată și realizată în anii '50 de directorul minei, Károly Telegdy. În acest scop apa a fost dirijată, prin conductă, pe o distanță de 2 km aproape de noul zăcămint de sare. La începutul anilor '90, debitul apei termale a scăzut ceea ce a făcut imposibilă alimentarea băilor sărate cu această apă, astfel acestea au fost alimentate cu apă infiltrată și evacuată din mină. Ștrandul sărat și băile calde la vană sunt alimentate și în prezent cu apa sărată pompată din ocnă.

Ideea construirii unui spital pentru persoanele cu probleme respiratorii s-a format deja în anul 1800, dar realizarea acestei idei s-a concretizat numai în perioada comunismului.

Salina Praid

Tratamentul subteran a început abia în anii '60, deși cererea a existat și ideea s-a concretizat mult mai devreme - atunci când, pornind de la exemplul din Wieliczka, Polonia, s-au pus bazele turismului balneoclimateric la Praid. În salină gradul mare de puritate, umiditatea relativă cât și alte caracteristici ale aerului subteran sunt benefice. În aerul poluat al orașelor mari, particulele plutitoare, adică numărul germenilor depășesc 1000 buc/cm³, iar în salină acest număr variază între 180-270 buc/cm³. În condițiile umidității relativ ridicate, particulele microscopice (aerosol) de praf, microbi, poleni și spori de ciuperci, se precipită pe pereții camerelor. Și sub acțiunea aerului umed

se formează o peliculă apoasă care mărește diametrul particulelor. Din această cauză, aerul inspirat, bogat în aceste particule, se depune pe mucoasa căilor respiratorii. Odată cu inspirația, aerul se încălzește, scade umiditatea relativă, și se poate satura din nou cu vaporii de apă, iar expirând aerul saturat în vaporii de apă, eliminat din plămâni se produce diluarea secreției traheale – aderente. În aerul minelor și peșterilor, în condensul de vaporii se remarcă prezența relativ mare a ionilor de calciu a căror inspirație produce un efect antiinflamator. Particulele microscopice de sare pătrund cu ocazia inspirației în plămâni, atrag secrețiile tisulare din pereții sistemului branhial, contribuie la îndepărtarea expectorațiilor. Aerul relativ rece din galeriile și camerele salinei are o acțiune stimulatorie asupra „receptorilor tusogeni” din organismul uman. Cantitatea ridicată de bioxid de carbon stimulează centrul de respirație, mărind astfel aerarea plămânului. La fel, și ionizația negativă, cantitatea de ozon foarte redusă și valoarea pH-ului aerului scăzută este foarte benefică astmaticilor. În general, în cavitățile subterane, presiunea aerului este mai mare, de aceea presiunea parțială a oxigenului este cu 2,07% mai mare decât la suprafață. În Salina Praid, activitățile terapeutice au început în anii ‘60.

Noi obiective de interes turistic în salina Praid sunt *parcul de aventură* și *cinematograful* amenajat pe o parte a galeriei spre ieșire. Parcul de aventură este un sistem de trasee suspendate pe stâlpi din lemn de brad înalte de 14 m, pe care sunt fixate corzi și lanțuri cu diferite obstacole la care se adaugă *via ferrata*, adică o serie de trepte metalice fixate în peretele salinei. Parcul de aventură este primul în Europa prin amplasarea ei într-o salină. Deschis zilnic între orele 9,30–15,30 parcul de aventură pune la dispoziția doritorilor echipamentul de protecție și siguranță timp de 45 minute contra sumei de 25 lei/adult, 20 lei/copil sub 9 ani.

Ștrandul termal

La cca 200 m de salină se află și *ștrandul termal* modernizat recent, cu capacitate simultană de 1000 persoane și cea zilnică de cca. 2000 persoane. Ștrandul are o suprafață de 5616 mp, cu un bazin pentru adulți (1092 mp) și unul pentru copii (253 mp), comunicând între ele și adâncindu-se de la 1,20 la 1,60 metri. Plaja se extinde de-a lungul bazinelor și pe o terasă însumând 2478 mp. Pe teritoriul ștrandului sunt disponibile 540 șezlonguri. Într-o clădire cu etaj sunt amenajate unități pentru deservirea mesei în regim de autoservire, un bar, vestiare, dușuri, magazin și zonă de masaj.

Casa fluturilor

Pe strada Kukullomezo s-a deschis *Casa Fluturilor* vizitabil din mai până în septembrie, între orele 9,00–19,00, aflată în subordinea Societății Geografice Vulticulus. Taxa de vizitare este de 7

lei/adult și 6 lei pentru elevi și studenți. Aici pot fi admirate exemplare de fluturi tropicale vii, oferind experiențe de neuitat atât pentru cei mici, cât și pentru cei mari.

Complexul Balnear

Complexul balnear a fost amplasat în intravilanul localității Praid, fiind o clădire realizată cu subsol parțial, parter și mezanin pe o parcelă de 7500mp. Aria construită a clădirii este de 1866 mp, iar aria desfășurată este de 4407 mp, cu subsolul tehnic inclus. Zona de agrement ocupă partea preponderentă din clădire, și este compusă din zona vestiarelor diferențiate pe sexe și **bazinele de înot, jacuzzi, saună, baie romană și turcească**. Sunt două bazine de înot, una cu apă dulce și una cu apă termală având dimensiuni de 10*20m, precum și un bazin pentru copii cu dimensiuni de 8*3m. Zona de tratamente ocupă mezaninul și parțial parterul clădirii. La parter sunt **două cabinete medicale și sala de împachetat cu nămol**. La mezanin s-au pozat 14 căzi de baie cu apă termală. S-a proiectat o încăpere pentru **reflexoterapie, care va fi dotat cu un pat de masaj**. S-au proiectat 3 încăperi pentru **electroterapie**. Dotarea acestora va fi cu aparat pentru electroterapie cu două canale. Sala de **împachetări cu parafină** a fost împărțită în 4 asigurând intimitate simultan pentru patru

Inaugurarea centrului Wellness

persoane. În sala de masaj sunt proiectate două mese de masaj între care se montează un paravan despărțitor. Sala de aerosoli este capabil să deservească două persoane simultan. Va fi dotată cu două **aparate de aerosoli cu piston**. În sala fitness sunt prevăzute aparatură de nivel mediu, pentru asigurarea unei utilizări corespunzătoare traficului preconizat. Benzi de alergare,

biciclete eliptice, biciclete magnetice, aparate fitness etc. stau la dispoziția celor interesați.

Trasee turistice și cicloturistice

Din apropierea băilor de agrement pornește și **traseul turistic** marcat cu punct galben care conduce pe Vârful Șiclod (1028 m), având o lungime de 6 km, diferență de nivel de 550 m, timp de mers cca. 2 ore. Această face legătura cu traseul de creastă de odinioară a Dealurilor Târnaviei Mici, marcat cu bandă galbenă, lung de 26 km. Din satul Ocna de Sus a existat un traseu turistic marcat cu bandă galbenă spre satul Becaș – Valea lui Pavel – satul Fântâna Brazilor – satul Sânced – valea Sânced – lacul de acumulare Zetea, având o lungime de 23 km cu cca. 8 ore de mers, diferență de nivel de 320 m.

Există **trasee marcate de cicloturism** pe linia Praid – Ocna de Sus – Arcio, **Drumul Canionului de Sare**, legându-se de Circuitul Corund la Arcio, iar de la Praid se va îndrepta spre Depresiunea Giurgeu **Drumul vechi al Sării** și **Drumul Sării** spre Sângeorgiu de Mureș prin Sovata–Sărățeni–Vărgata–Călugăreni (61 km).

Alte trasee turistice marcate pe teritoriul administrativ al comunei Praid sunt cele din zona de creastă a Munților Gurghiu, respectiv zona centrală cuprinzând aria **pasului Bucin și conul Saca–Tătarca** (la limită cu teritoriul orașului Sovata, comuna Joseni din Depresiunea Giurgeu), apoi Gurghiul Sudic cu zona pasul Bucin–Culmea Luminată–Vf. Fagul Mic – Poiana Iuharoș (la limită cu comuna Joseni și Vărșag).

Comuna Praid este un punct de interes și pe **traseul de pelerinaj Drumul Mariei**, căci aici se termină etapa **M01/54 Sărățeni – Praid** și de aici pleacă spre depresiunea Gheorgheni prin Munții Gurghiul Sudic etapa **M01/55 Praid –pasul Bucin**, continuat cu M01/56 pasul Bucin – Suseni. Există și o variantă a acestuia **M01/55a Praid – pasul Bucin** prin valea Creanga Mică, care urmează să fie marcată cu M verde.

Pârtii de schi

În zona Bogdan, la 17 km de Praid la altitudinea de 1200–1300 m există **pârția de schi omologată Bucin-Bogdan**, lungă de 800 m, cu diferență de nivel de 100 m, dotată cu teleschi cu discuri și instalație de produs zăpadă artificială.

Pârția Havas Bucsín cu baza la altitudine de 1200 m, și punctul de plecare de la altitudinea de 1360 m are o lungime de aproape 1200 m și este deservită de un teleschi cu discuri cu capacitate de 270 persoane/oră, precum și cu tunuri de zăpadă (omologată ca pârtie albastră adică de dificultate redusă, ușoară). În apropierea pasului Bucin **pârția** albastră **Bucin-Bujdoso** are o lungime de 600 m, diferență de nivel de 100 m, fiind dotată cu teleschi cu bară T și tun de zăpadă artificială.

Cazare

La Praid, **cazarea persoanelor**, celor veniți pentru tratamente subterane se face mai ales la case de oaspeți și pensiuni, care sunt cuprinse într-o rețea amplă. Aceste case rurale, cu un nivel de confort și calitatea serviciilor prestate echivalent cu 1-2 margarete, primesc turiști în orice sezon al anului. În afară de acestea, mai există și vile particulare unde se pot caza chiar și 2 – 3 familii. În complexul turistic hotelier de o stea al comunei Praid pot fi cazate 48 de persoane, iar casele de oaspeți dispun de 2 – 4 camere.

Praid a devenit un loc avantajos pentru dezvoltarea unui sector turistic cu perspective: agroturismul.

Ospitalitatea străveche, resursele naturale de o mare valoare, dar și tradițiile unice au înlesnit evoluția turismului în localitate. Comuna Praid este, cel puțin din perspectiva turismului balnear, un reper destul de important.

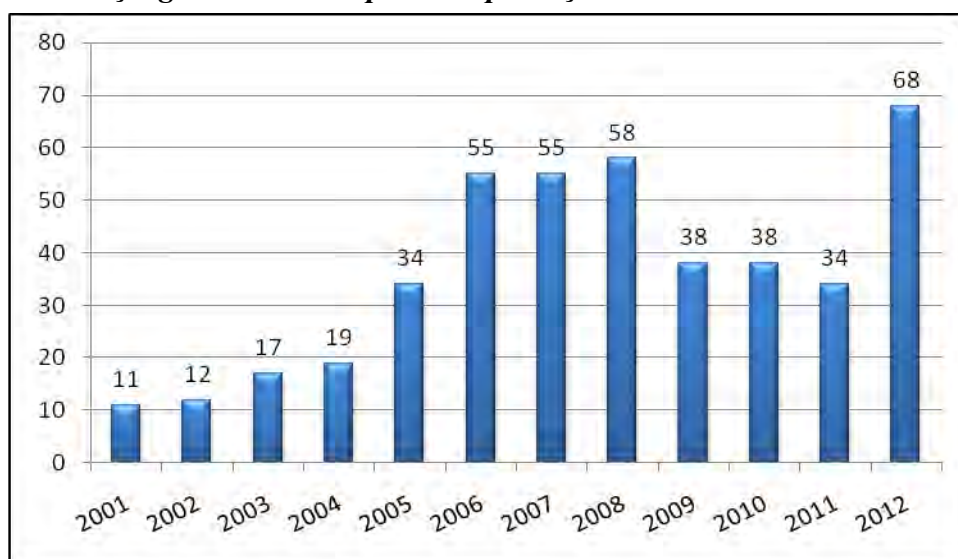
Pe baza datelor obținute din evidențele *Institutului Național de Statistică* că la **Praid** apar 6 unități de cazare în 1998, 34 unități în 1999 cu 615 locuri, revenind la doar 9 unități cu 148 locuri în 2000, crescând apoi treptat până la 58 unități cu 621 locuri în anul 2008, și după o scădere a numărului de unități până la 34 unități cu 494 locuri, în 2011, se resimte iarăși a creștere a numărului acestora până la **68 unități cu 897 locuri** în 2012.

Așadar localitatea **Praid** se situează printre cele mai importante așezări cu funcții turistice din județul Harghita, nu numai datorită prezenței salinei, ci și datorită capacităților de cazare și altor servicii. Cu cele 897 locuri de cazare existente Praidul este la locul 4 (10,5%) în clasamentul localităților din județ,

Cele mai reprezentative unități de cazare din **Praid** aflate în evidența Autorității Naționale pentru Turism sunt hotelul Praid de 2 stele (22 camere/48 locuri), hostelul Ani** (18/54), pensiunile turistice Csateri** (14/37), Napsugar*** (11/34), La Izvor*** (15/30), Ibolya-Imola** (12/28), Iris** (10/27), Casa Piraților*** (10/24), Horvath**, Sobanya***, Malul Pârâului***, Medvehaz***, Praid****, Princess***, Sebelin*** și So-haj*** cu 8-10 camere și 20-23 locuri. Mai sunt 29 unități de 2-3 stele/flori, cu 4-7 camere și 10-19 locuri. Alte 35 de unități clasificate ca pensiuni turistice au 2-3 camere și 2-9 locuri.

În ultimii ani se poate observa o creștere a gradului de ocupare a capacităților de cazare din comuna Praid.

Fig. Nr. 42. Variația gradului de ocupare a capacităților de cazare între anii 2001-2012 (%)

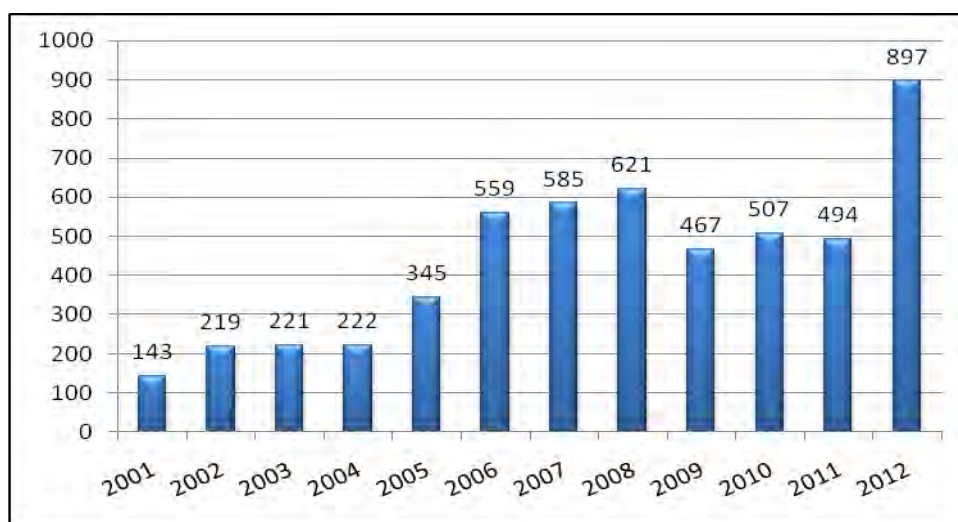
Sursă: Studiu de potențial turistic și bază de date privind oferta turistică din microregiunea Sovidek-Hegyalja

Structura bazei de cazare în comuna Praid este dominată de așa-zisele *pensiuni agroturistice*, dar trebuie să accentuăm, că această imagine provenită din analiza datelor statistice nu reflectă întocmai realitatea din teren, deoarece numeroase unități clasificate ca pensiuni agroturistice sunt de fapt fie camere de închiriat în casele sătenilor, fie așa-zise case cu cheie, fie unități asemănătoare cu cabane turistice.

Pentru exploatarea eficientă a bazelor de cazare sunt indispensabile oferte de programe turistice locale, microregionale, mai ales dacă avem în vedere fidelizarea clienților, care și-au petrecut deja câteva zile în zona studiată.

O problemă aparte referitoare la posibilitățile de promovare ale serviciilor de cazare și alimentație – mai ales cu cofinanțări europene – este faptul că există unități promovate deja prin paginile de internet ale comunelor sau ale unor firme de intermediere de rezervări, care nu figurează în baza de date mai recentă a Autorității Naționale pentru Turism, dar nici în evidența INS nu apar atâtea unități câte sunt promovate prin diferite canale de comunicare. Acest lucru contravine prevederilor *OG 58/1998 privind organizarea și desfășurarea turismului în România*, cu modificările și completările ulterioare, care prescrie în mod clar că activitățile de primire a turiștilor se poate face doar în unități deținătoare de certificat de clasificare. Pe de altă parte printre obligațiile agenților economici care administrează structuri de primire turistice apare și obligația raportării statistice conform prevederilor metodologiei INS.

Fig. Nr. 43. Numărul teoretic al înnoptărilor în cazul diferitelor grade de ocupare a capacităților de cazare, la 365 zile (mii înnoptări) în comuna Praid

Sursă: Studiu de potențial turistic și bază de date privind oferta turistică din microregiunea Sovidek-Hegyalja

Structuri de primire turistică cu funcțiune de alimentație turistică

Unitățile de alimentație destinate turiștilor se confruntă și ele cu problema sezonality. Dacă nu există o cerere locală destul de ridicată pentru aceste servicii, unitățile pot fi gestionate mai eficient

în regim sezonier. În general în zona rurală există câteva pensiuni și moteluri cu spații pentru deservirea mesei sau chiar restaurante în incinta bazei de cazare, cum ar fi pensiunea Sebelin, pensiunea Praid, hotelul Praid, pensiunea Casa Piraților.

În evidența Autorității Naționale pentru Turism apar la Praid 5 restaurante totalizând **368 locuri**: Casa Piraților (trei stele, 100 locuri), Restaurant Csatari (trei stele, 90 locuri), Casa Telegdy (trei stele, 80 locuri), Restaurantul Sebelin (2 stele, 60 locuri) și restaurantul Medvehaz (3 stele, 38 locuri). La acestea se adaugă Pizzeria Praid (2 stele, 32 locuri) și Barul de zi Brizo (1 stea, 48 locuri). Desigur există și alte unități de alimentație neclasificate încă, cum este și noua unitate de tip restaurant subteran în cadrul salinei Praid.

Rețelele de turism rural asigură deservirea mesei pentru turiști în casa gazdelor, meniul fiind pregătit oarecum în acord cu oaspeți sau cu organizatorii excursiilor. Există și modelul de cazare la diferite gazde și luarea meselor la un loc comun, de obicei în incinta unităților deținute de organizatorii rețelelor de turism rural sau exemplul cazare și masă la gazde.

Ofertele de servirea meselor se diferențiază deci în funcție de importanța activității de primirea oaspeților, fie ca activitate principală sau secundară și în funcție de capitalul de relații al întreprinzătorilor cu firme touroperatoare.

Promovarea ofertelor turistice din zonă se realizează prin situl <https://www.szekelyszallas.hu/index.php?lang=hu>. Pe lângă acest site funcționează și un birou de informații turistice în localitatea Praid. Biroul funcționează cu ajutorul *Asociației Turistice a Ținutului Sării*.

Infrastructura turistică culturală, sportivă și de agrement

Oferta de cazare este într-o *continuă restructurare*, deoarece activitățile turistice nu constituie activitate economică principală pentru toți deținătorii de unități de cazare. Pentru stoparea reducerii ofertelor de cazare (în speranța ponderii mai ridicate în ocuparea forței de muncă rurale) sunt necesare eforturi de dezvoltare a infrastructurii de agrement, prin care poate fi crescută atractivitatea microregiunii. Acest lucru presupune atât eforturi de investiții, cât și eforturi de organizare și de promovare. În acest context *centrele de informare turistică* au rol de inițiativă și de colaborare cu întreprinderile mici și mijlocii, organizații nonguvernamentale cu profil turistic, de mediu, culturale și desigur cu autoritățile administrație publice locale și județene.

La rândul lui Consiliul Județean Harghita în anul 2009 a elaborat *Strategia de dezvoltare a turismului județului Harghita*, în care sunt preconizate măsuri de susținere a proiectelor de infrastructură turistică, dar și de acțiuni de promovare. Pentru eficiența strategiilor locale și județene

sunt necesare și noi structuri organizatorice (asociații turistice), dar și de personal specializat bine pregătit (agenți de turism, ghizi locali și specializați, animatori).

În zona studiată *Grupul de Acțiune Locală Sovidek-Hegyalja* constituie un cadru organizatoric pentru stimularea parteneriatelor intercomunale-microregionale, prin elaborarea și implementarea *Planului de Dezvoltare Locală*, precum și prin lansarea unor apeluri pentru proiecte de finanțare. La nivel de localități sau chiar integrând mai multe localități există diferite asociații culturale, sociale, profesionale, cum este și *Asociația microregională Sovidek-Hegyalja* sau *Asociația Turistică a Ținutului Sării*, *Custodia ariilor protejate din zona Corund–Praid* etc. Toate acestea pot contribui la diversificarea ofertei turistice a zonei studiate, printr-o atitudine deschisă spre inovare și adaptare a inovațiilor. Desigur, acest lucru este posibil datorită existenței unei coeziuni socio-economice minimale, care implică recunoașterea eforturilor tuturor actorilor socio-culturali (ONG-uri), economici (IMM-uri) și politici (autorități ai administrației publice locale și județene). Infrastructura turistică nu se dezvoltă de la sine, ci datorită eforturilor de dezvoltare ale actorilor menționați, o problemă acută însă este *lipsa sau insuficiența comunicării dintre acești actori*, ceea ce poate întârzia manifestarea efectelor pozitive ale inițiativelor locale asupra dezvoltării microregionale.

Probleme identificate

- Acțiunile integrate în vederea direcționării inițiativelor private în domeniul turistic încă nu sunt încă destul de dezvoltate;
- Se constată existența unor rețele locale de promovare și furnizare a acestor servicii, cu implicarea activă a populației, dar această rețea necesită dezvoltare;
- Nu există programe turistice sezonale complete și integrate care ar include toate unitățile turistice din zonă;
- Se constată lipsa unui parteneriat stabil între actorii implicați în activități economice din comuna Praid.

Direcții posibile de dezvoltare

- Este nevoie de dezvoltarea agroturismului, ca alternativă pentru reorientarea unora dintre gospodării și de obținere a veniturilor suplimentare.
- Este nevoie de idei, acțiuni și proiecte inovative în domeniul turistic, în vederea diversificării activităților în acest segment.
- Este nevoie de elaborarea unor programe turistice sezonale complete, unice, integrate și comune pentru toate unitățile turistice din zonă, este nevoie de formarea unui parteneriat între actorii implicați din microregiune.

- Este nevoie de coordonarea la nivel microregional a activităților de marketing și promovare în vederea integrării tuturor operatorilor, obiectivelor, a programelor și a lanțurilor de valori existente în zona comunei Praid, precum și în vederea realizării unui „brand turistic” unic și integrat la nivelul microregiunii.

3. Agricultură

Așezarea geografică a comunei, categoria terenurilor, fertilitatea acestora și interesul locuitorilor determină o dezvoltare a agriculturii, mai ales în localitățile Ocna de Sus, Ocna de Jos, și Becas.

Numărul exploatațiilor agricole conform Recensământului Agricol din 2010 era de 1410 și suprafața agricolă utilizată în acest an era de 6017,67 hectare. După datele pe care le avem, dimensiunea medie a suprafețelor împroprietărite este în jur de 4,27 ha.

Din totalul de 1410 de exploatații agricole 93 au dimensiune mai mică decât 0,1 ha, 457 de exploatații au dimensiunea între 0,1-1 ha. În comuna Praid există 4 exploatații cu peste 100 de hectare, o exploatație între 50-100 ha și 5 exploatații între 20-50 ha. În comuna Praid primul loc ocupă cultura de porumb, urmat de grâu, secară, cartof, legume și mai nou la plante tehnice.

Tabel nr.29. Terenurile din comuna Praid după modul de folosință și după forme de proprietate, 2013

Grupe de proprietari	Arabil	Pășuni	Fânețe	Vii	Livezi	Terenuri agricole total
Proprietate privată total	1560	3313	3732	0	0	8605
Proprietate privată a statului	1552	3312	3706	0	0	8507
Proprietate privată a UAT-urilor	0	0	0	0	0	0
Proprietate a persoanelor juridice	0	0	0	0	0	0
Proprietate a persoanelor fizice	13	578	10	0	0	601
Proprietate cooperatistă	1539	2734	3696	0	0	7969
Terenuri deținute de străini	8	0	26	0	0	34

Sursă: Primăria Praid

Tabel nr.30. Fondul funciar după categorii de folosință (ha)

Modul de folosință	Forme de proprietate	Anul 2013
Arabilă	Total	1560
	Privată	1552
Pășuni	Total	3313
	Privată	3312
Fânețe	Total	3732
	Privată	3706

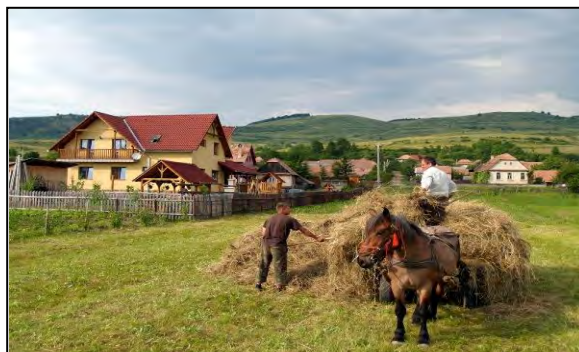
Sursă: Primăria Praid

Tabel nr.31. Principalele culturi și suprafețele ocupate, 2010

CULTURI	SUPRAFAȚĂ (HA)
Grâu	33,77
Orz	25,87
Porumb	22,48
Alte cereale boabe	3,22
Legume	0,40
Cartofi	122,02
Sfecla de zahăr	0,41
Flori, plante ornamentale	0,05
Plante nutreț	1,68
Culturi permanente	1,49

Sursă: Recensământ agricol, 2010

Fermieri la muncă-Ocna de Sus¹⁴

Procesul de privatizare a terenurilor agricole, a generat în agricultura comunei Praid două dezavantaje structurale principale:

1. Fragmentarea excesivă a proprietății în agricultură;
2. Suprafețe importante de teren în proprietatea prea multor agricultori care se apropie sau au trecut de vârsta pensionării, în special în cadrul exploatațiilor mai mici.

Se constată, astfel o tendință de îmbătrânire a proprietăților de ferme. Majoritatea din suprafețele deținute de exploatațiile de semi-subzistență sunt conduse de persoane care au depășit vârsta pensionării. Analizând structura de vârstă a managementului în cadrul exploatațiilor agricole individuale mai mari de 1 UDE, se constată că o pondere foarte mare de 65% o reprezintă șefii de exploatații cu vârsta de 55 de ani și peste, comparativ cu ponderea celor cu vârsta între 35 și 55 de ani de 30% și a tinerilor sub 35 de ani de numai 5%.

¹⁴ Sursă: Paradi Kalman-Endre

Creșterea animalelor

În comuna Praid datorită caracteristicilor de relief are o mare tradiție creșterea de bovine, porcine și păsări, precum și creșterea oilor. La creșterea animalelor au fost folosite pășunile și fânețele precum și o parte a terenurilor agricole cultivate cu porumb siloz, plante rădăcinoase, lucernă și trifoi. După anul 1990 au fost înființate mai multe microferme de creștere a porcilor cea mai are având un număr de maxim 50 capete. Agricultură practică pe raza localității Praid are nevoie de mecanizare și dezvoltare rapidă pentru a nu pierde competiția cu cerințele actuale. Bioagricultura nu prea se practică în comună cu toate că începe piața să ceară produse ecologice.

Tabel nr.32. Efectivul de animale în comuna Praid

Specificare (categorii de animale pe specii)	Număr animale
Bovine	813
Porcine	783
Ovine	4259
Păsări	8787
Albine	836
Cabaline	337
Iepuri	297
Caprine	598

Sursă: Recensământul agricol, 2010

Densitatea bovinelor, în comuna Praid este de 9,44 capete/100 hectare teren agricol, mult mai mică decât cel la nivel național (23,2 capete/100 hectare de teren agricol).

Densitatea medie a ovinelor este de 49,49 capete/100 ha teren agricol, mai scăzută decât media națională (73 capete/100 ha teren agricol).

Creșterea **porcinelor** are un rol mult mai scăzut, cu o densitate de 9,09 capete/100 ha teren agricol, nesemnificativ față de media pe țară (83 capete/100 ha teren agricol). Acest lucru se explică și prin prețurile mici de desfacere existente, dar și prin scăderea importanței agriculturii în comuna Praid.

În comuna Praid există și **836 familii de albine**.

Valorificarea produselor apicole la marginea drumului¹⁵

Principalele probleme identificate

- Lipsă de cunoștințe în ceea ce privește creșterea competitivității și diversificării produselor agricole;
- Lipsa competitivității produselor agricole și agro-alimentare locale;
- Gradul redus de asociere a fermierilor;
- Lipsa inovației în domeniul agricol.

Direcții principale de acțiune

- Programe de formare în domeniul agriculturii și a prelucrării alimentelor;
- Identificarea oportunităților de finanțare în domeniul agriculturii;
- Creșterea competitivității produselor agricole;
- Dezvoltarea agroturismului;
- Inițierea asocierii fermierilor.

¹⁵ Sursă: Parajdi Kálmán-Endre

7. Protecția și conservarea mediului

I. Analiza stării mediului

1. Calitatea aerului

În județul Harghita calitatea aerului înconjurător este influențată într-o măsură moderată de emisiile din activitățile economico-sociale. Sursele antropice de emisie în atmosferă cu potențial semnificativ sunt amplasate în municipiul Miercurea Ciuc, în timp ce în zone, precum Odorheiu Secuiesc sursele de emisie antropice nu produc poluare semnificativă.

O scurtă caracterizare a surselor fixe se prezintă astfel:

A. Surse industriale: industria chimică, industria de prelucrare a lemnului, producerea materialelor de construcție;

- industria energetică;
- stocarea și distribuția carburanților;
- utilizarea solvenților.

În general, combustibilul utilizat este gazul natural (peste 98 %). Sursele de emisie în atmosferă din agricultură sunt reduse dar nu de neglijat. Depozitele de deșeuri reprezintă surse moderate de emisie a poluanților în atmosferă.

B. Surse mobile:

- traficul rutier care se desfășoară în principal pe DN13A (E60), DN 13D și care traversează localitățile urbane și rurale ale județului Harghita.
- traficul feroviar.

Emisii de substanțe ce pot provoca acidifierea în atmosferă, ca de exemplu, dioxidul de sulf (SO₂) sau oxizii de azot (NO_x), în special rezultați de la arderea combustibililor fosili, pot persista în aer câteva zile și astfel pot fi transportați la sute de kilometri, unde devin prin conversie chimică, acizi (sulfuric sau nitric). Acest proces interferează cu ecosistemele, conducând la cunoscuta problemă a „acidifierii”. Începând cu anul de raportare 2012 colectarea datelor pentru realizarea raportului „Calitatea aerului în județul Harghita” se menține într-o tendință ușoară de îmbunătățire. Începând cu anul 2006 s-au redus substanțial emisiile provenite din procesele industriale iar numărul de incidente de poluare este în scădere. Cu toate acestea, traficul rutier în creștere cauzează încă probleme locale de calitate a aerului. În județul Harghita. nu sunt probleme de poluare a aerului care să impună instituirea de măsuri speciale de gestionare a calității aerului pentru încadrarea în standardele de calitate conform legislației în vigoare. Legislația națională privind calitatea aerului identifică substanțele care au nevoie de control, din cauza efectelor acestora asupra oamenilor și a mediului, aceste substanțe sunt oxizi de azot, ozonul, monoxidul de carbon, dioxidul de sulf, benzenul și alți compuși organici volatili, particulele în suspensie (fracțiunea PM 10 și fracțiunea PM 2,5), plumb, cadmiu, mercur, arsen, nichel.

Presiuni asupra stării de calitate a aerului

Activitatea industrială are un impact semnificativ asupra mediului prin emisiile de poluanți în aer, apă, sol prin generarea de deșeuri, prin consumul nerațional de energie. Industria este ramura cu ponderea cea mai mare în economia județului. După evenimentele din anul 1989, procesul de tranziție caracteristic economiei județului s-a resimțit și în sectorul industrial, care a trecut de la un sistem puternic centralizat la promovarea liberei inițiative. Procesul de privatizare a tuturor unităților de producție industrială care s-a desfășurat în anii '90, a fost însoțit de reducerea volumului producției și a capacităților de producție, precum și de dispariția unor ramuri industriale. Totuși, județul Harghita. dispune de un potențial de dezvoltare ridicat, determinat de așezarea geografică centrală și de condițiile naturale variate și prielnice unei ample dezvoltări economice.

Industria se caracterizează în comuna Praid printr-o varietate destul de mare a ramurilor producătoare, cu specializări în:

- agricultură
- extracția sării
- industria de exploatare și prelucrare a lemnului
- produse de panificație

Activitatea industrială are un impact semnificativ asupra mediului prin emisiile de poluanți în aer, apă, sol prin generarea de deșeuri, prin consumul nerațional de energie. Industria este ramura cu ponderea cea mai mare în economia județului. După evenimentele din anul 1989, procesul de tranziție caracteristic economiei județului s-a resimțit și în sectorul industrial, care a trecut de la un sistem puternic centralizat la promovarea liberei inițiative.

2. Calitatea apei

În comuna Praid calitatea apei este de nivel mediu, rezultatele analizelor arată valori sub cele maxime admise ale poluanților. Calitatea apei este mai ales afectată de activitatea de creștere a animalelor.

Suprafețe supuse inundării periodice:

- O fâșie de teren aferent râului Târnava Mică spre DN13A, în extravilan
- O fâșie de teren care se află pe ambele maluri ale pârâului Corund, în extravilan, între localitățile Praid, Ocna de Sus și Ocna de Jos .

3. Calitatea solului

Calitatea solului în comuna Praid este afectată de activitățile de creștere a animalelor, mai ales în cazurile în care locuitorii nu respectă legislația în vigoare. Totodată lipsa canalizării se poate considera o sursă de poluare a solului.

Suprafețe care prezintă potențiale alunecări de teren:

- Zona de protecție a Salinei Praid
- Lângă zona caselor de vacanță, grupate la km 6, aparținând de localitatea Bucin, în extravilan.

4. Poluare acustică

Analizând ultimele rapoarte ale Agenției Naționale pentru Protecția Mediului, nu s-a constatat depășiri ale nivelului de zgomot.

5. Modificări climatice

Lipsa unor soluții alternative de asigurare a încălzirii locuințelor, a iluminatului public, precum și menținerea activității industriale fără implementarea de măsuri privind reducerea poluării vor face ca emisiile de gaze cu efect de seră să se mențină la nivelul actual sau să crească.

6. Biodiversitate, patrimoniu cultural

Trebuie să existe la nivelul comunei Praid o viziune strategică de ansamblu care va permite extinderea activităților antropice neafectând diversitatea biologică și funcționalitatea acestor sisteme. În condițiile neimplementării măsurilor propuse, defrișările ilegale, braconajul, pășunatul intensiv, turismul neorganizat vor continua să contribuie la degradarea ecosistemelor, distrugerea habitatelor și chiar dispariția unor specii de flora și fauna.

7. Sănătatea populației

Trebuie menținute eforturile actuale pentru dotarea edilitară a localităților, de sistare continuă a activităților neconforme de gestiune a deșeurilor și de reducere a poluării din industrie, ceea ce va permite o reducere a riscurilor asupra sănătății umane.

8. Riscuri naturale

Conform Legii privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național- Zone de risc natural, comuna Praid este pe lista UAT-urilor cu risc de inundații pe torenți și există în comună un nivel mediu de alunecare de teren primară.

9. Conservarea/utilizarea eficientă a resurselor naturale

Asigurarea surselor energetice va continua să se facă preponderent din resurse neregenerabile. Trebuie să existe la nivelul comunei Praid o politică privind economisirea și conservarea energiei și utilizarea resurselor regenerabile.

10. Peisajul și moștenirea culturală

Trebuie să existe o viziune strategică de dezvoltare care va contribui la eliminarea degradării peisajului rural și a zonelor de interes cultural, peisagistic sau de agrement, la eliminarea abandonării terenurilor agricole, a defrișărilor necontrolate.

11. Creșterea gradului de conștientizare asupra problemelor de mediu

Trebuie să existe la nivelul comunei un program de informare și sensibilizare a populației va face în continuare ca aceasta să fie în egală măsură expusă direct riscurilor legate de poluare, dar și să reprezinte un factor important de presiune asupra mediului înconjurător.

II. Dezvoltare durabilă

În anul 1987, Comisia Brundtland, a creat un document intitulat „Viitorul nostru comun”, unde se precizează:

„Dezvoltarea durabilă este un proces al schimbării, în care se exploatează resursele, se alege direcția de investiție, se orientează tehnologiile de dezvoltare și în care instituțiile au acțiuni convergente, sporind un viitor potențial pentru nevoile și dorințele umane”.

Pe plan internațional este recunoscută oficial necesitatea de a integra dezvoltarea economică și protecția mediului în obiectivul de dezvoltare durabilă și s-a afirmat importanța, în continuă creștere, a dreptului internațional al mediului, ca mecanism de codificare și promovare a dezvoltării durabile.

În urma conferinței au rezultat Declarația de la Rio, care conține 27 de principii și Agenda 21, care constituie un plan de acțiune pentru dezvoltarea durabilă cu începere din secolul al XXI-lea.

Cele 40 de capitole ale Agendei 21 și cele 27 de principii ale Declarației de la Rio au definit dezvoltarea durabilă ca fiind *“dezvoltarea care îndeplinește necesitățile generației prezente, fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și îndeplini propriile necesități”.*

Raportul mondial al dezvoltării Umane (1996), elaborat sub egida Programului Națiunilor Unite pentru dezvoltare (PNUD), sintetizează patru componente esențiale ale paradigmei dezvoltare durabilă:

- a) *Productivitatea* - populația trebuie să-și sporească productivitatea și să participe deplin la procesul de generarea veniturilor, creșterea economică reprezentând un subsistem al modelelor de dezvoltare umană;
 - b) *Echitatea* - populația trebuie să aibă acces echitabil la opțiuni;
 - c) *Durabilitatea* - accesul la opțiuni trebuie asigurat nu numai pentru generațiile prezente, ci și pentru generațiile viitoare. Toate formele de capital - fizic, uman și mediu - trebuie reîntregite;
 - d) *Imputernicirea* - omul trebuie să participe deplin la deciziile și la procesele care-i modifică viața.
- Pentru realizarea condițiilor compatibilitate a celor patru cerințe, strategia dezvoltării durabile include, ca un element esențial, simultaneitatea progresului în toate cele patru dimensiuni.

Se poate afirma că, conceptul de dezvoltare economică durabilă reprezintă acea formă de dezvoltare economică în cadrul căreia se urmărește ca satisfacerea cerințelor prezente, de consum, să nu compromită sau să prejudicieze pe cele ale generațiilor viitoare. Preocupările tot mai accentuate

privind dezvoltarea economică durabilă sau viabilă, sunt legate de un complex de probleme cu care se confruntă, în prezent omenirea, și anume: sărăcia în mijlocul belșugului; degradarea mediului înconjurător, extinderea necontrolată a urbanizării; nesiguranța ocupării unui loc de muncă; înstrăinarea tineretului; înlăturarea valorilor tradiționale; inflația, șomajul, crize monetare, economice și geografice etc.

Strategia de dezvoltare locală a comunei Praid este un document pe termen lung, realizat prin efortul participativ al administrației publice, instituțiilor și societății civile, mediului de afaceri, într-un cuvânt, comunitatea locală.

Planul Local de Acțiune reprezintă planificarea reală pe termen mediu și lung în vederea îndeplinirii obiectivelor prevăzute în strategia locală. Măsurile respective se concretizează prin acțiuni, programe și proiecte, cu specificarea resurselor, rezultatelor și planificarea în timp.

Portofoliul de Proiecte Prioritare cuprinde acele programe și proiecte care răspund la problemele comunității locale, și care pot conține indicatorii de implementare, ce urmează a fi realizați în viitorul apropiat.

La elaborarea prezentei strategii s-a ținut cont de principiile dezvoltării durabile și acest document complex oferă viziunea și drumul pe care îl parcurge comunitatea locală pentru a crea „o lume mai bună“. Este un document de lucru flexibil și dinamic elaborat printr-un proces participativ al comunității locale în concordanță cu prioritățile UE, naționale și cele regionale. Aici comunitatea locală își regăsește aspirațiile, dorințele și eforturile în transformarea comunei în cel mai dorit loc în care oricine ar dori să trăiască o viață sănătoasă, îndreptată spre valorile de familie, cu grijă și respect pentru viitorul generațiilor următoare. Materialele, energia, chiar și mediul înconjurător nu stau în cantități infinite la dispoziția noastră, trebuie să ne folosim de ele cu prudență. Este indispensabilă educarea și formarea modului de a privi mediul în așa fel încât atât populația cât și agenții economici să ajute la:

- conservarea forțelor de energie neregenerabilă;
- tehnologiile economice în ceea ce privește energia;
- reducerea și combaterea poluării mediului;
- folosirea surselor de energie regenerabilă.

Una dintre sarcinile principale este conservarea mediului ce are efect asupra modului de viață și a valorilor naturale.

Direcții posibile de acțiune

- Existența unei strategii pentru scăderea substanțelor poluante ale aerului, apelor și a solului;
- Soluții alternative de încălzire și de iluminare;
- Dotarea edilitară a localității;
- Sensibilizarea populației privind protecția mediului;
- Implementarea unor proiecte privind promovarea valorilor sustenabile, precum: cooperare, solidaritate, creativitate, filantropie, participare socială etc.
- Implementarea unor proiecte mici privind crearea unor parcuri tematice în centrul localităților, precum și a unor spații verzi multifuncționale, în vederea îmbunătățirii imaginii localităților, dar și în vederea creării unor modele pentru locuitori.

Partea a III.-a Analiza SWOT

1. Analiza potențialului comunei

În cursul sondajului de opinie, li s-a oferit locuitorilor comunei Praid posibilitatea de a-și expune părerea atât despre situația actuală a comunei Praid, cât și despre așteptările lor privind viitorul. Referitor la situația actuală a comunei Praid s-a încercat identificarea punctelor tari și a punctelor slabe ale localităților, și localnicii au avut ocazia de a-și exprima părerea despre cum ar dori ei să arate localitatea peste 6 ani.

Analiza SWOT (puncte forte, puncte slabe, oportunități, amenințări) se bazează pe de o parte pe opiniile relevate în cursul sondajului, pe de altă parte pe rezultatele activității grupului comunității locale, precum și pe factorii identificați în cursul activității de planificare. Punctele tari și oportunitățile identificate reprezintă resursele strategice comune care vor fi valorificate în urmărirea obiectivelor strategice, iar acestea depind în mare măsură de punctele slabe interne și amenințările externe existente.

Participanții sesiunilor în grup au fost aleși în așa fel încât să fie reprezentate mai multe sectoare ale economiei (agricultură, sănătate, educație, cultură, mediul de afaceri, tineri etc.) pentru a obține o imagine de ansamblu asupra necesităților comunei, însumând părerile localnicilor cu privire la stadiul de dezvoltare al domeniilor majore din comunitate.

La elaborarea analizei SWOT a comunei Praid am considerat următoarele domenii conform capitolelor prezentate:

1. Cadru general
2. Demografie și forța de muncă
3. Terenuri și locuințe
4. Infrastructură
5. Servicii sociale, servicii de sănătate, învățământ, cultură și sport
6. Dezvoltare economică
7. Protecția și conservarea mediului

1. Cadru general	
Puncte tari	Puncte slabe
• Traversarea comunei Praid de rute de transport rutier (DN 13A, DN13D); • Salina Praid ; • Demararea unor proiecte de dezvoltare a infrastructurii rutiere și tehnico-edilitare; • Existența unor resurse naturale, spații întinse de păduri și pășuni; • Existența unor programe culturale tradiționale; • Climă și tipuri de sol favorabile diversificării activităților agricole; • Nr. destul de mare de organizații civile; • Existența Asociației Turistice Ținutul Sării.	• Atropizare reliefului și diminuarea spațiilor verzi prin dezvoltarea sectorului imobiliar; • Inexistența unor utilități în satele aparținătoare comunei Praid; • Lipsa unor amenajări de petrecere a timpului liber; • Lipsa fondurilor pentru investiții de reabilitare și restaurare a monumentelor istorice sau a obiectivelor arhitecturale de interes turistic;
Oportunități	Amenințări
• Traversarea comunei de rute de transport rutier; • Surse de finanțare pentru dezvoltarea infrastructurii rutiere și tehnico-edilitare; • Existența Asociației Microregionale Sovidek-Hegyalja;	• Dezvoltarea amenajărilor într-un ritm mai slab. • Dezvoltarea imobiliară haotică poate avea un impact puternic asupra unei dezvoltări rurale tradiționale armonioase; • Încetinirea/neimplementarea proiectelor de dezvoltare a comunei; • Efectele industrializării și a globalizării pătrund din ce în ce mai adânc în teritoriul comunei în detrimentul culturii populare, a tradițiilor și a obiceiurilor locale, și în mod indirect în defavoarea dezvoltării turismului rural;

2. Demografia și forța de muncă

Puncte tari	Puncte slabe
- Densitatea scăzută a populației pe teritoriul comunei (36,11 locuitori/km²); - Scăderea numărului șomerilor (48 de șomeri în anul 2010 și 23 șomeri în anul 2013); - Echilibru în împărțirea populației pe sexe: 50,21% persoane de sex feminin și 49,79% persoane de sex masculin; - Diversitatea religioasă: religie reformată (66,21%), religie romano-catolică (21,17%), martorii lui Iehova (4,06%), ortodocși (0,7 %) și de altă religie (2,8 %) - Forță de muncă bine reprezentată la nivelul segmentării populației pe grupe de vârstă; - Forță de muncă disponibilă; - Rata de natalitate mai mare (11,4‰ față de nivelul național de 10,5‰); - Numărul populației de peste 60 de ani relativ mic: aceasta reprezintă un procent de 22,71% din populația totală a comunei;	- Scăderea numerică a populației stabile; - Soldul natural negativ; - Rata mortalității ridicată (11,7‰); - Lipsa sau eficiența scăzută a programelor de formare în domeniul agricol și agro-alimentar; - Lipsă de cunoștințe în ceea ce privește creșterea competitivității și diversificării produselor și activităților din agricultură și silvicultură;
Oportunități	Amenințări
- Apropierea de orașe crește oportunitățile oferite pe piața muncii pentru locuitori; - Atractivitatea zonei pentru turiști, care pot genera locuri de muncă; - Proiectele de dezvoltare a infrastructurii pentru creșterea accesibilității zonei; - Posibilitatea finanțării proiectelor de infrastructură din fonduri nerambursabile;	- Criza economică și financiară de la nivel național ce are impact asupra dezvoltării economice și a pieței locurilor de muncă; - Subfinanțarea sistemului de învățământ și astfel scăderea calității actului educațional va determina scăderea numărului persoanelor cu studii medii și superioare;

3. Terenuri și locuințe

Puncte tari	Puncte slabe
• Dezvoltarea numărului de locuințe • Îmbunătățirea condițiilor de locuire, prin dezvoltarea noilor proiecte; • Păstrarea aspectului tradițional al comunei; • Implicarea autorităților în rezolvarea problemelor de echipare edilitară; • Serviciu de transport destul de bine dezvoltat;	• Spații verzi insuficiente; • Punerea în posesie a terenurilor; • Construirea unor clădiri nepotrivite cu aspectul localității;
Oportunități	Amenințări
• Apropierea de orașe crește oportunitățile oferite pe piața muncii pentru locuitorii comunei; • Atractivitatea zonei pentru turiști, care pot genera noi locuri de muncă; • Proiectele de dezvoltare a infrastructurii pentru creșterea accesibilității zonei; • Posibilitatea finanțării proiectelor de infrastructură din fonduri nerambursabile;	• Dezvoltare imobiliară haotică • Încetinirea implementării proiectelor de dezvoltare; • Criza economică poate genera stoparea unor proiecte imobiliare;

4. Infrastructură

Puncte tari	Puncte slabe
• Implicarea autorităților în rezolvarea problemelor de echipare edilitară; • Acces facil la infrastructura feroviară și aeriană (65 km acces aerian); • Sistem de distribuție a energiei electrice bine dezvoltat (grad de acoperire 95%);	• Drumuri neasfaltate; • Lipsa unui sistem de alimentare centralizate cu apă la 25% dintre gospodării; • Lipsa canalizării în unele localități ale comunei;

• Rețea de iluminat public corespunzător ; • Acoperire relativ bună a zonei cu rețea de telefonie fixă și mobilă 90%;	• Drumuri silvice, căi de acces spre ferme în condiții nefavorabile;
Oportunități	Amenințări
• Posibilitatea finanțării proiectelor de infrastructură din fonduri nerambursabile europene prin Programul Operațional Regional, prin PNDR și prin alte programe de finanțare;	• Adâncirea actualei crize economice poate genera reducerea surselor proprii de venituri și implicit reducerea sumelor alocate investițiilor în infrastructură; • Posibile dificultăți în asigurarea cofinanțării unor proiecte majore de reabilitare a infrastructurii și rețelelor edilitare.

5. Servicii publice

Puncte tari	Puncte slabe
Asistența socială • Existența serviciilor oferite prin Caritas; • Existența Centrelor de copii în Ocna de Sus și Praid; Învățământ și cultură • Existența unei rețele de unități de învățământ; • Existența unei săli de sport modern; • Organizarea de evenimente cultural-artistice periodice; • Funcționarea Caselor de Cultură are un rol important în organizarea acțiunilor cultural-artistice, educative, de informare și de divertisment;	Asistența socială • Servicii comunitare nedezvoltate suficient pentru persoanele vârstnice/cu handicap, etc. • Inexistența asociațiilor și fundațiilor care activează în domeniul social; • Prezența mare a grupurilor vulnerabile; Servicii publice • Pregătirea și specializare câteodată insuficientă a resurselor umane din instituțiile publice; Învățământ și cultură • Unitățile de învățământ nu sunt dotate corespunzător;

• Existența și funcționarea bibliotecii; Sănătate • Existența și funcționarea corespunzătoare a dispensarelor, farmaciilor; • Existența stomatologiilor ;	• Creșterea ratei abandonului școlar, • Insuficiente organizații civile preocupate de învățământ și cultură; • Lipsa programului prelungit la grădiniță și la școală; • Necorelarea ofertei educaționale cu nevoile de pe piața muncii; • Subfinanțarea unităților de învățământ. Sănătate • Lipsa unor programe de promovare a sănătății. • Nr. mare de locuitor/medic.
Oportunități	Amenințări
Asistența socială • Dezvoltarea unor proiecte în parteneriat cu organizațiile non-guvernamentale; • Accesarea fondurilor europene și a programelor naționale în domeniul asistenței sociale; • Existența cadrului legislativ ce creează facilități pentru mediul economic ce angajează persoane din grupurile vulnerabile în vederea integrării acestora în societate; • Posibilitatea dezvoltării de parteneriate între APL și sectorul non-guvernamental; Servicii publice • Dezvoltarea de proiecte în parteneriat cu societatea civilă pentru sprijinirea și îmbunătățirea serviciilor publice; • Informatizarea furnizării serviciilor	Învățământ și cultură • Subfinanțarea sistemului de învățământ românesc; • Lipsa condițiilor atractive pentru cadrele didactice tinere (salarizare, locuințe); • Lipsa de interes a cetățenilor față de cultură; • Insuficiența fondurilor alocate pentru instituțiile culturale și investițiile în acest domeniu; Sănătate • Subfinanțarea sistemului medical; • Scăderea calității serviciilor medicale la nivel național; • Scăderea gradului de atractivitate a sistemului public de sănătate pentru tinerii medici; • Amploarea fenomenului migratoriu în

publice; • Accesarea fondurilor nerambursabile destinate îmbunătățirii serviciilor publice; • Specializarea resurselor umane cuprinse în instituțiile furnizoare de servicii publice; Învățământ și cultură • Dezvoltarea activităților educative care să stimuleze înclinația spre cultură a populației tinere; • Mijloacele tehnice actuale pot fi folosite pentru îmbunătățirea procesului didactic și auto-didactic, prin ameliorarea modului de prezentare, reducerea timpului de transmitere/asimilare a informațiilor, îmbunătățirea comunicării dintre profesor/instituție și elev, sporirea numărului de surse de informare și documentare; • Dezvoltarea activităților educative care să stimuleze înclinația spre cultură a populației tinere; • Existența fondurilor europene direcționate spre perfecționarea actului didactic; • Existența fondurilor europene disponibile pentru reabilitarea clădirilor instituțiilor de învățământ și dotarea corespunzătoare a acestora; • Programele școlare internaționale care permit școlilor locale să stabilească	rândul personalului medico-sanitar spre statele Uniunii Europene; • Politica de salarizare în domeniul sănătății slab motivantă;
--	---

parteneriate cu instituții de învățământ din străinătate; Sănătate • Accesarea de fonduri europene destinate reabilitării, modernizării sau echipării infrastructurii serviciilor de sănătate; • Dezvoltarea mediului privat medico-sanitar (dezvoltarea cabinetelor medicale);	
---	--

6. Dezvoltare economică	
Puncte tari	Puncte slabe
• Creșterea numărului de agenți economici la nivelul comunei; • Implicarea autorităților publice în sprijinirea activităților economice; • Infrastructura feroviară avantajoasă pentru transportul de mărfuri; • Accesibilitatea facilă a comunei din punct de vedere rutier, feroviar; • Existența unor resurse naturale; Turism • Potențial turistic ridicat utilizabil pe tot parcursul anului datorat salinei, ștrandului și recent complexului balnear; • Potențial turistic datorat peisajului diversificat, tradițiilor, monumentelor arhitecturale și istorice; • Numărul mare de agenți economici în domeniul turistic;	• Inexistența sau dezvoltarea insuficientă a rețelelor de utilități în unele localități; • Lipsa structurilor de sprijin a afacerilor; Turism • Promovarea insuficientă a imaginii comunei; • Activitățile de marketing nu sunt suficiente; • Prezența slabă a activităților meșteșugărești și de artizanat tradiționale, desfășurate în cadrul unor întreprinderi mici; • Lipsa inovației la nivelul întreprinderilor mici și mijlocii; • Lipsa programelor de sprijin pentru întreprinderi start-up; Agricultura • Lipsa inovației în domeniul agricol sau

• Valori arhitecturale specifice comunei- clădiri, case, monumete istorice cu valoare arhitecturală deosebită; • Valori imateriale locale specifice; • Ospitalitatea locuitorilor; • Intențiile ferme ale membrilor comunității în vederea inițierii de mici afaceri în domeniul turistic;	a valorificării cunoștințelor moderne în acest domeniu; • Scăderea efectivului de animale; • Fragmentarea excesivă a proprietății în agricultură; • Suprafețe mari de terenuri fără titlu de proprietate; • Grad redus de asociere a fermierilor; • Numărul mare al exploatațiilor de subzistență și semi-subzistență; • Numărul redus al exploatațiilor comerciale; • Slaba dezvoltare a activității de marketing în domeniul agroalimentar;
Oportunități	Amenințări
• Programele naționale de sprijin pentru IMM-uri; • Programele europene de finanțare pentru mediul economic și pentru creșterea competitivității; • Dezvoltarea comunicării între reprezentanții mediului de afaceri și reprezentanții autorităților publice locale; • Dezvoltarea unor platforme logistice; • Posibilitatea de a atrage noi investiții datorită apropierii orașelor Odorheiu-Secuiesc, Sovata și Tg. Mureș; • Crearea unei societăți în care valorile imateriale ca obiceiurile populare, tradițiile, cultura populară,	• Impactul crizei economice asupra mediului de afaceri din România; • Modificări ale legislației privitoare la activitatea agenților economici neavantajoase pentru impulsivitatea activității economice; • Încetinirea/neimplementarea proiectelor de dezvoltare a comunei; • Capacitatea limitată a mediului de afaceri de a accesa, cofinanța proiectele finanțate din fonduri europene; • Orientarea turiștilor români către destinațiile străine; • Capacitatea insuficientă de absorbție a fondurilor europene destinate dezvoltării turistice a autorităților

meșteșugurile străvechi să reprezinte o valoare adăugată a comunei; Oportunitatea înființării unor muzee, centre multifuncționale pentru înființarea de ateliere pentru promovarea meșteșugurilor tradiționale și a istoriei comunei;	publice și a mediului de afaceri; - Lipsa totală a întreprinderilor în domeniul dezvoltării cercetării și a transferului de tehnologie; - Lipsa serviciilor de consiliere de specialitate pentru întreprinderi; - Cooperare foarte slabă între cercetarea universitară și sectorul economic; - Lipsa de competență a întreprinzătorilor în ceea ce privește dezvoltarea micro-întreprinderilor;
--	---

7. Protecția și conservarea mediului

Puncte tari	Puncte slabe
- Existența unui plan de management de gestionare a deșeurilor la nivel județean; - Există un program de colectare selectivă a deșeurilor de hârtie, carton și PET-uri; - Există operatori de protecția mediului în județ;	- Poluarea din cauza activității agricole și industriale; - Poluare din cauza traficului; - Poluare din cauza turismului neorganizat; - Lipsa unor proiecte ecologice la nivelul comunității locale; - Lipsa promovării voluntariatului referitor la protecția mediului înconjurător; - Fonduri insuficiente alocate pentru protecția mediului; - Lipsa desăvârșită a investițiilor pentru protecția mediului în cadrul întreprinderilor;
Oportunități	Amenințări
Implicarea populației în activitățile de	Schimbări climatice globale pot duce la

educație ecologică; • Dezvoltarea de parteneriate în vederea protecției mediului; • Fonduri disponibile din surse europene sau naționale pentru susținerea proiectelor de mediu; • Introducerea surselor regenerabile de energie; • Oportunitatea sprijinirii creării unor parteneriate între ONG-urile care derulează proiecte privind conservarea biodiversității sau promovarea valorilor imateriale locale și administrația publică locală în vederea implementării unor proiecte integrate de reabilitare inovativă a satelor • Investiții în sisteme de producere și furnizare de energie din surse regenerabile pentru instituțiile publice;	alunecări de teren; • Degradarea cadrului natural (flora și fauna) în cazul dezvoltării necontrolate a turismului; • Potențial de poluare accidentală cu privire la evacuarea apelor uzate;
--	--

Partea a IV.-a Strategia de dezvoltare

1. Arborele problemelor și obiectivelor

Diagnoza și identificarea categoriei de abordare strategică

Caracteristici pozitive:

Existența unui potențial economic.

Comuna Praid deține câteva atuuri economice care îl disting: salina din localitatea Praid, ștrandul, complexul balnear, zone care fac parte din Natura 2000, implicarea autorităților publice în sprijinirea activităților economice, infrastructură rutieră avantajoasă pentru transportul de mărfuri, cadru natural deosebit, varietatea formelor de relief care permit practicarea multiplelor forme de turism și din care rezultă diversificarea activităților agricole, condiții favorabile pentru dezvoltarea diferitelor forme de turism. În comună există tradiție în anumite meșteșuguri artizanale.

Poziționarea geografică strategică și accesibilitate ridicată

Comuna Praid beneficiază de o accesibilitate din punct de vedere rutier, feroviar și aerian; este traversat de rute importante de transport rutier: DN13A; DN 13D, este situată la 65 km de orașul Tg. Mureș și la 6 km de Sovata.

Existența unui potențial crescut în domeniul locuirii

Comuna dispune de importante terenuri pentru dezvoltare. Suprafața locuibilă medie este corespunzătoare (35,20 mp/locuință). Comuna Praid este racordată la rețea de apă potabilă în procent de 75%. Poluarea mediului este medie, accesul la infrastructuri de comerț este corespunzător. În comună există proiecte imobiliare, au avut loc îmbunătățiri ale condițiilor de locuire, prin dezvoltarea noilor proiecte. Autoritățile locale s-au implicat în rezolvarea problemelor de echipare edilitară.

Potențial de mografic

Există echilibru în împărțirea populației pe sexe: 50,21% persoane de sex feminin și 49,79% persoane de sex masculin. Diversitatea religioasă: 66,21% reformati, 21,17% romano-catolici, restul populației este de altă religie, atei sau fără religie (%). Comuna este caracterizată și de diversitate culturală: 91,67% maghiari, 0,05% români, 2,64% romi. Numărul șomerilor este în scădere, există forță de muncă disponibilă în comună. Datele statistice arată o scădere a numărului șomerilor, și există un număr redus de șomeri.

Servicii de sănătate

Existența serviciilor sociale, a dispensarelor medicale și a farmaciilor pot fi considerate puncte tari pentru comună.

Caracteristici negative:

Demografie și forța de muncă

Rata natalității a avut evoluții negative în ultimii ani. Rata mortalității este mai mare decât cel la nivel județean (11,7‰ în Comuna Praid, 10,4‰ la nivelul județului Harghita. în anul 2013), gradul de îmbătrânire, rata de dependență demografică au valori mai mari decât la nivel județean sau național. Calificarea forței de muncă disponibilă nu corespunde totdeauna cererilor pieței de muncă. În comună există șomeri neînregistrați.

Calitatea relativ scăzută a serviciilor.

Deși existente, serviciile de alimentare cu apă, canalizare nu sunt satisfăcătoare și necesită investiții importante în continuare.

Serviciile comunitare sunt insuficient dezvoltate pentru persoanele vârstnice/cu handicap, pentru victime ale violenței domestice etc..

Nu există asociații sau fundații care activează în domeniul social. Suprafața spațiilor verzi existente raportată la numărul de locuitori este scăzută. Se constată lipsa unor locuri amenajate pentru petrecerea timpului liber.

Economie

Se constată lipsa sau eficiența scăzută a programelor de formare în domeniul dezvoltării afacerilor. În ultimele decenii s-a intensificat migrarea forței de muncă bine pregătite în străinătate sau spre zone mai dezvoltate.

Lipsește inovația în domeniul agricol și valorificarea cunoștințelor moderne în acest domeniu. În ultimele decenii a avut loc dispariția sau scăderea cantității culturilor tradiționale, specifice microregiunii (ex. nr. de animale).

Numărul femeilor întreprinzători sau manageri în cadrul întreprinderilor din comună este redus, nu există structuri și programe care ar încuraja afacerile orientate spre piață. Nu există locuri de muncă pentru persoane din categorii vulnerabile.

Turism

Avantajele existente în domeniul turismului nu sunt valorificate în totalitate. Se constată lipsa unui program turistic complex pentru comună și dezvoltarea insuficientă a activităților de marketing turistic, sunt reduse elementele de informare și de publicitate.

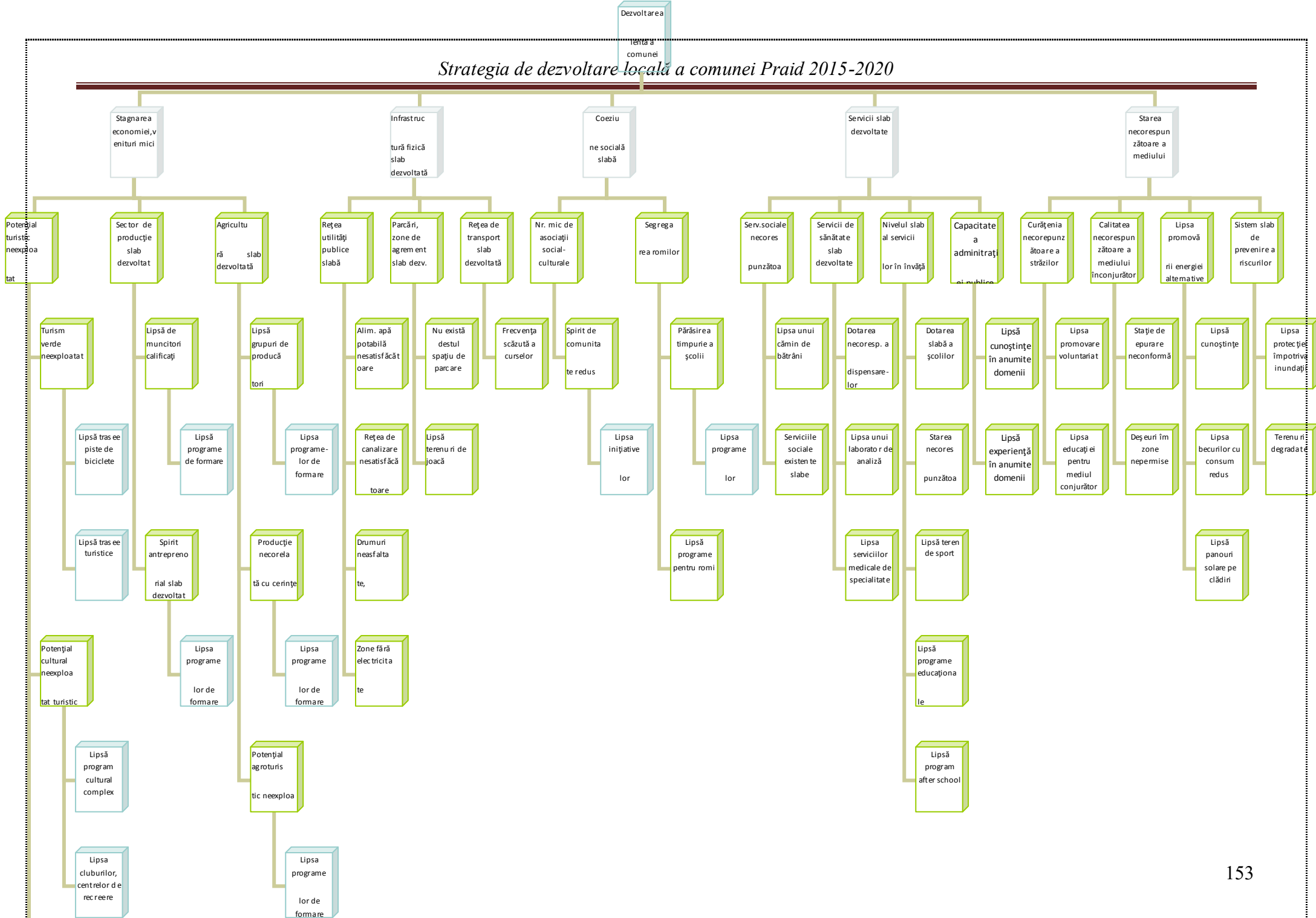
Mediul înconjurător

Poluarea se datorează mai ales activităților agricole, industriei prelucrătoare, turismului neorganizat și traficului în comuna Praid. Se constată lipsa unor proiecte ecologice la nivelul comunității locale, lipsa promovării voluntariatului referitor la protecția mediului înconjurător.

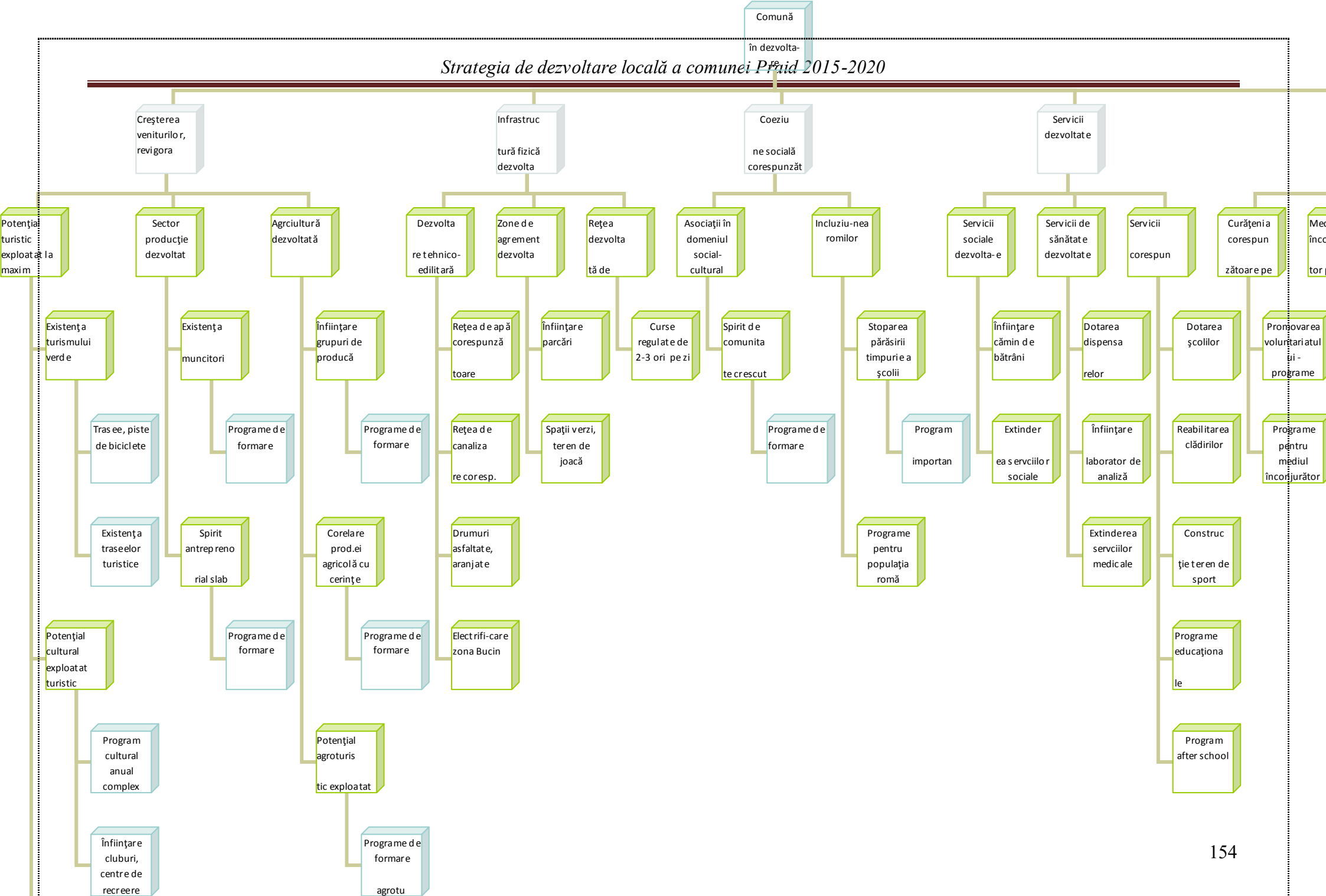
Direcții posibile de acțiune

- Dezvoltarea comunei nu reprezintă doar o problemă a autorităților locale, ci ține de voința și capacitatea comunității de a defini obiective strategice și de a le transpune în programe operaționale;
- Comuna Praid deține un potențial deosebit în ceea ce privește dezvoltarea economică, mai ales în **domeniul turismului**;
- Creșterea calității vieții în comuna Praid este un element strategic indispensabil dezvoltării viitoare a comunei;
- Succesul strategiei depinde de capacitatea administrației publice locale de a coopera cu mediul privat și comunitatea, de a implementa proiectele, de a le monitoriza, evalua și de a le corecta în timp.

Strategia de dezvoltare locală a comunei Praid 2015-2020

Strategia de dezvoltare locală a comunei Pravid 2015-2020

Elemente din arborele problemelor

1. Stagnarea economiei		
1.1. Potențial turistic neexploatat	Turism verde neexploatat	Lipsă trasee piste de biciclete
		Lipsă trasee turistice în anumite zone
	Potențial cultural neexploatat	Lipsa unui program cultural complex
		Lipsa cluburilor, centrelor de recreere
	Marketing turistic slab dezvoltat	Lipsa unui centru de informare turistică
		Necorelarea anumitor oferte turistice
1.2. Sector de producție slab dezvoltat	Lipsă de muncitori calificați	Lipsa programelor de formare
	Spirit antreprenorial slab dezvoltat	Lipsa programelor de formare
1.3. Agricultură slab dezvoltată	Lipsă grupuri de producători	Lipsa programelor de formare
	Producție necorelată cu cerințe	Lipsa programelor de formare, informare
	Potențial agroturistic neexploatat	Lipsa programelor de formare
2. Infrastructură fizică slab dezvoltată		
2.1. Rețea de utilități publice insuficient dezvoltată	Alimentare cu apă potabilă nesatisfăcătoare	
	Rețea de canalizare nesatisfăcătoare	
	Drumuri neasfaltate, nearanjate în unele localități	
	Zone fără electricitate (zona Bucin)	
2.2. Parcări, zone de agrement slab dezvoltate	Nu există destul spațiu de parcare	
	Lipsa terenurilor de joacă	
2.3. Rețea de transport slab dezvoltată	Frecvența scăzută a curselor de transport (ex. Praid-Sovata)	

3. Coeziune socială slabă	
3.1. Nr. mic de asociații în domeniul social-cultural	Spirit de comunitate redus- Lipsa inițiativelor
3.2. Segregarea romilor	Părăsirea timpurie a școlii- abandon școlar
	Lipsa unor programe pentru comunitatea de etnie romă

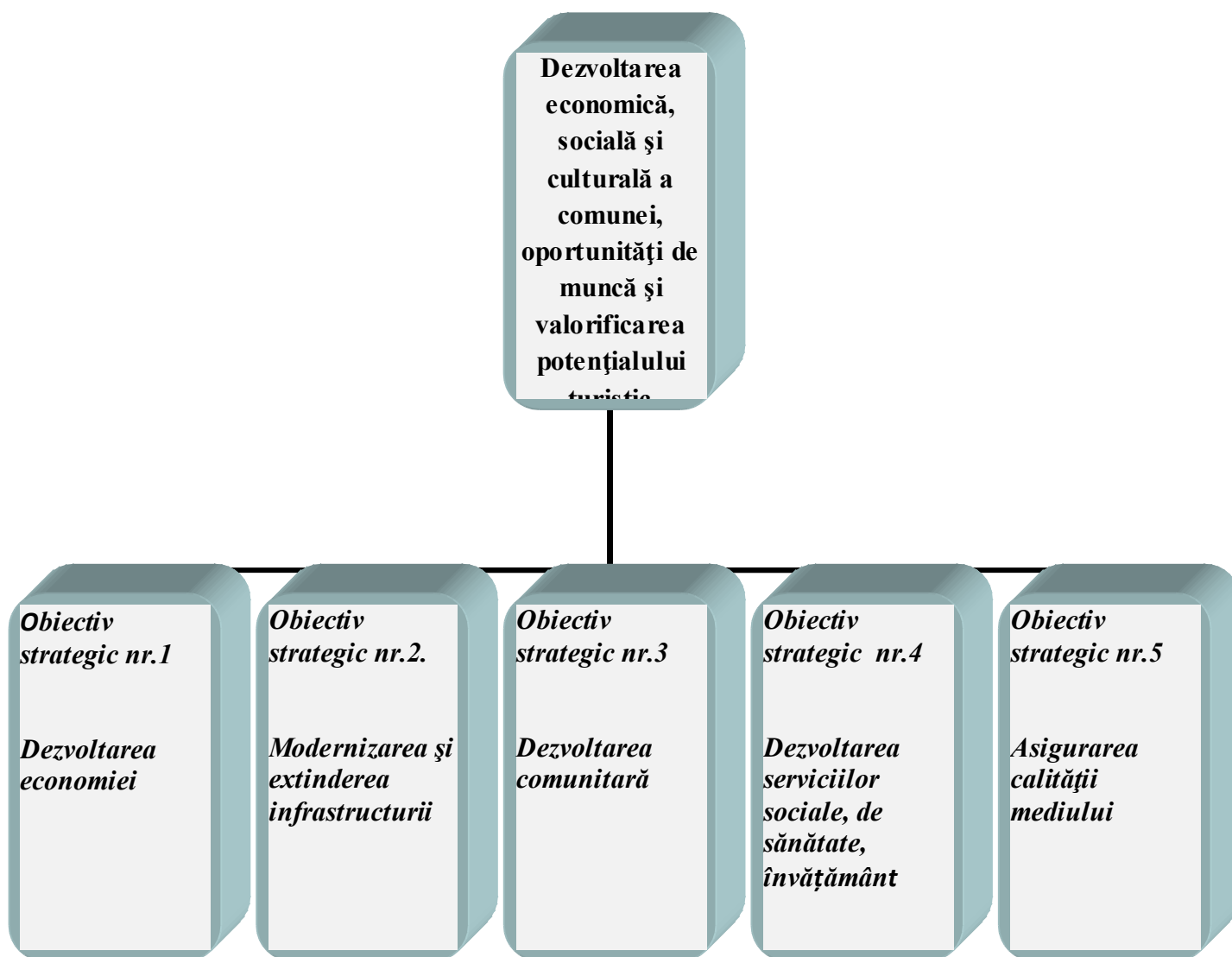
4. Servicii slab dezvoltate	
4.1. Servicii sociale necorespunzătoare	Lipsa unui cămin de bătrâni
	Servicii sociale existente insuficient dezvoltate
4.2. Servicii de sănătate slab dezvoltate	Dotarea insuficientă a dispensarelor medicale
	Lipsa unui laborator de analiză
	Lipsa serviciilor medicale de specialitate
4.3. Nivelul slab al serviciilor în învățământ	Dotarea slabă a școlilor
	Starea necorespunzătoare a clădirilor
	Lipsa terenurilor de sport
	Lipsa unor programe educaționale
	Lipsa programului after school
4.4. Capacitatea administrației publice	Lipsa cunoștințelor în anumite domenii administrative
	Lipsa experienței în anumite domenii

5. Starea necorespunzătoare a mediului	
5.1. Curățenia necorespunzătoare a străzilor	Lipsa promovării voluntariatului
	Lipsa educației pentru mediul înconjurător
5.2. Calitatea necorespunzătoare a mediului înconjurător	Stație de epurare neconformă
	Deșeuri în zone nepermise
5.3. Lipsa promovării energiei alternative	Lipsa cunoștințelor și informațiilor referitor la dezvoltare durabilă
	Lipsa becurilor cu consum redus în clădiri publice
	Lipsă panouri solare pe clădiri publice
5.4. Sistem slab de prevenire a riscurilor	Lipsa protecției împotriva inundațiilor
	Terenuri degradate

2. Viziunea și obiectivele strategice

Viziunea comunei Praid a fost formulată de membrii comunității locale ca urmare a întâlnirilor, workshopurilor derulate.

Comuna Praid va deveni o comună cu dezvoltare sustenabilă în domeniul turistic prin păstrarea tradițiilor și prin valorificarea potențialelor din fiecare localitate.

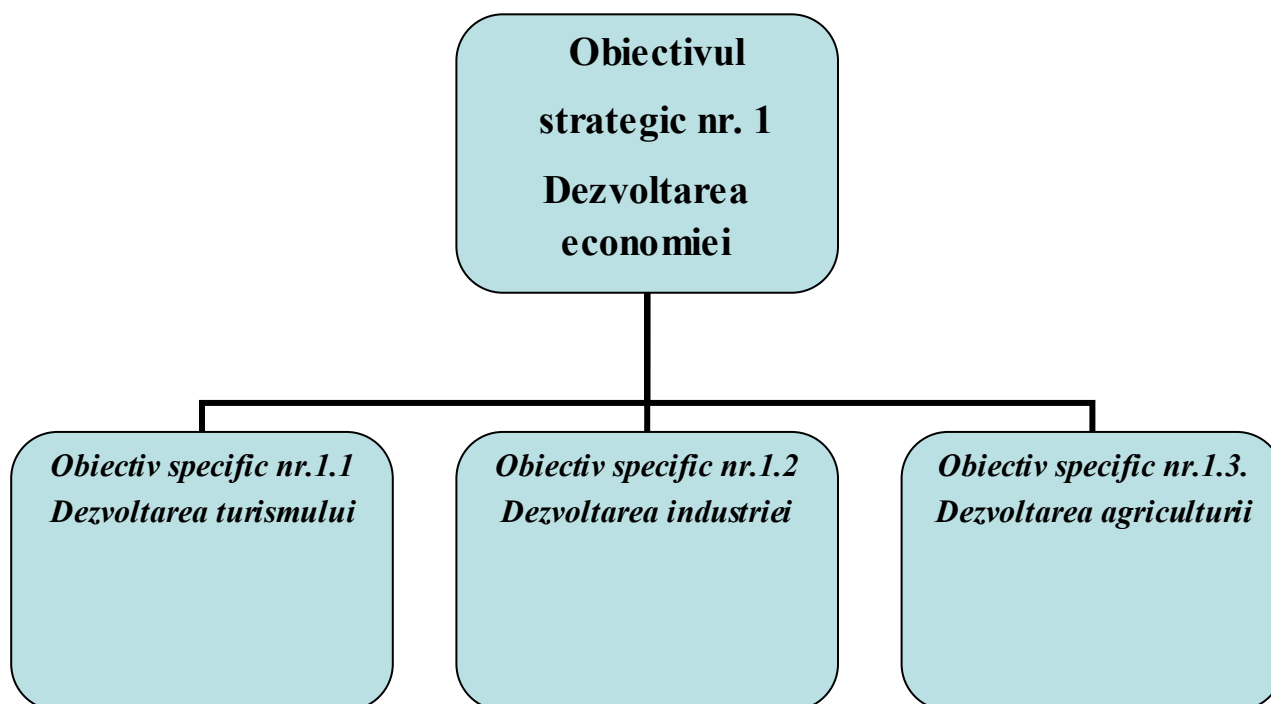

Obiectivul strategic nr. 1

Dezvoltarea economiei

Reprezintă principalul element al dezvoltării unei comunități, fundamentul dezvoltării globale. Practic, activitățile sociale și culturale trebuie susținute din punct de vedere financiar de activitatea economică. Abordarea viitoare a dezvoltării durabile a economiei locale va trebui să țină cont de avantajele ce derivă din amplasarea comunei relativ la căile de comunicație și transport.

De aceea, se va sprijini **dezvoltarea turismului prin exploatarea potențialului turistic**, extinderea gamei de produse tradiționale (pălincă, obiecte artizanale, etc.) și servicii oferite la nivel local astfel încât aceste avantaje să fie valorificate corespunzător. Se pune accent pe **dezvoltarea rețelelor de marketing** în domeniul turismului, susținerea desfacerii produselor agricole și orientarea- valorificarea potențialului de comercializare al produselor alimentare tradiționale.

Se va oferi sprijin pentru creșterea competitivității prin stimularea asocierii producătorilor. Fructificarea avantajelor ce derivă din amplasarea comunei față de căile de comunicație și transport, precum și potențialul de valorificare a terenurilor disponibile trebuie să ducă pe termen lung la o creștere a numărului de investiții.

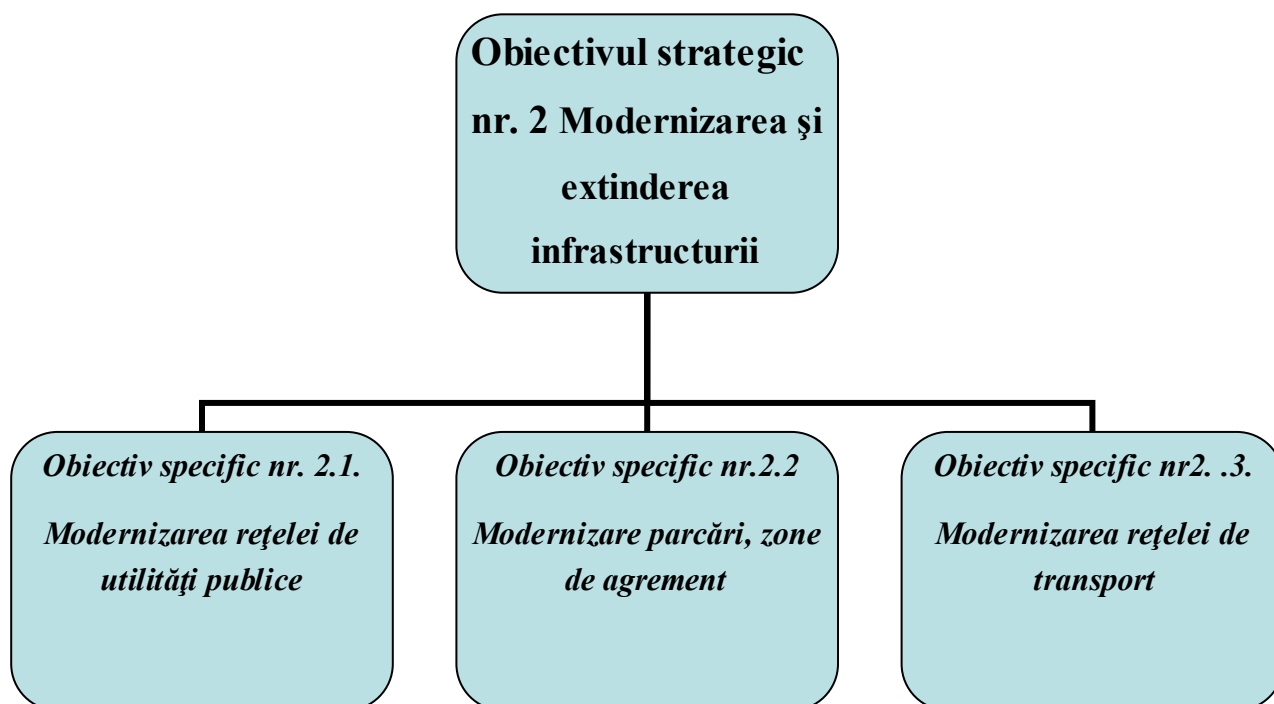
Contactul permanent al administrației publice cu mediul privat, crearea unor centre de informații, introducerea mijloacelor electronice în comunicare, transparentizarea administrației locale sunt factori care pot spori încrederea investitorilor și pot genera noi locuri de muncă.

Obiectivul strategic nr. 2

Modernizarea și extinderea infrastructurii

Trebuie să fie o prioritate în cadrul oricărei strategii de dezvoltare locală din România, cu atât mai mult cu cât ea este o constantă în elaborarea strategiilor de la nivel regional și național. Influența semnificativă a gradului de dezvoltare a infrastructurii (tehnico-edilitară, de transport și a serviciilor publice) asupra nivelului de trai al locuitorilor și dezvoltării economice reclamă rezolvarea problemelor existente la nivelul comunei.

Modernizarea și extinderea infrastructurii (drumuri, utilități), cât și dezvoltarea infrastructurii de agrement este o necesitate și poate bloca dezvoltarea economică, spațială și socială. O infrastructură modernă reprezintă punctul de pornire în transformarea zonelor rurale în zone atractive, în care cetățenii să-și desfășoare activitatea economică și să trăiască într-un mediu curat.

Necesitatea intervențiilor în dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii locale este actuală și chiar stringentă. Creșterea calității vieții locuitorilor comunei Praid implică accesul la utilități publice de calitate a tuturor locuitorilor săi. Lucrările trebuie coordonate astfel încât succesiunea acestora să aibă o logică: mai întâi se intervine asupra rețelelor de utilități, se îngroapă rețelele de telecomunicații, apoi se asfaltează străzile și trotuarele. De aceea, se recomandă ca activitățile referitoare la utilități să fie incluse într-un proiect integrat, de amploare, care să fie urmat de unul similar pentru modernizarea drumurilor.

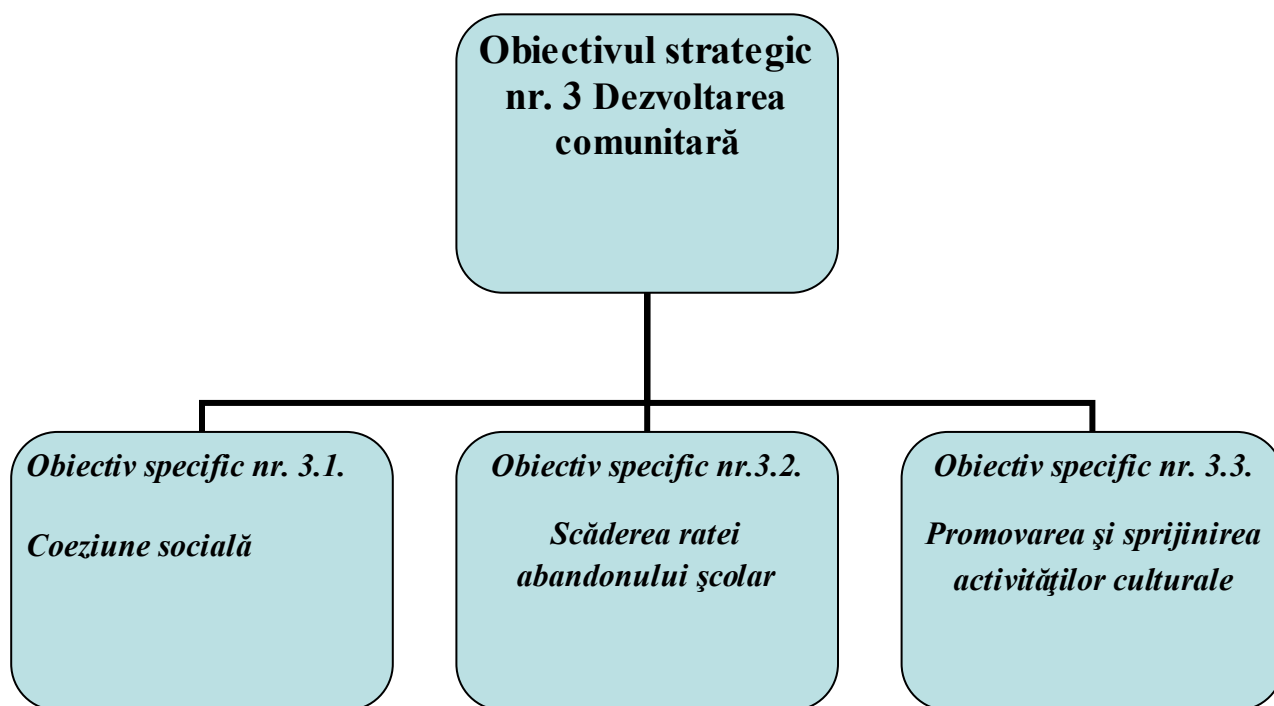
Dezvoltarea infrastructurii de agrement, precum și construirea unor obiective pentru petrecerea timpului liber vor putea valorifica mai mult potențialul de dezvoltare al comunei și resursele sale naturale (păduri, terenuri pentru dezvoltare).

Obiectivul strategic nr. 3

Dezvoltarea comunitară

Este foarte important dezvoltarea comunităților de romi în contextul drepturilor civile, sociale, politice și economice, dezvoltarea relațiilor de cooperare și de parteneriat cu asociații private, publice, naționale și internaționale, specializate în cercetarea și implementarea programelor sociale.

Asta înseamnă îmbunătățirea condițiilor de viață, crearea unor locuri de muncă pentru locuitori din medii defavorizate, creșterea coeziunii sociale. Totodată înseamnă dezvoltarea spiritului de voluntariat în rândul comunității locale.

Obiectivul strategic nr. 4

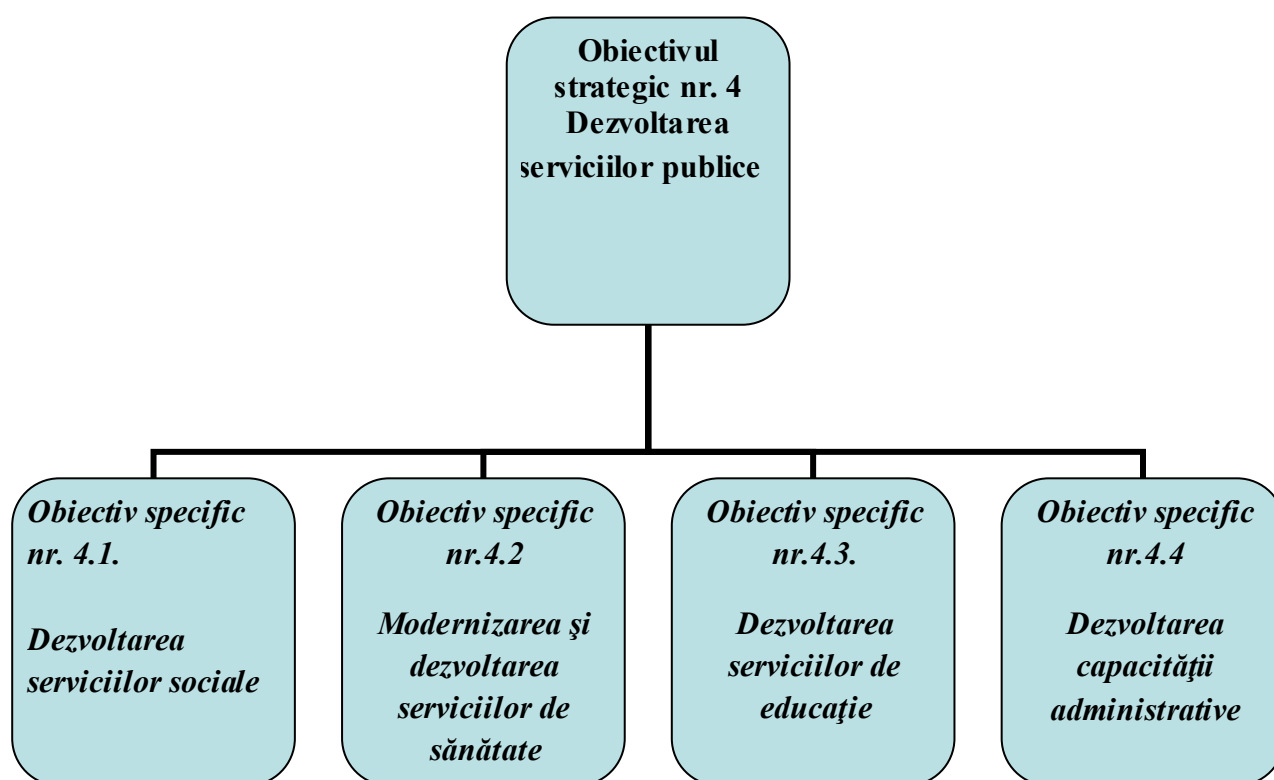
Dezvoltarea serviciilor publice

Au fost identificate o serie de dificultăți în ceea ce privește educația, sănătatea, serviciile sociale, motiv pentru care includerea dezvoltării serviciilor sociale ca domeniu prioritar în cadrul strategiei de dezvoltare este absolut necesară.

Evoluția planificată a acestor servicii în cadrul comunității este foarte importantă întrucât ele au o influență semnificativă asupra creșterii calității vieții membrilor colectivității, dezvoltarea serviciilor de sănătate, asistență socială, educație, cultură, fiind o prioritate pentru comuna Praid

Dotarea materială a unităților de învățământ; starea tehnică a locurilor unde se desfășoară activitatea educativă, serviciile comunitare pentru persoanele vârstnice/cu handicap, pentru victime ale violenței domestice etc. sunt insuficient dezvoltate. Mai mult, accentuarea problemelor economice și scăderea nivelului de trai, populația în curs de îmbătrânire și gradul ridicat de sărăcie reclamă creșterea capacității de furnizare a serviciilor sociale și socio-medicale.

Scopul educației este de a forma oamenii ca elemente active ale societății civile. Educația începe încă din primii ani de viață și continuă pe tot parcursul vieții.

Educația de calitate presupune accesul grupului țintă la infrastructură modernă, dotări corespunzătoare și trebuie să cuprindă pe lângă educația tinerilor și educația adulților în vederea calificării sau recalificării profesionale.

Capacitatea administrativă și instituțională eficace reprezintă cheia bunei guvernări, preconditionia elaborării cu succes a politicilor publice și a implementării strategiei de dezvoltare locale.

Obiectivul acestei priorități este de a contribui la crearea unei administrații publice locale mai eficace și mai eficiente în beneficiul socio-economic al comunei Praid.

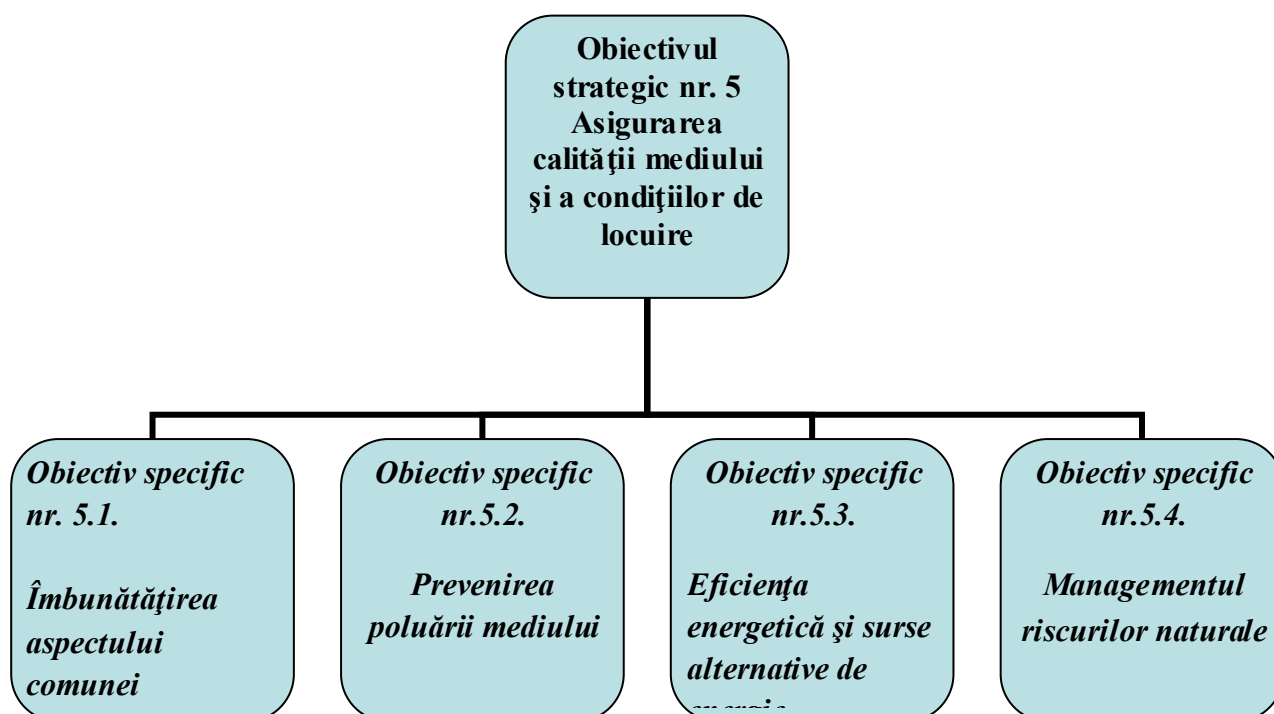
Abordarea unor domenii cum ar fi planificarea strategică, formularea de politici publice, managementul strategic, monitorizarea, evaluarea, a răspunde nevoilor de a îmbunătăți sistemul de luare a deciziilor și, în acest context, contribuie la eficiența și eficacitatea administrației publice. Pentru asigurarea unei dezvoltări viitoare a localității administrația publică locală are nevoie de resurse umane instruite. Lipsa personalului instruit, lipsa informațiilor, lipsa planificării sunt doar câteva cauze care pot sta la baza potențialului limitat al administrației publice de a accesa diverse surse de finanțare existente. Strategia propune acordarea unei atenții mai ridicate scrierii și implementării de proiecte, pentru creșterea ratei de absorbție a fondurilor europene.

Obiectivul strategic nr. 5

Asigurarea calității mediului și a condițiilor de locuire

Dezvoltarea durabilă urmărește dezvoltarea economică și socială în concordanță cu menținerea unui echilibru rațional între elementele evoluției societății umane și integritatea mediului natural.

Protecția mediului condiționează dezvoltarea durabilă a comunei Praid servind la menținerea calității vieții întregii populații. Protecția mediului este importantă pentru dezvoltarea economică și socială, protecția cadrului natural fiind luată în considerare în toate acțiunile desfășurate de mediul de afaceri. Astfel, acțiunile de protecție a mediului sunt definite în strânsă legătură cu politica de dezvoltare economică, aceasta din urmă trebuind să se realizeze fără a periclita accesul generațiilor viitoare la resursele existente.

Locuirea joacă un rol semnificativ în dezvoltarea oricărei societăți, fiind un element crucial pentru progresul economic, social și cultural. Experiența a arătat că satisfacerea corespunzătoare a nevoii de locuințe a necesitat, pentru toate statele europene, existența unor elemente de politică publică în domeniul locuirii și a unor intervenții pe piața de locuințe. Locuirea poate influența, direct sau indirect, competitivitatea comunelor fiind astfel unul dintre factorii care contribuie la dezvoltarea economică locală. Ca răspuns la schimbările fundamentale ale economiei mondiale, administrațiile locale și regionale încep să folosească tot mai mult condițiile de locuire ca un avantaj competitiv pentru creșterea economică.

3. Planul de acțiune

Obiectivul strategic nr. 1

Dezvoltarea economiei

Ob. specific 1.1. Dezvoltarea turismului

P 1.1.1. Crearea unor trasee-piste de biciclete (ruta Praid- Sovata, Praid-Ocna de Sus-Ocna de Jos-Corund)

P 1.1.2. Înființarea unor trasee turistice noi (zona Bucin: Kisag, Nagyag)

P 1.1.3. Elaborarea unui program cultural anual complex

P 1.1.4. Înființare cluburi, centre de recreere

P 1.1.5. Înființare centru de informare turistică

Ob. specific 1.2. Dezvoltarea industriei

P 1.2.1. Organizarea unor programe de formare corelate cu cerințele pieței

Ob. specific 1.3. Dezvoltarea agriculturii

P 1.3.1. Organizarea unor programe de formare în domeniul agroturismului

P 1.3.2. Sprijinirea înființării grupurilor de producători prin informare periodică

P 1.3.3. Eliberarea titlurilor de proprietate

Obiectivul strategic nr. 2

Modernizarea și extinderea infrastructurii

Ob. specific 2.1. Modernizarea infrastructurii utilitare

P 2.1.1. Extinderea rețelei de apă potabilă și de canalizare

P 2.1.2. Asfaltarea drumurilor comunale și a străzilor

P 2.1.3. Modernizarea drumurilor forestiere și agricole

P 2.1.4. Electrificarea zonei Bucin

Ob. specific 2.2. Dezvoltarea infrastructurii de agrement

P 2.3.1. Amenajare de parcuri, spații verzi

P 2.3.2. Înființare parcuri

P 2.3.3. Îmbunătățirea aspectului localității

Ob. specific 2.3. Dezvoltarea rețelei de transport

P2.3.1. Noi rute de transport Sovata- Praid, Corund-Praid

Obiectivul strategic nr. 3

Dezvoltarea serviciilor comunitare

Ob. specific 3.1. Coeziune socială

P 3.1.1. Participarea grupurilor vulnerabile în economia socială.

P 3.1.2. Proiecte care promovează stiluri de viață- Educație pentru viață și responsabilizare socială

P 3.4.2. Voluntar pentru educație!- proiect pentru copii dezavantajați social

Ob. specific 3.2. Scăderea ratei abandonului școlar

P 3.2.1. Proiect „Vreau la școală!”- . Promovarea importanței școlarizării în rândul populației care prezintă risc de abandon școlar

Ob. specific 3.3. Promovarea și sprijinirea activităților culturale

P 3.3.1. Program pentru sprijinirea activităților culturale

Obiectivul strategic nr. 4 Dezvoltarea serviciilor

Ob. specific 4.1 Dezvoltarea serviciilor sociale

P 4.1.1. Creșterea calității și a numărului serviciilor sociale oferite în comună

P 4.1.2. Crearea unui Centru multifuncțional pentru persoane vârstnice

P 4.1.3. Specializarea resurselor umane implicate în furnizarea serviciilor sociale

Ob. specific 4.2. Modernizarea și dezvoltarea serviciilor de sănătate

P 4.2.1. Extinderea serviciilor medicale

P 4.2.2. Îmbunătățirea dotării dispensarelor medicale

P 4.2.3. Evaluarea stării de sănătate a populației și crearea unui plan de management al serviciilor medicale și socio-medice

P 4.2.4. Înființarea unui laborator medical de analiză

Ob. specific.4.3. Modernizarea și îmbunătățirea serviciilor de educație

P 4.3.1. Dotarea laboratoarelor și cabinetelor școlii

P 4.3.2. Renovarea clădirii școlilor și grădinițelor

P 4.3.3. Înființare teren de sport multifuncțional

P 4.3.4. Lărgirea serviciilor de tip after school

Ob. Specific nr. 4.4. Dezvoltarea capacităților administrative

P 4.4.1. Pregătirea personalului din administrația publică în domenii strategice respectiv: managementul proiectelor, achiziții publice, management financiar

P 4.4.2. Organizarea schimbului de experiență cu autoritățile locale din România și din alte localități din Uniunea Europeană

P 4.4.3. Creșterea performanței administrației publice locale prin implementarea unor soluții de tip e-guvernare

P 4.4.4. Implementarea sistemului de management al calității la nivelul primăriei comunei Praid

P 4.4.5. Organizarea unor consultări periodice pentru a identifica nevoile comunității

P 4.4.6.. Înființarea unei asociații de dezvoltare intercomunitară pentru implementarea unor proiecte comune de dezvoltare a infrastructurii și utilităților cu localitățile învecinate

Obiectivul strategic nr. 5

Asigurarea calității mediului și a condițiilor de locuire

Ob. specific nr. 5.1. Îmbunătățirea aspectului comunei

P 5.1.1. Campanie de promovare a voluntariatului

P 5.1.2. Modernizarea arhitecturală și peisagistică a străzilor

P 5.1.3. Modernizarea arhitecturală și peisagistică a spațiilor verzi

Obiectiv specific nr. 5.2. Prevenirea poluării mediului

P 5.2.1. Măsuri de protecție la activități agricole

P 5.2.2. Introducerea unui sistem de control a calității mediului

P 5.2.3. Modernizarea stației de epurare

Ob. specific nr. 5.3. Eficiența energetică și surse alternative de energie

P 5.3.1. Sisteme fotovoltaice pentru producerea de energie electrică pentru iluminatul public

P 5.3.2. Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice

P 5.3.3. Montarea de panouri solare pe clădirile instituțiilor publice

P 5.3.4. Inițierea unor campanii de educare a copiilor și tinerilor în privința protecției mediului

Ob. specific nr. 5.4. Managementul riscurilor naturale

P 5.4.1. Program de prevenire a inundațiilor

P 5.4.2. Programe de împăduriri

Obiectiv strategic	Obiectiv specific
1. Dezvoltarea economiei	1.1 Dezvoltarea turismului 1.2. Dezvoltarea industriei 1.3. Dezvoltarea agriculturii
2. Modernizarea și extinderea infrastructurii	2.1. Modernizarea rețelei de utilități publice 2.2. Modernizare parcuri, zone de agrement 2.3. Modernizarea rețelei de transport
3. Dezvoltarea comunitară	3.1. Coeziune socială 3.2. Scăderea ratei abandonului școlar 3.3. Promovarea și sprijinirea activităților culturale
4. Dezvoltarea serviciilor	4.1. Dezvoltarea serviciilor sociale 4.2. Modernizarea și dezvoltarea serviciilor de sănătate 4.3. Dezvoltarea serviciilor de educație 4.4. Dezvoltarea capacității administrative
5. Asigurarea calității mediului și a condițiilor de locuire	5.1. Îmbunătățirea aspectului comunei 5.2. Prevenirea poluării mediului 5.3. Eficiența energetică și surse alternative de energie 5.4. Managementul riscurilor naturale

4. Diagrama Gantt

Obiective specifice-Proiecte	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
P 1.1.1. Crearea unor trasee-piste de biciclete (ruta Praid- Sovata, Praid-Ocna de Sus-Ocna de Jos-Corund)							
P 1.1.2. Înființarea unor trasee turistice noi (zona Bucin: Kisag, Nagyag)							
P 1.1.3. Elaborarea unui program cultural anual complex							
P 1.1.4. Înființare cluburi, centre de recreere							
P 1.1.5. Înființare centru de informare turistică							
P 1.2.1. Organizarea unor programe de formare corelate cu cerințele pieței							
P 1.3.1. Organizarea unor programe de formare în domeniul agroturismului							
P 1.3.2. Sprijinirea înființării grupurilor de producători prin informare periodică							
P 1.3.3. Eliberarea titlurilor de proprietate							
P 2.1.1. Extinderea rețelei de apă potabilă și de canalizare							
P 2.1.2. Asfaltarea drumurilor comunale și a străzilor							
P 2.1.3. Modernizarea drumurilor forestiere și agricole							
P 2.1.4. Electrificarea zonei Bucin							
P 2.3.1. Amenajare de parcuri, spații verzi							
P 2.3.2. Înființare parcuri							
P 2.3.3. Îmbunătățirea aspectului localității							
P2.3.1. Noi rute de transport Sovata- Praid, Corund-Praid							
P 3.1.1. Participarea grupurilor vulnerabile în economia socială.							
P 3.1.2. Proiecte care promovează stiluri de viață- Educație pentru viață și responsabilizare socială							
P 3.4.2. Voluntar pentru educație!- proiect pentru copii dezavantajați social							

P 3.2.1. Proiect „Vreau la școală!”- Promovarea importanței școlarizării în rândul populației care reprezintă risc de abandon școlar						
P 3.3.1. Program pentru sprijinirea activităților culturale						
P 4.1.1. Creșterea calității și a numărului serviciilor sociale oferite în comună						
P 4.1.2. Crearea unui Centru multifuncțional pentru persoane vârstnice						
P 4.1.3. Specializarea resurselor umane implicate în furnizarea serviciilor sociale						
P 4.2.1. Extinderea serviciilor medicale						
P 4.2.2. Îmbunătățirea dotării dispensarelor medicale						
P 4.2.3. Evaluarea stării de sănătate a populației și crearea unui plan de management al serviciilor medicale și socio-medicale						
P 4.2.4. Înființarea unui laborator medical de analiză						
P 4.3.1. Dotarea laboratoarelor și cabinetelor școlii						
P 4.3.2. Renovarea clădirii școlilor și grădinițelor						
P 4.3.3. Înființare teren de sport multifuncțional						
P 4.3.4. Lărgirea serviciilor de tip after school						
P 4.4.1. Pregătirea personalului din administrația publică în domenii strategice respectiv: managementul proiectelor, achiziții publice, management financiar						
P 4.4.2. Organizarea schimbului de experiență cu autoritățile locale din România și din alte localități din Uniunea Europeană						
P 4.4.3. Creșterea performanței administrației publice locale prin implementarea unor soluții de tip e- guvernare						
P 4.4.4. Implementarea sistemului de management al calității la nivelul primăriei comunei Praid						
P 4.4.5. Organizarea unor consultări periodice pentru a						

identifica nevoile comunității						
P 4.4.6.. Înființarea unei asociații de dezvoltare intercomunitară pentru implementarea unor proiecte comune de dezvoltare a infrastructurii și utilităților cu localitățile învecinate						
P 5.1.1. Campanie de promovare a voluntariatului						
P 5.1.2.Modernizarea arhitecturală și peisagistică a străzilor						
P 5.1.3. Modernizarea arhitecturală și peisagistică a spațiilor verzi						
P 5.2.1. Măsuri de protecție la activități agricole						
P 5.2.2. Introducerea unui sistem de control a calității mediului						
P 5.2.3. Modernizarea stației de epurare						
P 5.3.1. Sisteme fotovoltaice pentru producerea de energie electrică pentru iluminatul public						
P 5.3.2. Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice						
P 5.3.3. Montarea de panouri solare pe clădirile instituțiilor publice						
P 5.3.4. Inițierea unor campanii de educare a copiilor și tinerilor în privința protecției mediului						
P 5.4.1. Program de prevenire a inundațiilor						
P 5.4.2. Programe de împăduriri						

5. Portofoliul de proiecte

Prezentul capitol cuprinde prioritizarea proiectelor descrise și planul de acțiune locală, considerate cele mai importante din perspectiva dezvoltării comunei Praid. Stabilirea ordinii proiectelor de dezvoltare se realizează cu luarea în considerare a tuturor criteriilor de mai jos:

- dimensiunea sferei de incidență teritorială a intervenției;
- stadiul de pregătire al dezvoltărilor;
- acceptarea dezvoltării de către populație;
- nevoia de resurse a dezvoltărilor și disponibilitatea/accesibilitatea resurselor necesare.

Ca urmare a prioritizării – atât în privința sferei de incidență teritorială și în funcție de numărul de locuitori a intervenției, cât și în privința complexității dezvoltării – în vârful clasamentului s-a situat **pachetul integrat de intervenții care vizează dezvoltarea infrastructurii comunei, dezvoltarea economiei agrare, dezvoltarea serviciilor, a capacității administrative și utilizarea energiei alternative.**

Aceste dezvoltări sunt de importanță deosebită din punct de vedere al asigurării dezvoltării durabile a comunei.

În continuare prezentăm proiectele considerate cele mai importante pe baza criteriilor enumerate mai sus.

Titlul proiectului 1. Asfaltarea drumurilor comunale și ale străzilor

Scopul proiectului: Îmbunătățirea accesibilității comunei și modernizarea infrastructurii de transport.

Obiective specifice:

- Modernizarea drumurilor comunale și a străzilor
- Îmbunătățirea aspectului general al comunei Praid
- Creșterea siguranței rutiere, fluidizarea traficului rutier
- Creșterea atractivității comunei pentru desfășurarea activităților economice

Grupul țintă: Comunitatea locală, turiștii care sosesc în vizită și potențialii investitori.

Activități principale: Asfaltarea carosabilului

Rezultatele așteptate: O rețea de drumuri modernă care permite libera deplasare a localnicilor și a turiștilor. Rezultatul va fi, în consecință, o populație locală mulțumită, formarea unei imagini atractive a localității, creșterea numărului de turiști și sporirea numărului de investitori.

Surse de finanțare: Programul Operațional Regional 2014-2020

Posibili parteneri: Consiliul Județean Harghita

Perioada de implementare: 2015-2020

Sustenabilitate:

Datorită implicațiilor financiare mari, implementarea acestui proiect se va face etapizat, prin delimitarea unor zone de intervenție și prioritizarea acestora sau prin abordarea intervențiilor în funcție de importanța străzilor. În acest fel, se permite rezolvarea în totalitate a problemelor de infrastructură rutieră, fără a se ajunge la imposibilitatea de a susține financiar investițiile.

Având în vedere impactul favorabil evident asupra activității economice, se așteaptă ca reabilitarea infrastructurii de drumuri să dinamizeze mediul de afaceri local, ceea ce va avea un impact pozitiv și asupra bugetului local.

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Domeniu prioritar județean:

Dezvoltare urbană, dezvoltarea infrastructurii tehnice și sociale.

Prioritar la nivel european: Dezvoltarea unei structuri moderne pentru creșterea economică și locuri de muncă

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 2. Modernizarea și extinderea infrastructurii Măsura 2.1.2. Asfaltarea drumurilor comunale și a străzilor

Documente necesare:

- Cerere de finanțare;
- Studiu de fezabilitate/ documentație de avizare pentru lucrări de intervenții;
- Certificat de urbanism/ Autorizație de construire;
- Fișa tehnică privind condițiile de protecție a mediului

Titlul proiectului 2. Extinderea rețelei de apă și de canalizare

Scopul proiectului: Extinderea rețelei de apă potabilă și a sistemului de canalizare în localitățile comunei Praid

Obiective specifice:

- o rețea de apă potabilă, și de canalizare
- un mediu mai curat, sănătos
- creșterea nivelului de trai al locuitorilor

Grupul țintă: Populația satului, precum și grupurile de turiști care sosesc în vizită.

Rezultatele așteptate:

- un mediu mai curat cu oameni sănătoși, mulțumiți
- creșterea nivelului de trai.

Rezultatele așteptate: O rețea de apă și de canalizare care cuprinde toate gospodăriile satului va avea ca consecință creșterea nivelului de trai a localnicilor. Rezultatul va fi, în consecință, o populație locală mulțumită, formarea unei imagini mai atractive a localității, creșterea numărului de turiști.

Surse de finanțare: : POS Mediu, Axa prioritară 1 Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată

Posibili parteneri: Consiliul Județean Harghita

Perioada de implementare: 2014-2020

Sustenabilitate:

Datorită implicațiilor financiare mari, implementarea acestui proiect se va face etapizat, prin delimitarea unor zone de intervenție și prioritizarea acestora. În acest fel, se permite rezolvarea în totalitate a problemelor legate de canalizare, fără a se ajunge la imposibilitatea de a susține financiar investițiile.

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Domeniu prioritar județean: Dezvoltare urbană, dezvoltarea infrastructurii tehnice și sociale.

Prioritar la nivel european: Dezvoltarea unei infrastructuri moderne pentru creștere economică și locuri de muncă.

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 2. Modernizarea și extinderea infrastructurii Obiectiv specific nr. 2.1. Modernizarea infrastructurii utilitare

Documente necesare:

- Cerere de finanțare;

- Studiu de fezabilitate/ documentație de avizare pentru lucrări de intervenții;
- Avize;
- Certificat de urbanism/ Autorizație de construire;
- Fișa tehnică privind condițiile de protecție a mediului

Titlul proiectului 3. Modernizarea căilor de acces în cadrul fondului forestier, modernizarea infrastructurii agricole de acces către ferme

Scopul proiectului: Îmbunătățirea procesului de reformă a sectorului agricol și forestier în comuna Praid.

Obiective specifice:

- Modernizarea drumurilor agricole către ferme
- Modernizarea drumurilor forestiere
- Dezvoltarea agroturismului

Grupul țintă: Comunitatea locală

Activități principale: Modernizarea drumurilor de acces agricol și forestier

Rezultatele așteptate: Drumuri agricole și forestiere moderne. Rezultatul va fi, în consecință, o populație locală mulțumită, formarea unei imagini atractive a localității, creșterea numărului de turiști și sporirea numărului de investitori.

Surse de finanțare: PNDR, Submăsura 4.3 - Investiții pentru dezvoltarea, modernizarea sau adaptarea infrastructurii agricole și silvice

Posibili parteneri: Consiliul Județean Harghita.

Perioada de implementare: 2014-2020

Sustenabilitate:

Datorită implicațiilor financiare mari, implementarea acestui proiect se va face etapizat, prin delimitarea unor zone de intervenție și prioritizarea acestora sau prin abordarea intervențiilor în funcție de importanță agricolă sau forestieră.

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Domeniu prioritar județean:

Dezvoltare urbană, dezvoltarea infrastructurii tehnice și sociale.

Prioritar la nivel european: Dezvoltarea unei infrastructuri moderne pentru creștere economică și locuri de muncă.

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 2. Modernizarea și extinderea infrastructurii Obiectiv specific nr. 2.1. Modernizarea infrastructurii utilitare

Documente necesare:

- Cerere de finanțare;
- Studiu de fezabilitate/ documentație de avizare pentru lucrări Certificat de urbanism/ Autorizație de construire;
- Fișa tehnică privind condițiile de protecție a mediului

Titlul proiectului 4. Modernizarea arhitecturală și peisagistică a spațiilor verzi

Scopul proiectului: Dezvoltarea infrastructurii comunei prin creșterea suprafețelor verzi

Obiective specifice:

- Spațiu verde în jurul căminului cultural (1000mp)
- Spațiu verde în jurul grădiniței

Grupul țintă: Comunitatea locală

Activități principale: A1: Pregătirea spațiului, trasarea aleilor

A2: Achiziționarea și amplasarea obiectelor pentru spațiul de joacă

A3: Amenajarea spațiului verde, amplasarea băncilor și a coșurilor de gunoi

Rezultatele așteptate: - 2000 mp spații verzi

- 6 coșuri de gunoi
- 10 bănci
- 100 mp alei trasate

Surse de finanțare: Programul național de îmbunătățire a calității mediului prin realizarea de spații verzi în localități, Finanțat din Fondul de Mediu

Posibili parteneri: Școala din comuna Praid

Perioada de implementare: 2015-2018

Sustenabilitate: Întreținerea obiectivului de investiții se va face din bugetul local.

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: 4.3. Creșterea standardului de viață al locuitorilor din zonele rurale din județ prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare, educaționale, sociale, culturale, de sănătate și de agrement.

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 2. Modernizarea și extinderea infrastructurii Obiectiv specific nr.2.2. Dezvoltarea infrastructurii de agrement

Documente necesare:

- Cerere de finanțare;
- Studiu de fezabilitate/ documentație de avizare pentru lucrări de intervenții;
- Avize; Autorizație de construire;
- Fișa tehnică privind condițiile de protecție a mediului

Titlul proiectului 5. Amenajarea traseelor turistice

Scopul proiectului: Dirijarea traseelor turistice prin amplasarea indicatoarelor și panouri informative, amenajarea locurilor de odihnă

Obiective specifice:

- creșterea atractivității locurilor pentru turiști;
- protecția zonelor vulnerabile din punct de vedere al impactului antropic;
- creșterea securității vizitatorilor;

Grupul țintă: Turiști, comunitatea locală

Activități principale:

- Confecționare și montare panouri informative
- Confecționare și montare indicatoare
- Amenajare 4 locuri de odihnă

Rezultatele așteptate:

- 4 trasee tematice amenajate și prevăzute cu panouri informative
- 4 locuri de odihnă dotate cu bănci și mese din lemn

Surse de finanțare: POR – Axa Prioritară – Diversificarea economiilor locale prin dezvoltare durabilă a turismului, Programul COSME: Diversificarea ofertelor și produselor turistice ale UE - Produse turistice transnaționale sustenabile, Programul LEADER.

Posibili parteneri: ROMSILVA, organizații civile

Perioada de implementare: 2014-2018

Sustenabilitate: Cheltuielile ulterioare de funcționare vor fi suportate din bugetul local

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Prioritatea 5.1. Întărirea capacității instituționale pentru dezvoltarea turismului în județul Harghita

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectivul strategic nr.

Documente necesare:

- Cerere de finanțare;
- Studiu de fezabilitate
- Proiect tehnic
- Raport- evaluarea impactului asupra mediului

Titlul proiectului 6. Creșterea calității și numărului serviciilor sociale

Scopul proiectului:

Creșterea numărului și calității de servicii de asistență socială acordată persoanelor vârstnice

Obiective specifice:

Reabilitarea unei clădiri și amenajarea acesteia

Îmbunătățirea serviciilor pentru seniori

Grupul țintă: Comunitatea locală, angajații direcției de asistență socială

Activități principale: - Reabilitarea și adaptarea funcțională a unei clădiri existente, care, în prezent, nu este utilizată și dotarea corespunzătoare pentru a fi folosită ca și cămin de bătrâni.

Clădirea va adăposti un cămin de bătrâni de tip hotelier, cu pondere pe sectorul social și cultural, cazare și servicii, cu funcțiuni în principal de cazare, spații medicale și tratament și spații de recreere, pentru un număr de minim 30 de vârstnici.

Rezultatele așteptate:

- clădire reabilitată
- calitatea îmbunătățită a serviciilor sociale

Surse de finanțare: Programul Operațional Regional, Axa prioritară Dezvoltare a infrastructurii de sănătate și sociale

Posibili parteneri: Direcția județeană de asistență socială

Perioada de implementare: 2017-2020

Sustenabilitate: Cheltuielile ulterioare de funcționare vor fi suportate din bugetul local

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Prioritate a 4.3. Creșterea standardului de viață al locuitorilor din zonele rurale din județ prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare, educaționale, sociale, culturale, de sănătate și de agrement

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 1. Modernizarea și extinderea infrastructurii Măsura 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de agrement

Documente necesare:

Cerere de finanțare;

Studiu de fezabilitate/ documentație de avizare pentru lucrări de intervenții;

Avize;

Titlul proiectului 7. Dotarea cabinetelor și laboratoarelor școlilor

Scopul proiectului: Dotarea cabinetelor și laboratoarelor școlilor din comuna Praid în conformitate cu normele de dezvoltare durabilă privind consumul economic de energie și protejarea mediului înconjurător.

Obiective specifice:

- Dezvoltarea de competențe practice;
- Promovarea accesului egal la tehnologia informației;
- Promovarea dezvoltării durabile;

Grupul țintă: Elevi, comunitatea locală, cadre didactice

Activități principale: - Amenajarea laboratorului de biologie, chimie, fizică și informatică
- Achiziționarea echipamentelor, seturilor, calculatoarelor

Rezultatele așteptate: - un laborator de biologie, chimie, fizică și o sală de informatică modernă, dotată corespunzător
- 20 de calculatoare performante

Surse de finanțare: POR, Axa prioritară 10. Îmbunătățirea infrastructurii educaționale

Posibili parteneri: Consiliul Județean Harghita., Inspectoratul Școlar Județean Harghita.

Perioada de implementare: 2015-2018

Sustenabilitate: Cheltuielile ulterioare de funcționare vor fi suportate din bugetul local

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Regional: Prioritatea 4. Dezvoltarea infrastructurii educaționale, sociale și de sănătate, susținerea dezvoltării comunitare

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 4 Dezvoltarea serviciilor, Obiectiv specific nr. 4.2. Modernizarea și îmbunătățirea serviciilor de educație.

Documente necesare:

- Cerere de finanțare;

Titlul proiectului 8. Lărgirea serviciilor de tip after school

Scopul proiectului: Dezvoltarea serviciilor de educație de tip „after school” în comuna Praid

Obiective specifice:

- Îmbunătățirea calității actului educațional
- Creșterea gradului de mulțumire al beneficiarilor

Grupul țintă:

- copii de la grădiniță, elevii din clasele I-IV din Praid
- cadre didactice din Praid
- comunitatea locală

Activități principale:

1. Amenajarea clădirii școlii pentru program tip „after school”
2. Pregătirea spațiilor și activităților pentru program tip „after school”

Rezultatele așteptate:

- Creșterea calității serviciilor de educație
- Asigurarea unui cadru plăcut și securizat pentru copii
- Creșterea gradului de accesibilitate al familiilor care doresc alternative mai bune pentru îngrijirea și educarea copiilor.

Surse de finanțare: PNDR, M07 Servicii de bază și reînnoirea satelor

Posibili parteneri: Inspectoratul Școlar Județean Harghita.

Perioada de implementare: 2015-2016

Sustenabilitate: Întreținerea obiectivelor se va realiza din sursele proprii ale primăriei

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: La nivel județean: **Prioritatea 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de învățământ, sănătate, situații de urgență, protecție socială. Măsura 1.3.1.** Dezvoltarea infrastructurii de învățământ și a serviciilor educaționale, prin construirea, reabilitarea, amenajarea, extinderea și modernizarea acestora în mediul urban și rural.

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 4, Obiectiv specific nr.4.2. Îmbunătățirea serviciilor de educație și culturale. P 4.2.4. lărgirea serviciilor de tip after school.

Documente necesare: - Cerere de finanțare

Titlul proiectului 9. Sisteme fotovoltaice pentru producerea de energie electrică pentru iluminatul public

Scopul proiectului: Protecția mediului prin reducerea consumului de energie, utilizând surse alternative de producere a energiei.

Obiective specifice:

- Valorificarea uneia dintre resursele regenerabile de energie – energia solară pentru producerea de energie electrică;
- Creșterea independenței energetice față de importurile de resurse de energie primară prin diversificarea surselor și tehnologiilor de producere a energiei electrice: ca urmare se realizează utilizarea rațională și mai eficientă a resurselor energetice primare în alte scopuri decât acela al producerii de energie electrică;
- Protecția mediului prin utilizarea unei surse și tehnologii nepoluante de producere a energiei electrice;
- Promovarea dezvoltării durabile;

Grupul țintă: Comunitatea locală, instituții publice, agenți economici

Activități principale: - Achiziționarea și amenajarea terenului în scopul amplasării echipamentelor/ instalațiilor proiectului;

- Construcții și instalații aferente construcțiilor necesare implementării proiectului;
- Achiziția de echipamente, inclusiv a echipamentelor de monitorizare continuă;
- Racordarea la rețeaua Sistemului Electroenergetic Național în aval de punctul de delimitare.

Rezultatele așteptate: - Reducerea costurilor cu iluminatul public

- Reducerea consumului de energie

Surse de finanțare: POR, Axa prioritară: Sprijinirea creșterii eficienței energetice în clădiri publice

Posibili parteneri: Consiliul Județean Harghita.

Perioada de implementare: 2015-2018

Sustenabilitate: Cheltuielile ulterioare de funcționare vor fi suportate din bugetul local

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Regional: Prioritatea 3. Protecția mediului înconjurător, creșterea eficienței energetice, stimularea utilizării surselor

alternative de energie.

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr.5. **Asigurarea calității mediului și a condițiilor de locuire, Obiectiv specific nr. 6.2.** Eficiența energetică și surse alternative de energie.

Documente necesare:

- Cerere de finanțare;
- Studiu de fezabilitate
- Studiu potențial energetic surse alternative
- Raport- evaluare impact mediu

Titlul proiectului 11. Creșterea eficienței activității administrației publice locale

Scopul proiectului: Îmbunătățirea relației dintre administrația publică, comunitatea locală și agenții economici.

Obiective specifice:

- Îmbunătățirea metodelor de informare publică
- Gestionarea mai eficientă a serviciilor furnizate

Grupul țintă: - Comunitatea locală, agenți economici

Activități principale:

- Implementarea sistemului e-guvernare;
- Instruirea funcționarilor publice din Primăria comunei Praid;
- Informarea grupurilor țintă cu privire la proiect;
- Implementarea unui sistem GIS și realizarea bazei de date aferente acestuia;
- Implementarea unui sistem informatic de gestionare a documentelor;

Rezultatele așteptate: - Creșterea transparenței decizionale

- Reducerea birocrăției în administrația publică locală
- Reducerea timpului de prelucrare a documentelor

Surse de finanțare: Programul Operațional „Capacitatea administrativă” (POCA)

Posibili parteneri: Consiliul Județean Harghita

Perioada de implementare: 2014-2020

Sustenabilitate: Cheltuielile ulterioare de funcționare vor fi suportate din bugetul local

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Prioritatea 7.1. Îmbunătățirea procesului de politici publice în administrația publică locală

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 5. Dezvoltarea capacităților administrative, **Obiectiv specific nr. 5.3.** Creșterea eficienței activității administrației publice locale

Documente necesare: Cerere de finanțare;

Titlul proiectului 12. Crearea unui centru de informare turistică

Scopul proiectului: Crearea unui centru de informare turistică, parte a unei rețele naționale de centre de informare și promovare turistică.

Obiective specifice: - Creșterea numărului de turiști

- Crearea unei baze de date cu informații turistice în vederea promovării online a comunei ca destinație turistică

- A oferi localnicilor servicii de informare cu privire la dezvoltarea unor afaceri în domeniul turismului

- A identifica furnizori de instruire pentru calificarea în agroturism a celor ce vor să își deschidă o astfel de afacere.

Grupul țintă:

- turiști
- comunitatea locală
- agenți economici

Activități principale: A1. Organizarea și derularea achiziției publice pentru servicii de elaborare a documentației tehnice

A2: Întocmirea documentațiilor tehnice

A 3: Obținerea avizelor și autorizațiilor

A4: Depunerea Cererii de Finanțare

A 5: Contractare servicii de management al proiectului

A 6: Constituirea Echipei de implementare a proiectului și demararea proiectului

A 7: Achiziție publică de lucrări și servicii

A8: Execuția lucrărilor

A9: Vizibilitatea proiectului și diseminarea rezultatelor

A 10: Monitorizare, audit și raportare

Rezultatele așteptate: - spațiu de primire public

- birou

- grup sanitar

Surse de finanțare: POR – Axa Prioritară – Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului, Programul COSME: Diversificarea ofertelor și produselor turistice ale UE - Produse turistice transnaționale sustenabile, Programul LEADER.

Posibili parteneri: Consiliul Județean Harghita

Perioada de implementare: 2016-2020

Sustenabilitate: Întreținerea obiectivului de investiții se va face din bugetul local în colaborare cu agenții economici din domeniul turismului

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Prioritatea 5.1. Întărirea capacității instituționale pentru dezvoltarea turismului în județul Mureș

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr.

Documente necesare: - Cerere de finanțare
- Studiu de fezabilitate
- Proiect tehnic

Titlul proiectului 13. Extinderea serviciilor medicale de specialitate

Scopul proiectului: Extinderea și diversificarea serviciilor care pot fi oferite la nivelul medicinei de familie și de specialitate

Obiective specifice: - Îmbunătățirea stării de sănătate a populației

Creșterea calității vieții

Asigurarea unor servicii de sănătate de calitate

Grupul țintă: - comunitatea locală

- locuitorii din satele vecine

Activități principale:

- Organizarea echipei de management și de implementare a proiectului
- Obținerea avizelor favorabile privind oportunitatea și necesitatea investiției din partea Direcției de Sănătatea Publică Harghita
- Obținerea avizelor solicitate
- Achiziția proiectului tehnic, realizarea acestuia
- Dotarea noilor compartimente

Rezultatele așteptate: - 2 cabinete de specialitate

- un laborator de analize medicale

Surse de finanțare: Programul Operațional Regional, Axa prioritară Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale , Programul CE —Sănătate 2014”

Posibili parteneri: Ministerul Sănătății

Perioada de implementare: 2015-2017

Sustenabilitate: Din bugetul local

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Prioritatea 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de învățământ, sănătate, situații de urgență, protecție socială , Strategia Națională de Sănătate 2014-2020

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr.

Documente necesare: - Cerere de finanțare

- Studiu de fezabilitate

- Proiect tehnic

Titlul proiectului 14. Extinderea serviciilor medicale – laborator de analiză medicală

Scopul proiectului: Extinderea și diversificarea serviciilor medicale prin înființarea unui laborator de analize medicale

Obiective specifice: - Îmbunătățirea stării de sănătate a populației

- Creșterea calității vieții
- Asigurarea unor servicii de sănătate de calitate

Grupul țintă: - comunitatea locală

- locuitorii din satele vecine

Activități principale:

- Organizarea echipei de management și de implementare a proiectului
- Obținerea avizelor favorabile privind oportunitatea și necesitatea investiției din partea Direcției de Sănătatea Publică Harghita.
- Obținerea avizelor solicitate
- Achiziția proiectului tehnic, realizarea acestuia
- Dotarea dispensarelor

Rezultatele așteptate: - 1 laborator de analize medicale

Surse de finanțare: Programul Operațional Regional, Axa prioritară Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale, Programul CE —Sănătate 2014”, PNDR 2014-2020

Posibili parteneri: Ministerul Sănătății

Perioada de implementare: 2015-2017

Sustenabilitate: Din bugetul local

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Prioritatea 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de învățământ, sănătate, situații de urgență, protecție socială, Strategia Națională de Sănătate 2014-2020

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr.

Documente necesare: - Cerere de finanțare

- Studiu de fezabilitate
- Proiect tehnic

Titlul proiectului 15. Îmbunătățirea dotării dispensarului medical

Scopul proiectului: Creșterea calității serviciilor medicale

Obiective specifice: - îmbunătățirea stării de sănătate a populației

- creșterea calității vieții
- asigurarea unor servicii de sănătate de calitate

Grupul țintă: - comunitatea locală

- locuitorii din comunele apropiate

Activități principale: - identificarea nevoilor

- achiziționarea aparaturii, echipamentelor medicale

Rezultatele așteptate: - aparate și echipamente în dispensarul comunei

Surse de finanțare: Programul Operațional Regional, Axa prioritară Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale, Programul CE —Sănătate 2014”, PNDR 2014-2020

Posibili parteneri: Ministerul Sănătății

Perioada de implementare: 2015-2017

Sustenabilitate: Din bugetul local

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Prioritatea 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de învățământ, sănătate, situații de urgență, protecție socială, Strategia Națională de Sănătate 2014-2020

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 4, M 4.3. Modernizarea serviciilor sociale, M 4.1. Modernizarea și dezvoltarea serviciilor de sănătate

Documente necesare: - Cerere de finanțare

Titlul proiectului 16. Program local de promovare a sănătății

Scopul proiectului: Evaluarea riscurilor și supravegherea activă a populației prin servicii de prevenție primară

Obiective specifice: - îmbunătățirea stării de sănătate a populației
- creșterea calității vieții

Grupul țintă:

- turiști
- comunitatea locală
- agenții economici

Activități principale:

Rezultatele așteptate: - depistarea în faze incipiente de boală și intervenții de screening populațional organizat (prevenție secundară);
- îmbunătățirea stării de sănătate a populației

Surse de finanțare: Programul CE „Sănătate 2014”

Posibili parteneri: Minsiterul Sănătății

Perioada de implementare: 2015-2017

Sustenabilitate: Din bugetul local

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Prioritatea 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de învățământ, sănătate, situații de urgență, protecție socială, Strategia Națională de Sănătate 2014-2020

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 4, Obiectiv specific 4.3. Modernizarea serviciilor sociale, Obiectiv specific nr. 4.1. Modernizarea și dezvoltarea serviciilor de sănătate

Documente necesare: - Cerere de finanțare

Titlul proiectului 17. Participarea grupurilor vulnerabile în economia socială

Scopul proiectului: - creșterea capacității comunității locale pentru dezvoltare durabilă și inclusivă

- reducerea sărăciei

Obiective specifice: - dezvoltarea și promovarea unor activități generatoare de venit la nivel de comunitate locală, activități care ajută membrii grupurilor vulnerabile să se integreze sau să se reintegreze pe piața muncii și care contribuie la bunăstarea comunității;

- pregătirea antreprenorială în domeniul economiei sociale pentru membrii grupurilor vulnerabile și ai organizațiilor care susțin interesele acestora.
- Înființarea unei microîntreprinderi într-un domeniu specific localității (de ex. producția țiglei) pentru romi

Grupul țintă: - comunitatea locală de etnie romă

Activități principale: - înființarea întreprinderii sociale

- măsurarea performanței
- creștere, adaptare, evoluție

Rezultatele așteptate: - oferirea unui loc de muncă pentru 30 de romi (min. 10 persoane femei)

- producerea de bunuri și servicii pentru comunitatea locală

Surse de finanțare: Programul Operațional Regional, Axa prioritară Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale, OT9- promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei, POSDRU, Axa Prioritară 6 Promovarea incluziunii sociale, DMI 6.1 Dezvoltarea economiei sociale., PNDR - LEADER

Posibili parteneri: - Agenția Națională pentru Romi

Perioada de implementare: 2016-2020

Sustenabilitate: Întreținerea se va realiza din bugetul local în colaborare cu agenții economici

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Strategia Europa 2020:

Creștere favorabilă incluziunii: promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială.

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr.

Documente necesare: - Cerere de finanțare (plan de afacere)

- Studiu de fezabilitate, proiect tehnic

Titlul proiectului 18. Organizarea schimbului de experiență cu autoritățile locale din România și din alte localități din Uniunea Europeană

Scopul proiectului: Scopul proiectului este de a facilita schimbul de experiență dintre factorii de decizie și politici, reprezentanți ai autorităților locale, ONG-uri și experți relevanți din România și din alte țări ale Uniunii Europene.

Obiective specifice: - creșterea capacității administrative a autorităților publice locale;

- organizarea și realizarea schimbului de experiență și a vizitelor de studiu a factorilor de decizie, administrațiilor publice locale;
- crearea legăturilor de colaborare bilaterală sau multilaterală între factorii de decizie și administrația locală ale participanților;

Grupul țintă: - 15 reprezentanți ai administrației locale
- 10 reprezentanți ai ONG-urilor

Activități principale: 1. Organizarea unei sesiuni de informare
2. Elaborarea proiectului
3. Derularea schimburilor de experiență (2 din țară, 2 în străinătate)
4. Derularea conferinței internaționale
5. Raport de activitate

Rezultatele așteptate: - 4 schimburi de experiență

- O conferință internațională
- Facilitarea transferului experiențelor acumulate
- Consolidarea parteneriatului dintre societatea civilă, factorii de decizie și administrația locală în scopul identificării problemelor și soluțiilor

Surse de finanțare: Programul Operațional „Dezvoltarea capacității administrative” (POCA), Fonduri SEE: Programului RO18 - Întărirea capacității și cooperare instituțională între instituțiile publice, autoritățile locale și regionale române și norvegiene, Programul „Europa pentru cetățeni 2014-2020”

Posibili parteneri: Localitățile înfrățite

Perioada de implementare: 2014-2020

Sustenabilitate: Din bugetul local

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Prioritatea 7.1. Îmbunătățirea

procesului de politici publice în administrația publică locală

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 5, Dezvoltarea capacităților administrative, Obiectiv specific nr. 5.1. Dezvoltarea resursei umane

Documente necesare: - Cerere de finanțare

Titlul proiectului 19. Implementarea sistemului de management al calității la nivelul primăriei comunei Praid

Scopul proiectului: Îmbunătățirea furnizării serviciilor publice la nivelul comunei Praid și introducerea sistemului de management al calității

Obiective specifice:

- simplificarea proceselor de management și de execuție;
- monitorizarea și reducerea timpului de furnizare a serviciilor cu o reducere corespunzătoare a costurilor;
- creșterea eficienței și calității serviciilor publice;
- crearea unui sistem de pregătire continuă a funcționarilor publici și a conducătorilor instituțiilor publice;
- îmbunătățirea procesului de coordonare și comunicare;

Grupul țintă:

- angajați ai administrației locale
- comunitatea locală
- agenții economici

Activități principale:

1. Elaborarea proiectului
2. Promovarea proiectului;
3. Evaluarea inițială a sistemului actual de furnizare a serviciilor publice;
4. Implementarea Sistemului de Management al Calității în administrația publică locală din Praid – Certificare ISO 9001:2008;
5. Reorganizarea instituțională a primăriei comunei Praid conform standardului ISO 9001:2008;
6. Evaluare, audit și raportare.

Rezultatele așteptate: - un sistem de management al calității elaborat, adoptat, implementat și certificat la nivelul primăriei comunei Praid sistem care vizează pe termen lung, îmbunătățirea continuă a rezultatelor prin concentrare asupra cetățenilor și cerințelor a tuturor celorlalte grupuri interesate

- 100% din grupul țintă – 20 de persoane își vor îmbunătăți cu minim 50% cunoștințele și abilitățile în domenii majore legate de eficientizarea serviciilor publice și buna guvernare (politici publice, planificare strategică, managementul resurselor umane, management financiar, achiziții publice, dezvoltare de parteneriate)

- 100% din grupul țintă – 20 de persoane – ca urmare a instituirii, prin Sistemul de Management al Calității, a unui cadru clar de desfășurare a atribuțiilor, vor deveni mai responsabili și mai implicați la locul de muncă, mai motivați pentru calitate în activitatea desfășurată;
- 8% din grupul țintă – 2 persoane – vor beneficia de condiții îmbunătățite de muncă în urma achiziționării de mobilier și echipamente informatice.

Alte rezultate:

- Un raport de evaluare a performanței serviciilor publice (Evaluarea inițială a sistemului actual de furnizare a serviciilor publice);
- O aplicație informatică pentru managementul integrat al documentelor, care va permite un management al documentelor mai eficient, mai rapid și mai sigur și o eficientizare a distribuirii informației;
- Obiecte de inventar achiziționate: 2 calculatoare desktop, 2 calculatoare laptop, 2 imprimante, un copiator, 2 birouri, 2 corpuri bibliotecă;
- Minim 10 apariții în mass media;
- Diminuarea cu 10% (la finalul proiectului) a duratei de livrare a serviciilor publice – ca urmare a tuturor activităților proiectului.

Surse de finanțare: Programul Operațional „Capacitatea administrativă” (POCA)

Posibili parteneri: Consiliul Județean Harghita.

Perioada de implementare: 2015-2018

Sustenabilitate: Întreținerea obiectivului de investiții se va face din bugetul local

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Prioritatea 7.1.
Îmbunătățirea procesului de politici publice în administrația publică locală

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 5, Dezvoltarea capacităților administrative, Obiectiv specific nr. 5.2. Dezvoltarea serviciilor de e-administrație

Documente necesare: - Cerere de finanțare

Titlul proiectului 20. Educație pentru viață și responsabilizare socială

Scopul proiectului: Dezvoltarea de mecanisme și instrumente pentru asigurarea elevilor din școala comunei Praid a unei educații de tip nonformal și dezvoltarea unor competențe cheie de cetățenie activă.

Obiective specifice: - responsabilizare socială, implicarea tinerilor în viața comunității locale
- creșterea calității vieții
- îmbunătățirea stării de sănătate a comunității locale

Grupul țintă: - elevi
- profesori
- comunitatea locală

Activități principale:

- Elaborarea ofertei educaționale de educație pentru viața de familie;
- Elaborarea și implementarea de standarde în educația nonformală și informală realizată prin intermediul abordării “educație între egali”;
- Derularea în școala comunei Praid a 15 sesiuni de informare cu privire la menținerea sănătății prin practicarea și exersarea comportamentului responsabil și de implicare a acestora în viața comunității, prin ore de educație pentru viața de familie pentru elevi;
- Campanie de vară pentru acești elevi în tabere școlare, unde se realizează și informarea elevilor cu privire la normele de bază în menținerea sănătății;
- Întâlniri cu autoritățile locale (ISJ, DJT, ASP, AJOFM, IJP etc), dar și cu alți actori cheie (părinți, ONG-uri)
- Activități de comunicare, mass-media și PR: conferințe de presă, website, campanie PR, campanie online;
- Evaluarea impactului proiectului: studiu cantitativ, studiu calitativ.

Rezultatele așteptate: - creșterea responsabilizării sociale în rândul elevilor
- îmbunătățirea stării de sănătate a populației

Surse de finanțare: Programul „Europa pentru cetățeni 2014-2020”

Posibili parteneri: Ministerul Sănătății, ISJ Harghita.

Perioada de implementare: 2015-2017

Sustenabilitate: Din bugetul local

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Prioritatea 1.3. Dezvoltarea

infrastructurii de învățământ, sănătate, situații de urgență, protecție socială.

Strategia Națională de Sănătate 2014-2020.

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 4, Obiectiv specific nr. 4.1. Modernizarea și dezvoltarea serviciilor de sănătate.

Documente necesare: - Cerere de finanțare
- Studiu de fezabilitate
- Proiect tehnic

Titlul proiectului 21. Înființarea unei asociații de dezvoltare intercomunitară pentru implementarea unor proiecte comune de dezvoltare a infrastructurii și utilităților cu localitățile învecinate

Scopul proiectului: Dezvoltarea unui sistem de infrastructuri care să asigure dezvoltarea întreprinderilor, atragerea investițiilor, transferul de tehnologie, dezvoltarea rurală

Obiective specifice: - Consolidarea rolurilor unităților administrativ-teritoriale

- Gestionarea responsabilă a resurselor naturale și protecția mediului
- Echilibrarea și creșterea ritmului dezvoltării economice
- Îmbunătățirea condițiilor de viață

Grupul țintă: - Localitățile din apropierea comunei Praid
- Locuitorii comunei Praid

Activități principale: - Înființare Asociație

- Elaborare proiect pentru dezvoltarea infrastructurii de transport
- Elaborare proiect pentru dezvoltarea durabilă a turismului
- Elaborare proiect pentru dezvoltarea structurii educaționale
- Elaborare proiect pentru dezvoltarea infrastructurii serviciilor sociale
- Elaborare proiect pentru dezvoltarea serviciilor publice (iluminat, gaze, deșeuri)

Rezultatele așteptate: - Îmbunătățirea sistemului de transport la nivel zonal
- Utilități, parcuri aranjate pe aceste rute
- Implementarea unor programe care să permită accesul la servicii de sănătate, educație la toate nivelurile

Surse de finanțare: Programul Operațional Regional, DMI 1.1. Poli de dezvoltare urbană (ADI)

Posibili parteneri: Administrațiile locale ale localităților învecinate, Consiliile județene (Covasna, Mureș, Sibiu)

Perioada de implementare: 2016-2020

Sustenabilitate: Întreținerea obiectivelor se va realiza din sursele proprii ale primăriilor

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Domeniu prioritar județean: Dezvoltare urbană, dezvoltarea infrastructurii tehnice și sociale

Prioritar la nivel european: Dezvoltarea unei infrastructuri moderne pentru creștere economică și locuri de muncă

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 5. Dezvoltarea capacităților administrative, Obiectiv specific nr. 5.3. Creșterea eficienței activității administrației publice locale

Documente necesare: - Cerere de finanțare

Titlul proiectului 22. Promovarea importanței școlarizării în rândul populației care reprezintă risc de abandon școlar

Scopul proiectului: Creșterea frecvenței școlare și reducerea abandonului școlar

Obiective specifice: - Identificarea copiilor cu risc de abandon

- Parteneriate între școală și comunitate pentru reducerea abandonului școlar
- Crearea unui mediu inclusiv pentru copii cu risc de abandon școlar

Grupul țintă:

- Copiii cu risc ridicat de abandon școlar
- Familiile copiilor cu risc ridicat de abandon școlar
- Personalul didactic din școli
- Reprezentanți ai comunității

Activități principale:

- Evaluarea nevoilor de informare, formare și consiliere ale reprezentanților comunităților selectate (profesori, director de școală, părinți și reprezentanți ai comunității);
- Formarea personalului școlar în toate dimensiunile proiectului pentru a putea oferi servicii adaptate de informare, facilitare, formare și consiliere părinților și altor membri ai comunității;
- Promovarea activităților comune în cadrul planului de acțiune al școlii, în funcție de problemele și de provocările identificate
- Organizarea de cursuri de educație parentală în comunitățile selectate cu scopul de a îmbunătăți comunicarea dintre părinte și copil;
- Discuții cu liderii romi, în încercarea de a schimba percepția părinților față de educație;
- Conectarea familiilor copiilor cu risc de abandon școlar la resursele disponibile în comunitate;

Rezultatele așteptate: - Creșterea frecvenței școlare și reducerea riscului de abandon școlar în cazul copiilor ce provin din medii defavorizate din punct de vedere socio-economic cu 40%

- Asigurarea abilităților primare copiilor ce provin dintr-un mediu defavorizat din punct de vedere socio-economic 100%
- Dezvoltarea abilităților profesorilor și dobândirea de către aceștia a unor competențe didactice inovatoare
- Transformarea școlilor într-un mediu prietenos prin implicarea activă a tuturor actorilor: personal didactic, elevi, părinți și alți membri ai comunității

Surse de finanțare: Programul Operațional Regional, Axa prioritară Îmbunătățirea infrastructurii educaționale, OT10- Investiții în educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții.

Posibili parteneri: Consiliul Județean Harghita

Perioada de implementare: 2015-2018

Sustenabilitate: Întreținerea obiectivelor se va realiza din sursele proprii ale primăriei

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Prioritatea 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de învățământ, sănătate, situații de urgență, protecție socială

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 4. Dezvoltarea serviciilor sociale, Obiectiv specific nr. 4.2. Modernizarea serviciilor de educație

Documente necesare: - Cerere de finanțare

Titlul proiectului 23. Inițierea unor campanii de educare a copiilor și tinerilor în privința protecției mediului

Scopul proiectului: Încurajarea tinerilor de a se implica în proiecte și activități ecologice de protecția mediului

Obiective specifice: - Creșterea nivelului de informare privind schimbările climatice și soluțiile de reducere a acestora prin acțiuni educative

- Conștientizarea efectelor schimbărilor globale ale climei și sensibilizarea populației prin activități ce tratează probleme de mediu, desfășurate de elevi pe plan local
- Promovarea educației ecologice din perspectiva schimbărilor climatice în domeniul energiei

Grupul țintă:

- elevi din școala comunei Praid
- cadre diactice
- comunitatea locală

Activități principale:- elaborarea proiectelor activităților ecologice: Mai puține deșeuri în comună noastră!

- Apa înseamnă viață!
- Natura – concurs de creație artistică

Rezultatele așteptate: - Creșterea gradului de informare la toți elevii din școală

- Educarea și conștientizarea elevilor și a populației adulte din comună;
- Afișe, bannere construite de elevi;
- Revista ecologică a școlii;

Surse de finanțare: Programul COSME: Diversificarea ofertelor si produselor turistice ale UE - Produse turistice transnationale sustenabile, AFM, POS Mediu, EEA&Norway Grants

Posibili parteneri: Școlile din comuna Praid

Perioada de implementare: 2015-2016

Sustenabilitate: Întreținerea obiectivelor se va realiza din sursele proprii ale primăriei.

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: La nivel județean:

Prioritatea nr. 3. Protecția mediului înconjurător, eficiență energetică, utilizarea surselor alternative de energie

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv strategic nr. 2, Obiectiv specific nr. 6.3 Îmbunătățirea aspectului comunei, P 6.3.3. Inițierea unor campanii de educare a copiilor și tinerilor în privința protecției mediului

Documente necesare: - Cerere de finanțare

Titlul proiectului 24. Construirea unor spații de joacă pentru copii

Scopul proiectului: Amenajarea unui loc pentru petrecerea timpului liber pentru copii

Obiective specifice: - creșterea calității vieții

- îmbunătățirea aspectului localității

Grupul țintă: - copii din comuna Praid

- comunitatea locală

- turiști

Activități principale:- 1. Organizarea de șantier

2. Executarea lucrărilor (locuri de joacă, sistem de iluminat, sistem de irigații)

3. Amenajare suprafață plantată

Rezultatele așteptate: - Suprafață plantată de 1000 mp

- Spațiu de joacă amenajat 1400 mp

- Sistem de iluminat ambiental și decorativ legat la rețeaua publică existentă

- Sistem de irigații de la rețeaua existentă

Surse de finanțare: Programul național de îmbunătățire a calității mediului prin realizarea de spații verzi în localități, Finanțat din Fondul de Mediu, Programul LEADER

Posibili parteneri: Agenți economici

Perioada de implementare: 2015-2016

Sustenabilitate: Întreținerea obiectivelor se va realiza din sursele proprii ale primăriei

Coerența cu politicile europene, naționale, regionale, județene: Prioritatea 4. Dezvoltarea infrastructurii educaționale, sociale și de sănătate, susținerea dezvoltării comunitare

Încadrarea în cadrul strategiei de dezvoltare locală: Obiectiv specific nr. 2.2. Dezvoltarea infrastructurii de agrement, P 2.3.1. Amenajare cparcuri, spații verzi

Documente necesare: - Cerere de finanțare

Monitorizare și evaluare

Un comitet de monitorizare va fi creat pentru supravegherea implementării, monitorizării și evaluării strategiei. Comitetul de monitorizare va fi prezidat de Primarul comunei Praid și asistat de un secretariat permanent, responsabil de pregătirea documentelor pentru discuții în cadrul comitetului și pentru redactarea agendei și minuterelor reuniunilor acestuia.

Comitetul de monitorizare va reflecta principiul parteneriatului, incluzând reprezentanți ai Primăriei comunei Praid și ai serviciilor publice, parteneri sociali, agenți economici și organizații neguvernamentale care pot avea o contribuție eficientă la implementarea strategiei.

Comitetul de monitorizare va fi creat nu mai târziu de 3 luni de la aprobarea strategiei de către Consiliul local al comunei Praid. Comitetul de monitorizare se va întruni de cel puțin două ori pe an.

Două evaluări intermediare vor fi realizate de evaluatori independenți, contractați de Primăria comunei Praid, în anii 2017 și 2020 pentru a verifica relevanța, eficiența, eficacitatea, utilitatea și sustenabilitatea strategiei și a oferi recomandări pentru îmbunătățirea acesteia și lecții pentru viitoarele intervenții de acest gen.

6. Analiza efectelor sociale, economice și cele asupra mediului

Efecte sociale

Obiectivele și domeniile de intervenție menționate în strategia de dezvoltare nu pot acoperi toate domeniile de dezvoltare în comună. Strategia elaborată este un concept integrat de dezvoltare, care se bazează pe priorități. În cazul în care intervenția se realizează numai în anumite puncte (sectoare, instituții) și lipsa de balanță (atingerea anumitor scopuri în dauna altora) se menține pentru o perioadă mai îndelungată în activitatea de dezvoltare, atunci principiile de bază ale planificării (sustenabilitate, egalitatea de șanse, parteneriat) dispar și nici scopurile de bază nu vor fi atinse.

Întărirea societății civile locale, extinderea relațiilor intercomunitare fac posibilă ca societatea civilă să-și asume multe responsabilități din sfera protecției sociale, a combaterii șomajului, a îmbunătățirii nivelului de trai, a întăririi spiritului de apartenență. De-asemena „civili” – dacă devin parte a procesului – pot să contribuie la procesul de planificare și la procesul de implementare, întărind influența lor socială. Astfel, sfera civică contribuie la atingerea scopurilor.

Ca un rezultat al dezvoltării sănătății, educației și a protecției sociale se arată o societate reînnoită, mai sănătoasă, capabilă să se adapteze la cerințele pieței forței de muncă, care este capabilă să se ocupe cu conflictele provenite din situația actuală stagnantă și din schimbările economice. În timp ce educația publică mereu schimbătoare devine instrumentul și scena integrării – coeziunii – sociale, cursurile de formare profesională, sistemul de formare adaptat la cerințele pieței forței de muncă devine un actor important în dezvoltarea dinamică a economiei locale, în creșterea salariilor, în „păstrarea” tinerilor – deci, în oprirea proceselor demografice dezavantajoase.

Extinderea serviciilor culturale eficiente stimulează crearea unui mod de viață „sănătos”, iar instituțiile – cu activitățile lor culturale, tradiționale – întăresc gândirea comună, și sentimentul de apartenență la comunitate. Produsele materiale și intelectuale tradiționale, caracteristice numai acestei zone, întăresc identitatea locuitorilor comunei Praid prin conservarea tradițiilor și a patrimoniului cultural. Totodată, aceste produse contribuie la crearea imaginii bine definite și unice a microregiunii pentru actorii externi (investitori, turiști).

Efecte economice

Dezvoltarea comunei Praid este influențată în mare măsură de producția ei economică, competitivitatea ei, deschiderea ei față de inovare, de noutăți, capacitatea de a se adapta la mediul schimbător. În scopul atingerii obiectivelor definite în strategie, mai multe procese trebuie să se întâmple simultan și cu succes. Dacă una dintre aceste procese eșuează, atingerii scopului de bază ajunge sub semnul întrebării.

Competitivitatea actorilor economici locali este slabă, avantajele lor comparative apar în cheltuielile scăzute legate de salarii. Cheia dezvoltării comunei Praid constă în intensificarea economiei, în dezvoltarea serviciilor legate de dezvoltarea întreprinderilor și în exploatarea posibilităților turistice. Actorii economici ai comunei trebuie să devină capabili de a se folosi de aceste posibilități.

În structura economică a comunei, un rol definitiv în crearea valorilor au acele sectoare care nu reprezintă domenii majore nici în economia globală, nici în structura națională. În aceste arii de activitate competiția națională și internațională este foarte puternică, piețele naționale și străine sunt pline de produse comune comerciale, dinamismul extinderii acestor piețe este slabă. Dacă structura ei nu se schimbă, economia comunei este condamnată la o creștere de nivel scăzut, la nivel scăzut de profit, la rată scăzută a investițiilor, la decalaj tehnologic. Condiția de bază a schimbării structurale este crearea mediului economic inovator.

Unul dintre punctele slabe ale economiei locale este șomajul. Nivelul scăzut al utilizării forței de muncă și rata populației inactive este destul de mare. Aceste date înseamnă că veniturile familiilor sunt scăzute, astfel nivelul de consum al populației este la fel scăzut. Cererea pentru produsele și serviciile locale este de asemenea mică, și limitează într-o mare măsură posibilitățile de dezvoltare ale producătorilor și prestatorilor locali. În cazul lipsei de creștere a utilizării forței de muncă, efectele pozitive ale dezvoltării economiei nu se regăsesc la nivelul populației și astfel inegalitățile sociale pot deveni și mai accentuate.

Succesul economic al comunei se poate atinge numai în urma întăririi parteneriatului, a cooperării mai strânse între actorii locali. Succesele individuale devin sustenabile pe termen lung numai în condiția în care ele sunt integrate într-o dezvoltare mai generală și cu eficiență mai extinsă.

Succesul schimbării economice depinde de sustenabilitatea ei pe termen lung, de evitarea conflictelor interne, de pregătirea actorilor la schimbările ciclice ale pieței. Succesul poate fi atins numai în cazul în care prețul lui poate fi plătit din punct de vedere social și al mediului.

Extinderea nivelului de utilizare a forței de muncă - după experiențele naționale și internaționale - se așteaptă din sfera întreprinderilor mici și mijlocii. Fără întărirea sectorului IMM nici dezvoltarea economică a regiunii, nici efectele extinse pe întregul teritoriu al regiunii nu se va realiza. În cadrul IMM-urilor un rol important au întreprinderile care produc valoare adăugată și care se ocupă cu activități tradiționale, deoarece aceste întreprinderi au cele mai mari perspective. Luarea în considerare a criteriilor ecologice în procesul de schimbare (și de stimulare) a structurii economice asigură sustenabilitatea creșterii economice bazată pe schimbare de structură.

Economia comunei s-a dezvoltat într-o direcție greșită în ultimele decenii: nivelul prelucrării bunurilor produse în comună nu s-a crescut, valoarea adăugată s-a limitat. Dacă acest proces poate

fi oprit, valoarea produsă în comună se va crește, perspectivele întreprinderilor și situația populației locale se vor îmbunătăți.

Receptivitatea IMM-urilor din comună pentru inovare și noutăți este limitată. Majoritatea inovațiilor care apar pe piețele internaționale și ar putea fi aplicate nici nu ajung la întreprinzători, cunoștințele conducătorilor și ale managementului în cele mai multe cazuri sunt insuficiente pentru introducerea noutăților. Prin crearea condițiilor de bază și prin creșterea nivelului de cunoaștere al întreprinzătorilor se extinde cercul acelor care se adaptează în mod flexibil la condițiile schimbătoare ale pieței, care pătrund pe piețele externe și devin angajatori stabili.

În comună numărul întreprinderilor nou înființate nu este scăzut, dar pentru ei nu este asigurat un cadru incubator. Astfel, multe idei promițătoare nu pot fi realizate, și mai multe firme cu perspectivă sunt condamnate la nereușită. Prin lărgirea cadrelor incubatoare, mai multe firme nou înființate pot să se consolideze pe piață, pot să devină elementul stabil al economiei.

Instrumentul – astăzi numai marginal folosit – al sustenabilității și al obținerii unui avantaj competitiv este utilizarea timpurie a tehnologiilor care ocrotesc mediul. Prin introducerea acestora – pe lângă creșterea temporară a nivelului de costuri – se poate atinge o îmbunătățire durabilă a competitivității, și în același timp se poate micșora și gradul de poluare mediului, îmbunătățind calitatea vieții populației.

Utilizarea informaticii în sfera întreprinzătorilor este redusă. Extinderea cadrelor infrastructurale ale tehnologiilor informaționale, răspândirea utilizării lor reduc dezavantajele, și fac posibilă apariția unor noi sectoare (bazate pe TIC) și pot îmbunătăți competitivitatea întreprinzătorilor prin crearea condițiilor de adaptare flexibilă la piață.

Efecte asupra mediului

Efectuarea unui studiu de impact asupra mediului poate fi posibil numai după elaborarea programelor operative pe de o parte, iar pe de altă parte după crearea și funcționarea unui sistem corespunzător de informare și monitoring. Bazându-se pe cercetările empirice existente pot fi menționate deja în strategie relațiile de cauză-efect dovedite în practică care fac referire la schimbările cele mai importante ale mediului și la conflictele potențiale care apar în cursul realizării.

Din perspectiva menținerii stabilității sensibile a ecosistemei și a creării unui sistem optim de economie, mediu și societate bazate pe principiul sustenabilității, obiectivul de a moderniza societatea care trăiește în armonie cu mediul este real. Acesta poate fi realizat prin colaborarea administrației publice locale, a întreprinzătorilor și a organizațiilor civile din comună.

Colaborarea realizată în domeniul protecției mediului și a naturii, precum și dezvoltarea relațiilor economice cu luarea în vedere a influențelor asupra mediului contribuie la menținerea diversității biologice a regiunii, la îmbunătățirea condițiilor de viață a celor care trăiesc în regiune și creează condițiile dezvoltării sustenabile.

Prin colaborarea întreprinzătorilor și a actorilor civili, precum și a actorilor de dezvoltare regională devine posibilă utilizarea și cunoașterea resurselor naturale ale regiunii. Comuna Praid va deveni un loc atrăgător pentru întreprinzători dacă sunt asigurate condiții bune de viață și un mediu plăcut pentru cei care trăiesc și lucrează în comună.

Prin dezvoltarea producției alimentelor conform cerințelor UE va deveni posibil producerea unor produse sănătoase, vor reapărea acele cicluri de producție verzi.

Folosirea moderată a chimicalelor reduce probabilitatea ajungerii unor insecticide și pesticide în alimente. Prin transformarea suprafețelor agricole cultivate va deveni posibil menținerea calității și cantității solului, precum și depozitarea pentru utilizarea ulterioară.

Majoritatea produselor secundare agricole constituie o astfel de bază pe care pe termen lung se poate sprijini reducerea sau eliminarea utilizării carburanților fosile. Sursele de energie regenerabile sunt identificate prioritar în diferite planuri, iar actorii regionali pot utiliza acestea în vederea creșterii veniturilor.

Prin construirea întregii rețele de apă potabilă și canalizare, precum și prin tratarea ecologică a apelor uzate, se rezolvă cea mai mare problemă: poluarea mediului prin serviciile publice comunale. Prin tratarea corespunzătoare a apelor uzate provenite din agricultură și industria alimentelor se poate preveni poluarea apelor de suprafață și a solului. Astfel va fi eliminată mirosul neplăcut din apropierea localității, care pe de o parte este rezultatul eutrofizației și a procesului de formare a bălților, iar pe de altă parte este cauzată de mirosul apelor uzate infiltrate. Prin epurarea controlată se va înceta efectul poluant asupra apelor subterane, iar apa uzată epurată și nămolul inert pot fi folosite pentru irigație sau alt uz agricol. Toate aceste dezvoltări servesc și protecția valorilor naturale și a ariilor protejate și pot crea echilibrul natural al acestor zone.

În planificarea etapelor de dezvoltare economică, infrastructurală, și de resurse umane protecția mediului și economia mediului au un rol primordial. Întărirea competitivității întreprinderilor contribuie la activitățile de mediu ale întreprinderilor și motivează introducerea strategiilor proprii de protecția mediului. Efectele activităților poluante pot fi reduse prin intervenții tehnologice și tehnice moderne. La transformarea economiei comunei Praid sprijinirea extinderii tehnologiilor verzi contribuie prin posibilitatea dezvoltării durabile și îmbunătățirea calității vieții a populației. Dezvoltarea infrastructurii verzi care promovează activitățile economice contribuie la creșterea

șansei de adaptare iar reabilitarea zonelor industriale poluate contribuie la îmbunătățirea imaginii comunei și la rezolvarea unor probleme de mediu.

În vederea creării unor relații de colaborare cu populația comunei se realizează o viziune nouă, o cultură de mediu, creându-se astfel condițiile unui mediu de viață sănătos, precum și condițiile dezvoltării sustenabile. Asigurarea publicității informațiilor reale face posibil ca societatea locală cu o mentalitate de mediu sănătoasă să se implice în luarea deciziilor, respectiv să aibă o influență în procesul de luare a deciziilor. Pe parcursul acestui proces interesele contrare și opiniile care stau la baza acestora se pot ciocni, astfel numai prin controlul publicului poate fi implementată o strategie de mediu.

Formarea conștiinței de mediu într-un mod mai extins și mai deplin se realizează prin două metode: pe de o parte prin elaborarea programelor de educație de mediu, care stimulează organizațiile civile și locuitorii comunei pentru protejarea mediului, pe de altă parte prin informarea permanentă a locuitorilor.

7. Analiza chestionarului privind gradul de mulțumire a comunității locale

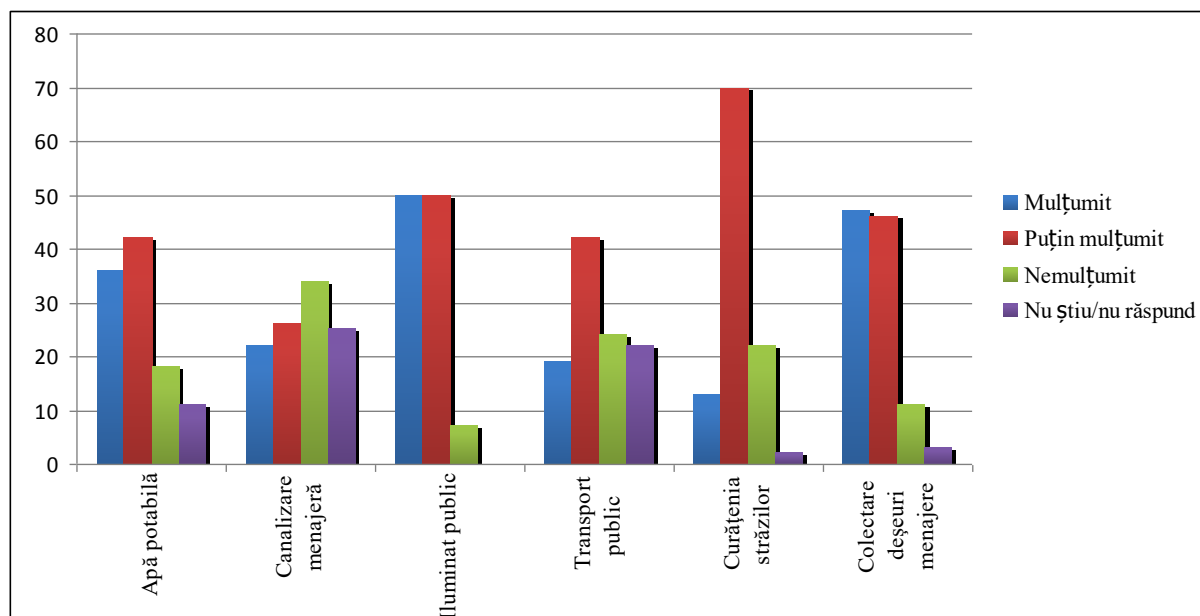
Pentru identificarea mai ușoară și mai exactă a punctelor slabe și a punctelor tari s-a aplicat un chestionar pentru populație (vezi Anexa nr. 2), chestionar care viza colectarea datelor privind gradul de mulțumire a locuitorilor vis-a-vis de servicii, de condiții de locuire, de nivelul de trai. Locuitorii au avut posibilitatea să enumere punctele tari și punctele slabe ale localității și să propună idei de dezvoltare pentru următorii 5 ani. Acest chestionar a fost distribuit în rândul comunității locale din comuna Praid. S-au distribuit 140 de chestionare, ținând cont de reprezentativitate și de etnie, din care au fost completate 107 de chestionare.

În prima parte a chestionarului s-a analizat gradul de mulțumire al locuitorilor vis-a-vis de calitatea următoarelor servicii:

- Apă potabilă
- Canalizare menajeră
- Iluminat public
- Transport public
- Curățenia străzilor
- Colectarea deșeurilor menajere

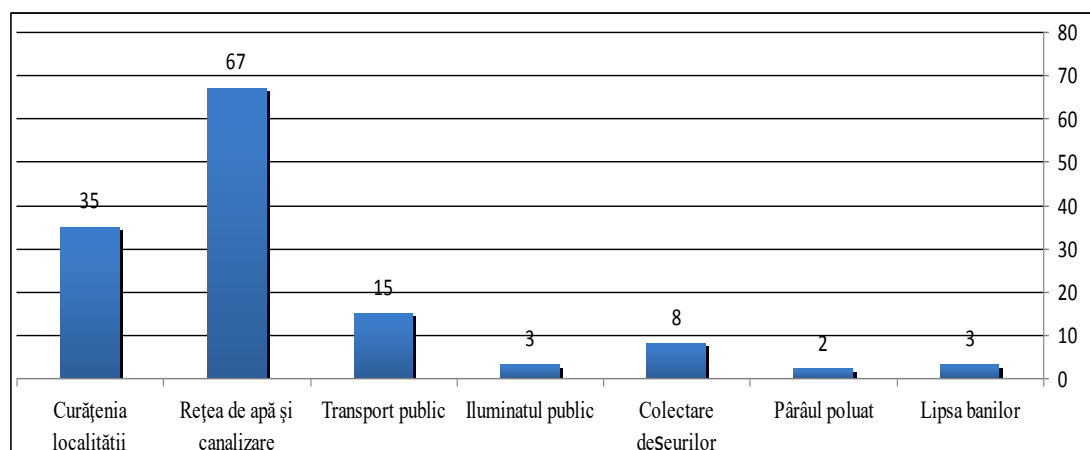
Comunitatea locală trebuia să acorde note de la 1 la 5, unde 1 înseamnă foarte nemulțumit și 5 înseamnă foarte mulțumit.

Gradul de mulțumire a locuitorilor față de anumite servicii

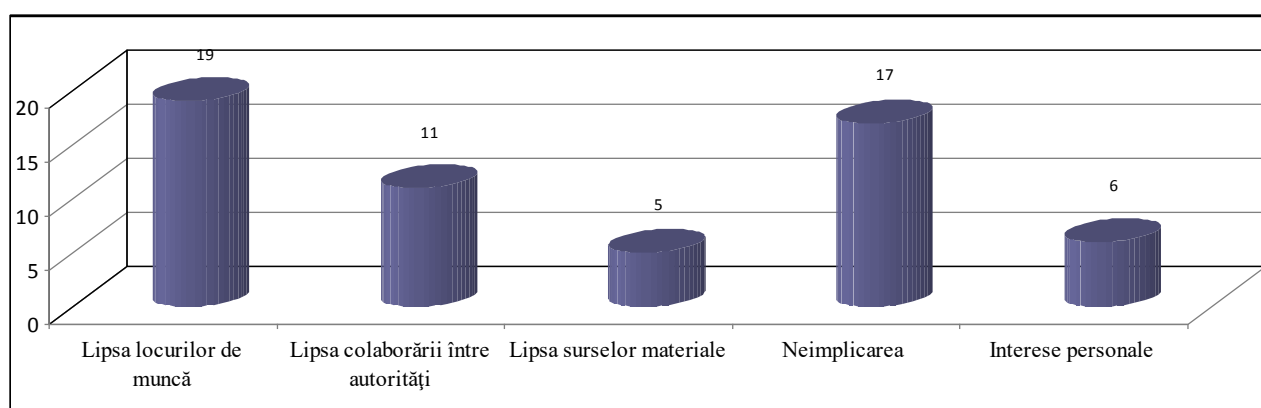
Conform datelor colectate, în localitatea Praid locuitorii sunt nemulțumiți de canalizarea menajeră, de lipsa rețelei de apă potabilă, transport public și curățenia străzilor.

Cele mai mari nemulțumiri ale locuitorilor comunei Praid

Populația chestionată consideră cele mai mari obstacole în calea dezvoltării următoarele: lipsa locurilor de muncă, neimplicarea consilierilor, lipsa colaborării între autorități, lipsa surselor materiale.

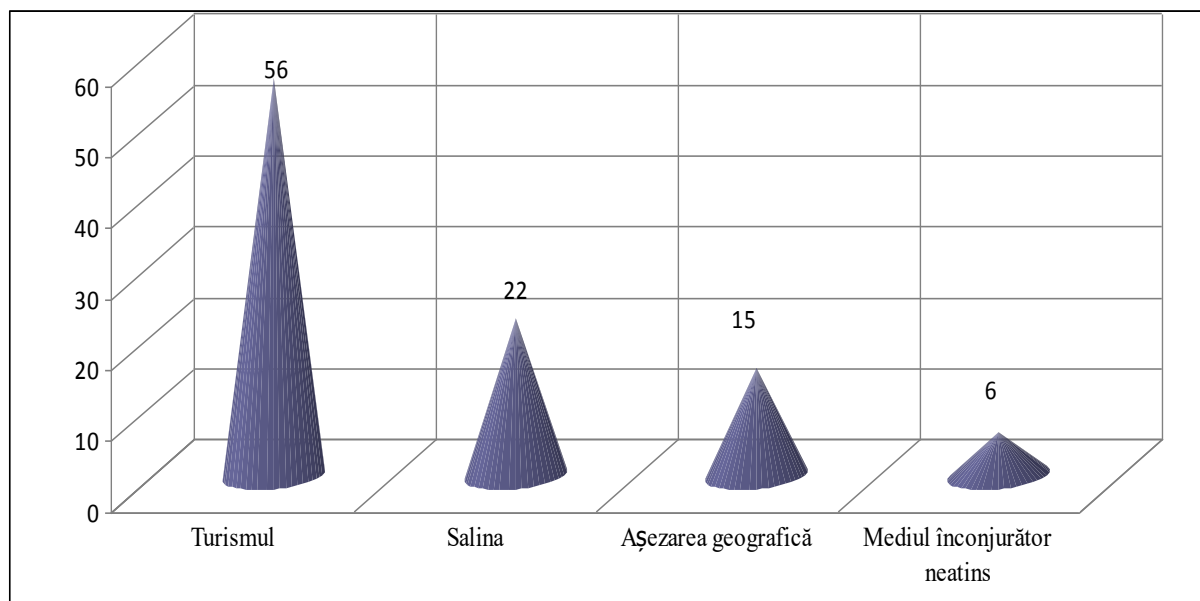
Principalele obstacole în calea dezvoltării comunei Praid

Pe lângă puncte slabe, comunitatea locală este conștientă de existența valorilor, a atracțiilor din comună, de punctele tari ale localității și știe că aceste valori trebuie valorificate în strategia de dezvoltare. Astfel de valori sunt:

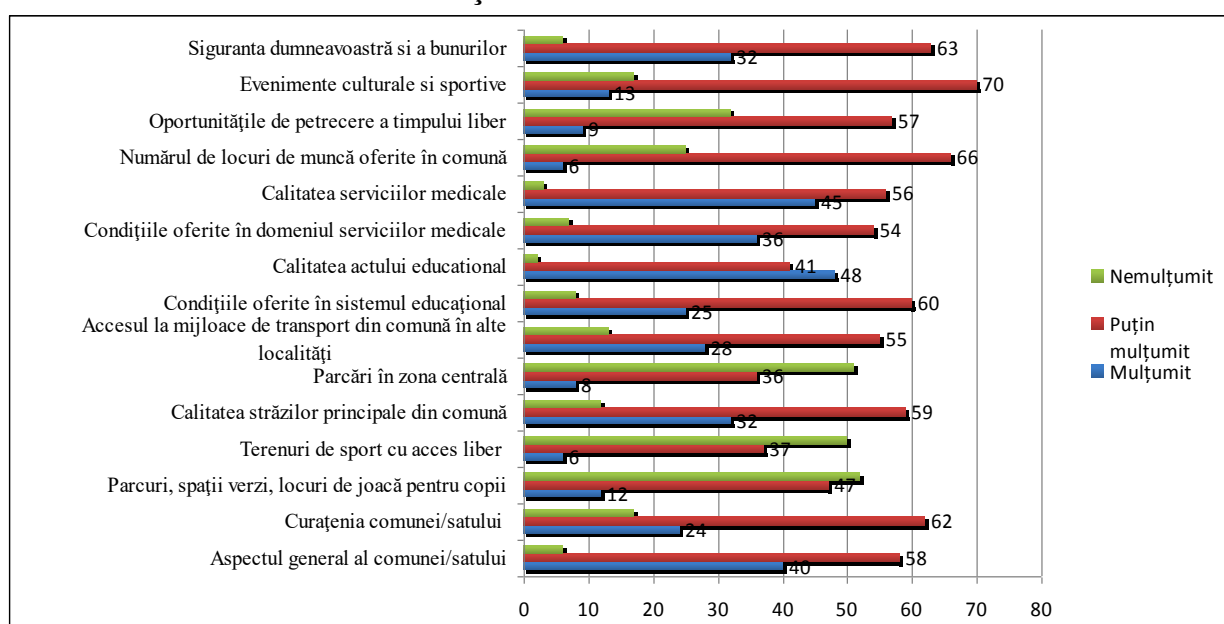
Turismul	56
Salina	22
Așezarea geografică	15
Mediul înconjurător neatins	6
Aerul curat	6
Strandul	4
Păstrarea tradițiilor	5
Liniștea din zonă	2
Izvoare cu apă curată	2

Puncte tari ale comunei Praid

În chestionar s-au adunat date referitor și la gradul de mulțumire al locuitorilor vis-a-vis de aspectul general al comunei, existența parcurilor și spațiilor verzi, existența locurilor de joacă pentru copii, existența terenurilor de sport cu acces liber, calitatea străzilor principale, calitatea străzilor secundare, parcuri din zona centrală, condițiile oferite în sistemul educațional (infrastructură, dotări), calitatea actului educațional, numărul locurilor de muncă oferite în comună, oportunitățile de petrecere a timpului liber, evenimentele culturale și sportive din comună, siguranța personală și a bunurilor, relațiile cu poliția locală, imaginea și renumele comunei.

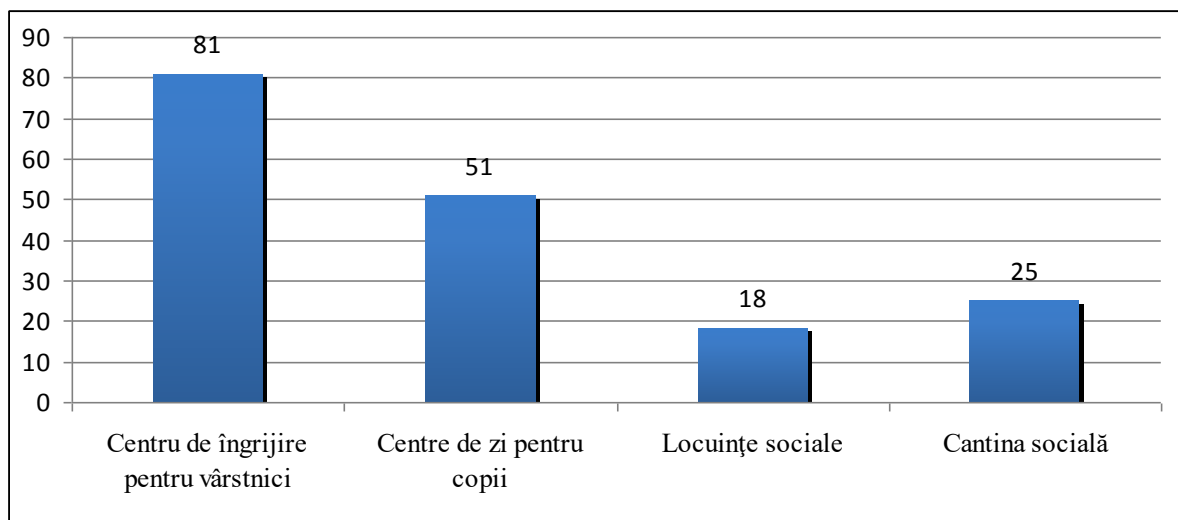
Gradul de mulțumire al locuitorilor comunei Praid

Comunitatea locală din comuna Praid este cel mai mulțumit de calitatea actului educațional, de calitatea serviciilor medicale, de aspectul general al comunei. Locuitorii sunt nemulțumiți de condiții de parcare în zona centrală, de terenuri de sport, de parcuri, spații verzi, spații de joacă pentru copii, și de oportunitățile de petrecere a timpului liber.

Locuitorii consideră în domeniul serviciilor sociale următoarele servicii lipsă și de care ar fi mare nevoie: centru de îngrijire pentru vârstnici (81), centru de zi pentru copii (51), locuințe sociale (18), cantină socială (25).

Servicii sociale lipsă

Principalele trei măsuri care ar lua locuitorii, dacă ar fi primari ai comunei:

Înființare teren de joacă	24
Înființare bază sportivă	24
Înființare locuri de muncă	10
Atragerea investitorilor	9
Spații verzi, parcuri	9
Amenajarea parcărilor	7
Organizarea evenimentelor culturale	6
Renovarea clădirilor publice	4
Organizarea evenimentelor sportive	2
Pistă pentru biciclete	2

ANEXE

Anexa nr. 1 Fișa comunei

Domeniul	Criteriul	Indicatorii	U.M	
Fizico-geografice	Teritoriul comunei	Suprafața totală	kmp, ha	18.003
		Intravilan	ha	665,57
		Terenuri agricole	ha	8318
		Terenuri împădurite	ha	8.651
		Râuri și pârauri	km	142
		Lacuri	ha	--
		Zonă industrială	ha	--
		Zonă rezidențială	ha	--
		Parcuri și spații verzi	ha	1000mp
	Forme de relief	1. Inventarul principalelor forme de relief		Bazin între Păraurile Corund și Târnava-Mică - dealuri cu altitudini de până la 560 m
	Plasare geografică	2. Menționarea principalelor căi de acces- rutier, căi ferate, aerian (km, starea lor ca de ex asphalt, pietruit etc.)	Eur., DN, DJ, C.F.	DN13A, DN13D
		3. Distanța până la centre urbane mari	Km	- Praid – Sovata 10 km - Praid – Târgu Mureș 73 km - Praid – Sighișoara 66 km - Praid – Odorheiu-Secuiesc 37 km
	Factori de risc natural	4. Menționarea zonelor supuse la factorii de risc natural: Suprafețe supuse inundațiilor periodice: O fâșie de teren aferent râului Târnava Mică spre DN13A, în		

		extravilan - O fâșie de teren care se află pe ambele maluri ale pârâului Corund, în extravilan, între localitățile Praid, Ocna de Sus și Ocna de Jos Suprafețe care reprezintă potențiale alunecări de teren: - Zona de protecție a Salinei Praid - Lângă zona caselor de vacanță, grupate la km 6, aparținând de localitatea Bucin, în extravilan.		
	Zone naturale protejate	5. Indicarea zonelor naturale protejate	Natura 2000	1. Aria protejată Muntele de Sare Praid 2. Situl ROSCI0019 Călimani – Gurghiu 3. Situl ROSCI0297 Dealurile Târnaviei Mici - Bicheș
Populație	Mărimea populației Densitatea Evoluția populației Factori de creștere a populației	1. Numărul populației în 2014	Pers.	6494
		2. Locuitori/km ²	Pers/kmp	36,11
		3. Evoluția populației în ultimii 50 de ani		- în scădere
		4. Rata medie a mortalității în ultimii zece ani	%/an	11,5
		5. Rata medie a natalității în ultimii zece ani	%/an	11,4
		6. Numărul celor plecați definitiv din localitate în ultimii 10 ani	NR.	--
		7. Numărul celor stabiliți în localitate în ultimii 10 ani	NR.	--
		8. Indicele de îmbătrânire a populației (persoane de peste 60 de ani/0-14 ani)		473,20
		9. Indicele de înnoire a forței de muncă (pop. între 15-29 ani/30-44 ani)		801,95
Condiții de locuire	Dotarea locuințelor cu instalații	1. Ponderea locuințelor racordate la rețeaua de apă	%	75
		2. Ponderea locuințelor racordate la rețeau de canalizare	%	Praid- 75

	de apă și gaze naturale Vechimea locuințelor Materiale de construcție	3. Ponderea locuințelor conectate la rețeaua de gaze naturale	%	0
		4. Ponderea locuințelor construite înainte de 1970	%	--
		5. Ponderea locuințelor construite după 2000	%	--
		6. Ponderea locuințelor construite din materiale durabile	%	--
Economie	Potențial agricol Potențial forestier Potențial turistic Potențial industrial Structura proprietății agricole Gradul de ocupare a populației	Teren agricol /locuitor	Ha/loc	1,32
		Structura folosinței terenului agricol	Ha	Arabil-1560
			Ha	Pășuni- 3313
			Ha	Fânețe- 3732
			Ha	--
			Ha	--
		Bovine	813	
		Porcine	783	
		Ovine	4259	
		Păsări	8787	
		Albine	836	
		Cabaline	337	
		Iepuri	297	
		Caprine	598	
		Pondere suprafețelor agricole private din totalul suprafețelor agricole	ha%	98%
		Suprafața medie a exploatațiilor	ha	4,27
		Suprafața medie a exploatațiilor de tip asociativ familial	ha	---
		Numărul total al agenților economici și domeniile de activitate	NR.	Vezi anexe
		Procentul persoanelor fizice autorizate	NR.	Vezi anexe
		Numărul total de angajați ai agenților economici de pe teritoriul comunei		--
		Populația activă ocupată la 1000 de locuitori		307,66
		Pondere populației ocupate în industrie		25
		Pondere populației ocupate în servicii		21,27
		Pondere populației ocupate în agricultură		31,63
Echiparea tehnică a localităților	Alimentare cu apă în sistem centralizat Alimentare	Apa potabilă distribuită	m ³ /an	241
		Gradul de electrificare a gospodăriilor	%	98
		Distribuția de gaze naturale	Km	--
		Gradul de racordare a gospodăriilor la rețeaua de telefonie	%	98

	cu energie electrică Alimentare cu gaze naturale Racordarea la rețele telefonice Accesul la căile de transport	Gradul de asfaltare al străzilor	%	- 80% în localitatea Praid - comuna Praid: 35%
		Trotuare	km	De-a lungul drumului DN13A în centrul localității Praid
		Trasee cicloturism: Linia Praid – Ocna de Sus – Arcio Drumul Canionului de Sare	Km	
		Accesul la rețeaua rutieră sau feroviară		Tren: Blaj-Praid
		Nr. total de km de drumuri:	Km	39
		Parcuri și spații verzi	Ha	1000 mp
		Gospodării conectate la Internet	Nr	--
		Studiu de fezabilitate realizate sau în lucru	Nr	--
		Proiecte derulate în ultimii 5 ani Fonduri extrabugetare (sume, sursă, pentru ce)	Nr.	Vezi tabelul capitolul Infrastructură
Sociale	Sănătate Învățământ Comunicații Mortalitate infantilă	Nr de medici în localitate: 4	nr de loc/m edic	1300
		Număr de elevi/cadru didactic	Elevi/cadru didactic	12,59
		Nr de abonamente TV.		--
		Decese sub 1 an/1000 de născuți vii	Pers.	--
Mediu/ecologie	Aer Apa Sol Păduri	Calitatea aerului		Corepunzătoare
		Calitatea apei		Medie
		Soluri afectate de factori de limitare a calității		-
		Păduri afectate de fenomene de uscare și de forestare în totalul suprafeței forestiere		--
		Principalele surse de poluare ale aerului, apei, solului		Agricultura Trafic rutier Turism necontrolat
Organizații	ONG-uri	Vezi tabelul nr. 26		
	Cluburi sportive	Vezi tabelul nr. 26		
	Asociații de producători			---

	Cooperative			---
	Firme			Vezi Anexa nr.3
Turism	Organizații/firme			
	Atracții turistice	Muntele de sare Salina Praid Cetatea lui Rapsonne Ștrand Complex balnear		
	Forme de turism	Turism de odihnă și recreere Turism sportiv Turism cultural		
	Trasee turistice	Traseul până la Vârful Șiclod Traseul satul Becăș – Valea lui Pavel – satul Fântâna Brazilor – satul Sânced – valea Sânced – lacul de acumulare Zetea Zona de creastă a Munților Gurghiu Pasul Bucin și conul Saca–Tătarca Traseul de pelerinaj Drumul Mariei		
Alte date și informații relevante/importante				

Anexa nr. 2 Chestionar aplicat populației comunei Praid

Stimate Doamnă/Domnule,

Primăria **comunei Praid** împreună cu firma **Pro Regio Consulting** demarează un amplu proces de consultare publică în vederea elaborării strategiei locale de dezvoltare pentru perioada 2015 - 2020. Opinia dumneavoastră în calitate de cetățean al **comunei Praid** poate influența deciziile cu privire la proiectele ce vor fi dezvoltate în următorii ani în comună, motiv pentru care vă rugăm să completați chestionarul de mai jos.

1. Acordați o notă de la 1 la 5 unde **1=foarte nemulțumit** și **5=foarte mulțumit** pentru calitatea următoarelor servicii publice:

* NS/NR – Nu știu, Nu răspund

Servicii	Nota	Nu beneficiez	NS/NR
Apă potabilă			
Canalizare menajeră			
Iluminat public			
Transport public			
Curățenia străzilor			
Colectare deșeuri menajere			

Care sunt cele mai mari probleme/nemulțumiri legate de serviciile menționate mai sus:

2. Care considerați că sunt dezavantajele comunei/localității în ceea ce privește dezvoltarea sa?

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

3. Care considerați că sunt avantajele comunei/localității în ceea ce privește posibilitățile de dezvoltare?

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

4. Acordați o notă de la 1 la 5 unde **1=foarte nemulțumit** și **5=foarte mulțumit** pentru următoarele:

* NS/NR – Nu știu, Nu răspund

	Nota	NS/NR
Aspectul general al localității		
Curațenia oraului/localității		
Parcuri, spații verzi		
Locuri de joacă pentru copii		
Terenuri de sport cu acces liber		
Calitatea străzilor din comună		
Accesul la mijloace de transport din comună în alte localități		
Condițiile oferite în sistemul educațional (infrastructură, dotări)		
Calitatea actului educațional în sistemul educațional		

Condițiile oferite în domeniul serviciilor medicale (infrastructură, dotări)		
Calitatea serviciilor medicale		
Numărul de locuri de muncă oferite în comună		
Nivelul salariilor		
Oportunitățile de petrecere a timpului liber		
Evenimente culturale si sportive		
Siguranta dumneavoastră si a bunurilor dumneavoastră		
Posibilitățile de a face cumpărături		
Relațiile cu Primăria		
Relațiile cu Poliția Locală		
Relațiile cu serviciile de urgență		
Imaginea si renumele comunei/localității		

5. Ce fel de servicii sociale credeți că ar fi utile în comună/localitate (alegeți max. 2)

☐	Centru de îngrijire pentru vârstnici	☐	Cantina socială
☐	Centru de zi pentru copii	☐	Altele
☐	Locuințe sociale	☐	

6. Ce anume credeți că lipsește în comună ca posibilitate de petrecere a timpului liber?

7. Care este principalul motiv pentru care v-ați muta domiciliul din comună?

☐	Locuri de muncă mai bune	☐	Motive care țin de familie
☐	Locuri de muncă mai multe	☐	Mai multă siguranță
☐	Venituri mai mari	☐	Mai multe posibilități de petrecere a timpului liber
☐	Servicii educaționale mai bune	☐	Altele. Care?.....
☐	Servicii medicale mai bune	☐	

8. Care ar fi principalele 3 măsuri pe care le-ați lua dacă ați fi Primar al comunei?

Alte observații:

Date personale:

Vârstă:

Ocupație:

Comună/sat:

Sex:

Ultima școală absolvită:

Venitul net:

☐ Sub 500 lei

☐ Între 501 si 1.000 lei

☐ Între 1.001 si 2.000 lei

Vă mulțumim!

Bibliografie

- Acordul de Parteneriat pentru România 2014-2020
 - Agenția Națională pentru Protecția Mediului Harghita.
 - Agenția de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA)
 - Autoritatea de Management pentru PNDR: Analiza socio-economică în perspectiva dezvoltării rurale 2014-2020
 - Baze de date proprii ale comunei Praid
 - Cadru strategic comun 2014-2020- partea I
 - Cadru strategic comun 2014-2020- partea a II.-a
 - Camera de Comerț și Industrie Harghita.
 - CNND¹⁶: *Strategia națională de conștientizare a publicului cu privire la rețeaua europeană Natura 2000 în România*
 - Europa 2020- O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii
 - Fișe măsuri PNDR 2014-2020, <http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/programare-2014-2020/analiza-dezvoltarii-rurale-agricultura-iulie-2013.pdf>
 - Institutul Național de Statistică
 - INS, Buletin statistic lunar, jud. Harghita.
 - Lege privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național, - Secțiunea V- Zone cu risc natural
 - Oficiul Registrului Comerțului
 - Ministerul Finanțelor Publice
 - Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014– 2020
 - Planul Național Strategic pentru dezvoltare rurală durabilă a sectorului agroalimentar și a spațiului rural în perioada 2014-2020-2030
 - Prefectura Județului Harghita.
 - PLAI Harghita., 2013-2020
- <http://www.adrcentru.ro/Detaliu.aspx?t=ADDDocumentePlanificare&eID=125>
- Planul Național de Dezvoltare al județului Harghita. pentru perioada 2014-2020
 - Recensământul general agricol 2010
 - Regulamentului Comisiei Europene nr. 1698/2005

¹⁶ CNND: Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă

- Regulamentului (CE) nr. 1242/2008 de stabilire a unei tipologii comunitare pentru exploatații agricole, dimensiunea economică a exploatației se determină pe baza producției standard totale a exploatației.
- *REPERTORIUL ARHEOLOGIC AL ROMÂNIEI a Institutului de Arheologie „Vasile Părvan”* (<http://www.cimec.ro/scripts/arh/rar-index/sel.asp>)
- Strategia națională de conștientizare a publicului cu privire la rețeaua europeană Natura 2000 în România
- Studiul privind determinarea zonelor de potențial, a zonelor geografice și a marjelor brute standard unitare pentru întocmirea proiectelor din cadrul măsurii 3.1 - Investiții în exploatații agricole din PNDR 2007-2013, Institutul de Cercetări pentru Pedologie și Agrochimie - ICPA București și Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Economie Agrară - ICDEA, 2003.
- V. Sorocovschi, Podișul Târnavelor. Studiu hidrografic, 1996
- <http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/redesemnare-zone-afectate-de-constrangeri-naturale.pdf>
- http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/pdf/partnership/ro_position_paper_ro.pdf
- <http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/programare-2014-2020/analiza-dezvoltarii-rurale-agricultura-iulie-2013.pdf>
- http://www.mures.insse.ro/phpfiles/Mures_RPL_2011_Comunicat_date_definitive.pdf
- <http://www.panoramio.com/photo/24731337>
- <https://maps.google.ro/maps>
- <http://www.panoramio.com/photo/24731092>
- <http://www.comune.ro/?/judet/ijud29/>
- www.szekelyhon.ro/
- <http://www.romanianmonasteries.org/ro/romania/salina-praid>
- http://www.salrom.ro/doc/public/Sursa_de_crestere_economica_si_sanatate.pdf
- <http://sare-praid.eu/>
- <http://lepkehaz.ro/ro/casa-de-fluturi-din-praid>

- <https://www.facebook.com/sovidekpanzio/photos/a.531709873537791.1073741828.101665466542236/579370172105094/>
- <http://www.alsosofalva.eu/>
- <http://www.greenharghita.ro/>

Anexa nr. 3. Lista unităților economice din comuna Praid

	Firma	Localitate	CUI		CAEN	Salariați	Cifra Afaceri (RON)	Profit Net (RON)
1	PRIMERA TURISM SRL	Praid	24743606	7912	-Activități ale tur-operatorilor			
2	SUN TUR SRL	Praid	18207301	5590	-Alte servicii de cazare	2	55 744	-33 388
3	JAKAB ES TARSA SRL	Praid	18812035	5590	-Alte servicii de cazare	7	171 793	-17 648
4	HUNGAROGOLD SRL	Praid	19597660	4631	-Comert cu ridicata al fructelor si legumelor	3	292 841	-29 880
5	DOTHERC 55 SRL	Praid	19813039	4618	-Intermedieri in comertul specializat in vanzarea produselor cu caracter specific, n.c.a.		13 442	4 966
6	MEDVET COM 2006 SRL	Praid	19813047	7500	-Activitati veterinare	2	122 089	-27 689
7	UNGVARI & UNGVARI SRL	Praid	20849281	4120	-Lucrari de constructii a cladirilor rezidentiale si nerezidentiale	7	251 148	100 374
8	FAKOPACS SRL	Praid	20849290	1623	-Fabricarea altor elemente de dulgherie si tamplarie, pentru constructii	4	777 324	33 951
9	LEVENTE & LEHEL CONST SRL	Praid	21439581	4120	-Lucrari de constructii a cladirilor rezidentiale si nerezidentiale	5	75 100	1 374
10	FOREST SYSTEM SRL	Praid	22463448	0210	-Silvicultura si alte activitati forestiere	1	614 567	17 214
11	TORCSE SRL	Praid	23048113	7911	-Activitati ale agentilor turistice			-598
12	RENT BAU KENESI SRL	Praid	23242100	4312	-Lucrari de pregatire a terenului	3	89 729	7 259
13	SUKOSD ZUGRA V SRL	Praid	23635088	4334	-Lucrari de vopsitorie, zugraveli si montari de geamuri	2	51 937	18 368
14	STEFANIA SRL	Praid	17561164	5590	-Alte servicii de cazare	1	30 077	9 033
15	HELIA NIK SRL	Praid	24661611	4120	-Lucrari de constructii a cladirilor rezidentiale si nerezidentiale			
16	GREEN WOOD MANAGEMENT SRL	Praid	28469741	7022	-Activitati de consultanta pentru afaceri si management	1	53 414	6 331
17	TRANS SALT IMPEX SRL	Praid	25072525	2042	-Fabricarea parfumurilor si a produselor cosmetice (de toaleta)		50 678	12 629
18	HEGYIDIAMANT SRL	Praid	25141030	4619	-Intermedieri in comertul cu produse diverse		1 987	733
19	MONCSICOM SRL	Praid	25255930	5610	-Restaurante	2	27 852	-2 565
20	FAZAKAS DENTAL SRL	Praid	26130446	8623	-Activitati de asistenta stomatologica	4	153 635	5 191
21	KRIMAR TRADE & CONSULTING SRL	Praid	26426787	4761	-Comert cu amanuntul al cartilor, in magazine specializate			-175
22	ESZTERLANC ABC SRL	Praid	26678369	4711	-Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse alimentare, bautu		24 138	514
23	MATUKA TRUCKS SRL	Praid	31475085	3831	-Demontarea (dezasamblarea) masinilor si a echipamentelor scoase din			

Strategia de dezvoltare locală a comunei Praid 2015-2020

					uz pentru recuperarea materialelor			
24	ELLA ES TARSA SRL	Praid	29477483	4719	-Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse nealimentare			
25	SALISLAG TOUR SRL	Praid	30041096	2042	-Fabricarea parfumurilor si a produselor cosmetice (de toaleta)	1	5 259	-4 451
26	TRAFFIK A & B COM SRL	Praid	30181910	4711	-Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse alimentare, bautu	3	303 006	8 478
27	ACCENT SOFT SERVICE SRL	Praid	30309777	6201	-Activitati de realizare a soft-ului la comanda (software orientat client)	4	28 665	720
28	ALTERNATIVE SOLUTION CONSULTING SRL	Praid	31155943	7022	-Activitati de consultanta pentru afaceri si management			
29	PALEVI SRL	Praid	501494	4711	-Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse alimentare, bautu	4	237 324	-3 234
30	BUILD WELL SRL	Praid	24140346	4110	-Dezvoltare (promovare) imobiliara		22 959	-20 933
31	BRUTARIA SANDOR SRL	Praid	8021777	1071	-Fabricarea painii; fabricarea prajiturilor si a produselor proaspete de patiserie	46	6 044 177	854 208
32	SAL SIND SRL	Praid	14674568	7830	-Servicii de furnizare si management a fortei de munca	47	1 655 541	260 556
33	ALLMOG SRL	Praid	14177259	7911	-Activitati ale agentilor turistice			
34	MONTANA FOREST SRL	Praid	10175565	3109	-Fabricarea de mobila n.c.a.	7	359 535	2 214
35	TRANS TUR SRL	Praid	501559	7911	-Activitati ale agentilor turistice	18	894 426	-7 868
36	VER DOK SRL	Praid	9488739	5520	-Facilitati de cazare pentru vacante si perioade de scurta durata		7 720	1 489
37	HARGITA SORO SRL	Praid	15133722	5590	-Alte servicii de cazare	12	322 652	51 542
38	SZABO SERV SRL	Praid	8088939	0111	-Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase si a plantelor producatoare de seminte oleagin	3		-9 782
39	EDU EXPORT IMPORT SRL	Praid	13319495	4673	-Comert cu ridicata al materialului lemnos si a materialelor de constructie si echipamentelor sanitare	5	2 780 961	77 911
40	HORVATH COM SRL	Praid	5960684	5630	-Baruri si alte activitati de servire a bauturilor	3	93 366	824
41	LIMACT SRL	Praid	5900194	1610	-Taierea si rindeluirea lemnului	2	119 172	-9 812
42	CONSUM COOP PRAID SOCIETATE COOPERA	Praid	501516	4711	-Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse alimentare, bautu	13	1 234 186	13 308
43	BARABAS CONSTRUCTII SRL	Praid	17495400	4120	-Lucrari de constructii a cladirilor rezidentiale si nerezidentiale	1	20 000	-41 355
44	ERI BISTRO SRL	Praid	5645806	5520	-Facilitati de cazare pentru vacante si perioade de scurta durata		11 680	651
45	SOCIETATEA NATIONALA	Praid	4367264	0893	-Extractia sarii			

Strategia de dezvoltare locală a comunei Praid 2015-2020

	A Sarii SA							
46	HAJDU SRL	Praid	8710887	4941	-Transporturi rutiere de marfuri	5	287 170	46 442
47	ENIGMA SRL	Praid	9586168	4613	-Intermedieri in comertul cu material lemnos si materiale de constructii	7	140 971	-37 543
48	BL PARK SRL	Praid	15241406	4711	-Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse alimentare, bautu	5	1 221 728	15 671
49	HAJDU COM SRL	Praid	17389647	1413	-Fabricarea altor articole de imbracaminte (exclusiv lenjeria de corp)		54 204	79
50	BUSA ANGRO SRL	Praid	17301849	4631	-Comert cu ridicata al fructelor si legumelor			
51	BRIZO TOUR SRL	Praid	15456090	2042	-Fabricarea parfumurilor si a produselor cosmetice (de toaleta)	5	199 302	-68 341
52	GROFE SRL	Praid	15507711	0220	-Exploatarea forestiera	23	1 054 997	-23 600
53	ARIEL TURISM SERV SRL	Praid	16338300	5510	-Hoteluri si alte facilitati de cazare similare	13	836 791	-35 778
54	ATIDEN TUR SRL	Praid	17213909	5630	-Baruri si alte activitati de servire a bauturilor	8	452 673	-47 472
55	SAR KOMFORT SRL	Praid	16201558	5590	-Alte servicii de cazare	1	36 638	55

Casa fluturilor

